

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ (Editorial Advisory Board)

ศ.ดร.ไชยวัฒน์ คำชู นักวิชาการอิสระ

ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.ดร.ศิริพร วัชวัลคุ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณาธิการ (Editor)

รศ.ทศนีย์ เมธาพิสิฐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณาธิการผู้ช่วย (Associate Editor)

อ.ดร.เอกสิทธิ์ หนูหนักดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

ศ.ดร.สิริมนพร สุริยะวงศ์ไพศาล นักวิชาการอิสระ

รศ.ดร.สุรางค์ศรี ดันเสียมสม นักวิชาการอิสระ

รศ.ปราณี จงสุจิตรธรรม นักวิชาการอิสระ

ผศ.ดร.กัลยาณี สัตสุวรรณ นักวิชาการอิสระ

ศ.วรินทร์ ววงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.ชมนาด ศีตีสาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผศ.ดร.เดวิซ เสวตไอยาราม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผศ.ดร.บาร์นี บุญทรง มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผศ.ดร.ปิยวรรณ อัครวราชันย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พันเอกหญิง ผศ.นงลักษณ์ ลิ้มศิริ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

ผศ.นิศานทร ทองนอก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผศ.เบญจางค์ ใจใส แดร์ อาร์สลานิอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อ.ดร.วันวิสาข์ กุลภัทรนันท์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.ทรายแก้ว ทิพากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการ (Editorial Staff)

คุณสุภิญญา วงสาโสม สมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย

กองบรรณาธิการกลั่นกรองประจำฉบับ (Reviewers)

ศ.ดร.สิริมนพร สุริยะวงศ์ไพศาล นักวิชาการอิสระ

รศ.ดร.บุษบา บรรจงมณี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รศ.ดร.อรรธยา สุวรรณระดา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ. ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผศ.วันชัย สิลพัทธ์กุล มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร.ดวงใจ หล่อธนะวิชญ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผศ.ดร.ธัญญารัตน์ สงวนศรี มหาวิทยาลัยบูรพา

ผศ.ดร.บาร์นี บุญทรง มหาวิทยาลัยนเรศวร

วารสารกลุ่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เจ้าของ :

สมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย

ห้อง 606 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

URL: jsat.or.th, email: jsn.jsat@gmail.com

กำหนดออก : ปีละ 2 ฉบับ มิถุนายน และ ธันวาคม**วารสารออนไลน์ :** <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsn>**ออกแบบและพิมพ์**

บริษัท แก่นสาระ จำกัด

15/4 หมู่ 3 ตำบลบางกระพิก อำเภอสสามพราน

จังหวัดนครปฐม 73210

ISSN 2229-1997

ISSN ONLINE 2586-937X

ผศ.ดร.ปิยวรรณ อัครวราชันย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผศ.ดร.ยุพกา พุกขิม่า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผศ.ดร.วินัย จามรสสุริยา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อ.ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อ.ดร.ธีระวุฒิ สุนทรา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

อ.ดร.ศิริวรรณ มุรินทร์วงศ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อ.ดร.สายัณห์ กอเสถียรวงศ์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ดร.ทรายแก้ว ทิพากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ในการพิมพ์

วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา (jsn Journal) เป็นวารสารวิชาการของสมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย จัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาและงานวิจัย ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับญี่ปุ่น
2. เพื่อเป็นเวทีให้คณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาระดับปริญญาโทและเอกได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ใช้วารสารเป็นแหล่งต่อยอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและการพัฒนาประเทศชาติ ในเชิงบูรณาการ
3. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายเครือข่ายทางการศึกษาในวงกว้างและเสริมสร้างความร่วมมือทางวิชาการ ในแขนงญี่ปุ่นศึกษาให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

jsn Journal ประกอบด้วย บทความรับเชิญ บทความวิจัย บทความวิชาการที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน บทวิจารณ์หนังสือ บทความปริทัศน์ และรายงานสัมมนา โดยทุกบทความต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ วารสารมีการตีพิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่แบบออนไลน์ บทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบเบื้องต้นโดยกองบรรณาธิการและการทบทวนโดยผู้รู้เสมอกันด้วยระบบปกปิดชื่อ ข้อความและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในบทความเป็นของผู้เขียนบทความนั้น ๆ ไม่ใช่ความเห็นของกองบรรณาธิการหรือของวารสาร jsn Journal

Aim and Scope

The “jsn Journal” is an academic journal of the Japanese Studies Association of Thailand, and is published two issues per year. The journal has following objectives:

1. To be a channel for disseminating research findings related to Japan in the humanities and social sciences related to Japan.
2. To be a platform for scholars, practitioners, and graduate students to share knowledge and experience, as well as utilize the journal as a source to enhance the body of knowledge that benefits our society and nationally-integrated development.
3. To expand the network as well as strengthen academic cooperation in the area of Japanese Studies.

The “jsn Journal” consists of invited papers, original research articles, academic articles, review articles, book reviews and conference reports. Each paper must have an abstract in both Thai and English. The journal is published in simultaneous print and electronic editions. All research articles in this Journal have undergone rigorous peer review, based on initial editor screening and double-blind peer review. Any views expressed in the articles are the views of the authors only.

สารบัญ	หน้า
บรรณาธิการแถลง ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ	iv
บทความวิจัยและบทความวิชาการ	
มุมมองที่มีต่อคนชราในเรื่อง “ทฤษฎีเศรษฐกิจ”: ปัญญาอันเกิดจากความชรา กณภัทร รื่นภิรมย์	1
การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นร่วมสมัย ภายหลังการเกิดขึ้นของกฎหมายความเท่าเทียมทางเพศ กานท์ธิดา บุญปาน และ นรินทร์ ดำรงชัย	23
การรับรู้เกี่ยวกับเสียงใหม่ของกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาว พิชญลักษณ์ พิษณุกุล และ อติศักดิ์ อีรานูพัฒนา	38
ความสำเร็จของนักเรียนและความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียน ภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ วลัยพร กาญจนการุณ และ อธิษฐ์ ปัญญา	58
ความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การเรียนรู้คันจิของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย: เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้สอนและผู้เรียน บุษบา บรรจงมณี	77
อิทธิพลของความคุ้นเคยเชิงศัพท์ต่อการรับรู้เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก [ts] ของผู้เรียนชาวไทย ทานพร ตระการเถลิงศักดิ์	95
การรับรู้คำยืมภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาญี่ปุ่น เปรมวดี ฦ นครพนม	111
An Empirical Study of Entrepreneurship and Identity Education in Japan Takuji Takemoto	133

สวัสดิ์ท่านผู้อ่านทุกท่าน

ปี 2018 หรือ ปีเฮเซที่ 30 กำลังจะผ่านพ้นไป และกำลังเข้าสู่ปีศักราชใหม่ ซึ่งประเทศญี่ปุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ จะมีพระราชพิธีสละราชบัลลังก์และเปลี่ยนผ่านไปสู่รัชศกใหม่อย่างเป็นทางการในเดือนพฤษภาคม ปีค.ศ. 2019 เรื่องนี้จึงน่าจะอยู่ในความสนใจของนักวิชาการด้านญี่ปุ่นศึกษาไม่น้อยทีเดียว

วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาเองก็ครบรอบ 8 ปีและย่างเข้าสู่ปีที่ 9 ความก้าวหน้าของวารสารที่เห็นได้ชัดคือบทความที่ส่งมาพิจารณาจากหลากหลายสถาบันการศึกษามากขึ้น และมีบทความที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นด้วย และในเดือนกันยายน 2562 วารสารจะรับการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4

ในวารสารฉบับปีที่ 8 เล่ม 2 ที่ท่านกำลังถืออยู่นี้ ประกอบด้วย 8 บทความ เป็นบทความด้านวรรณกรรม 2 เรื่อง ด้านภาษาและการเรียนการสอนภาษา 4 เรื่อง และด้านญี่ปุ่นศึกษา 2 เรื่อง

ด้านวรรณกรรมมีเรื่อง “มุมมองที่มีต่อคนชราในเรื่อง “ทซุระสุเรงซุเซะ”: ปัญญาอันเกิดจากความชรา” และ “การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นร่วมสมัยภายหลังการเกิดขึ้นของกฎหมายความเท่าเทียมทางเพศ” ทั้ง “คนชรา” และ “สตรี” คือกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสังคมญี่ปุ่นปัจจุบัน

ด้านภาษาและการเรียนการสอนภาษาประกอบด้วยเรื่อง การรับรู้และความคิดเห็นของผู้เรียนชาวไทยที่มีต่อประเด็น เสียงที่เป็นปัญหาของผู้เรียนชาวไทย กลยุทธ์การเรียนอักษรคันจิ คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังมีการสำรวจความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเมืองเชียงใหม่ด้วย

ด้านญี่ปุ่นศึกษามีเรื่อง “การรับรู้เกี่ยวกับเชิงใหม่ของกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาว” ที่สะท้อนถึงผลจากการเคลื่อนย้ายผู้คนและความพยายามที่จะอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนหลากหลายวัฒนธรรม เรื่อง “Empirical Study of Entrepreneurship and Identity Education in Japan” เป็นกรณีศึกษาการนำเอาการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะริเริ่มเป็นผู้ประกอบการโดยให้บริษัทเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความเหล่านี้จะช่วยต่อยอดความรู้ความเข้าใจที่มีต่อญี่ปุ่นและความเป็นญี่ปุ่นในหลากหลายมิติได้ดียิ่งขึ้น และใคร่ขอเชิญชวนทุกท่านมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านญี่ปุ่นศึกษาให้แก่สังคมไทย โดยส่งบทความมายังวารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsn>

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณเจแปนฟาวน์เดชั่น ผู้ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องแก่วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา ทำให้วารสารของสมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทยสามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ และเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านและผู้สนใจวิชาการด้านญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ทศนีย์ เมธาพิสิฐ
บรรณาธิการวารสาร jsn journal

มุมมองที่มีต่อคนชราในเรื่อง “ทศุระสุระงุชะ”: ปัญญาอันเกิดจากความชรา

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของพระเค็งโกที่มีต่อคนชราจากเรื่อง “ทศุระสุระงุชะ” ในสมัยนัมโบะกุโจ ผลจากการศึกษาพบว่า เค็งโกนำเสนอเรื่องราวของคนชราในเชิงวิพากษ์วิจารณ์หรือคำเตือนเพื่อกระตุ้นให้คนชราเกิดความตระหนักรู้ถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สภาพร่างกาย ความสัมพันธ์กับสังคม ความสามารถ สภาพจิตใจ อย่างไรก็ตาม ในตอนที่ 172 ซึ่งเป็นตอนสุดท้ายที่นำเสนอเรื่องราวของคนชรา เค็งโกไม่ได้นำเสนอโดยการวิพากษ์วิจารณ์หรือคำเตือน หากแต่ได้เปรียบเทียบลักษณะเด่นและลักษณะด้อยของคนชากับคนหนุ่มสาว และได้ชี้ว่าสิ่งที่คนชรามีเหนือกว่าคนหนุ่มสาวก็คือปัญญา นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบคำว่า “ปัญญา” อันเป็นลักษณะเด่นของคนชากับการใช้คำว่า “ปัญญา” ตลอดทั้งเรื่อง ยังพบว่า คำว่า “ปัญญา” ของคนชราในตอนที่ 172 มีนัยยะสอดคล้องกับคำว่า “ปัญญา” ที่ชี้ถึงภาวะอันเกิดจากการปล่อยวางจากความยึดติด หากแต่ก็มีข้อแตกต่างตรงประเด็นที่มาของปัญญา กล่าวคือ ปัญญาของคนชราไม่ได้เกิดจากการตระหนักรู้ หากแต่เกิดจากการที่ธรรมชาติแปรเปลี่ยนสภาพจิตใจของคนชราให้อ่อนล้าลงตามกาลเวลา และเมื่อจิตใจสงบก็จะเกิดการปล่อยวาง ซึ่งก็คือภาวะของการเกิดปัญญานั้นเอง การปล่อยใจให้ชีวิตมนุษย์เป็นไปตามธรรมชาตินั้นแม้จะปรากฏมีมาแต่เดิมในแนวคิดของเต๋า อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงวิถีธรรมชาติเข้ากับแนวคิดเรื่องปัญญานำไปสู่การค้นพบข้อเกิดแห่งปัญญาแบบใหม่ กล่าวคือ “ปัญญาอันเกิดจากความชรา” นั้น สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองความคิดของเค็งโกที่สามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างลุ่มลึกและหลากหลายมิติ

คำ

สำคัญ

ทศุระสุระงุชะ, เค็งโก, คนชรา, ปัญญา, เต๋า

The Perspective of Elderly Persons in “Tsurezuregusa”: Wisdom from Old Age

Abstract

This article aimed to study the perspectives of a monk, “Kenkō,” on elderly people in a collection of essays, called “Tsurezuregusa,” during the Nanboku-chō period in Japan. The results showed that Kenkō used a criticism and warning approach to tell the stories about elderly people in order to make the elderly in society realize what they should know and prepare for in aspects of physical conditions, social relationships, capabilities, and mental state. However, in chapter 172, which is the last chapter about the elderly people, instead of using the criticism and warning approach, Kenkō chose to compare the strengths and weaknesses of the elderly people with those of young people. Kenkō also suggested that the elderly people are superior to young people in terms of wisdom. In addition, when comparing the wisdom of the elderly people with the term “wisdom” that was used throughout the essays, it was found that the term “wisdom” in chapter 172 was associated with letting go of attachments. The wisdom of the elderly people did not result from the awareness of reality but arose when their mental state was getting weaker over time due to natural laws, which ultimately made the elderly people have peaceful mind, let go of attachments, and reach a state of wisdom. Living in accordance with natural laws is the concept of Taoism. However, the way Kenkō combined the natural laws with the concept of wisdom until a new form of wisdom, called “wisdom of aging,” was discovered clearly reflected that he had deep and insightful perspectives and could thoroughly look at things in different dimensions.

Key words

Tsurezuregusa, Kenkō, elder, wisdom, Taoism

1. บทนำ

พระเค็งโก (兼好法師) ผู้แต่งเรื่อง “ทซุระสุระงุชะ” (『徒然草』) สันนิษฐานว่าเกิดในปี ค.ศ. 1283 และเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1352 กล่าวคือ ตั้งแต่ปลายสมัยคะมะกุระถึงสมัยราชวงศ์เหนือใต้ สงครามจากความขัดแย้งระหว่างราชสำนักกับนักรบ รวมทั้งกลุ่มนักรบด้วยกันเองยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่องเรื่อยมาตั้งแต่ปลายสมัยเฮอันในปี ค.ศ. 1274-1281 ญี่ปุ่นยังต้องเผชิญหน้ากับภัยสงครามจากกองทัพมองโกล นอกจากนี้ช่วงปี ค.ศ. 1316 ความขัดแย้งภายในประเทศยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น เมื่อโฮโจทะกะโตะกิ (北条高時) ขึ้นมาใช้อำนาจ และใช้จ่ายเงินไปกับการเที่ยวเตร่ ไม่สนใจการบริหารงานจนทำให้บ้านเมืองระส่ำระสาย แม้ต่อมาในปี ค.ศ. 1333 จักรพรรดิโกะตะอิโงะ (後醍醐天皇) จะดึงอำนาจกลับมาจากนักรบตระกูลโฮโจและรวมอำนาจไว้ที่จักรพรรดิได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม การปกครองกลับไม่อาจดำเนินไปได้อย่างราบรื่น จนกระทั่งราชสำนักแตกเป็นราชวงศ์เหนือใต้ในปี ค.ศ. 1336 อาจกล่าวได้ว่าเค็งโกเติบโตและใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางภาวะสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกแยกในราชสำนักที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ

เค็งโกเดิมชื่อ “อุระเบะ คะเนะโยะมิ” (卜部兼好) เขาเติบโตมาในตระกูลซึ่งทำหน้าที่ประกอบพิธีบูชาเทพในศาลเจ้าโยะมิตะ (吉田神社) ต่อมาได้เข้ามาทำงานในราชสำนักและได้เป็นราชเลขาธิการ (藏人) ของจักรพรรดิโกะนิโจ (後二条天皇) แม้ว่าตระกูลของเขาจะไม่ใช่อะริстокเรติก และตัวเขาเองก็ไม่ได้เป็นขุนนางระดับสูงที่มีบทบาททางการเมือง หากแต่การได้พบปะและ

ทำงานร่วมกับขุนนางระดับสูงในราชสำนัก ก่อปรกับแต่เดิมทีเค็งโกมีความสนใจในขนบธรรมเนียมโบราณ แนวคิดของพระพุทธศาสนาขงจื้อและเต๋า ทำให้เขาได้รับการนับถือว่าเป็นหนึ่งในปราชญ์ผู้รู้ในสมัยนั้น ชะตาชีวิตของเขาถึงจุดพลิกผันเมื่อจักรพรรดิโกะนิโจสวรรคตในปี ค.ศ. 1308 ซึ่งขณะนั้นเขามีอายุได้ 26 ปี กล่าวกันว่าการสวรรคตของจักรพรรดิทำให้เค็งโกตัดสินใจลาออกจากราชการในราชสำนักและออกบวช แม้เค็งโกจะปลีกวิเวกไปปฏิบัติธรรมอยู่ระยะหนึ่ง แต่ยังคงมีผลงานการประพันธ์กลอนอยู่บ้าง จนกระทั่งอายุประมาณ 40 ปี เขาจึงได้กลับเข้ามา มีบทบาทในวงการวรรณกรรมของราชสำนักอีกครั้ง นับแต่นั้นเรื่อยมาจนถึงบั้นปลายชีวิตในช่วงวัย 70 ปี บทบาทของเค็งโกในวงการวรรณกรรมปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ทั้งจากการคัดลอกวรรณกรรม รวมไปถึงการประพันธ์บทกวีญี่ปุ่น ซึ่งความสามารถของเขาเป็นที่กล่าวขานจนได้รับขนานนามให้เป็นหนึ่งในสี่กวีเอกแห่งยุค (和歌四天王)¹ ส่วนผลงานทางด้านร้อยแก้วนั้นแม้จะมีเพียงความเรียงเรื่อง “ทซุระสุระงุชะ” เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ผลงานเรื่องนี้ก็ได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในสามความเรียงชิ้นเอกของญี่ปุ่น (日本三大随筆)² จากภูมิหลังทางสังคมและประวัติของเค็งโกดังข้างต้น จะเห็นว่าแม้สภาพสังคมจะเต็มไปด้วยความแตกแยกและตัวเค็งโกเองจะครองสมณเพศ อย่างไรก็ตาม เขาก็ไม่ได้หลีกเลี่ยงออกจากสังคมไป หากแต่ยังคงมีบทบาททั้งทางโลกและทางธรรมไปพร้อม ๆ กัน ลักษณะการผสมผสานแนวคิดทั้งทางโลกและทางธรรมไว้ด้วยกันนั้นยังปรากฏอยู่ในงานเขียนเรื่อง “ทซุระสุระงุชะ” อย่างชัดเจน

¹ กวีเอกแห่งยุค 4 คน ได้แก่ เค็งโก โจเป็น (浄弁) ทนอะ (頓阿) เคะอิอุ (慶運)

² สามความเรียงชิ้นเอกของญี่ปุ่นนอกจากเรื่อง “ทซุระสุระงุชะ” ได้แก่ เรื่อง “มะกุระโนะโซมิ” (『枕草子』) ประพันธ์โดยเซอิโอะเนะงุน (清少納言) ในปี ค.ศ. 1001 และเรื่อง “โฮโจกิ” (『方丈記』) ประพันธ์โดย คะโมะ โนะ โซเมะอิ (鴨長明) ในปี ค.ศ. 1212 เรื่อง “ทซุระสุระงุชะ” แม้จะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความไม่จีรังของสรรพสิ่งเช่นเดียวกับเรื่อง “โฮโจกิ” อย่างไรก็ตาม ผลงานของนักเขียนสองคนนี้มีข้อแตกต่างกัน มิใช่ เซอิโอะ (志田成子, 1961, pp.15-18) วิเคราะห์ว่าโซเมะอิจะเน้นการถ่ายทอดความรู้สึกหวาดหวั่นและความเศร้าใจไปกับความไม่จีรังของโลกมนุษย์ รวมทั้งการพยายามหลีกเลี่ยงหนีจากโลกของความเป็นจริง แม้การใช้ชีวิตในกระท่อมจะทำให้โซเมะอิรู้สึกว่าได้ค้นพบความสุข แต่ตอนท้ายเรื่องเขาก็ยังรู้สึกคลางแคลงใจว่าการใช้ชีวิตในกระท่อมเป็นความยึดติด และเป็นหนทางที่จะนำมาซึ่งความสุขที่แท้จริงหรือไม่ ในขณะที่เรื่อง “ทซุระสุระงุชะ” แม้เค็งโกจะกล่าวถึงการใช้ชีวิตโดยปลีกวิเวกออกจากสังคมไว้เช่นเดียวกัน หากแต่ก็ไม่ได้ตัดขาดจากสังคมโดยสิ้นเชิง เนื้อหาที่เค็งโกนำเสนอเกิดจากการพิจารณาชีวิตของผู้คนในสังคม และค้นหาคุณค่าของการมีชีวิตที่ซ่อนอยู่ในสิ่งที่ไม่จีรังยั่งยืนเหล่านั้น

เรื่อง “ทซุระสุระงุเซะ” สันนิษฐานว่าเค็งโกใช้เวลาเขียนประมาณ 10 ปี โดยเริ่มเขียนในปี ค.ศ. 1319 เมื่ออายุ 37 ปี และเขียนเสร็จราวปี ค.ศ. 1330 ตอนอายุ 48 ปี ชื่อเรื่องคำว่า “ทซุระสุระงุเซะ” (徒然) มีความหมายว่า “ความรู้สึกเปื้อนที่เกิดขึ้นในยามว่าง” (所在ない) ฌิมะอุชิ ยูโกะ (島内裕子, 2005, pp.26) วิเคราะห์ว่า “ความรู้สึกเปื้อนได้กลายเป็นแรงขับเคลื่อนให้เค็งโกค้นพบมุมมองใหม่ ๆ และทำให้เขาตั้งข้อสงสัยกับโลกภายนอก ในขณะที่วัยก็ยังทำให้เขาหันกลับมาพิจารณาตนเองด้วยเช่นกัน” จากบทวิเคราะห์ดังกล่าวจะเห็นว่าผลงานชิ้นนี้ไม่ได้เป็นเพียงการถ่ายทอดมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อสังคมแต่เพียงเท่านั้น หากแต่ยังทำให้เค็งโกได้ย้อนกลับมาพิจารณาตนเองด้วยเช่นกัน (自照文芸作品) ทั้งนี้หากพิจารณาถึงช่วงเวลาที่ยุคเขียนเรื่อง “ทซุระสุระงุเซะ” ตั้งแต่วัย 37 ปี ถึง 48 ปี ก็จะได้เห็นว่าช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากวัยกลางคนเข้าสู่วัยชราสำหรับคนสมัยนั้น ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำมาซึ่งประเด็นที่น่าสนใจว่า เค็งโกมีมุมมองอย่างไรต่อคนชรา มุมมองดังกล่าวอาจเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติในการดำเนินชีวิตในวัยชราของเค็งโกเองก็เป็นได้

2. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันงานวิจัยเกี่ยวกับคนชราในเรื่อง “ทซุระสุระงุเซะ” ยังมีไม่มากนัก นอกจากนี้งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นไปที่การศึกษามุมมองของเค็งโกที่พยายามกระตุ้นให้คนชราละทิ้งกิเลสและใช้ชีวิตโดยออกห่างจากสังคม รวมทั้งยังมีงานวิจัยที่ศึกษาลักษณะการนำเสนอความแก่ชราที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความตาย หรือความเป็นอนิจจังของชีวิต เช่น อิโต ฮิโรยุกิ (伊藤博之, 1973, pp.124-128) วิเคราะห์ว่า ข้อควรปฏิบัติของคนชราในเรื่อง “ทซุระสุระงุเซะ” ชี้ให้เห็นถึงชีวิตในวัยชราที่สมบูรณ์แบบ (老年の成熟) ตามที่เค็งโกจินตนาการขึ้นมา กล่าวคือ การใช้ชีวิตที่เป็นอิสระจากความ

ยึดติดกับเรื่องราวทางโลก เช่น ชื่อเสียงหรือตำแหน่ง

คัน ชิเก็น (韓 智媛, 2003, pp.27-31) วิเคราะห์ว่าเค็งโกนำเสนอเรื่องราวของคนชราเพื่อชี้ให้เห็นถึงความเป็นอนิจจังของชีวิต นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์การนำเสนอข้อปฏิบัติของคนชราไว้ใกล้เคียงกับอิโต ฮิโรยุกิ ว่า เค็งโกต้องการนำเสนอลักษณะของคนชราในอุดมคติที่รู้ขีดความสามารถของตนเอง และสามารถใช้ชีวิตอย่างเป็นอิสระจากสังคม คัน ชิเก็นยังได้พิจารณาตอนที่ 172 ซึ่งมีเนื้อหากล่าวว่า ลักษณะของคนชราที่ดีกว่าคนหนุ่มสาว คือ รูปโฉม ส่วนลักษณะของคนชราที่เหนือกว่าคนหนุ่มสาว คือ จิตใจที่สงบนิ่งอันนำไปสู่การเกิดปัญญา พร้อมทั้งวิเคราะห์ว่าการนำเสนอดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของคนชราในอุดมคติที่ผสมผสานทั้งด้านบวกและด้านลบเข้าไว้ด้วยกัน นอกจากนี้ คัน ชิเก็น ยังได้ตั้งข้อสังเกตถึงวิธีการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละตอนว่า เค็งโกมักกล่าวถึงสิ่งที่รู้สึกได้จากการพิจารณาลักษณะภายนอก (外面の感覚的なもの) จากนั้นจึงเชื่อมโยงไปถึงสิ่งที่ป็นลักษณะภายใน หรือแนวความคิดที่ลึกซึ้งขึ้น (内面的なもの・観念的なもの) ดังจะเห็นได้จากในตอน 172 เค็งโกกล่าวถึงเสน่ห์ของคนหนุ่มสาวจากรูปลักษณ์ภายนอก (外面的な魅力) จากนั้นจึงนำเสนอประเด็นเรื่องปัญญาความคิด (知性) ของคนชราซึ่งเป็นลักษณะที่อยู่ภายใน

นะกะสะวะ ฌิสึโอะ (中澤志津男, 1984, pp.55-56) วิเคราะห์ว่า เค็งโกนำเสนอเรื่องราวที่กระตุ้นให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความแก่ชราและความตายเป็นสิ่งที่เข้ามาประชิดตัวมนุษย์ได้ทุกขณะ (切迫性) นอกจากนี้ นะกะสะวะยังได้พิจารณาเนื้อหาในตอน 172 ซึ่งกล่าวถึงความรู้สึกสงบนิ่งในจิตใจอันเป็นคุณสมบัติของคนชราที่เหนือกว่าคนหนุ่มสาว และวิเคราะห์ว่าภาวะทางจิตดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ทำให้คนชราสามารถเผชิญหน้ากับความตายได้ด้วยใจที่สงบ

จากงานวิจัยที่ยกข้างต้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นสอดคล้องกับบทวิเคราะห์ที่ชี้ว่า เค็งโกพยายามกระตุ้น

เตือนให้คนชราละทิ้งความยึดติดกับเรื่องราวทางโลก
อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยที่สรุปประเด็นให้เห็นอย่าง
ชัดเจนว่าข้อปฏิบัติของคนชราด้านใดบ้างที่เค็งโกเตือน
ให้คนชราละทิ้งความยึดติด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ตั้งข้อ
สังเกตไว้ 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือ บทวิเคราะห์ของ
คัน ชิเก็นที่ชี้ว่า ในเนื้อหาแต่ละตอนเค็งโกมักกล่าวถึงสิ่ง
ที่รู้สึกได้จากการพิจารณาลักษณะภายนอก จากนั้นจึง
เชื่อมโยงไปถึงสิ่งที่เป็นลักษณะภายในหรือแนวความคิด
ที่ลึกซึ้งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในบทความไม่ได้ระบุอย่าง
ชัดเจนว่า มีวิธีการตีความสิ่งที่เป็นลักษณะภายนอกหรือ
ลักษณะภายในอย่างไร ประเด็นที่สองคือ เนื้อหาในตอน
ที่ 172 ที่นัภะสะวะวิเคราะห์ว่า ภาวะทางจิตใจที่สงบ
นิ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้คนชราสามารถเผชิญหน้ากับความ
ตายได้ด้วยใจที่สงบ จากบทวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยมอง
ว่า แม้ว่าในเรื่อง “ทซุระสุระงุชะ” จะมีตอนที่เค็งโกนำ
เสนอความแก่ชราและความตายเพื่อชี้ให้เห็นถึงความ
เป็นอนิจจัง หากแต่ในตอนที่ 172 ไม่ได้กล่าวถึงความ
ตายไว้ จึงไม่อาจสรุปได้ว่าเค็งโกเชื่อมโยงความรู้สึกที่สงบ
นิ่งของคนชรากับภาวะทางจิตใจเมื่อความตายมาถึง
ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า เนื้อหาในตอนที่ 172 มี
ประเด็นที่ไม่อาจมองข้ามไปได้ เช่น การนำเสนอสภาพ
จิตใจของคนชราที่อ่อนล้าลงจนทำให้ “ความรู้สึกสงบนิ่ง
ลงเองตามธรรมชาติ” รวมทั้งการสรุปปิดท้ายว่า “เมื่อ
วัยเพิ่มขึ้นปัญญาก็จะมีมากกว่าตอนหนุ่มสาว” จะเห็น
ได้ว่าเค็งโกพยายามเชื่อมโยงคนชรากับปัญญา (智) หาก
แต่คำว่า “ปัญญา” ที่เค็งโกนำเสนอนั้นก็ไม่ได้หมายถึง
ความรู้ความสามารถ การนำเสนอปัญญาอันเกิดจาก
สภาพจิตใจของคนชราที่อ่อนล้าลงและ “สงบนิ่งลงเอง
โดยธรรมชาติ” นำมาซึ่งประเด็นน่าขบคิดว่า ปัญญาที่เกิด
ขึ้นในวัยชรา มีลักษณะอย่างไร มีความเหมือนหรือแตกต่าง
จากการนำเสนอคำว่า “ปัญญา” ในตอนอื่น ๆ หรือไม่
รวมทั้งการนำเสนอที่มาของปัญญาของคนชราสะท้อน
ให้เห็นถึงแนวคิดเช่นไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์มุมมองของเค็งโกที่มีต่อคนชรา
รวมทั้งการนำเสนอปัญญาอันเกิดจากความชรา ซึ่งจะ
ทำให้เข้าใจถึงอิทธิพลแนวคิดที่ส่งผลต่อมุมมองของ
เค็งโกในการดำเนินชีวิตในวัยชรา

4. สมมติฐานการวิจัย

เค็งโกนำเสนอมุมมองที่มีต่อคนชราในเชิงวิพากษ์
วิจารณ์หรือคำเตือนเพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก
ถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติในวัยชราทั้งด้านสภาพร่างกาย ความ
สามารถ ความสัมพันธ์กับสังคม และสภาพจิตใจ
นอกจากนี้ในตอนที่ 172 ซึ่งเป็นตอนสุดท้ายที่นำเสนอ
เรื่องของคนชรา เค็งโกได้กล่าวถึงปัญญาของคนชราอัน
เกิดจากสภาพจิตใจที่อ่อนล้าลงจนเป็นผลให้ความรู้สึก
สงบนิ่งลงเองตามธรรมชาติ อาจสันนิษฐานได้ว่าคำว่า
“ปัญญา” นี้มีนัยยะ ชี้ถึงภาวะของการปล่อยวางจากความ
ยึดติด ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ธรรมชาติแปรเปลี่ยนสภาพ
จิตใจของมนุษย์ให้อ่อนล้าลงตามกาลเวลา จนก่อให้เกิด
ภาวะของการปล่อยวางหรือปัญญาขึ้นได้เอง การนำ
เสนอปัญญาในลักษณะดังกล่าวอาจสะท้อนให้เห็นถึง
การผสมผสานวิถีแห่งธรรมชาติตามแนวคิดของเต๋า
จนก่อให้เกิดมุมมองที่มีต่อปัญญาในรูปแบบใหม่

5. ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ศึกษามุมมองของเค็งโกที่มีต่อคนชราใน
วรรณกรรมประเภทความเรียงเรื่อง “ทซุระสุระงุชะ”
(『徒然草』) ฉบับคะระซุมะ (烏丸本)³ ทั้งนี้เนื้อหา
ที่นำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะการนำเสนอใน
ลักษณะบทวิจารณ์หรือคำเตือน โดยไม่รวมเรื่องเล่าถึง
คนชราที่ผู้เขียนได้พบเห็นหรือได้ยินได้ฟังมา นอกจากนี้
นี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์นัยยะของคำว่า “ปัญญา” ของคน
ชรา โดยศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง
ต่างกับการใช้คำว่า “ปัญญา” ในตอนอื่น ๆ ตลอดทั้งเรื่อง

³ ฉบับคะระซุมะ หรือที่มีชื่อเต็มว่า “ฉบับคะระซุมะมิทซุอิโระ” (烏丸光広本) เป็นฉบับที่ตีพิมพ์ด้วยแท่นพิมพ์ไม้ในสมัยต้นเอโดะและเป็นที่ยอมรับ
อ่านอย่างแพร่หลายในสมัยนั้น ที่มาของชื่อนี้มาจากชื่อของกงซุนชงน กระระซุมะ มิทซุอิโระ (権中納言烏丸光広) ซึ่งเป็นผู้ชำระวรรณกรรมฉบับนี้

รวมทั้งยังได้วิเคราะห์แนวคิดที่สะท้อนจากการนำเสนอ ปัญญาอันเกิดจากความชราได้ด้วยเช่นกัน

6. บทวิเคราะห์

6.1 มุมมองของเค็งโกที่มีต่อคนชรา

เค็งโกนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับคนชราไว้ทั้งหมด 8 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 7, 112, 113, 131, 148, 151, 168, 172 ซึ่งแต่ละตอนจะสังเกตได้ว่ามีคำว่า “คนชรา” รวมทั้งการระบุอายุที่ชี้ถึงผู้ที่เข้าสู่วัยชราในสมัยนั้น เช่น คำว่า “อายุ 40 ปี” หรือ “อายุ 50 ปี”

1) ตอนที่ 7

あだし野の露きゆる時なく、鳥部山の烟立ち
さらでのみ住みはつるならひならば、いかにも
ののあはれもなからん。世はさだめなきこそい
じけれ。

命あるものを見るに、人ばかり久しきはなし。かげろふの夕を待ち、夏の蟬の春秋を知らぬもあるぞかし。つくづくと一年を暮すほどだにも、こよなうのどけしや。あかず惜しと思はば、千年を過すとも一夜の夢の心地こそせめ。住み果てぬ世に、みにくき姿を待ちえて何かはせん。命長ければ辱多し。長くとも四十に足らぬほどにて死なんこそ、めやすかるべけれ。そのほど過ぎぬれば、かたちを恥づる心もなく、人に出でまじらはん事を思ひ、夕の陽に子孫を愛して、栄ゆく末を見んまでの命をあらまし、ひたする世をむさぼる心のみ深く、もののあはれも知らずなりゆくなん、あさましき。

หากว่าน้ำค้างในทุ่งอะดะมิไม่เหือดแห้ง ควันไฟที่
ภูเขาโทะริเบะไม่จางหายไป หรือหากมนุษย์เรามีชีวิต

ยืนยงอยู่ได้ คงไม่มีอะไรน่าซาบซึ้งสะท้อนใจ การที่
โลกเราไม่จรัสยังยืนนั้นเองจึงนับเป็นสิ่งวิเศษ

มองดูสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ไม่มีสิ่งใดจะอายุยืนยาวไป
กว่ามนุษย์ ชีวิตแมลงเม่ารอได้ถึงเพียงยามเย็น จักจันมีชีวิตได้เพียงหน้าร้อน ไม่มีโอกาสได้เห็นฤดูในไม้ผลหรือ
ฤดูใบไม้ร่วง ทว่ามนุษย์เรากลับใช้ชีวิตผ่านพ้นไปแต่ละ
ปี ๆ อย่างแสนสุขสบาย บางคนอาจใช้ชีวิตอย่างมีความสุข
ไม่รู้เบื่อ จนรู้สึกเสียดายวันเวลาที่ผ่านพ้นไป ต่อให้
ใช้เวลายาวนานเป็นพันปี แต่ก็รู้สึกว่าการช่างแสนสั้น
เหมือนแค่ชั่วข้ามคืน โลกที่ไม่จรัสยังยืนต่อให้มีชีวิต
ยืนยาว ทว่ากลับต้องมาเห็นรูปโฉมตนเองที่ดูน่ารังเกียจ
แล้วจะมีประโยชน์อะไร ยิ่งอายุยืนยาวก็ยังมีแต่เรื่องน่า
อับอาย หากว่าตัวข้าพเจ้ามีอายุยืนยาวได้ ก็จะต้อง
ตอนอายุไม่เกิน 40 นี้แหละ จะได้ยังพอดูดีบ้าง ถ้ามีอายุ
ยืนยาวไปมากกว่านี้ก็จะไม่รู้สึกรู้สาถึงรูปลักษณ์อันน่า
อับอาย บ้างก็คิดอยากจะทำอะไรกับใครสักคน
เมื่ออายุมากประหนึ่งพระอาทิตย์ยามเย็นที่กำลังลาลับ
ขอบฟ้า ก็มักจะรักหลงลูกหลาน อยากมีอายุยืนยาวเพื่อ
จะได้อยู่ดูความสำเร็จของพวกเขาเหล่านั้น ความอยาก
มีอยากได้ในโลกใบนี้จึงมีแต่จะเพิ่มขึ้น ทว่าความรู้สึก
ซาบซึ้งสะท้อนใจกลับเลือนหายไป ช่างน่าสมเพชใจจริง ๆ
(หน้า 86 – 87)

เค็งโกได้กล่าวถึงความไม่จีรังของชีวิตมนุษย์โดย
เปรียบเปรยกับน้ำค้างในทุ่งอะดะมิซึ่งเป็นที่ตั้งของสุสาน
รวมทั้งคว้นไฟจากการเผาพิภพภูเขาโทะริเบะ และมอง
ว่าความไม่จีรังยังยืนเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์รู้สึกได้ถึง
“โมะโนะโนะอะวะระะ” (もののあはれ) กล่าวคือ ความ
รู้สึกซาบซึ้งสะท้อนใจเมื่อได้พบเห็นสรรพสิ่งที่ผันแปร
ไปตามสังขารของชีวิต⁴ จะเห็นได้ว่าเค็งโกมองความ
ไม่จีรังยั่งยืนของชีวิตมนุษย์ในเชิงบวก ดังคำกล่าวในส่วน
ที่ขีดเส้นได้ว่า “การที่โลกเราไม่จรัสยังยืนนั้นเองจึงนับ

⁴ ตามพจนานุกรมโอบุนฉะ (『旺文社全訳古語辞典』) คำว่า “โมะโนะโนะอะวะระะ” มีความหมายว่า ความรู้สึกซาบซึ้งสะท้อนใจที่เกิดขึ้นยามเมื่อพบเห็นธรรมชาติ หรือพบเจอเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในตอน 7 นี้มีความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นอนิจจังของชีวิตที่สะท้อนจากความแก่ชราและความตาย ผู้วิจัยจึงตีความว่า ความรู้สึกซาบซึ้งสะท้อนใจเกิดขึ้นเมื่อได้พบเห็นสรรพสิ่งที่ผันแปรไปตามสังขารของชีวิต

เป็นสิ่งวิเศษ” และในทางกลับกันเค็งโกยังได้ชี้ให้เห็นถึงข้อเสียของการที่มนุษย์มีชีวิตยืนยาวจนแก่ชราว่า “มีแต่เรื่องน่าอับอาย”⁵ ซึ่งสาเหตุที่เค็งโกมองว่าน่าอายนั้นไม่เพียงเพราะรูปลักษณ์ที่ดูน่ารังเกียจ หากแต่ในจิตใจก็ยังเกิดกิเลสทั้งจากความปรารถนาจะออกไปสมาคมกับผู้คน ความปรารถนาให้ตนเองมีอายุยืนยาว รวมทั้งความปรารถนาอยากให้ลูกหลานมีความรุ่งเรือง กิเลสจากความอยากมีอยากได้ทั้งต่อตนเองและบุคคลรอบข้างนี้เองเป็นเครื่องขวางกั้นทำให้มนุษย์ไม่สามารถซาบซึ้งหรือตระหนักได้ถึงสัจธรรมของสรรพสิ่งที่ย่อมต้องผันแปรไป

จะเห็นได้ว่าเค็งโกชี้ให้ผู้คนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยชราได้ตระหนักว่า การมีอายุยืนยาวแท้จริงแล้วไม่ใช่สิ่งพึงปรารถนา สาเหตุนอกจากจะเป็นเพราะคนชามีรูปลักษณ์ที่ดูน่ารังเกียจแล้ว ภายในจิตใจยังมีกิเลสเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นอุปสรรคขวางกั้นการตระหนักถึงสัจธรรมของสรรพสิ่ง

2) ตอนที่ 112

明日は遠き国へ赴くべしと聞かん人に、心閑になすべからんわざをば、人、言ひかけてんや。俄かの大事をも営み、切になげく事もある人は、他の事を聞き入れず、人の愁へ・喜びをも問はず。問はずとて、などやと恨む人もなし。されば、年もやうやうたけ、病にもまつはれ、況んや世をも遁れたらん人、又是におなじかるべし。

人間の儀式、いづれの事か去り難からぬ。世俗の然しがたきに随ひて、これを必ずとせば、願ひも多く、身も苦しく、心の暇もなく、一生は雑事の小節にさへられて、むなく暮れなん。旦暮れ塗遠し。吾が生既に蹉跎たり。諸縁を放下すべき時なり。信をも守らじ。礼儀をも思はじ。こ

の心をも得ざらん人は、物狂ひとも言へ、うつつなし情なしと思へ。毀るとも苦しまじ。誓むとも聞き入れじ。

หากเป็นเรื่องที่ต้องทำด้วยใจที่สงบนิ่ง จะมีใครไปเอ่ยปากขอร้องผู้ที่คิดจะออกเดินทางไกลในวันรุ่งขึ้น คนที่ต้องรับผิดชอบงานสำคัญเร่งด่วน หรือคนที่มีเรื่องเศร้าตรมย่อมไม่มีใจจะฟังเรื่องราวของผู้อื่น ไม่มีแก่ใจจะไถ่ถาม ไม่ว่าเรื่องน่ายินดีหรือน่าเศร้าของใครก็ตาม ถึงกระนั้นก็ไม่มีการคิดถือโทษโกรธเคืองว่าทำไมคนผู้นั้นไม่ใส่ใจไถ่ถาม ฉะนั้นแล้วผู้ที่อายุมากขึ้นแถมยังมีโรคภัยไข้เจ็บ รวมไปถึงคนที่ออกบวชที่ย่อมจัดอยู่ในกลุ่มคนที่ว่ามานี้เช่นกัน

ในสังคมมนุษย์ไม่ว่าจะพิธีการงานใด ๆ ก็ล้วนแล้วแต่หลีกเลี่ยงได้ยาก หากยอมทำเรื่องที่ยากจะปฏิเสธได้แล้วก็ ความปรารถนาก็ย่อมจะมีมากขึ้น ไหนจะต้องเหนื่อยกาย ไม่มีเวลาได้พักใจ ตลอดชีวิตมีแต่งานยิบย่อยสารพัดคาน้ำเข้ามาขวางกั้น จนชีวิตล่องลอยไปอย่างว่างเปล่า พระอาทิตย์กำลังลาลับขอบฟ้า หากแต่หนทางยังอีกยาวไกล เมื่อใดก็ตามที่ชีวิตของเราต้องสะดุดล้มลงไม่ว่าจะทำสิ่งที่ตั้งใจมุ่งหวังได้สำเร็จ ย่อมถึงเวลาที่ควรละทิ้งเรื่องราวทางโลก ไม่ต้องไปรักษาสัจจะ ไม่ต้องคิดถึงธรรมเนียมประเพณี ผู้ที่ไม่เข้าใจแก่นแท้ของเรื่องนี้อาจจะหาว่าเราเป็นคนบ้า หรือไม่ก็คิดว่าเราขาดสติไม่รู้จักรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่ว่าจะโดนต่อว่าอย่างไรก็อย่าได้ทุกข์ใจ จะได้รับคำชมเชยใดก็อย่าได้ใส่ใจ (หน้า 168 – 169)

ตอนที่ 112 เค็งโกกล่าวถึงชีวิตของมนุษย์ที่ถูกตีกรอบให้ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ธรรมเนียมในสังคม ทั้ง ๆ ที่แท้จริงแล้วในชีวิตมนุษย์มีข้อจำกัดต่าง ๆ มากมาย ในย่อหน้าแรกเค็งโกยกตัวอย่างถึงข้อจำกัดหรือความจำเป็นที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป อาทิ เช่น ผู้ที่กำลังออก

⁵ สำนวนนี้มีที่มาจากคัมภีร์จวงจื๊อ (『莊子』) ในเนื้อหากล่าวถึง ตอนที่พระเจ้าเหยาทรงปฏิเสธคำอวยพรให้พระองค์มีพระชนมายุยืนยาว โดยทรงตรัสถึงเหตุผลว่า “ยังมีชีวิตยืนยาว ก็ยังมีเรื่องน่าอับอาย” 「寿則多辱」

เดินทางไกลหรือต้องรับผิดชอบงานเร่งด่วน ผู้ที่กำลังเศร้าตรอมใจ รวมไปถึงกรณีของผู้ที่มีสถานภาพต่างจากคนทั่วไปดังเช่นนักบวช หรือผู้ที่มีสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวยเช่นคนชราที่ล้มป่วยก็จัดอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีข้อจำกัดเช่นกัน เค็งโกแสดงความคิดเห็นว่าโดยทั่วไปแล้วผู้คนในสังคมย่อมเข้าใจความจำเป็นหรือข้อจำกัดดังกล่าว จึงมักไม่คาดหวังให้คนเหล่านี้ต้องทำตามข้อกำหนดในสังคม ในย่อหน้าที่สองเค็งโกนำเสนอประเด็นข้อจำกัดของชีวิตที่มนุษย์หลีกเลี่ยงไม่ได้ว่าเค็งโกเปรียบเปรยวันเวลาในชีวิตมนุษย์ที่จำกัดว่า “พระอาทิตย์กำลังลาลับขอบฟ้า หากแต่หนทางยังอีกยาวไกล”⁶ เพื่อชี้ถึงผู้คนที่ใช้ชีวิตไปตามกระแสสังคมจนล่องลอยเข้าสู่วัยชราและมีเวลาเหลือในชีวิตเพียงน้อยนิดเหมือนพระอาทิตย์ยามลาลับขอบฟ้า ส่วนวนการเปรียบเปรยชีวิตของคนชราที่พระอาทิตย์ยังคงคล้ายคลึงกับตอนที่ 7 ซึ่งเค็งโกกล่าวถึงเวลาในชีวิตของคนชราที่เหลือน้อยว่า “พระอาทิตย์ยามเย็น” จะเห็นได้ว่าในย่อหน้าที่สองแม้เค็งโกจะไม่ได้กล่าวถึงคนชราโดยตรง แต่การใช้สำนวนว่า “พระอาทิตย์กำลังลาลับขอบฟ้า” นั้นชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของเวลาในชีวิตมนุษย์ยามเมื่อเข้าสู่วัยชราอย่างชัดเจน เค็งโกได้กล่าวทิ้งท้ายโดยกระตุ้นเตือนให้ผู้ที่มีข้อจำกัดซึ่งรวมไปถึงผู้ที่เข้าสู่วัยชราว่าควรละทิ้งเรื่องราวทางโลก โดยไม่ต้องหวนเกรงคำวิพากษ์วิจารณ์ของสังคม

จะเห็นได้ว่าเค็งโกพยายามกระตุ้นเตือนผู้คนในสังคม โดยเฉพาะคนชราให้ตระหนักถึงข้อจำกัดทั้งด้านสุขภาพร่างกาย รวมทั้งวันเวลาในชีวิต เพื่อไม่ให้ปล่อยชีวิตไปตามกระแสสังคม คำเตือนเรื่องการใช้ชีวิตในสังคมสำหรับคนชรายังเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาในตอน 113 ดังนี้

3) ตอนที่ 113

四十にもあまりぬる人の、色めきたる方、おのづから忍びてあらんは、いかがはせん、言にうち出でて、男・女の事、人のうへをも言ひたは

ぶるこそ、似げなく、見苦しけれ。大かた聞きにくく見苦しき事、老人の若き人にまじはりて、興あらんと物言ひあたる。数ならぬ身にて、世の覚えある人をへだてなきさまに言ひたる。貧しき所に、酒宴好み、客人に饗応せんときらめきたる。

ผู้ที่อายุเกิน 40 ไปแล้ว หากจะแอบมีสัมพันธ์รักก็คงไปทำอะไรไม่ได้ แต่หากเจ้าตัวกลับมาเล่าเปิดเผยเสียเอง หรือไปเอาเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ ของหญิงชาย รวมทั้งเรื่องของคนอื่นมาเล่าอย่างสนุกสนานย่อมเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมกับวัย ดูน่ารังเกียจ โดยส่วนใหญ่แล้วเรื่องที่ดูน่ารังเกียจจากจะทนฟังได้คือ คนแก่ที่เข้าไปคุยผลมโรงกับคนหนุ่มสาวอย่างออกรสออกชาติ หรือตนเองเป็นแค่คนธรรมดา ๆ แต่ไปพูดถึงผู้มีชื่อเสียงโด่งดังอย่างกับเป็นคนสนิทสนมกัน รวมถึงบ้านที่ขัดสนเงินทองแต่ชอบจัดเลี้ยกแซกหรือเสียใหญ่โต (หน้า 169)

ในตอน 113 เค็งโกได้เตือนถึงการปฏิบัติตัวของคนในสังคมให้เหมาะสมกับสภาพและฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเนื้อหาโดยรวมจะเห็นว่า เค็งโกมุ่งประเด็นไปที่การวางตัวของคนที่อายุเกิน 40 ปี ซึ่งก็คือคนที่เข้าสู่วัยชรา สำหรับการวางตัวของคนชราในเรื่องสัมพันธ์รัก แม้เค็งโกจะไม่ได้ดำเนินการมีความรักของคนชราอย่างชัดเจน แต่จากคำว่า “หากจะแอบมีสัมพันธ์รักก็คงไปทำอะไรไม่ได้” สะท้อนให้เห็นว่าเค็งโกไม่เห็นด้วยกับการมีสัมพันธ์รักของคนชราเท่าใดนัก อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เค็งโกกำหนดอย่างชัดเจนว่า “ดูน่ารังเกียจ” ก็คือการนำเรื่องความสัมพันธ์รักของตนเองมาเล่าเปิดเผยกับผู้อื่น รวมทั้งการเอาเรื่องความรักของผู้อื่นมาพูดล้อเล่น นอกจากนี้เค็งโกยังกล่าวอย่างชัดเจนว่า การที่คนชรา “เข้าไปคุยผลมโรงกับคนหนุ่มสาวอย่างออกรสออกชาติ” เป็น “เรื่องที่ดูน่ารังเกียจจากจะทนฟังได้” สาเหตุที่เค็งโกกำหนดลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว อาจไม่ได้มีสาเหตุเป็นเพียงเพราะการวางตัวอย่างไม่เหมาะสมตามมารยาททางสังคม หาก

⁶ สำนวนนี้อ้างอิงมาจากกลอนของไปจิวอี้ (白樂天) จากคำกล่าวว่า “พระอาทิตย์กำลังลาลับขอบฟ้า หากแต่หนทางยังอีกยาวไกล ชีวิตของข้าต้องสะดุดล้มลง” 「日暮而塗遠 吾生已蹉跎」

พิจารณาเนื้อหาในตอนที่ 113 ต่อเนื่องกับตอนที่ 112 ก็อาจตีความได้ว่า เค็งโกมองว่าคนชราเป็นผู้ที่มีข้อจำกัด กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีเวลาในชีวิตเหลืออยู่น้อยประหนึ่ง “พระอาทิตย์กำลังลาลับขอบฟ้า” จึงไม่ควรใช้เวลาไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องราวในสังคม ดังเช่นการมีสัมพันธ์รัก หรือ การเข้าไปก้าวก่ายเรื่องความรักของผู้อื่น

จากคำวิจารณ์ในตอนที่ 112 และ 113 สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของเค็งโกว่า คนชราควรตระหนักถึงวันเวลาในชีวิตที่มีเหลืออยู่จำกัด จึงควรดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับวัยโดยไม่ปล่อยให้ชีวิตไหลไปตามกระแสสังคม หรือเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องราวในสังคมจนเกินพอดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความรัก การกระตุ้นเตือนให้คนชราตระหนักถึงความเหมาะสมกับวัยในด้านอื่น ๆ ยังปรากฏในตอนถัดไป

4) ตอนที่ 131

貧しき者は財をもて礼とし、老いたる者は力をもて礼とす。おのが分を知りて、及ばざる時は速かにやむを智といふべし。許さざらんは、人の誤りなり。分を知らずして強ひて励むは、おのれが誤りなり。

貧しくて分を知らざれば盗み、力衰へて分を知らざれば病を受く。

คนจนมักแสดงความขอบคุณด้วยทรัพย์สิน คนชรา มักตอบแทนโดยการออกแรงช่วย ทว่าแท้จริงแล้วการ รู้จักประมาณกำลังของตนและวางมือทันทีหากเป็นสิ่งที่เกินกำลัง จึงจะสมควรเรียกได้ว่าปัญญา หากจะมีคนมา ถูโกธโกรธเคืองก็ให้คิดว่าความผิดอยู่ที่ตัวผู้นั้น แต่ หากตนเองฝืนทู่มโทะโดยไม่รู้จักรัประมาณตน ความผิดนั้น ย่อมตกอยู่กับตัวเรา

หากยากจนแต่ไม่รู้จักรัประมาณตน ผู้นั้นก็จะไปลัก ขโมยข้าวของของคนอื่น หากกำลังวังชาเสื่อมถอย แต่ กลับไม่รู้จักรัประมาณเรี่ยวแรงที่ตนมี ผู้นั้นก็ต้องล้มหมอนนอนเสื่อ (หน้า 182 – 183)

เค็งโกวิพากษ์วิจารณ์ธรรมเนียมปฏิบัติของคนในสังคมที่มักแสดงความขอบคุณผู้อื่นโดยทำสิ่งที่เกินกำลังของตนเอง ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วการไม่รู้จักรัประมาณกำลังของตนนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมา เช่น ในกรณีของคนชราที่หวังจะตอบแทนน้ำใจผู้อื่นโดยไม่รู้จักรัประมาณพลังกำลังของตน สุดท้ายแล้วก็อาจต้องล้มป่วย นอกจากนี้เค็งโกยังได้ชี้ว่าการรู้จักรัประมาณกำลังกายหรือกำลังทรัพย์ให้เหมาะสมกับสภาพของตนเองนั้นต่างหากจึงเรียกว่า “ปัญญา” จะเห็นได้ว่าคำว่า “ปัญญา” ที่เค็งโกนำเสนอในที่นี้มันมีนัยยะเกี่ยวข้องกับการรู้จักรัประมาณตัวเอง นัยยะความหมายของคำว่า “ปัญญา” จะขอวิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป

จะเห็นได้ว่าในเค็งโกพยายามกระตุ้นให้คนในสังคมรู้จักรัประมาณตนให้เหมาะสมกับสภาพของตนเอง ซึ่งสำหรับกรณีของคนชราเค็งโกมุ่งประเด็นไปที่การประมาณตนในแง่พลังกำลัง คำเตือนเรื่องสุขภาพร่างกายยังปรากฏในตอนที่ 148 ด้วยเช่นกัน

5) ตอนที่ 148

四十以後の人、身に灸を加へて三里を焼かざれば、上気の事あり。必ず灸すべし。

คนอายุเกิน 40 ไปแล้ว หากรมยาตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างต่อเนื่องทุกวัน แล้วไม่ทำบาบริเวณใต้หัวเข่าด้วยละก็ จะมีอาการเลือดลมแปรปรวน ควรต้องรมยา (หน้า 201)

เนื้อหาตอนที่ 148 แม้จะเป็นเพียงการแนะนำเกร็ดความรู้ในการดูแลสุขภาพของคนสมัยนั้น อย่างไรก็ตามจากการระบุอย่างชัดเจนว่า “คนอายุเกิน 40” และกล่าวเน้นย้ำเรื่องการรมยาอีกครั้งว่า “ควรต้องรมยา” สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่อายุ 40 ปีขึ้นไป กล่าวคือผู้ที่ก้าวเข้าสู่วัยชราย่อมมีสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องดูแลสุขภาพด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม จะเห็นได้ว่าเค็งโกกระตุ้นให้คนชราตระหนักถึงความเสื่อมถอยของร่างกายสอดคล้องกับคำเตือนให้คนชรารู้จักรัประมาณพลังกำลังของตนเองในตอนที่ 131

6) ตอนที่ 151

或人の云はく、年五十になるまで上手にいたらざらん芸をば捨つべきなり。励み習ふべき行末もなし。老人の事をば、人もえ笑はず。(執筆者注：当の本人は自分のみじめさに気づかないのだ) 衆に交りたるも、あいなく、見ぐるし。大方、万のしわざはやめて、暇あるこそ、めやすく、あらまほしけれ。世俗の事に携はりて、生涯を暮らすは、下愚の人なり。ゆかしく覚えん事は、学び聞くと、その趣を知りなば、おぼつかなからずしてやむべし。もとより望むことなくしてやまんは、第一の事なり。

มีผู้กล่าวไว้ว่า หากอายุ 50 แล้วฝีมือความสามารถยังไม่เข้าขั้น ก็ควรเลิกทำสิ่งนั้นไปเสีย เพราะในอนาคตก็ไม่มีทางจะทุ่มเทฝึกฝนจนสำเร็จได้ คนชราทำสิ่งโดยอ้อมไม่มีใครกล้ามาหัวเราะเยาะ (ด้วยเหตุนี้เจ้าตัวจึงมักไม่รู้ว่ตนเองไร้ความสามารถ) นอกจากนี้การเข้าสังคมไปคลุกคลีกับผู้คน ก็ทำให้ผู้พบเห็นไม่พึงใจและดูน่ารังเกียจเช่นกัน โดยส่วนใหญ่แล้วการรู้จักวางมือจากกิจการงานทั้งหลายและปล่อยให้ตนเองมีเวลาว่างย่อมทำให้ผู้พบเห็นรู้สึกดี และนับเป็นสิ่งที่ดีที่คนชราพึงปฏิบัติ ผู้ที่ใช้เวลาทั้งชีวิตข้องเกี่ยวกับเรื่องทางโลกคือคนโง่เขลา หากมีเรื่องที่สนใจอยากรู้ ก็ให้ลองศึกษาหรือถามไถ่จนพอจะจับประเด็นสำคัญได้ เมื่อคลายความสงสัยแล้วก็ควรจะหยุดแสวงหาอยู่แค่นั้น อย่างไรก็ตามจะเป็นการดีที่สุด หากไม่ปรารถนาอยากรู้สิ่งใดเสียเลยตั้งแต่แรก (หน้า 202 – 203)

ในตอนที่ 151 เค็งโกกล่าวเตือนคนชราไม่ให้เข้าไปคลุกคลีสมาคมกับผู้คนสอดคล้องกับตอนที่ 7 และ 113 นอกจากนี้ เค็งโกยังได้กระตุ้นเตือนคนชราให้รู้จักขีด

จำกัดของความสามารถตนเอง โดยระบุว่า ผู้ที่มีอายุ 50 ปี กล่าวคือ คนที่ก้าวเข้าสู่วัยชราโดยสมบูรณ์ควรวางมือหากไม่สามารถพัฒนาความสามารถตนเองได้ในตอนท้าย เค็งโกยังได้เตือนไม่ให้คนชราแสวงหาความรู้ในศาสตร์ใด ๆ อย่างลึกซึ้ง หรือควรลุ่มลึกความปรารถนาที่จะแสวงหาความรู้เสียตั้งแต่เริ่มต้น ทั้งนี้หากพิจารณาค่ากล่าวในส่วนถัดมาว่า “ผู้ที่ใช้เวลาทั้งชีวิตข้องเกี่ยวกับเรื่องทางโลกคือคนโง่เขลา” ก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เค็งโกมองว่าการแสวงหาความรู้หรือการพัฒนาความสามารถเป็น “เรื่องทางโลก” 「世俗の事」 พร้อมทั้งชี้ว่าสิ่งที่คนชราพึงกระทำก็คือ การหยุดข้องเกี่ยวกับเรื่องทางโลก และ “ปล่อยให้มีความว่าง” 「暇ある」 เพื่อเข้าสู่หนทางธรรมตามแนวคิดทางพุทธศาสนาตามที่ปรากฏใน “คัมภีร์อิชินงโฮตัน” (『一言芳談』)⁷

จะเห็นได้ว่าเค็งโกพยายามกระตุ้นให้คนชราตระหนักรู้ว่ การมุ่งแสวงหาความรู้หรือพัฒนาความสามารถนั้นเป็นอุปสรรคที่ทำให้คนชราไม่สามารถปล่อยใจให้ว่างเพื่อเข้าสู่หนทางธรรมได้ คำเตือนเกี่ยวกับความสามารถของคนชรายังปรากฏในตอนถัดไปด้วยเช่นกัน

7) ตอนที่ 168

年老いたる人の、一事すぐれたる才のありて、「この人の後には、誰にか問はん」など言はるるは、老の方人にて、生けるも徒らならず。さはあれど、それも廢れたる所のなきは、一生この事にて暮れにけりと、拙く見ゆ。「今は忘れにけり」と言ひてありなん。大方は、知りたりとも、すずろに言ひ散らすは、さばかりの才にはあらぬにやと聞え、おのづから誤りもありぬべし。「さだかにも弁へ知らず」など言ひたるは、なほまこ

⁷ เค็งโกอ้างอิง “คัมภีร์อิชินงโฮตัน” มาบันทึกไว้ในตอนที่ 98 ดังนี้ 「仏道を願ふといふは、別の事なし。いとまある身になりて、世の事を心にかへぬを第一の道とす」 “ความสามารถที่จะเข้าถึงหนทางแห่งธรรมมิได้มีสิ่งใดต้องปฏิบัติเป็นพิเศษ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการปล่อยให้ตนเองมีความว่าง ไม่เฝ้าคิดกังวลกับเรื่องทางโลกนั่นเอง” หากพิจารณาค่าที่ขีดเส้นใต้ก็จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับคำว่า “ปล่อยให้มีความว่าง” กับคำว่า “เรื่องทางโลก” ในตอนที่ 151

とに、道の主とも覚えぬべし。まして、知らぬ事、したりがほに、おとなしく、もどきぬべくもあらぬ人の言ひ聞かするを、「さもあらず」と思ひながら聞きあたる、いと佳し。

หากผู้ใดแก่ชราและมีความสามารถเยี่ยมยอดในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง จนมีผู้เฒ่าว่า “ถ้าไม่มีท่านอยู่แล้วจะไปถามใครได้อีก” ก็นับได้ว่าตัวท่านผู้นั้นมีสหายเคียงข้าง ไม่ไร้ค่าที่ได้มีชีวิตอยู่ ถึงกระนั้นการใช้เวลาทั้งชีวิตทุ่มเทให้ศาสตร์ ๆ ได้อย่างไม่ลดน้อยถอยลงแม้จะอายุมากก็ดูเหมือนเป็นคนไม่ได้ความเช่นกัน บางทีการพูดว่า “ตอนนี้ลืมไปเสียแล้ว” ก็เป็นการดี ส่วนใหญ่แล้วพวกที่คิดว่าตัวเองรู้ดีแล้วพูดไปเรื่อยนั้น มักถูกมองว่าไม่ได้มีความสามารถอะไรมากมาย สิ่งทีพูดออกมาจึงย่อมมีที่ผิดเป็นธรรมดา ผู้ที่รู้จักพูดคำว่า “ไม่รู้แน่ชัด” ต่างหากจึงเป็นเจ้าแห่งวิถี ยิ่งไปกว่านั้นยังมีผู้หลักผู้ใหญ่ที่ชอบเอาเรื่องไม่รู้จริงมาพูดเหมือนรู้ดี แต่ก็ไม่ว่าจตำหนิอะไรได้ การต้องทนฟังอะไรที่ตนคิดว่า “ก็ไม่เชิงเป็นแบบนั้น” ช่วงน่าอึดอัดเสียเหลือเกิน (หน้า 213)

ในตอนต้นเค็งโกได้กล่าวชื่นชมคนชราที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้มีความสามารถเยี่ยมยอด จนทำให้คนรอบข้างรู้สึกเสียตายนหากสูญเสียผู้นั้นไป อย่างไรก็ตาม เค็งโกก็แสดงความคิดเห็นในอีกด้านหนึ่งว่า การทุ่มเทให้ศาสตร์ ๆ ใดทั้งชีวิตทำให้ “ดูเหมือนเป็นคนไม่ได้ความ” ในขณะที่การพูดว่า “ตอนนี้ลืมไปเสียแล้ว” เป็นสิ่งที่ดี และคนที่พูดว่า “ไม่รู้แน่ชัด” ต่างหากที่เป็น “เจ้าแห่งวิถี” การที่เค็งโกชื่นชมคนชราที่กล่าวว่า “ตอนนี้ลืมไปเสียแล้ว” หรือ “ไม่รู้แน่ชัด” อาจวิเคราะห์สาเหตุได้ว่า เป็นเพราะการหลงลืมสิ่งที่ตนเคยรู้หรือเชี่ยวชาญมาก่อนย่อมชี้ให้เห็นว่า คนชราผู้นั้นไม่ยึดติดกับความรู้ที่ตนเคยมี เช่นเดียวกับการพูดว่า “ไม่รู้แน่ชัด” ก็แสดงให้เห็นว่า คนชราผู้นั้นไม่ยึดถือว่าความรู้ของตนเป็นสิ่งที่ถูกต้องเสมอไป ผู้ที่ไม่ยึดถือตัวตนเช่นนี้จึงนับเป็น “เจ้าแห่งวิถี”

จะเห็นได้ว่าเค็งโกชี้ให้คนชราที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ต่าง ๆ ได้ตระหนักไว้ว่า ในแง่มุมหนึ่งศาสตร์ความ

รู้จากกลายเป็นปัจจัยก่อให้เกิดความยึดมั่นถือมั่นกับตัวผู้นั้นได้ ฉะนั้นคนชราจึงควรปล่อยวางความรู้ที่ตนมี แนวความคิดที่เชื่อมโยงศาสตร์ความรู้กับการยึดติดนั้นนับได้ว่าสอดคล้องกับมุมมองในตอนที่ 151 ที่ชี้ว่าการมุ่งแสวงหาความรู้ทำให้จิตใจไม่สามารถปล่อยวางได้

8) ตอนที่ 172

若き時は、血氣うちにあまり、心、物にうごきて、情欲多し。身を危めて砕けやすき事、珠を走らしむるに似たり。美麗を好みて宝を費し、これを捨てて苔の袂にやつれ、勇める心盛りにして、物と争ひ、心に恥ぢうらやみ、好む所日々に定まらず。色にふけり情にめで、行ひをいさぎよくして百年の身を誤り、命を失へる例願はしくして、身の全く久しからん事をば思はず、好ける方に心ひきて、ながき世語りともなる。身をあやまつことは、若き時のしわざなり。

若いぬる人は、精神おとろへ、淡く疎かにして、感じ動く所なし。心おのづから静かなれば、無益のわざをなさず、身を助けて愁なく、人の煩ひなからん事を思ふ。老いて智の若き時にまされる事、若くして、かたちの老いたるにまされるが如し。

ตอนหนุ่มสาวมักมีนิสัยเลืือดร้อน หวังไหวต่อสิ่งที่มากระทบ จิตใจเต็มไปด้วยกิเลสตัณหา มักหาเรื่องทำลายตัวเองเสมือนปล่อยลูกแก้วให้หลกิ้งออกไป บ้างก็ใช้ทรัพย์สินเงินทองไปกับของสวย ๆ งาม ๆ หรือไม่ก็ละทิ้งทรัพย์สินเงินทองไปออกบวชแล้วก็ปล่อยตัวให้หมอมโหมบ้างมีใจอีกเหิมจนไปก่อเรื่องทะเลาะวิวาท บางครั้งก็รู้สึกละอายใจ บางครั้งก็อิจฉาริษยา ความขึ้นชอบที่เกิดขึ้นในแต่ละวันผันแปรไม่หยุดนิ่ง บางคนก็หลงใหลซาบซึ้งไปกับความรักจนอาจหาญกระทำการใด ๆ ลงไป แต่สุดท้ายแล้วก็ต้องหมดอนาคตหรือไม่ก็เสียชีวิต คนที่หลงชื่นชมการกระทำแบบนั้นมักเป็นพวกชอบใช้ชีวิตตามใจฉัน

ไม่คิดจะมีชีวิตยืนยาว จึงก่อเรื่องจนเป็นที่โจษขานกันไป
นานแสนนาน การประพุดตีตัวมิด ๆ เช่นนี้มักเกิดขึ้นตอน
หนุ่มสาว

คนชราสภาพจิตใจมักอ่อนล้าลง ทำอะไรไม่ละเอียด
ลออ จิตใจไม่อ่อนไหวต่อสิ่งที่มากระทบ ความรู้สึกสงบ
นิ่งลงเองตามธรรมชาติจึงมักไม่ทำสิ่งใดที่เกินจำเป็น รู้จัก
ดูแลตัวเอง และพยายามไม่รบรวนผู้อื่นหรือทำให้ต้อง
คอยกังวล เมื่อวัยเพิ่มขึ้นปัญญาก็จะมีมากกว่าตอนหนุ่ม
สาว ในทางกลับกันตอนยังหนุ่มสาวรูปโฉมก็ย่อมเหนือ
กว่าคนแก่ชรา (หน้า 216 – 217)

ตอนที่ 172 เป็นตอนที่เค็งโกกล่าวถึงคนชราเป็นตอน
สุดท้าย เค็งโกเขียนเปรียบเทียบลักษณะที่แตกต่างกัน
ระหว่างคนหนุ่มสาวกับคนชราโดยสามารถสรุปได้ว่า คน
หนุ่มสาวมักมีอารมณ์อ่อนไหวเปลี่ยนแปลงง่าย และมัก
กระทำการโดยไม่คิดใคร่ครวญให้รอบคอบจนส่งผลเสีย
ต่อชีวิตของตนเอง ในขณะที่คนชรานั้นนอกจากพละ
กำลังทางกายจะอ่อนแอลงแล้ว สภาพจิตใจก็อ่อนล้าลง

ด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เองคนชราจึงมักทำอะไรไม่
ละเอียดลออ อย่างไรก็ตาม เค็งโกได้นำเสนอมุมมองใน
อีกด้านหนึ่งคือ สภาพจิตใจของคนชราที่อ่อนล้าลงกลับ
ช่วยให้จิตใจสงบนิ่งขึ้นเองโดยธรรมชาติ ส่งผลให้คนชรา
ไม่ทำสิ่งที่เกินจำเป็นจนส่งผลเสียต่อตนเอง หรือทำให้คน
รอบข้างต้องคอยกังวล นอกจากนี้ในตอนท้ายเค็งโกยัง
กล่าวสรุปโดยเปรียบเทียบลักษณะเด่นกับลักษณะด้อย
ของคนแต่ละวัยว่า คนหนุ่มสาวย่อมมีรูปโฉมที่เหนือกว่า
คนชรา ในขณะที่คนชรามีปัญหาที่เหนือกว่าคนหนุ่มสาว
ทั้งนี้คำว่า “ปัญญา” ที่ถูกมองว่าเป็นลักษณะเด่นของคน
ชรานั้นมีนิยามความหมายอย่างไร ผู้วิจัยจะกล่าวถึงใน
หัวข้อถัดไป

จากการพิจารณามุมมองของเค็งโกที่มีต่อคนชราข้างต้น
จะเห็นได้ว่าเค็งโกวิพากษ์วิจารณ์คนชราไว้อย่างหลากหลายแง่มุม
อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าเรื่องที่เค็งโกวิพากษ์
วิจารณ์นั้นเป็นสิ่งที่กระตุ้นเตือนคนชราให้เกิดความ
ตระหนักรู้ในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยสรุปเป็นตารางไว้ดังนี้

ตาราง 1 สรุปประเด็นการนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับคนชรา

	ตอนที่	ประเด็นที่นำเสนอเกี่ยวกับคนชรา			
		ด้านสภาพร่างกาย	ด้านความสัมพันธ์กับสังคม	ด้านความสามารถ	ด้านสภาพจิตใจ
1	7	○	○		○
2	112	○	○		
3	113		○		
4	131	○			
5	148	○			
6	151		○	○	
7	168			○	
8	172	○			○
สรุปจำนวน ที่ปรากฏ		5	4	2	2

จากการพิจารณาเนื้อหาในบทวิจารณ์คนซราทั้ง 8 ตอน สามารถสรุปประเด็นที่เค็งโกนำเสนอได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสภาพร่างกาย 2. ด้านความสัมพันธ์กับสังคม 3. ด้านความสามารถ 4. ด้านสภาพจิตใจ

จากตารางสรุปข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประเด็นที่เค็งโกกล่าวถึงมากที่สุด คือ ด้านสภาพร่างกายปรากฏ 5 ตอน ประเด็นด้านสภาพร่างกายอาจแบ่งหัวข้อย่อยได้เป็น 2 ประเด็น คือ ด้านสุขภาพร่างกายและด้านรูปลักษณ์ ด้านสุขภาพร่างกายปรากฏในตอน 112 เค็งโกชี้ว่าคนซราที่มีอาการเจ็บป่วยเป็นผู้ที่มีข้อจำกัดทางร่างกาย จึงไม่ได้ถูกคาดหวังให้ต้องทำตามสิ่งที่สังคมต้องการ ในตอนที่ 131 เค็งโกได้เตือนเรื่องพลังกำลังของคนซราที่ลดน้อยถอยลง และในตอน 148 เค็งโกเสนอแนะให้คนซราดูแลร่างกายโดยการรอมยาบริเวณใต้หัวเข่าเพื่อไม่ให้เลือดลมแปรปรวน ด้านรูปลักษณ์ปรากฏในตอน 7 เค็งโกได้วิจารณ์รูปลักษณ์ภายนอกของคนซราในเชิงตำหนิว่า “ดูน่ารังเกียจ” 「みにくき」 และกล่าวถึงความปรารถนาที่จะตายตอนอายุไม่เกิน 40 ปี เพื่อจะได้มีรูปลักษณ์ที่ยัง “พอดูดีบ้าง” 「めやすかるべけれ」 ในขณะที่ตอนที่ 172 แม้ว่าเค็งโกจะไม่ได้กล่าวถึงรูปลักษณ์ของคนซราโดยตรง แต่จากการเปรียบเทียบลักษณะของคนหนุ่มสาวกับคนซราว่า “ตอนยังหนุ่มสาวรูปโฉมก็ย่อมเหนือกว่าคนแก่ซรา” 「若くして、かたちの老いたるにまされるが如し」 ย่อมชี้ให้เห็นถึงนัยยะว่า คนซราย่อมมีรูปโฉมที่ไม่น่ามองต่างจากคนหนุ่มสาว

ประเด็นที่ปรากฏรองลงมาคือ ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์กับสังคมปรากฏ 4 ตอน ได้แก่ ในตอนที่ 7 เค็งโกตำหนิคนซราที่มักเข้าไปคบค้าสมาคมกับผู้คนในสังคม ในตอนที่ 112 เค็งโกชี้ว่าคนซราเป็นผู้มีข้อจำกัดจึงไม่จำเป็นต้องทำตามกระแสสังคม ในตอนที่ 113 เค็งโกเตือนไม่ให้คนซราคบหากับคนหนุ่มสาวอย่างไม่เหมาะสม และวิจารณ์การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับความรักว่า “ดูน่ารังเกียจ” 「見苦しけれ」 ในตอนที่ 151 เค็งโกกล่าวตำหนิคนซราที่ยังเข้าไปคลุกคลีกับผู้คนในสังคมว่า

“ทำให้ผู้พบเห็นไม่พึงใจ และดูน่ารังเกียจ” 「あいなく、見ぐるし」 รวมทั้งชี้ว่าลักษณะการดำเนินชีวิตที่เป็นอิสระจากเรื่องทางโลก และปล่อยให้ตนเองมีเวลาว่างเป็น “สิ่งที่ทำให้ผู้พบเห็นรู้สึกดี” 「めやすく」

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ประเด็นเรื่องสภาพร่างกายและความสัมพันธ์กับสังคมที่เค็งโกหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงนั้น มีการใช้คำแสดงความรู้สึกที่เกิดจากการพิจารณาลักษณะภายนอกที่ปรากฏให้เห็นจากสายตา ดังจะเห็นได้จากการใช้คำที่เกี่ยวข้องกับการมองดูทั้งหมด 6 ครั้ง ดังนี้

- คำว่า “ดูน่ารังเกียจ” ปรากฏ 4 ครั้ง : ตอนที่ 7 ปรากฏคำว่า 「みにくき」 1 ครั้ง ชี้ถึงรูปลักษณ์คนซราที่ “ดูน่ารังเกียจ” ตอนที่ 113 ปรากฏคำว่า “ดูน่ารังเกียจ” 「見苦し」 2 ครั้ง ชี้ถึงพฤติกรรมของคนซราที่เอาเรื่องของผู้อื่นมาเล่าลือเล่น และการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับคนต่างวัย ตอนที่ 151 ปรากฏคำว่า “ดูน่ารังเกียจ” 「見ぐるし」 1 ครั้ง ชี้ถึงพฤติกรรมของคนซราที่ชอบคลุกคลีกับผู้คนในสังคม

- คำว่า “ดูดี” ปรากฏ 2 ครั้ง : ตอนที่ 7 ปรากฏคำว่า 「めやすかる」 1 ครั้ง ชี้ถึงรูปลักษณ์ของผู้ที่อายุไม่เกิน 40 ปีซึ่งยังมีรูปลักษณ์ที่ “พอดูดีบ้าง” ตอนที่ 151 ปรากฏคำว่า “ทำให้ผู้พบเห็นแล้วรู้สึกดี” 「めやすく」 1 ครั้งชี้ถึงลักษณะการดำเนินชีวิตของคนซราที่เป็นอิสระจากเรื่องทางโลก และปล่อยให้ตนเองมีเวลาว่าง

จากการใช้คำแสดงความรู้สึกผ่านการมองดูดังกล่าว ย่อมชี้ให้เห็นว่า เค็งโกวิจารณ์คนซราโดยพิจารณาจากลักษณะภายนอกที่ปรากฏแก่สายตาทั้งจากสภาพร่างกาย และพฤติกรรมของคนซราที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในสังคม

สิ่งที่เค็งโกกล่าวถึงเป็นลำดับถัดมาคือ ด้านความสามารถ และด้านสภาพจิตใจปรากฏอย่างละ 2 ตอน ด้านความสามารถจะสังเกตได้ว่า ในตอนที่ 151 เค็งโกเตือนคนซราที่พัฒนาความสามารถ และวิจารณ์ผู้ที่ใช้เวลาทั้งชีวิตทุ่มเทให้กับเรื่องทางโลกว่า “คนโง่เขลา”

「下愚の人」 ยิ่งไปกว่านั้นในตอน ที่ 168 เค็งโกยังได้ วิจารณคนขราที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญและทุ่มเท ชีวิตให้กับศาสตร์ความรู้ว่า “ดูเหมือนเป็นคนไม่ได้ ความ” 「拙く見ゆ」 ในทางกลับกันผู้ที่ไม่ยึดมั่นถือมั่น ในความรู้ของตนจึงเป็น “เจ้าแห่งวิถี” 「道の主」 จาก ข้อความดังกล่าวอาจดูเหมือนว่าเค็งโกมีมุมมองต่อความ สามารถของคนขราในเชิงลบ อย่างไรก็ตาม จากการ พิจารณาเนื้อหาตลอดเรื่อง ผู้วิจัยพบว่า มีเนื้อหาที่ สะท้อนการชื่นชมภูมิปัญญาของคนขราด้วยเช่นกัน ดัง จะเห็นได้จากเนื้อหาในตอน ที่ 67 เค็งโกเล่าถึงหญิงขรา ที่ช่วยบอกเล่าตำนานที่ตั้งของศาลบูชาเทพชะเนกะตะ (実方) จนทำให้เค็งโกเข้าใจที่มาของเทพประจำศาลเจ้า ได้ไม่ผิดเพี้ยน หลังจากอธิบายจบนางยังกล่าวถ่อมตัว จนทำให้เค็งโกรู้สึกประทับใจ⁸ จากเนื้อหาในตอน ที่ 67 จะเห็นได้ว่า เดิมทีเค็งโกชื่นชมภูมิปัญญาและบุคลิกที่มี ความถ่อมตัวของคนขรา อย่างไรก็ตาม การที่เค็งโก วิพากษ์วิจารณ์ความสามารถของคนขราในเชิงตำหนิใน ตอน ที่ 151 และ 168 อาจวิเคราะห์ความคิดของเค็งโก ได้ว่า ความสามารถของคนขราแม้จะเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม แต่ในแง่หนึ่งความสามารถนั้นอาจกลายเป็นเครื่องยึดติด ที่ทำให้เกิดความยึดมั่นถือมั่นว่าตนเป็นผู้รู้เหนือกว่าผู้อื่น หรือปรารถนาอยากให้ความรู้คงอยู่ตลอดไป กิเลสหรือ ความยึดติดที่เกิดขึ้นทำให้เค็งโกมองคนขราที่ทุ่มเทชีวิต ให้กับศาสตร์ความรู้มองข้ามการพิจารณาจิตใจของ ตนเองว่าเป็น “คนไม่ได้ความ” หรือ “คนโง่เขลา” ในขณะที่ ผู้ที่ไม่ยึดมั่นถือมั่นกับความรู้จึงได้ขึ้นชื่อว่า “เจ้าแห่งวิถี”

ด้านสภาพจิตใจ ในตอนที่ 7 เค็งโกตำหนิคนขราที่มี กิเลสมุ่งปรารถนาให้ตนเองมีอายุยืนยาว เพื่อจะได้เห็น ความรุ่งเรืองของลูกหลาน กิเลสที่มีมากขึ้นนี้เองเป็นเหตุ ให้จิตใจของคนขราไม่สามารถสัมผัสได้ถึง “โมะโนะ โนะอะวะระะ” กล่าวคือ สภาพจิตใจที่ขาดความซาบซึ้ง หรือความตระหนักรู้ถึงความไม่จีรังของสรรพสิ่ง ซึ่งเค็งโก ตำหนิสภาพจิตใจของคนขราดังกล่าวว่า 「あさまし き」 แปลว่า “น่าสมเพชใจ” หรือตีความอีกนัยหนึ่งได้ ว่า “มีความคิดที่ตื้นเขิน” ในขณะที่ตอนที่ 172 เค็งโก ได้กล่าวถึงสภาพจิตใจของคนขราไว้เช่นกัน หากแต่มุมมองของเค็งโกได้เปลี่ยนแปลงไป ดังจะเห็นได้ว่าเค็งโก กล่าวถึงจิตใจของคนขราที่สงบนิ่งลงตามธรรมชาติอันนำ ไปสู่การเกิด “ปัญญา” 「智」 จะเห็นได้ว่าสภาพจิตใจ ของคนขราในตอน ที่ 7 สะท้อนมุมมองของเค็งโกในเชิง ลบ ในขณะที่ในตอน ที่ 172 สะท้อนมุมมองในเชิงบวก ความแตกต่างดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงมุมมองของเค็งโกที่ เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างชัดเจน

จากลักษณะการใช้คำวิจารณ์ประเด็นด้านความ สามารถ และสภาพจิตใจของคนขรา อาทิเช่น “คนไม่ได้ ความ” 「拙く見ゆ」 “คนโง่เขลา” 「下愚の人」 “เจ้าแห่งวิถี” 「道の主」 รวมทั้ง คำว่า “น่าสมเพชใจ” อันเกิดจาก “ความคิดอันตื้นเขิน” 「あさましき」 จะ สังเกตได้ว่า คำเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งที่ถูกประเมินจาก ลักษณะภายนอกที่ปรากฏแก่สายตา หากแต่ประเมิน จากมุมมองความคิด หรือความรู้สึกที่มีอยู่ภายใน จิตใจคนขรา

⁸ 「賀茂の岩本・橋本は、業平・実方なり。人の常に言ひまがへ侍れば、一年参りたりしに、老いたる宮司の過ぎしを呼びとどめて、尋ね侍りしに、「実方は、御手洗に影のうつりける所と侍れば、橋本や、なほ水の近ければと覚え侍る。吉水和尚、「月をめで花をながめしにしへのやさしき人はここにありはら」と詠み給ひけるは、岩本の社とこそ承りおき侍れど、おのれよりは、なかなか御存知などもこそさぶらはめ」と、いとうやうやくし言ひたりしこそ、いみじく覚えしか。(後略)」

“ศาลอิวะโมะโตะกับศาลฮะมิโมะโตะตั้งอยู่ในศาลเจ้ากะมิเงโมะ ศาลทั้งสองแห่งนี้มีเทพสถิตอยู่ประจำศาล ได้แก่ เทพชะริระ และเทพชะเนกะตะ ผู้คนมักจำชื่อเทพประจำศาลสองแห่งนี้สลับกัน มีปีหนึ่งตอนไปสักการะที่ศาลเจ้าแห่งนี้ ข้าพเจ้าเห็นหญิงขราที่ทำงานประจำศาลเจ้าเดินผ่าน มาจึงสอบถามนางดู หญิงขราผู้นั้นตอบว่า “ศาลที่บูชาเทพชะเนกะตะเป็นศาลที่เราสะท้อนในแม่น้ำทะเละมิ ศาลฮะมิโมะโตะอยู่ใกล้แม่น้ำจึงน่าจะเป็นศาลบูชาเทพชะเนกะตะกระมัง นอกจากนี้พระเจ้เอนยังเคยประทับรับทักไว้ว่า “เมื่อครั้งอดีตมีผู้สูงศักดิ์ขึ้นชมจันทร์รา เหม่อมองบุปผางาม ผู้นั้นคืออะริวะระ โนะ นะริระซึ่งสถิตอยู่ ณ ที่แห่งนี้” ข้าได้อินมาว่า สถานที่ที่วานี้ก็คือศาลอิวะโมะโตะ ว่าแต่ท่านเองน่าจะรู้เรื่องนี้ดีกว่าพวกข้า ไม่ใช่หรือ” ถ้อยคำที่ฟังดูถ่อมเนื้อถ่อมตัวเช่นนี้ช่างน่าชื่นชมยิ่งนัก (ละข้อความส่วนท้าย)” (หน้า 134-135)

หากพิจารณาจากคำวิจารณ์ด้านสภาพร่างกาย และด้านความสัมพันธ์กับผู้คนในสังคมที่ถูกประณามจากลักษณะภายนอกที่ปรากฏแก่สายตา กับคำวิจารณ์ด้านความสามารถและด้านสภาพจิตใจที่ถูกประณามจากความคิดและความรู้สึกของคนชรา ก็อาจกล่าวได้ว่าเค็งโกวิจารณ์คนชราโดยพิจารณาทั้งจากลักษณะภายนอกควบคู่ไปกับลักษณะภายใน อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ช่วง 5 ตอนแรกที่กล่าวถึงคนชรา เค็งโกมีแนวโน้มที่จะยกประเด็นด้านสภาพร่างกายและด้านความสัมพันธ์กับผู้คนมากกล่าวถึงมากกว่าด้านสภาพจิตใจและด้านความสามารถ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าช่วงแรกเค็งโกมุ่งพิจารณาไปที่ลักษณะภายนอกของคนชราที่ปรากฏแก่สายตาเป็นหลัก เมื่อเข้าสู่ 3 ตอนหลังสายตาของเค็งโกจึงเริ่มเปลี่ยนมาพิจารณาลักษณะที่อยู่ลึกภายในจิตใจหรือความคิดของคนชรามากขึ้น ทั้งนี้ลักษณะแนวโน้มนี้แม้จะดูเหมือนว่ามีความคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของคิน ชิเก็น (韓 智媛, 2003, pp.27-31) ซึ่งพิจารณาเนื้อหาในแต่ละตอนและชี้ว่าเค็งโกมักกล่าวถึงสิ่งที่รู้สึกได้จากการพิจารณาลักษณะภายนอก จากนั้นจึงเชื่อมโยงไปถึงสิ่งที่ป็นลักษณะภายในหรือแนวความคิดที่ลึกซึ้งขึ้น หากแต่ผู้วิจัยสังเกตว่าลักษณะแนวโน้มนี้ไม่ได้ปรากฏแต่เพียงในเนื้อหาตอนใดตอนหนึ่ง แต่ยังสามารถมองเห็นได้จากลักษณะการนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับคนชราโดยรวมทั้ง 8 ตอนด้วยเช่นกัน

นอกจากมุมมองของเค็งโกจะเปลี่ยนแปลงจากการพิจารณาลักษณะภายนอกไปสู่ลักษณะภายในของคนชรามากขึ้นแล้ว หากพิจารณาทางด้านเนื้อหา ก็จะเห็นถึงเปลี่ยนแปลงได้ด้วยเช่นกัน ในตอนที่ 172 ซึ่งเป็นตอนสุดท้ายที่เค็งโกนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับคนชรา เค็งโกได้พิจารณาลักษณะของคนชราด้วยมุมมองใหม่แตกต่างจากที่เคยนำเสนอในตอนก่อนหน้านี้ เดิมทีเค็งโกนำเสนอมุมมองที่มีต่อคนชราในลักษณะการวิพากษ์วิจารณ์เชิงลบ หรือคำเตือนให้ระมัดระวังด้านต่าง ๆ ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนในตอนที่ 7 ซึ่งเป็นตอนแรกที่กล่าวถึงคนชรา เค็งโกวิจารณ์สภาพร่างกายของคนชราว่า

“ดูน่ารังเกียจ” และตำหนิจิตใจของคนชราที่ไม่สามารถรู้สึกได้ถึง “โมะโนะโนะอะวะระะ” ว่า “น่าสมเพชใจ” แต่ในตอนที่ 172 มุมมองของเค็งโกได้เปลี่ยนแปลงไป เค็งโกพิจารณาความแตกต่างระหว่างลักษณะคนหนุ่มสาวกับคนชรา และยอมรับความเปลี่ยนแปลงทางสภาพร่างกายของคนชราว่า “ตอนยังหนุ่มสาวรูปโฉมก็ย่อมเหนือกว่าคนแก่ชรา” การที่เค็งโกใช้คำแสดงการเปรียบเทียบกับไม่ได้ใช้คำแสดงความรู้สึกที่มีความหมายเชิงลบ สะท้อนให้เห็นว่าเค็งโกไม่ได้ต้องการดำเนินรูปลักษณ์ของคนชราดังในตอนที่ 7 หากแต่ต้องการชี้สภาพของคนชราที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ นอกจากนี้เค็งโกยังค้นพบว่าสภาพจิตใจของคนชราที่อ่อนล้าลงกลับเป็นผลให้ “ความรู้สึกสงบนิ่งลงเองโดยธรรมชาติ” คนชราจึง “ไม่ทำสิ่งใดที่เกินจำเป็น” ด้วยเหตุนี้ “เมื่อวัยเพิ่มขึ้นปัญญา ก็จะมีมากกว่าตอนหนุ่มสาว” จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามุมมองของเค็งโกที่มีต่อคนชราเปลี่ยนไปในเชิงบวก

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าเค็งโกวิพากษ์วิจารณ์คนชราโดยสังเกตทั้งลักษณะภายนอกและภายใน เพื่อกระตุ้นให้คนชราตระหนักรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหลากหลายมุมมอง โดยเริ่มแรกเค็งโกเน้นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนจากสายตา จากนั้นจึงเปลี่ยนไปสู่สิ่งที่อยู่ในความคิดหรือความรู้สึกมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่าคำวิพากษ์วิจารณ์ที่หลากหลายมุมมองนี้เป็นเสมือนเครื่องกระตุ้นเตือนให้คนชราเกิดความตระหนักรู้และหันมาปรับเปลี่ยนทัศนคติในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับวัย อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ในตอนที่ 172 เค็งโกใช้วิธีการนำเสนอโดยบรรยายถึงสภาพของคนชราที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ โดยไม่ได้วิพากษ์วิจารณ์คนชราดังการนำเสนอในตอนก่อนหน้านี้ นอกจากนี้ยังได้ชี้ให้เห็นถึงปัญญาอันเป็นลักษณะเด่นของคนชรา การนำเสนอที่เปลี่ยนแปลงไปนำมาซึ่งประเด็นที่น่าขบคิดว่า คำว่า “ปัญญา” ที่กล่าวถึงในตอนที่ 172 นี้ มีนัยยะความหมายว่าอย่างไร และความหมายนั้นสอดคล้องกับคำว่า “ปัญญา” อันเกิดจากการประมาณตนที่นำเสนอไว้ในตอนที่ 131 หรือไม่

6.2 การนำเสนอปัญญาของคนชรา

คำว่า “ปัญญา” (智、智慧) พจนานุกรมมติอิจริน (『大辞林』) ได้ให้คำจำกัดความ ไว้ 3 ประการดังนี้ [1] ความสามารถในการแยกแยะผิดชอบชั่วดี [2] ความรู้ ความสามารถ [3] สภาพจิตใจที่ละจากกิเลส ในเรื่อง “ทซุเรสุเรงซุเซ” คำว่า “ปัญญา” ปรากฏในเนื้อหาหลายตอน อีกทั้งความหมายในแต่ละตอนยังแตกต่างกัน

ออกไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงจะขอพิจารณานัยยะความหมายของคำว่า “ปัญญา” ทั้งหมดที่ปรากฏในเรื่อง “ทซุเรสุเรงซุเซ” ก่อนเข้าสู่การวิเคราะห์ปัญญาของคนชราต่อไป

จากการสำรวจคำว่า “ปัญญา” ในเรื่อง “ทซุเรสุเรงซุเซ” พบว่า มีการใช้คำนี้ทั้งหมด 22 ครั้ง ปรากฏในเนื้อหา 15 ตอนดังนี้

ตาราง 2 การใช้คำว่า “ปัญญา” ในเรื่อง “ทซุเรสุเรงซุเซ”

	ตอนที่	จำนวนคำที่ปรากฏ	ใจความสำคัญ
1	9	1	กามตัณหาเป็นเหตุให้คนลุ่มหลงไม่ว่าคนแก่หรือคนหนุ่มสาว คนมีปัญญาหรือคนโง่เขลา
2	38*	6	- ชื่อเสียงอันเกิดจากปัญญาความสามารถเป็นสิ่งไม่จริงยั่งยืน - ปัญญาที่แท้จริงไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้สิ่งที่ได้ยินได้ฟังมา
3	60	1	เรื่องเล่าถึงพระซึ่งเป็นผู้มีปัญญา
4	98	1	คำกล่าวใน “คัมภีร์อิชินโฮตัน” (『一言芳談』) ว่า ผู้มีปัญญาควรเปลี่ยนไปยืนอยู่ในฐานะผู้ต่อยปัญญาบ้าง
5	107	1	สตรีมีกวางแผนการและใช้โวหารที่ล้าลึก เพราะคิดว่าตนมีปัญญาเหนือกว่าบุรุษ
6	117	1	คน 3 ประเภทที่ควรคบหาเป็นสหายคือ ผู้ที่มักให้ของแก่ผู้อื่น หมอ และผู้มีปัญญา
7	130*	2	- มนุษย์มักชอบเอาชนะผู้อื่น เมื่อรู้สีกว่าตนมีปัญญามากกว่าผู้อื่นก็จะรู้สึกพึงพอใจ - หากอยากเอาชนะผู้อื่น ให้ศึกษาหาความรู้รู้สึกว่าเป็นปัญญาของตนเหนือกว่าผู้อื่น เพราะหากได้เรียนรู้วิถี ก็ย่อมจะรู้ว่าไม่ควรลำพองไปกับความดี หรือแข่งขันกับพวกพ้อง
8	131	1	ผู้รู้จักประมาณตัวเองจึงจะเรียกได้ว่ามีปัญญา
9	134	1	เรื่องเล่าถึงพระชราที่ไม่มีปัญญาความรู้ แต่ชอบคบหาสมาคมกับเหล่านักปราชญ์
10	140	1	ผู้มีปัญญาไม่ควรทิ้งมรดกไว้ภายหลังเสียชีวิต เนื่องจากมรดกเป็นสิ่งที่แสดงถึงความยึดติด
11	167	1	มนุษย์ไม่ควรหยิ่งผยอง หรือเอาปัญญาความรู้มาเป็นเครื่องมือแข่งขันต่อสู้กับผู้อื่น
12	172	1	เมื่อวัยเพิ่มขึ้น ปัญญาก็จะมีมากกว่าคนหนุ่มสาว
13	175	1	การดื่มสุราจนมึนเมาทำให้ขาดปัญญา
14	193	2	ผู้ที่ไม่รู้แจ้งมักชอบคาดคะเนปัญญาความสามารถของผู้อื่น และเอาสิ่งที่ตนเชี่ยวชาญไปดูถูกว่าคนอื่นมี ปัญญาต่ำต้อยกว่าตน
15	232	1	มนุษย์ไม่ควรเป็นผู้มีปัญญาความสามารถ เรื่องเล่าของวัยรุ่นที่ชอบอวดรู้

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำว่า “ปัญญา” ที่เค็งโกใช้โดยส่วนใหญ่จะมีนัยยะความหมายชี้ถึง “ความรู้ความสามารถ” ดังจะเห็นได้จากตอนที่ 9 38* 60 98 107 117 130* 134 167 193 232⁹ ในขณะที่คำว่า “ปัญญา” ที่มีนัยยะความหมายอื่น ๆ ดังคำที่ขีดเส้นใต้ปรากฏเพียง 6 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 38* 130* 131 140 172 175 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเนื้อหาในตอน ที่ 172 ที่กล่าวถึง ปัญญาอันเป็นผลมาจากสภาพจิตใจที่อ่อนล้าลงของคนชรา จะเห็นได้ว่าคำว่า “ปัญญา” ไม่ได้มีนัยยะชี้ถึงความรู้ความสามารถ ฉะนั้นในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะขอพิจารณาเพียงแค่ประเด็นปัญญาในความหมายอื่นๆ เท่านั้น นอกจากนี้เนื่องจากตอนที่ 131 และ 172 มีเนื้อหาเกี่ยวกับคนชราซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อข้างต้น จึงจะขอกล่าวถึงในส่วนสรุปเท่านั้น

1) ตอนที่ 38

(前略) ①智恵と心とこそ、世に勝れたる誉も残さまほしきを、つらつら思へば、誉を愛するは人の聞をよろこぶなり。(中略) 是を願ふも、次に愚かなり。

たゞし、しひて②智をもとめ、賢を願ふ人のために言はば、③智恵出でては偽あり、才能は煩惱の増長せるなり。伝へて聞き、学びて知るは、④真の智にあらず。いかなるをか⑤智といふべき。可・不可は一条なり。いかなるをか善といふ。まことの人は、⑥智もなく徳もなく、功もなく名もなし。誰か知り誰か伝へん。これ、徳を隠し愚を守るにあらず。本より賢愚得失の境にをらざればなり。

迷ひの心をもちて名利の要を求むるに、かくのごとし。万事は皆非なり。言ふにたらず願ふにたらず。

(ละข้อความส่วนหน้า) อาจมีผู้ที่เฝ้าปรารถนาอยากให้คำสรรเสริญจากคนในสังคมว่า ตนเป็นผู้มี^๑ปัญญา และจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมคงอยู่ตลอดไป แต่แท้ที่จริงแล้วความรู้สึกยินดีต่อคำสรรเสริญนั้นเป็นเพียงแค่ความรู้สึกพึงพอใจเมื่อได้ฟังคำชมจากผู้อื่นเท่านั้น (ละข้อความ) ฉะนั้นแล้วการมุ่งมาดปรารถนาเช่นนี้จึงนับเป็นลักษณะความโง่เขลาลำดับถัดมา

ทว่าหากจะกล่าวถึงผู้ที่เพียรพยายามแสวงหา^๒ ปัญญา ปรารถนาความฉลาดล้ำเลิศให้ได้มา ก็คงต้องบอกว่า เมื่อเกิด^๓ปัญญาย่อมมีสิ่งที่มีมนุษย์อุปโลกน์ขึ้นตามมา อัจฉริยะความสามารถยิ่งก่อให้เกิดกิเลสเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่เราเรียนรู้จากการฟังคำบอกเล่าจึงไม่ใช่^๔ ปัญญาที่แท้จริง แล้ว^๕ปัญญาที่แท้จริงนั้นคืออะไร ข้อกำหนดในสังคมที่ว่าทำได้ หรือ ทำไม่ได้ แท้จริงแล้วถูกแบ่งแยกด้วยเส้นบางๆ แล้วสิ่งใดเล่าจึงจะเรียกว่าความดี คนที่แท้จริงเป็นผู้ที่ไม่ได้มี^๖ปัญญา ไม่ได้มีคุณความดี ไม่ได้มีฝีมือล้นมือ และไม่ได้มีชื่อเสียง ฉะนั้นแล้วคนที่แท้จริงจะมีใครรู้จัก จะมีใครเล่าขานถึง สิ่งนี้ไม่ใช่การซ่อนคุณความดีหรือปกป้องความโง่เขลา หากแต่เป็นเพราะแต่เดิมทีคนที่แท้จริงไม่เอาตัวเองไปวางอยู่บนเส้นแบ่งระหว่างความฉลาดหรือโง่เขลา การได้หรือเสียผลประโยชน์

หากแสวงหาชื่อเสียงหรือผลประโยชน์ด้วยจิตใจที่ลุ่มหลง ก็จะเป็นดังที่ว่ามานี้ สรรพสิ่งล้วนไม่มีตัวตน ฉะนั้นจึงไม่มีสิ่งใดมีค่าพอจะต้องกล่าวถึงหรืออ้อนวอนขอ (หน้า 110 – 112)

เค็งโกแสดงความคิดเห็นเชิงต่อต้านปัญญาที่หมายถึง “ความรู้ ความสามารถ” ดังจะเห็นได้จาก ①②③⑥ และชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่เป็นปัญญาที่แท้จริงดังปรากฏที่ ④⑤ มุมมองดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของแนวคิดเต๋า (道家思想)¹⁰ ได้อย่างชัดเจน เช่น ประโยคที่กล่าวว่า “เมื่อเกิดปัญญาย่อมมีสิ่งที่มีมนุษย์อุปโลกน์ขึ้นตามมา”

⁹ เครื่องหมาย * ที่ปรากฏในตอน ที่ 38 และ 130 เป็นสัญลักษณ์ชี้ว่า คำว่า “ปัญญา” ที่ปรากฏในตอนมีทั้งความหมายที่ชี้ถึง “ความรู้ ความสามารถ” และความหมายอื่นรวมอยู่ด้วย

¹⁰ แนวคิดเต๋า หรือ ที่เรียกตามชื่อปรัชญาเมธีของแนวคิดนี้ว่า แนวคิดเล่าจื๊อและจางจื๊อ (老莊思想) แนวคิดนี้มีที่มาจากความเชื่อว่า ทุกสรรพสิ่งในจักรวาลมีต้นกำเนิดจากวิถี (道) มนุษย์ควรละทิ้งกฎเกณฑ์ ธรรมเนียมประเพณี หรือค่านิยมที่สังคมสร้างขึ้น และใช้ชีวิตเป็นหนึ่งเดียวกับวิถีของธรรมชาติ

มีที่มาจากแนวคิดของเล่าจื๊อ (老子)¹¹ นอกจากนั้นการใช้คำว่า “ปัญญาที่แท้จริง” 「真の智」 กับคำว่า “คนที่แท้จริง” 「まことの人」 ยังมีที่มาจากแนวคิดของจวงจื๊อ (莊子) ดังที่กล่าวว่า “คนที่แท้จริงย่อมตามมาด้วยปัญญาที่แท้จริง (ละข้อความ) คนที่แท้จริงในอดีตกาลเป็นผู้ที่ไม่คิดต่อต้านอุปสรรค ไม่รู้สึกห่อเหี่ยวไปกับความสำเร็จ”¹² นอกจากนี้ยะชุนอะกะ โคเซกุ (安良岡康作, 1967, pp.183-191) ยังได้พิจารณาสำนวนว่า “คนที่แท้จริงเป็นผู้ที่ไม่ได้มีปัญญา ไม่ได้มีคุณความดี ไม่ได้มีฝีมือและไม่ได้มีชื่อเสียง” และ “แต่เดิมทีคนที่แท้จริงไม่เอาตัวเองไปวางอยู่บนเส้นแบ่งระหว่างความฉลาดหรือโง่เขลา การได้หรือเสียผลประโยชน์” และวิเคราะห์ว่า “คนที่แท้จริง” ที่ถือพร้อมด้วย “ปัญญาที่แท้จริง” คือ บุคคลผู้วางตนอยู่เหนือการแบ่งแยก หรือการประเมินค่าทางสังคมจากปัจจัยด้านสติปัญญา คุณความดี และชื่อเสียงเกียรติยศ

จะเห็นได้ว่าคำว่า “ปัญญาที่แท้จริง” เกิดจากการตระหนักว่า ปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นเลิศทางสติปัญญาไม่สามารถนำมาใช้ประเมินคุณค่าของมนุษย์ได้ สิ่งนั้นยังกลับกลายเป็นเครื่องพันนาการให้มนุษย์เกิดความยึดติด และก่อให้เกิดกิเลสในจิตใจ

2) ตอนที่ 130

物に争はず、おのれを枉げて人に従ひ、我が身を後にして、人を先にするにはしかず。(中略)

睦ましき中に戯るるも、人をはかりあざむきて、おのれが^①智のまさりたる事を興とす。これ又、礼にあらず。されば、始め興宴よりおこりて、長き恨を結ぶ類多し。これみな、争ひを好む失なり。人に勝らん事を思はば、ただ学問して、その^②智を人にまさらんと思ふべし。道を学ぶとならば、善に伐らず、輩に争ふべからずといふ事を知るべき故なり。大きな職をも辞し、利をも捨つるは、ただ学問の力なり。

ไม่มีสิ่งใดจะเหนือไปกว่าการไม่เข้าสู่ย้อมอ่อนข้อทำตามผู้อื่น หรือยอมให้ผู้อื่นได้ก่อน ตัวเองไว้ทีหลัง (ละข้อความ) ตอนเล่นกันในกลุ่มพวกพ้องที่สนิทสนม เรามักวางแผนหลอกล่อคนอื่น และรู้สึกสนุกเมื่อรู้สึกว่าตนเองมี^①ปัญญาเหนือกว่า การกระทำเช่นนี้ก็ถือว่าผิดธรรมเนียมปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้เองจึงมีบ่อยครั้งที่งานรื่นเริงเริ่มต้นด้วยความสนุก แต่จบลงด้วยความแค้นไปนานแสนนาน ทั้งหมดที่ว่ามานี้คือผลเสียของการแข่งขันแย่งชิงอย่างใดก็ตามหากคิดอยากจะเอาชนะคนอื่นให้ได้จริง ๆ ก็ควรตั้งหน้าตั้งตาศึกษาหาความรู้ให้^②ปัญญานั้นเหนือกว่าผู้อื่น นั่นเป็นเพราะเมื่อใดที่ได้เรียนรู้วิถี ย่อมจะรู้ว่าไม่ควรลำพองไปกับสิ่งที่ เป็นความดี หรือคิดต่อสู้แข่งขันกับพวกพ้อง การรู้จักวางมือจากตำแหน่งหน้าที่อันสูงส่ง และยอมทิ้งผลประโยชน์นั้น เป็นผลมาจากการได้ศึกษาหาความรู้แต่เพียงเท่านั้น (หน้า 181 – 182)

ในตอน 130 มีคำว่า “ปัญญา” ปรากฏอยู่ 2 แห่ง “ปัญญา”^① คือ ปัญญาที่เกิดจากไหวพริบในการวางแผนเอาชนะผู้อื่น ฉะนั้นคำนี้จึงนับเป็นปัญญาที่

¹¹ ประโยคนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของเล่าจื๊อ ใน “คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง” (『老子』) ตอนที่ 18 ชื่อตอน “เมื่อวิถีแห่งธรรมชาติดีบริสุทธิ์” (大道既成) ดังความว่า “เมื่อวิถีแห่งธรรมชาติดีบริสุทธิ์ เมตตาและครองแห่งความถูกต้องจึงบังเกิด เมื่อปัญญาปรากฏ สิ่งที่มีมนุษย์อุปโลกนขึ้นจึงตามมา เมื่อพ่อแม่ พี่น้อง สามภรรยาไม่รักใคร่ปรองดอง จึงต้องเร่งปลูกฝังความกตัญญู เมื่อบ้านเมืองระส่ำระสาย ผู้จงรักภักดีจึงได้ปรากฏตัว” (大道既有仁義 知恵出有大偽 六親不和有孝慈 國家昏乱有忠臣)

¹² สำนวนนี้ปรากฏใน “คัมภีร์จวงจื๊อ” (『莊子』) ตอนอะโอะชิเมิ ส่วนที่ 6 (大宗師編 六) ดังความว่า “คนที่แท้จริงย่อมตามมาด้วยปัญญาที่แท้จริง แล้วคนเช่นไรจึงจะเรียกว่าคนที่แท้จริง คนที่แท้จริงในอดีตกาลเป็นผู้ที่ไม่คิดต่อต้านอุปสรรค ไม่รู้สึกห่อเหี่ยวไปกับความสำเร็จ ไม่คิดวางแผนการ คนเช่นนี้ทำให้ประสบความล้มเหลวย่อมไม่เสียใจภายหลัง ต่อให้ประสบความสำเร็จก็ไม่ลำพองใจ คนเช่นนี้แม้จะป็นขึ้นไปยังที่สูงย่อมไม่หวาดหวั่น ลุยน้ำก็ไม่เปียกปอน ลุยไฟก็ไม่ไหม้ร้อน ผู้ใดรู้แจ้งจนเข้าถึงวิถีแห่งธรรมชาติย่อมเป็นดังที่ว่ามานี้” 「且有真人而後有真知 何謂真人 古之真人不逆寡 不雄成 不讓士 若然者 過而弗悔 當而不自得也 若然者 登高不慄 入水不濡 入火不熱 是知能登假於道者也 若此」

เกี่ยวข้องกับความสามารถ ส่วนคำว่า “ปัญญา”^{๑๒} คือ ปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้ “วิถิ” และทำให้ตระหนักรู้ว่า “ไม่ควรล้าพองไปกับสิ่งที่เป็นคนดี หรือคิดต่อสู้แข่งขันกับพวกพ้อง” ควร “รู้จักวางมือจากตำแหน่งหน้าที่อันสูงส่ง และยอมทิ้งผลประโยชน์” สำหรับคำว่า “วิถิ” นั้น ทะมะระ เก็นจิ (田村憲治, 1989, pp.64-65) ได้พิจารณาควบคู่กับคำว่า “วิถิที่แท้จริง” 「まことの道」 และชี้ว่า ทั้งสองคำนี้สะท้อนแนวคิดของเต๋าเช่นเดียวกับคำว่า “คนที่แท้จริง” และ “ปัญญาที่แท้จริง” ในตอนที่ 38 รวมทั้งยังมีนัยยะชี้ถึง “สิ่งที่อยู่เหนือความนึกคิดของมนุษย์” (人間の思慮を越えたもの) และเป็น “ลักษณะการดำเนินชีวิตที่เป็นอิสระโดยไม่ถูกพันธนาการจากสิ่งใด” (何者にも束縛されない閑暇な中に生を生きる在り方) ฉะนั้นจึงอาจวิเคราะห์ได้ว่าการเรียนรู้ “วิถิ” ที่ทำให้เกิด “ปัญญา”^{๑๓} นั้นไม่ได้เป็นเพียงการศึกษาศาสตร์ความรู้เท่านั้น แต่ต้องตระหนักรู้ได้ว่าสิ่งที่มนุษย์ปรารถนาเพื่อให้ตนอยู่เหนือกว่าผู้อื่น อาทิ เช่น คุณงามความดี หรือความรู้ความสามารถ ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องพันธนาการชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่าคำว่า “ปัญญา”^{๑๔} เป็นปัญญาจากการศึกษาจนเข้าถึง “วิถิ” และทำให้ตระหนักได้ว่า มนุษย์ควรปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระจากเครื่องพันธนาการทางสังคม ฉะนั้นคำว่า “ปัญญา”^{๑๕} จึงอาจกล่าวได้ว่ามีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “ปัญญาที่แท้จริง” ในตอนที่ 38

3) ตอนที่ 140

身死して財残る事は、智者のせざるところなり。よからぬ物蓄へ置きたるもつたなく、よき物は、心をとめけんとはかなし。(中略) 朝夕なくてかなはざらん物こそあらめ、その外は何も持たでぞあらまほしき。

การทิ้งทรัพย์สินสมบัติไว้ทิ้ง ๆ ที่ร่วงจากโลกนี้ไปแล้ว ไม่ใช้การกระทำของผู้มีปัญญา การเก็บสะสมของไม่มีค่านับเป็นเรื่องไร้สาระ หรือแม้หากเป็นของดีมีค่า ก็ชวนให้เศร้าใจเมื่อคิดไปว่าจิตใจของผู้คนนั้นคงมีความยึดติดอยู่กระมัง (ละข้อความ) ฉะนั้นแล้วสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันก็ยังมีไว้ ทว่าสิ่งอื่นใดนอกจากนั้นอย่าได้ถือครองไว้เลยจะเป็นการดี (หน้า 195 – 196)

เค็งโกตำหนิการทิ้งมรดกไว้ภายหลังเสียชีวิตว่าไม่ใช่การกระทำของ “ผู้มีปัญญา” สาเหตุเป็นเพราะการเก็บของด้อยค่าไว้เป็นมรดกย่อมทำให้ผู้เสียชีวิตถูกมองว่าทำเรื่องไร้สาระ หรือในทางกลับกันหากมรดกนั้นเป็นสิ่งมีค่า ผู้คนก็จะถูกมองว่ามีความยึดติด ในตอนท้ายเค็งโกยังได้เตือนไม่ให้ถือครองสิ่งของเกินจำเป็น จากคำวิจารณ์ดังกล่าวทำให้วิเคราะห์ได้ว่า การรู้จักพอและขจัดความยึดติดภายในจิตใจเป็นคุณสมบัติของ “ผู้มีปัญญา” นั้นเอง

จะเห็นได้ว่าเค็งโกนำเสนอคำว่า “ปัญญา” โดยเชื่อมโยงกับการละทิ้งกิเลสและความยึดติด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนา รวมทั้งแนวคิดของเล่าจื๊อเรื่อง “ความรู้จักพอ”¹³ ด้วยเช่นกัน

4) ตอนที่ 175

(前略) この世にはあやまち多く、財を失ひ、病をまうく。(中略) 後の世は、人の智慧をうしなひ、善根を焼くこと火のごとくして、悪を増し、万の戒を破りて、地獄におつべし。(後略)

(ละข้อความ) (คนเมา) ขณะมีชีวิตอยู่ในชาตินี้ มักก่อเรื่องราวจนต้องสูญเสียทรัพย์สิน หรือไม่ก็ล้มหมอนนอนเสื่อ (ละข้อความ) เมื่อปัญญาแห่งความเป็นคนสุญล้น ความชั่วร้ายย่อมทวีมากขึ้นจนเป็นเหตุให้ศีลทั้งหมดขาดสะบั้น เปรียบประดุจไฟที่เผาผลาญรากเหง้าแห่งความดีให้หมดไหม้ คนเช่นนี้ย่อมต้องตกนรกในชาติหน้าเป็นแน่แท้ (ละข้อความ) (หน้า 220)

¹³ แนวคิดของเล่าจื๊อเรื่อง “การรู้จักพอ” ปรากฏใน “คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง” หลายตอน เช่น ตอนที่ 44 มีคำกล่าวว่า “ผู้รู้จักพอ ย่อมไม่มีวันได้รับความสำเร็จ ผู้รู้จักหยุด ย่อมไม่มีวันตกอยู่ในสถานการณ์อันตราย” (知足不辱 知止不殆)

เค็งโกนำเสนอผลเสียจากการเมาสุราที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงผลพวงที่นำไปสู่การสูญเสีย “ปัญญาแห่งความเป็นคน” อันเป็นต้นตอของการก่อกรรมชั่ว เป็นที่น่าสังเกตว่า เค็งโกนำเสนอคำว่า “ปัญญา” ร่วมกับคำที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน แนวคิดทางพุทธศาสนาหลายคำ ดังจะเห็นได้จากคำว่า “ชาตินี้” “ชาติหน้า” “ศีลชาติ” “รากเหง้าแห่งความดี” “ตกนรก” ฉะนั้นจึงอาจตีความได้ว่าคำว่า “ปัญญา” ในที่นี้หมายถึง สติสัมปชัญญะที่ควบคุมการกระทำดีหรือชั่ว ซึ่งส่งผลต่อชีวิตมนุษย์ทั้งในชาตินี้และชาติหน้าตามแนวคิดทางพุทธศาสนา

โดยสรุปความหมายอื่นๆของคำว่า “ปัญญา” ในเรื่อง “ทสุระะสุระะนะ” สามารถสรุปได้เป็น 2 ประการดังนี้

1) ปัญญาที่ชี้ถึงสติสัมปชัญญะที่ควบคุมให้มนุษย์ก่อกรรมดี หรือกรรมชั่วตามแนวคิดทางพุทธศาสนา ดังปรากฏในตอน ที่ 175¹⁴

2) ปัญญาที่ชี้ถึงภาวะของการปล่อยวาง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อมนุษย์ตระหนักรู้ถึงพันธนาการทางสังคมที่ก่อให้เกิดความยึดติดภายในจิตใจ ดังปรากฏในตอน ที่ 38 130 และ 140 การนำเสนอปัญญาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลจากแนวคิดของเต๋า รวมทั้งแนวคิดทางพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน¹⁵

หากย้อนกลับไปพิจารณาคำว่า “ปัญญา” ของคนชราในตอน ที่ 131 จะเห็นได้ว่าเค็งโกชี้ว่าปัญญาเกิดจาก “การรู้จักประมาณกำลังของตนและวางมือทันทีหากเป็นสิ่งที่เกินกำลัง” 「おのが分を知りて、及ばざる時は速かにやむ」 และไม่ควรฝืนทำตามธรรมเนียมในสังคมที่มักแสดงความขอบคุณผู้อื่นโดยทำสิ่งที่เกินกำลังของตน “หากจะมีคนมาถือโทษโกรธเคืองก็ให้คิดเสียว่าความผิดอยู่ที่ตัวผู้มัน” 「許さざらんは、人の誤りなり」 จากบทวิจารณ์ดังกล่าวทำให้วิเคราะห์ได้ว่า ปัญญาที่เค็งโกกล่าวถึงนั้นนอกจากจะชี้ถึงการรู้จักความพอดีแล้ว ยัง

หมายถึงภาวะของการปล่อยวางจากธรรมเนียมปฏิบัติที่สังคมเป็นผู้กำหนด ฉะนั้นลักษณะของปัญญาในตอน ที่ 131 จึงอาจกล่าวได้ว่ามีความสอดคล้องกับนิยามความหมายของปัญญาในแบบ ที่ 2)

สำหรับคำว่า “ปัญญา” ของคนชราในตอน ที่ 172 เค็งโกได้ชี้ให้เห็นถึงสภาพจิตใจคนชราที่ก่อให้เกิดปัญญาว่า “คนชราสภาพจิตใจมักอ่อนล้าลง (ละข้อความ) จิตใจไม่อ่อนไหวต่อสิ่งที่มากระทบ ความรู้สึกสงบนิ่งลงเองตามธรรมชาติ จึงมักไม่ทำสิ่งใดที่เกินจำเป็น” 「精神おとろへ (中略) 感じ動く所なし。心おのづから静かなれば、無益のわざをなさず」 ต่างจากคนหนุ่มสาวที่ “มักมีนิสัยเลือดร้อน หวั่นไหวต่อสิ่งที่มากระทบ จิตใจเต็มไปด้วยกิเลสตัณหา มักหาเรื่องทำลายตัวเอง” 「血気うちにあまり、心、物にうごきて、情欲多し。身を危めて碎けやすき」 จากการเปรียบเทียบจิตใจของคนทั้งสองวัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกิเลส จะเห็นได้ว่าคนชราที่มีภาวะจิตใจที่สงบนิ่งและไม่หวั่นไหวต่อกิเลส ปัญญาของคนชราในตอน ที่ 172 จึงใกล้เคียงกับปัญญาในแบบ ที่ 2) กล่าวคือ ปัญญาที่เกิดจากจิตใจที่ปล่อยวาง อย่างไรก็ตาม ปัญญาของคนชราก็มีข้อแตกต่างจากปัญญาในแบบ ที่ 2) เช่นกัน ดังจะเห็นได้ว่าปัญญาของคนชราในตอน ที่ 172 ไม่ใช่ภาวะการปล่อยวางที่เกิดจากการเข้าถึง “วิถี” หรือการตระหนักรู้ถึงเครื่องพันธนาการทางสังคมดังเช่นตอนอื่น ๆ หากแต่ปัญญาของคนชราเกิดจาก “สภาพจิตใจอ่อนล้าลง” 「精神おとろへ」 ซึ่งส่งผลให้ “ความรู้สึกสงบนิ่งลงเองตามธรรมชาติ” 「心おのづから静かなる」 จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ธรรมชาติเป็นผู้แปรเปลี่ยนให้สภาพจิตใจของมนุษย์อ่อนล้าลงตามกาลเวลา จนก่อให้เกิดภาวะของการปล่อยวางหรือปัญญาขึ้นได้เอง ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าปัญญานี้ก็เกิดจากธรรมชาติ กล่าวคือเป็น “ปัญญาอันเกิดจากความชรา”

¹⁴ ความหมายนี้อาจกล่าวได้ว่า ใกล้เคียงกับคำจำกัดความในพจนานุกรมคะอิจิรินที่ชี้ถึงความสามารถในการแยกแยะผิดชอบชั่วดี

¹⁵ ความหมายของปัญญาประเภทนี้นับได้ว่าใกล้เคียงกับคำจำกัดความในพจนานุกรมคะอิจิริน ที่ชี้ถึงสภาพจิตใจที่ละจากกิเลส

โดยสรุปเมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า “ปัญญา” ของคนชราในตอน ที่ 131 และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ปัญญา” อันเป็นลักษณะเด่นของคนชราที่ปรากฏในตอน ที่ 172 เปรียบเทียบกับคำว่า “ปัญญา” ในตอนอื่น ๆ ตลอดเรื่องพบว่า คำว่า “ปัญญา” ของคนชราทั้งในตอน ที่ 131 และ 172 มีนัยยะสอดคล้องกับคำว่า “ปัญญา” ที่ชี้ถึงภาวะของการปล่อยวางเช่นเดียวกัน หากแต่คำว่า “ปัญญา” อันเป็นลักษณะเด่นของคนชราในตอน ที่ 172 มีข้อแตกต่างจากตอนอื่น ๆ ตรงประเด็นที่มาของปัญญากล่าวคือ ปัญญาไม่เพียงเกิดจากการตระหนักรู้ของมนุษย์ หากแต่ยังก่อเกิดขึ้นมาได้เองตามธรรมชาติเมื่อมนุษย์เข้าสู่วัยชรา เป็นที่น่าสังเกตว่าหลังจากที่เค็งโกนำเสนอ “ปัญญาอันเกิดจากความชรา” ไว้ในตอน ที่ 172 แล้วก็ได้กล่าวถึงคนชราอีก สิ่งนี้อาจชี้ให้เห็นว่า การได้ค้นพบปัญญาอันเป็นสิ่งที่ธรรมชาติมอบให้มนุษย์ ทำให้เค็งโกมองเห็นความหมายที่แท้จริงของการใช้ชีวิตในวัยชราได้ในที่สุด

7. unasu

ในเรื่อง “ทซุระสุระงุเซะ” เค็งโกได้นำเสนอมุมมองที่มีต่อคนชราไว้ในแง่มุมต่าง ๆ สรุปได้เป็น 4 ประเด็นคือ สภาพร่างกาย ความสัมพันธ์กับสังคม ความสามารถ สภาพจิตใจ จากการพิจารณาลักษณะการนำเสนอจะเห็นได้ว่า เค็งโกกระตุ้นให้คนชราตระหนักถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย โดยเริ่มพิจารณาจากลักษณะภายนอกที่ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนจากสายตาก่อน จากนั้นจึงเน้นสิ่งที่อยู่ลึกลงไปภายในจิตใจมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตคือ ในตอนที่ 172 เค็งโกไม่ได้นำเสนอมุมมองเชิงวิพากษ์วิจารณ์เพื่อกระตุ้นการตระหนักรู้ของคนชรา หากแต่ได้เปรียบเทียบลักษณะธรรมชาติของคนชรากับคนหนุ่มสาว จนทำให้เค็งโกค้นพบข้อบกพร่องแห่งปัญญาแบบใหม่ เดิมทีปัญญาอาจก่อเกิดจากการที่มนุษย์ตระหนักรู้และปล่อยวางจากเรื่องพันธุนาการที่ก่อให้เกิดความยึดติดภายในจิตใจ หากแต่เมื่อเข้าสู่วัยชรา ธรรมชาติจะแปรเปลี่ยนให้ร่างกายและจิตใจมนุษย์อ่อนแอลง ในขณะที่เดียวกันความสงบนิ่งที่บังเกิดขึ้นมาในจิตใจก็จะทำให้มนุษย์เกิดการปล่อยวาง กล่าวคือ การก่อเกิดภาวะของปัญญาได้นั่นเอง การปล่อยให้ชีวิตมนุษย์เป็นไปตามธรรมชาตินั้นแม้จะปรากฏมีมาแต่เดิมในแนวคิดของเต๋า อย่างไรก็ตามการเชื่อมโยงวิถีธรรมชาติเข้ากับแนวคิดเรื่องปัญญาจนนำไปสู่การค้นพบข้อบกพร่องแห่งปัญญาแบบใหม่ กล่าวคือ “ปัญญาอันเกิดจากความชรา” นั้น สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองความคิดของเค็งโกที่สามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างลุ่มลึกและหลากหลาย ลักษณะมุมมองดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากการที่เค็งโกครองสมณเพศ และในขณะเดียวกันก็ได้มีบทบาทในวงการวรรณกรรมของราชสำนัก ทำให้เขาได้ซึมซับแนวคิดที่หลากหลายไม่จำกัดเพียงแนวคิดทางพุทธศาสนาเท่านั้น นอกจากนี้สภาพสังคมที่เต็มไปด้วยการต่อสู้แย่งชิงอำนาจ กอปรกับอายุของเค็งโกที่ก้าวเข้าสู่วัยชรายังอาจเป็นแรงกระตุ้นให้เขาพยายามปลดปล่อยตนเองออกจากพันธุนาการทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น และมองหาความหมายที่แท้จริงของการใช้ชีวิตในวัยชราตามวิถีแห่งธรรมชาติก็เป็นได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] Hideo, K. Yasuaki, N. Kousaku, Y. (1971). *Shimpensenshūnihonkotenbungakuzenshū Hōjōki, Tsurezuregusa, Shōbōgenzōzuimonki, Tannishō* [The Collections of Japanese Classical Literature Hōjōki, Tsurezuregusa, Shōbōgenzōzuimonki, Tannishō]. Tokyo: Shōgakkan.
- [2] Hiroyuki, I. (1973). *Tsurezuregusa ni okeru seishun no shudai to rōnen no jikaku* [The topic of youth and the awareness of elder person in Tsurezuregusa]. *Seijōkokubungakuronshū*, 6, 103-129.
- [3] Jiwon, H. (2003). “Tsurezuregusa” ni mirareru rōjin to wakamono - Dai hyakunanajūni dan wo chūshin ni - [The elder person and the youth in “Tsurezuregusa” – Focus on passage 172nd-]. *Baikōgakuindaigaku Nihonbungakkai*, 38, 23-31.
- [4] Kenji, T. (1989). *Makoto no michi–Ju Butsu Rōshō–* [The way of truth–Confucianism, Buddhism, Taoism-]. *Kokubungaku kaishaku to kyouzai no kenkyū*, 34-3, 60-66.
- [5] Kousaku, Y. (1967). *Tsurezuregusazenchuushaku jōkan gekan* [An annotated edition of Tsurezuregusa Volume1, 2]. Tokyo: Kadogawashoten.
- [6] Mitsuji, F Hiroshi, K. (2004). *Rōshi Sōshi sekaikotenbungakuzenshuu* [Laozi Zhuangzi The Collections of World Classical Literature]. Tokyo: Chikumashobou.
- [7] Naoko, O. (1978). “Tsurezuregusa” to Rōshōshisō [“Tsurezuregusa” and Laozi, Zhuangzi’s thought]. *Miyagigakuinjoshidaigaku*, 13, 45-52.
- [8] Seiko, S. (1961). “Hōjōki” “Tsurezuregusa” ni okeru mujōkan no hikaku [The comparison of impermanence in “Hōjōki” and “Tsurezuregusa”]. *Miyagigakuenkokubungakkai*, 19, 15-21.
- [9] Shizuo, N. (1984). *Kenkō no rōjinron ni tsuite-* [Concerning Kenkō’s theory of the elder person]. *Kokubungaku kaishaku to kanshō*, 30-12, 51-56.
- [10] Yuko, S. (2005). *Kenkō – tsuyu mo wagami mo okidokoro nashi* [Kenkō– No place for neither dewdrop nor myself]. Tokyo: Minervashobō.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Affiliation: Faculty of Arts, Silpakorn University

Corresponding email: patpirom@hotmail.com

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอภาพลักษณ์ สตรีในละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นร่วมสมัย ภายหลัง การเกิดขึ้นของกฎหมายความเท่าเทียมทางเพศ

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาลักษณะความเปลี่ยนแปลงของการนำเสนอภาพลักษณ์ตัวละครหญิงในละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นยุคร่วมสมัย เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างการบัญญัติกฎหมายความเท่าเทียมทางเพศกับอิทธิพลที่มีต่อสังคม โดยนำ “กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ” (The Equal Employment Opportunity Law 1985 - 男女雇用機会均等法) และ “กฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ” (Basic Law for a Gender-Equal Society, 1999 - 男女共同参画社会基本法) มาเป็นกรอบเวลาในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลละครที่ได้รับค่านิยมระหว่างปี ค.ศ. 1977 ถึง ปีค.ศ. 2016 จำนวน 300 เรื่อง นำมาจำแนกตามช่วงปีที่ออกอากาศเป็น 6 ช่วงเวลา และจำแนกหัวข้อวิเคราะห์ออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ เพศของตัวละครเอก การทำงานของตัวละครหญิง ระดับหรือตำแหน่งของตัวละครหญิงในที่ทำงาน สถานภาพการสมรสของตัวละครหญิง และลักษณะนิสัยของตัวละครหญิง พบว่าการบัญญัติกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ มีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนต่อการนำเสนอเพศของตัวละครเอก และสถานภาพการทำงาน of ตัวละครหญิง นอกจากนี้ยังพบว่าภาพลักษณ์ของสตรีญี่ปุ่นที่นำเสนอในละครญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยกลายเป็นผู้หญิงทำงานที่มีบทบาทในสังคม มีความมั่นใจ และมีภาวะความเป็นผู้นำมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในเบื้องลึกยังปรากฏความไม่เท่าเทียมอยู่บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระดับหรือตำแหน่งในการทำงาน ที่แม้ว่าจะพบว่ามี การนำเสนอภาพของสตรีที่ทำงานเพิ่มมากขึ้น แต่ส่วนมากยังไม่ได้รับตำแหน่งหรือความรับผิดชอบที่สูงมากนัก

คำ

สำคัญ

ละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น, กฎหมายความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย, ภาพลักษณ์สตรี, สังคมญี่ปุ่น, สื่อกับสังคม

The Effect of Gender Equality Laws on the Presentation of Women's Images in Contemporary Japanese Drama

Abstract

This research studies a relationship between the enforcement of gender equality laws and the images of women's character reflected in contemporary Japanese drama by using the enforcement of the Equal Employment Opportunity Law (EEOL), 1985 and the Basic Law for a Gender-Equal Society (BLGES), 1999 as the time frame. Researchers used ideas about changing women's roles in Japan and the relationship between mass communication and society to guide the study. 300 high-rating Japanese trendy dramas from 1977 to 2016 has been collected and analyzed. The study distinguished 5 subjects for analysis: the protagonist's gender, the women's character role, the level or position of the women's characters that were working, the character of the women's marital status, and the personality of the women characters. This study found that the enforcement of EEOL and BLGES influences the image of Japanese women represented in Japanese drama. Since the enforcement of the laws, Japanese women have been reflected in dramas more as working women with more power in society. In addition, the women's characters have been presented as being able to rely more on themselves, having their own opinions, and having more leadership than previous images. However, even though there are more working women represented in Japanese dramas nowadays, there are still some inequality reflected, especially regarding the position and roles of women in workplace since not many of them are in high-ranking positions.

Key words

Japanese drama, Gender Equality Law, women's image, Japanese society, media and society

1. บทนำ

บทบาทชายหญิงในสังคมญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงทศวรรษ 1960 ซึ่งประเทศญี่ปุ่นมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ได้ถูกแบ่งแยกอย่างชัดเจนในลักษณะของการที่ผู้ชายเป็นฝ่ายทำงานนอกบ้าน ในขณะที่ผู้หญิงทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลภารกิจเกี่ยวกับบ้านและครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากผู้ชายจำเป็นต้องทำงานหนักเพื่อพัฒนาประเทศ ดังนั้นความรับผิดชอบในการดูแลบ้านทั้งหมด จึงกลายเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงโดยปริยาย ดังนั้นค่านิยมต่อบทบาทของผู้หญิงในช่วงการสร้างฟื้นฟูประเทศ จึงให้ความสำคัญกับความเป็นแม่และภรรยาที่ดี มากกว่าบทบาทของการเป็นผู้หญิงทำงาน ซึ่งลักษณะของการแบ่งแยกบทบาทชายหญิงดังกล่าว นับได้ว่าเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของญี่ปุ่นในยุคก้าวกระโดดทางเศรษฐกิจก็ได้

อย่างไรก็ดีภายหลังการสิ้นสุดลงของสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ความเคลื่อนไหวในการเรียกร้องเพื่อสิทธิสตรีและความเท่าเทียมทางเพศมีมากขึ้น จนนำไปสู่การบัญญัติกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวที่สำคัญ 2 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ (the Equal Employment Opportunity Law - 男女雇用機会均等法) ในปี ค.ศ. 1985 เพื่อสร้างให้เกิดการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันในพื้นที่ปฏิบัติงาน เช่น การจ้างงาน การกำหนดเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง การพัฒนาบุคลากร การกำหนดการเกษียณอายุ หรือการเลิกจ้าง เป็นต้น รวมถึงการบัญญัติกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ (Basic Law for a Gender-Equal Society - 男女共同参画社会基本法) ขึ้นในปี ค.ศ. 1999 เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมที่เคารพสิทธิมนุษยชนระหว่างชายและหญิงอย่างแท้จริง

การบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมระหว่างชายและหญิงข้างต้น นับเป็นจุดเริ่มต้นการ

เปลี่ยนแปลงบทบาทชายและหญิงในประเทศญี่ปุ่นยุคร่วมสมัย ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลญี่ปุ่นให้ความสำคัญจึงกับการดำเนินนโยบายสนับสนุนให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในตลาดแรงงาน อีกทั้งยังมีการสนับสนุนให้ผู้ชายสามารถมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน ภาพการเปลี่ยนแปลงไปของบทบาทของผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่นยุคร่วมสมัย จึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่มีความน่าสนใจในการทำการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้จัดทำขึ้นเพื่อทบทวนภาพการเปลี่ยนแปลงไปของบทบาทผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่น ผ่านการศึกษาการนำเสนอของละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น เนื่องจากละครโทรทัศน์เป็นสื่อหนึ่งที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้ชมได้รู้จักสังคมมากขึ้น เข้าใจค่านิยมในสังคมได้มากขึ้น ได้เห็นวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ทำให้เข้าใจสภาพสังคมที่แท้จริงมากยิ่งขึ้น (ฉัตรวิ คุหาวิชานนท์, 2009) นอกจากนี้โทรทัศน์ยังทำหน้าที่สื่อสารกับประชาชน โดยถ่ายทอดความคิด ค่านิยม และทัศนคติต่าง ๆ ผ่านเนื้อหาของละคร สะท้อนสิ่งที่มีอยู่และเป็นอยู่ในสังคมให้คนได้รับรู้ ตลอดจนสามารถเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างภาพแห่งความเป็นจริงในสังคมขึ้นมาใหม่ด้วย (วราภรณ์ ศรีกาญจนเพริศ, 2001) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าละครโทรทัศน์เปรียบเสมือนกระจกสะท้อนภาพสังคมแต่ละช่วงเวลาได้เป็นอย่างดีนั่นเอง

รูปแบบการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของตัวละครเพศหญิงในละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 เป็นต้นมา โดยใช้ช่วงเวลาของการบัญญัติกฎหมายสำคัญเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศทั้ง 2 ฉบับที่ได้ระบุข้างต้น มาเป็นกรอบเวลาสำคัญที่ใช้ในการวิจัย โดยหวังว่าการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมญี่ปุ่นในยุคร่วมสมัย อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมองค์ความรู้ด้านญี่ปุ่นศึกษาได้ไม่มากนัก

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาว่าการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ (the Equal Employment Opportunity Law - 男女雇用機会均等法) และกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ (Basic Law for a Gender-Equal Society - 男女共同参画社会基本法) ส่งผลต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครผู้หญิงในละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นหรือไม่อย่างไร

3. แนวทางการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ตลอดจนเพื่อนำมาใช้กำหนดประเด็นหัวข้อสำคัญที่จะให้เป็นแนวทางในการศึกษา จากนั้นได้นำการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ (The Equal Employment Opportunity Law, 1985 - 男女雇用機会均等法, 1985) และกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ (Basic Law for a Gender-Equal Society, 1999 - 男女共同参画社会基本法, 1999) มาใช้เป็นกรอบเวลาสำคัญในการวิจัย โดยเก็บข้อมูลละครย้อนไปถึงในปี ค.ศ. 1977 หรือ 8 ปีก่อนมีการบัญญัติกฎหมายความเท่าเทียมในการจ้างงานในปี ค.ศ. 1985 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลที่ได้ มาใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของการนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครเพศหญิงก่อนและหลังการบัญญัติกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกช่วงปีที่ออกอากาศละครออกเป็น 6 ช่วง ได้แก่

- ช่วงที่ 1 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 ถึงปี ค.ศ. 1984 เป็นช่วงเวลาก่อนการบัญญัติกฎหมายความเท่าเทียมกันในการจ้างงาน¹

- ช่วงที่ 2 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985 ถึงปี ค.ศ. 1992 เป็นช่วงเวลา 5 ปี หลังการบัญญัติกฎหมาย

- ช่วงที่ 3 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993 ถึงปี ค.ศ. 1998 เป็นช่วงเวลาก่อนบัญญัติกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่เท่าเทียมกันทางเพศ

- ช่วงที่ 4 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999 ถึงปี ค.ศ. 2005 เป็นช่วงเวลา 5 ปี หลังบัญญัติกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ และหลังการปรับแก้กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ

- ช่วงที่ 5 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2006 ถึงปี ค.ศ. 2012 ภายหลังการปรับแก้กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานฯ ครั้งที่ 2

- ช่วงที่ 6 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013 ถึงปี ค.ศ. 2016 ภายหลังการปรับแก้กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานฯ ครั้งที่ 3

นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นหัวข้อในการศึกษาออกเป็น ก) เพศของตัวละครเอก ข) สถานภาพการทำงานของตัวละครหญิง ค) ตำแหน่งของตัวละครหญิงในสถานที่ทำงาน ง) สถานภาพการสมรส และ จ) ลักษณะนิสัยของตัวละครเอกที่เป็นเพศหญิง

การรวบรวมข้อมูลเป็นการเก็บตัวอย่างตัวละครผู้หญิงจากละครโทรทัศน์ประเภท Trendy drama² ที่ได้รับความนิยมสูงสุดของแต่ละปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977-2016 รวมทั้งสิ้น 300 เรื่อง จากเว็บไซต์ nendai-ryuukou.com ซึ่ง

¹ ช่วงเวลาก่อนการบัญญัติกฎหมายความเท่าเทียมในการจ้างงาน ระยะเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977-1984 กำหนดจากแหล่งข้อมูลเว็บไซต์ nendai-ryuukou.com ที่มีข้อมูลละครโทรทัศน์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977

² ละครโทรทัศน์แนว Trendy drama เป็นละครโทรทัศน์ที่สร้างขึ้นในช่วงปลายยุค 1980 โดยในช่วงแรกจะนำเสนอที่จะดึงดูดความสนใจของวัยรุ่น (Youth) เป็นหลัก ละครแนว Trendy drama ในช่วงนี้จะพูดถึงรูปแบบการใช้ชีวิตในเมือง มีความทันสมัย เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายโดดเด่น เป็นการสะท้อนการบริโภควัตถุของวัยรุ่นญี่ปุ่น แต่ในช่วงปี 1991 ละครแนว Trendy drama ได้เปลี่ยนลักษณะเนื้อเรื่องที่จะเป็นการเน้นการนำเสนอภาพความเป็นอยู่ของคนหนุ่มสาวที่ต้องดิ้นรน เพื่อความรัก มิตรภาพ การทำงานและความฝัน โดยมีฉากอยู่ในเมืองใหญ่ เช่น โตเกียว เป็นต้น (Iwabuchi, 2002 อ้างถึงใน ฉัตรวี คุหาวิชานนท์, 2009, น.4) นอกจากนี้ ละครแนว Trendy drama เป็นละครโทรทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นชีวิตประจำวันของคนญี่ปุ่นทั่วไป ทั้งเรื่องชีวิตความเป็นอยู่และปัญหาต่าง ๆ (สุภาวรรณ วรรณะสุกุล, 2007 อ้างถึงใน ฉัตรวี คุหาวิชานนท์, 2009, น.4)

เป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมกระแสนิยมในประเทศญี่ปุ่นตั้งแต่ยุค 1950 จนถึงปัจจุบัน ประกอบกับการเก็บรายละเอียดเกี่ยวกับละครแต่ละเรื่องผ่านเว็บไซต์และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของการนำเสนอภาพลักษณ์และบทบาทของตัวละครผู้หญิงในละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น

4. การทบทวนวรรณกรรม

(1) การเปลี่ยนแปลงไปของบทบาทสตรีในญี่ปุ่น แนวความคิดของคนญี่ปุ่นต่อผู้หญิงที่ผ่านมามักมองว่าผู้ชายเป็นใหญ่เหนือผู้หญิง ทำให้ในสังคมญี่ปุ่นมีการกีดกันการทำงานของผู้หญิง ผู้หญิงมักถูกสอนให้ซื่อสัตย์ ถูกอบรมอย่างเข้มงวด และถูกกีดกันไม่ให้แสดงความสามารถหรือทำอะไรที่มากกว่าขอบเขตของการเป็นผู้หญิง นอกจากนี้การจำกัดบทบาทของผู้หญิงยังสามารถเห็นได้ในเชิงภาษาศาสตร์อีกด้วย กล่าวคือ ผู้ชายญี่ปุ่นมักเรียกรรยของตนว่า “คะนะอิ” (kanai: 家内) ที่มีความหมายว่าอยู่ในบ้าน (ฉัตรวิ คุหาวิชานันท์, 2009, น. 18-23) ซึ่งหากตีความจากมุมมองด้านภาษา ก็จะสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่าในสังคมญี่ปุ่นนั้น มีการแบ่งแยกบทบาทของผู้หญิงในสังคมที่ชัดเจนเพียงใด จากบทบาทที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างชัดเจน ในฐานะผู้ที่ต้องทำหน้าที่ดูแลบ้านและครอบครัวอย่างดีที่สุด ส่งผลให้ผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่นตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ให้ความสำคัญกับการแต่งงานเป็นอย่างมาก การแต่งงานเป็นเสมือนเป้าหมายในชีวิตของผู้หญิง เมื่อผู้หญิงแต่งงานไปแล้ว ผู้หญิงจะอุทิศตนในการเป็นภรรยา รวมถึงในการเป็นแม่อย่างเต็มที่เพื่อความสุขของครอบครัว รวมถึงผู้หญิงจะตระหนักอยู่เสมอว่ากิจกรรมทางสังคมนอกครอบครัวเป็นสิ่งที่ภรรยาไม่ควรไปเกี่ยวข้องด้วย (ชินดา ตังถาวรสิริกุล, 1998, น.33)

เมื่อพิจารณาย้อนกลับไปถึงระบบครอบครัวพื้นฐานในสังคมญี่ปุ่นที่เรียกว่า ระบบอิเอะ (家) ที่เป็นระบบ

ที่ถือผู้ชายเป็นหลัก พ่อบ้านจะเป็นผู้ถือรายได้ทั้งหมดจากกิจการครอบครัว เป็นผู้มีอำนาจทั้งหมดเรื่องค่าใช้จ่ายในบ้าน ในเรื่องค่าใช้จ่ายประจำวัน ภรรยาจะเป็นผู้จัดการด้วยเงินติดกระเป๋าจำนวนไม่มากนัก ลูกผู้หญิงไม่ได้เป็นที่ต้องการในด้านการสืบเชื้อสายในสังคมญี่ปุ่นตามระบบอิเอะ และมีสถานะเพียงผู้ดูแลงานบ้าน งานเรือนเท่านั้น เนื่องจากลักษณะจารีตประเพณีที่ผู้หญิงต้องแต่งงานออกไปอยู่กับครอบครัวอื่น ดังนั้นสิ่งที่ครอบครัวคาดหวังจากลูกสาวก็คือ ให้ดูแลงานบ้าน หรือออกไปทำงานในโรงงานที่ต้องการเพียงแรงงานหญิงเงินเดือนต่ำ ซึ่งด้วยโครงสร้างเช่นนี้เอง ทำให้เกิดแรงงานหญิงที่เข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมทอผ้าเป็นจำนวนมาก และมีบทบาทสำคัญในการสร้างอุตสาหกรรมญี่ปุ่นขึ้นในช่วงเวลาถัดไป (บุญยง ชื่นสุวิมล แปลจาก Fukutake Tadashi, 1995, น.22-29)

ต่อมาหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง อัตราประชากรที่เข้าไปใช้แรงงานในโรงงานมีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 40 เป็นร้อยละ 70 กล่าวคือ สังคมญี่ปุ่นได้เปลี่ยนจากสังคมที่มีผู้ประกอบอาชีพในระดับครอบครัวไปเป็นสังคมที่ครอบครัวส่วนใหญ่มีสมาชิกที่ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ จำนวนแรงงานที่เพิ่มขึ้นนี้ หมายรวมถึงจำนวนแรงงานหญิงด้วยเช่นกัน ขณะเดียวกันภายหลังจากที่สงครามโลกสิ้นสุดลง ได้มีการเรียกร้องความเสมอภาคของชายหญิงอย่างเป็นรูปธรรม และมีจำนวนแรงงานหญิงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุคที่เศรษฐกิจญี่ปุ่นเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดด (บาร์นี บุญทรง, 2004, น.45-47) โดยจากเอกสารประกอบการประชุมการปรับโครงสร้างภาษี ครั้งที่ 18 ของกระทรวงการคลังญี่ปุ่น ณ วันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 2015³ พบว่ามีอัตราแรงงานสตรีมีจำนวนลดลงจากร้อยละ 28.69 มาอยู่ที่ร้อยละ 23.52 จากจำนวนประชากรทั้งหมด ณ ช่วงเวลานั้น แต่เห็นได้อย่างชัดเจนว่าจำนวนผู้หญิงที่ออกไปทำงานนอกบ้านที่เป็นลักษณะ

³ ค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2017, จาก http://www.cao.go.jp/zei-cho/gijiroku/zeicho/2015/_icsFiles/afieldfile/2015/11/17/27zen18kai2.pdf

ตาราง 1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้หญิงทำงานตามตำแหน่งงานเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดจากเอกสารประกอบการประชุมการปรับโครงสร้างภาษี ครั้งที่ 18 ของกระทรวงการคลังญี่ปุ่น (2015, น.3-5)

ปี	ทำงานที่บ้าน	เจ้าของกิจการ	นายจ้าง	ผู้บริหาร
1955	53.06%	15.71%	31.24%	0%
1975	25.23%	14.10%	58.76%	1.91%

ของนายจ้างเพิ่มสูงขึ้นเกือบเท่าตัว และจากเอกสารฉบับนี้ยังระบุอีกว่าไม่ปรากฏจำนวนของนายจ้างที่เป็นผู้หญิงจนมาถึง ปี ค.ศ. 1970 นอกจากนี้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1976 เป็นต้นมา พนักงานหญิงก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และในปัจจุบัน จำนวนพนักงานหญิงมีจำนวนเป็น 1 ใน 3 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด

ข้อมูลจากเอกสารดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะสังคมและโครงสร้างครอบครัว จากที่ผู้ชายเคยเป็นใหญ่และได้เปรียบ กลายมาเป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีความเสมอภาคระหว่างชายหญิงมากยิ่งขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือสถานะของผู้หญิงได้ถูกยกระดับขึ้น

แต่อย่างไรก็ดี บาร์นี บุญทรง (2004, น.45-46) พบว่า ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา อุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงญี่ปุ่นที่ทำงานประจำไม่สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง มี 3 ประการ ได้แก่ 1.) กฎหมายและวัฒนธรรมการจัดการแบบญี่ปุ่น 2.) ทศนคติทางสังคมของญี่ปุ่น และ 3.) ภาระทางครอบครัว ในทางกฎหมายนั้น แม้ว่ารัฐบาลญี่ปุ่นได้ออกกฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ เพื่อเป็นการปกป้องผู้หญิงและสวัสดิการของผู้หญิง แต่ในขณะเดียวกัน การออกกฎหมายนี้ก็เป็นการกีดกันเรื่องความเท่าเทียมในการจ้างงานในทางอ้อมด้วย เนื่องจากการให้โอกาสการทำงานเพื่อความเท่าเทียมกันนั้นได้ยกเลิกสิทธิต่าง ๆ ที่เคยมีของผู้หญิง เช่น สิทธิในการลาคลอดบุตร เป็นต้น ส่วนวัฒนธรรมการจัดการแบบญี่ปุ่นที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานคือ การมีอภิสิทธิ์ 3 ประการ

คือ การจ้างงานตลอดชีพ การเลื่อนตำแหน่งและปรับเงินเดือนตามอาวุโส และสมาชิกภาพในสหภาพแรงงานของบริษัท โดยผู้หญิงมักถูกแบ่งเป็นพนักงานแรงงานเสริมหรือในสายงานธุรการ ซึ่งไม่เข้าข่ายในการรับอภิสิทธิ์ 3 ประการข้างต้น

จากการศึกษาของบาร์นี (2004, น.51-53) ยังพบว่าทัศนคติทางสังคมของญี่ปุ่นที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้หญิงญี่ปุ่น มีทั้งสิ้น 4 ประการ คือ

ก) ทัศนะเรื่องการแต่งงาน ผู้หญิงญี่ปุ่นในช่วงหลังสงคราม มองว่าการแต่งงานเป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่าการทำงานทำและนิยมแต่งงานก่อนอายุ 25 ปี

ข) ทัศนะเรื่องการศึกษา คนญี่ปุ่นมองว่าผู้หญิงไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาสูงเท่ากับผู้ชาย เพราะเมื่อแต่งงานมีครอบครัวก็ต้องให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก

ค) ทัศนะเรื่องการทำงาน โดยมีค่านิยมว่าผู้หญิงควรลาออกจากงานเมื่อแต่งงานหรือมีลูก ทำให้ผู้บริหารบริษัทมักมองว่าผู้หญิงมีความมุ่งมั่นและอุทิศตัวเพื่อการทำงานได้ไม่เท่าผู้ชาย

ง) ทัศนะเรื่องความเป็นแม่บ้าน กล่าวคือผู้ชายมีหน้าที่ทำงานนอกบ้าน ในขณะที่ผู้หญิงต้องดูแลกิจการต่าง ๆ ภายในบ้าน

สำหรับภาระทางครอบครัวที่ผู้หญิงญี่ปุ่นต้องรับผิดชอบ ประกอบด้วยภาระงานบ้าน ตลอดจนภาระการดูแลลูกและผู้สูงอายุ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวล้วนแล้วแต่ส่งผลให้ผู้หญิงญี่ปุ่นไม่สามารถทำงานนอกบ้านได้อย่างต่อเนื่องนั่นเอง และมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้หญิงว่าจะต้องเป็น “ภรรยาที่ดี แม่ที่ฉลาด” (นโยบายภาครัฐในปี

ค.ศ. 1899) โดยมุ่งไปที่ความสุภาพอ่อนโยน ความถ่อมตน และส่งเสริมผู้ชายในเรื่องของการศึกษา การเลี้ยงดูลูก ดูแลบ้าน และผู้สูงอายุเป็นการทำงานเพื่อชาติ รัฐบาลพยายามสร้างต้นแบบของผู้หญิงใหม่ผ่านทางค่านิยมต่าง ๆ และยังสามารถออกประกาศว่าบ้านเป็นพื้นที่สาธารณะ ไม่สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นส่วนตัวได้ในปี 1887 จนมาถึงปี 1945 ผู้หญิงญี่ปุ่นจึงได้รับสิทธิทางการเมืองเท่าเทียมกับผู้ชาย

ข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่นที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้น จากเดิมที่บทบาทในการเข้าสังคม การออกสู่สังคมภายนอกนอกบ้านเป็นหน้าที่ของผู้ชาย และผู้หญิงมีหน้าที่ในการดูแลและจัดการภายในบ้านเพียงอย่างเดียว การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่นที่เกิดขึ้นนั้นเกิดมาจากปัจจัยในสังคมหลายประการ เช่น ความต้องการแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการแรงงานหญิงเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ยังปรากฏอุปสรรคในการทำงานของผู้หญิงอยู่หลายประการ รวมถึงทัศนคติในหลายประเด็น เช่น ทัศนคติเรื่องการแต่งงานที่มีมาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือทัศนคติเรื่องการศึกษาในสังคมญี่ปุ่น เป็นต้น ทำให้การแสดงบทบาททางสังคมของผู้หญิงยังไม่สามารถทำได้เต็มที่มากนัก

(2) กฎหมายกับความเท่าเทียมของชายและหญิงในสังคมญี่ปุ่น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงในสังคมญี่ปุ่นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ (男女雇用機会均等法) ได้รับการบัญญัติขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1985 โดยกฎหมายฉบับนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของ

สภาพเศรษฐกิจและสังคมญี่ปุ่นของรัฐบาลที่พยายามที่จะพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในการจ้างงาน⁴ ต่อมาในปี ค.ศ.1997 ได้มีการพิจารณาทบทวนแก้ไขกฎหมายดังกล่าวอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง เพื่อมุ่งให้เกิดความเท่าเทียมกันในการจ้างงานแก่ผู้หญิงที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

การพิจารณาแก้ไขกฎหมายในครั้งนี้ เป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อชายและหญิงในการจ้างงานอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากรัฐบาลมองว่าหากสังคมญี่ปุ่นเข้าสู่สภาวะของการขาดแรงงาน ผู้หญิงจะกลายมาเป็นบุคลากรสำคัญที่จะเข้ามาทดแทนแรงงานดังกล่าว รัฐบาลจึงต้องหาแรงจูงใจหรือสิ่งตอบแทนที่จะกระตุ้นให้ผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านมากยิ่งขึ้น ความเท่าเทียมกันนี้ไม่ได้หมายรวมแค่การยกเลิกสิทธิความคุ้มครองต่าง ๆ แต่รวมถึงสิ่งตอบแทน เช่น โอกาสก้าวหน้าในเงินเดือนและตำแหน่งหน้าที่การงาน รวมถึงการได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานในฐานะพนักงานประจำ (บาร์นี บุญทรง, 2004, น.46)

ต่อมาในปี ค.ศ. 2006 รัฐบาลญี่ปุ่นทำการปรับแก้กฎหมายฉบับนี้เพิ่มเติมเป็นครั้งที่ 2 โดยพยายามแก้ไขข้อบกพร่องบางประการ ได้แก่ พยายามให้กฎหมายมีผลบังคับใช้กับแรงงานทุกคนแทนที่จะบังคับใช้อยู่ที่แรงงานหญิงเท่านั้น พยายามขยายขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับข้อบังคับในการเลือกปฏิบัติทางอ้อม และออกข้อห้ามในการปฏิบัติใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงที่ลาดูแลบุตรที่ภายหลังจากที่กลับเข้ามาทำงานอีกครั้ง และในปี ค.ศ. 2013 รัฐบาลญี่ปุ่นก็ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฉบับนี้อีกครั้ง โดยมีใจความสำคัญได้แก่ การปรับขอบเขตนิยามของการปฏิบัติที่เข้าข่ายการเลือกปฏิบัติทางอ้อม การเพิ่มตัวอย่างการเลือกปฏิบัติทางเพศ การแก้ไขแนวปฏิบัติว่าด้วยการคุกคามทางเพศ การกำหนดมาตรการเพื่อการป้องกันและรับมือหลังเกิดเหตุคุกคาม

⁴ ในปี ค.ศ.1972 มีการออกกฎหมายสวัสดิการหญิงทำงานขึ้นแต่มีวัตถุประสงค์ขึ้นเพื่อปรับปรุงสวัสดิการและสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อให้ผู้หญิงมีความสะดวกในการทำงานนอกบ้านควบคู่ไปกับการดูแลงานบ้านให้มากที่สุด แต่ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง (บาร์นี บุญทรง, 2004, น.46)

ทางเพศ และการ กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับข้อควรระวังของนายจ้างในการบริหารเมื่อมีการจ้างงานแยกตามสายงาน (ปิยวรรณ อัครวณิชย์, 2016)

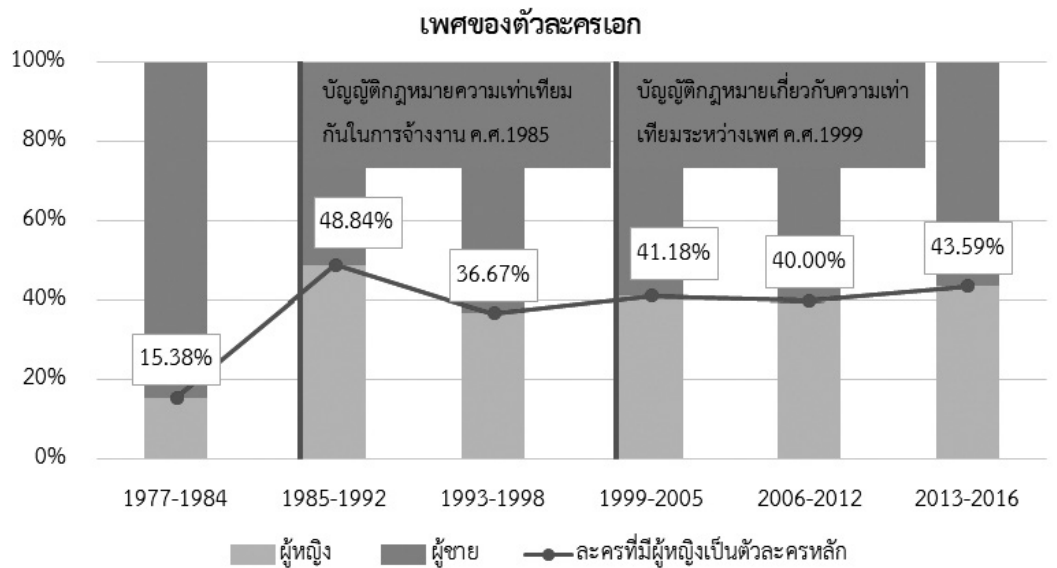
การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวส่งผลให้ผู้หญิงมีแรงจูงใจที่จะออกมาทำงานภายนอกมากขึ้น จนถึงในช่วงกลางปี 1999 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ออกกฎหมายอีกฉบับได้แก่กฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ (男女共同参画社会基本法) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมกัน สร้างการเคารพสิทธิของคนไม่ว่าจะชายหรือหญิงให้เท่าเทียมและสร้างสังคมที่ชายหญิงมีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้มากยิ่งขึ้น ผลสำรวจของกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสารของญี่ปุ่นจากเอกสารประกอบการประชุมการปรับโครงสร้างภาษี ครั้งที่ 18 ปี ค.ศ. 2015 พบว่า จำนวนสตรีที่เป็นประชากรแรงงานในปีค.ศ. 2013 มีจำนวน 28 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า 3.7 แสนคน หรือร้อยละ 1.3 ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนสูงที่สุดในรอบ 16 ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะทำงานมากขึ้นแม้จะแต่งงานหรือมีครอบครัวแล้วก็ตาม จากยุทธศาสตร์การฟื้นฟูประเทศญี่ปุ่น (ฉบับแก้ไข) ปี ค.ศ. 2014 รัฐบาลญี่ปุ่นประกาศนโยบายในการฟื้นฟูญี่ปุ่นเรื่องความเท่าเทียมกันของแรงงาน โดยจะเพิ่มจำนวนผู้หญิงทำงานและตั้งเป้าให้มีสตรีในระดับผู้บริหารมากขึ้นเป็นร้อยละ 30 ในปี ค.ศ. 2020 โดยกำหนดเป็นหนึ่งในกลยุทธ์การสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น เนื่องจากภาวะของสังคมผู้สูงอายุและสังคมการขาดแคลนแรงงานที่รุนแรงมากขึ้นในญี่ปุ่น

5. ผลการวิจัย

จากการเก็บตัวอย่างตัวละครผู้หญิงจากละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดของแต่ละปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977-2016 รวมทั้งสิ้น 300 เรื่อง และนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นหลักทั้ง 5 ของการวิจัย พบว่า ในประเด็นเกี่ยวกับเพศของตัวละครเอก (ตาราง 2 และแผนภูมิ 1) นั้น ช่วงปี ค.ศ. 1977-1984 ละครที่มีตัวละครเอกเป็นเพศหญิงมีเพียงแค่ร้อยละ 15.38 เท่านั้น แต่หลังจากที่ประเทศญี่ปุ่นได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ ขึ้นในปี ค.ศ. 1985 พบว่าละครที่มีตัวละครเอกเป็นเพศหญิง มีเพิ่มสูงขึ้นถึง 3 เท่า อยู่ที่ร้อยละ 48.84 หลังจากนั้นค่อย ๆ ลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 36.67 ในช่วงระยะเวลาปี ค.ศ. 1993-1998 ที่เป็นช่วงก่อนบัญญัติกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ และในปี ค.ศ. 1999 ที่มีการบัญญัติกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ และปรับแก้กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ ก็ส่งผลกับละครโทรทัศน์อีกครั้ง โดยละครที่มีตัวละครเอกเป็นผู้หญิงเพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาก่อนหน้ามาอยู่ที่ร้อยละ 41.18 และแม้ว่าในปี ค.ศ.2006-2012 ตัวเลขจะตกลงมาเล็กน้อย แต่ก็ได้ขยับสูงขึ้นอีกครั้งในช่วงปี ค.ศ.2013-2016 หลังจากที่มีการปรับแก้กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศครั้งที่ 3 ในปี ค.ศ.2013

ตาราง 2 อัตราร้อยละของละครที่มีผู้หญิงเป็นตัวละครหลัก

ช่วงปีที่ออกอากาศ	ตัวละครเอก		อัตราส่วนของละครที่มีผู้หญิงเป็นตัวละครหลัก
	ผู้หญิง	ผู้ชาย	
1977-1984	4	22	15.38%
1985-1992	21	22	48.84%
1993-1998	22	38	37.70%
1999-2005	28	40	41.18%
2006-2012	26	39	40.00%
2013-2016	17	22	43.59%

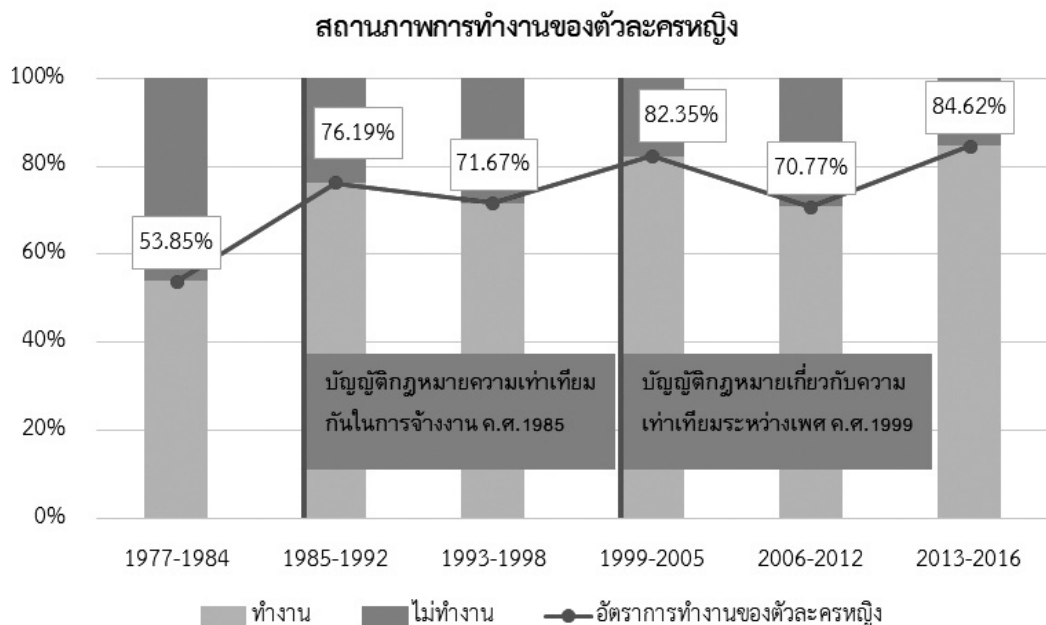
แผนภูมิ 1 อัตราร้อยละของละครที่มีผู้หญิงเป็นตัวละครหลักเปรียบเทียบกับปีที่บัญญัติกฎหมาย

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับ สถานภาพการทำงานของ ตัวละครหญิง (ตาราง 3 และแผนภูมิ 2) ในละคร โทรทัศน์ญี่ปุ่นนั้น เมื่อพิจารณาละครที่ได้รับความนิยม ในแต่ละช่วงเวลาพบว่า ละครโทรทัศน์ในช่วงก่อนที่จะมี การบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่ เท่าเทียมกันระหว่างเพศ หรือช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1977-1984 มีอัตราตัวละครหญิงทำงานอยู่ที่ร้อยละ 53.85 และหลังจากที่มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการ ให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ ในปีค.ศ. 1985 พบว่าอัตราส่วนของตัวละครหญิงที่ทำงานนั้นเพิ่ม

สูงขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 76.19 หลังจากนั้นลดลงเล็กน้อย มาอยู่ที่ร้อยละ 71.67 และเมื่อกฎหมายพื้นฐานว่าด้วย สังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศได้รับการบัญญัติขึ้น ในปี ค.ศ. 1999 ตลอดจนมีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการ ให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ ก็ส่งผล ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับละครโทรทัศน์อีกครั้งเช่น เดียวกันกับในประเด็นที่ 1 (เพศของตัวละครเอก) โดยมี อัตราส่วนของตัวละครหญิงที่ทำงานเพิ่มสูงขึ้นมาอยู่ที่ ร้อยละ 82.35 หลังจากนั้นพบว่าอัตราส่วนของจำนวน ตัวละครหญิงที่ทำงานมีลดลง แต่กลับมาเพิ่มสูงขึ้นอีก

ตาราง 3 อัตราร้อยละของตัวละครเอกเพศหญิงที่ทำงานเปรียบเทียบกับตัวละครเอกที่เป็นเพศชาย

ช่วงปีที่ออกอากาศ	สถานภาพการทำงานของตัวละครหญิง		อัตราส่วนของละครที่มีตัวละครเอกที่เป็นผู้หญิงทำงาน
	ทำงาน	ไม่ทำงาน	
1977-1984	14	12	53.85%
1985-1992	32	10	76.19%
1993-1998	43	17	71.67%
1999-2005	56	12	82.35%
2006-2012	46	19	70.77%
2013-2016	33	6	84.62%

แผนภูมิ 2 อัตราร้อยละของตัวละครเอกเพศหญิงที่ทำงานกับตัวละครเอกที่เป็นเพศชายเปรียบเทียบกับปีที่บัญญัติกฎหมาย

ครั้งในช่วงปี ค.ศ. 2013-2016 ซึ่งเป็นช่วงปีที่มีการปรับแก้กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศครั้งที่ 3 โดยเพิ่มขึ้นมาเป็นร้อยละ 84.62

ในประเด็นเกี่ยวกับ **ระดับหรือตำแหน่งของตัวละครหญิงในสถานที่ทำงาน**⁵ พบว่าตัวละครหญิงใน

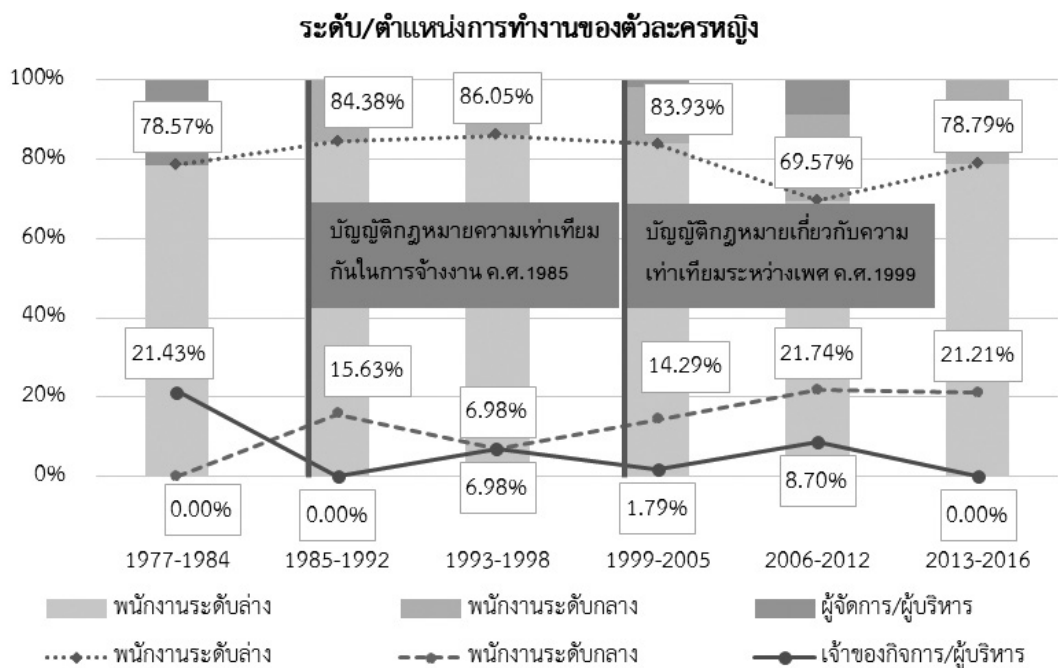
ละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะมีตำแหน่งเป็นพนักงานระดับล่างหรือเจ้าหน้าที่ธรรมดา ไม่ได้มีการมอบหมายหน้าที่หรือให้ดำรงตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบมากนัก (ตาราง 4 และแผนภูมิ 3) ซึ่งหลังจากการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกัน

⁵ ระดับหรือตำแหน่งของตัวละคร แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ตัวละครระดับล่าง คือ เจ้าหน้าที่ธรรมดา ไม่ได้รับมอบหมายหรือมีหน้าที่ความรับผิดชอบมากนัก
2. ตัวละครระดับกลาง คือ เจ้าหน้าที่ในระดับหัวหน้าหรือช่วยผู้จัดการ กล่าวคือเป็นตัวละครที่ได้รับมอบหมายหรือมีความรับผิดชอบ รวมถึงมีผู้บังคับบัญชา
3. ตัวละครระดับสูง คือ เจ้าของกิจการ ผู้บริหารหรือระดับจัดการที่ได้รับมอบหมายในการดูแลงานและผู้บังคับบัญชา

ตาราง 4 อัตราร้อยละของตำแหน่งต่างๆ ของตัวละครหญิงในสถานที่ทำงาน

ช่วงปีที่ออกอากาศ	ตำแหน่ง			อัตราส่วนของระดับหรือตำแหน่งของตัวละครหญิงที่ทำงาน		
	พนักงานระดับล่าง	พนักงานระดับกลาง	ผู้จัดการ/ผู้บริหาร	พนักงานระดับล่าง	พนักงานระดับกลาง	ผู้จัดการ/ผู้บริหาร
1977-1984	11	0	3	78.57%	0.00%	21.43%
1985-1992	27	5	0	84.38%	15.63%	0.00%
1993-1998	37	3	3	86.05%	6.98%	6.98%
1999-2005	47	8	1	83.93%	14.29%	1.79%
2006-2012	32	10	4	69.57%	21.74%	8.70%
2013-2016	26	7	0	78.79%	21.21%	0.00%

แผนภูมิ 3 อัตราร้อยละของตำแหน่งต่างๆ ของตัวละครหญิงในสถานที่ทำงานเปรียบเทียบกับปีที่บัญญัติกฎหมาย

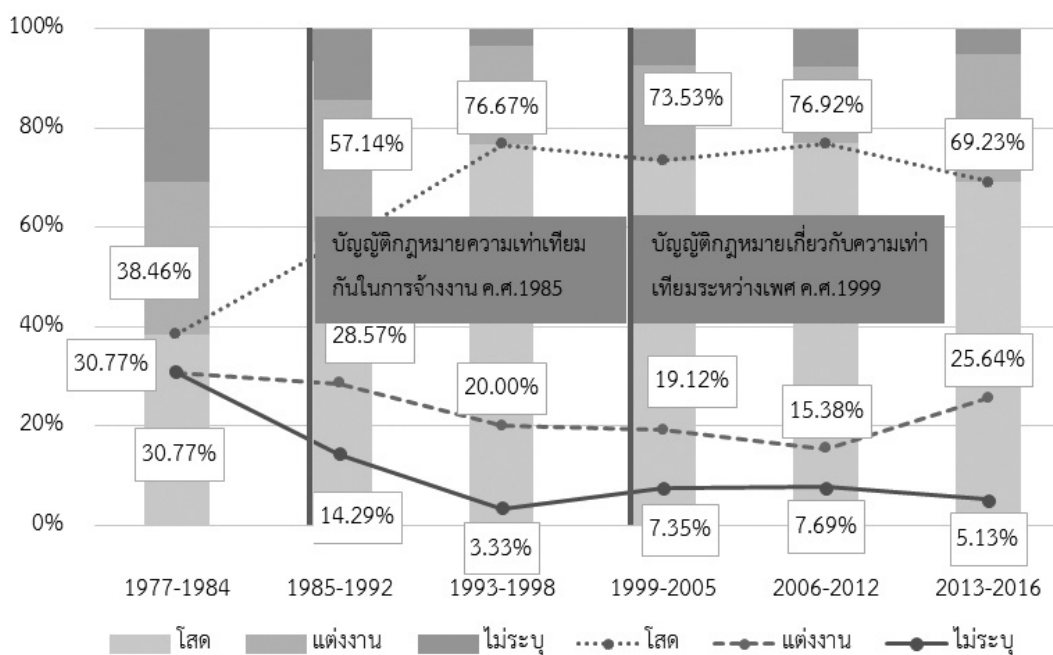
ระหว่างเพศ ในปี ค.ศ. 1985 พบว่าถึงแม้จะมีจำนวนของตัวละครหญิงที่ทำงานในระดับกลางเพิ่มขึ้น แต่ส่วนมากยังเป็นตัวละครระดับล่างหรือเจ้าหน้าที่ธรรมดา แต่หลังจากที่มีการบัญญัติกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ ในปี ค.ศ. 1999 ตลอดจนมีการปรับแก้กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศในปี ค.ศ. 1997 พบความเปลี่ยนแปลง

เกี่ยวกับตำแหน่งของตัวละครหญิงในสถานที่ทำงาน กล่าวคือตัวละครหญิงที่ทำงานในระดับล่างลดลงเป็นลำดับ ในขณะที่ตัวละครหญิงที่ทำงานในระดับกลางมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ตัวละครหญิงที่อยู่ในตำแหน่งงานระดับสูง ก็ยังคงมีตัวเลขที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับตำแหน่งระดับล่างและกลาง

ตาราง 5 อัตราร้อยละของสถานภาพการสมรสของตัวละครหญิง

ช่วงปีที่ออกอากาศ	สถานภาพ			อัตราส่วนของสถานภาพของตัวละครหญิง		
	โสด	แต่งงาน	ไม่ระบุ	โสด	แต่งงาน	ไม่ระบุ
1977-1984	10	8	8	38.46%	30.77%	30.77%
1985-1992	24	12	6	57.14%	28.57%	14.29%
1993-1998	46	12	2	76.67%	20.00%	3.33%
1999-2005	50	13	5	73.53%	19.12%	7.35%
2006-2012	50	10	5	76.92%	15.38%	7.69%
2013-2016	27	10	2	69.23%	25.64%	5.13%

สถานภาพของตัวละครหญิง

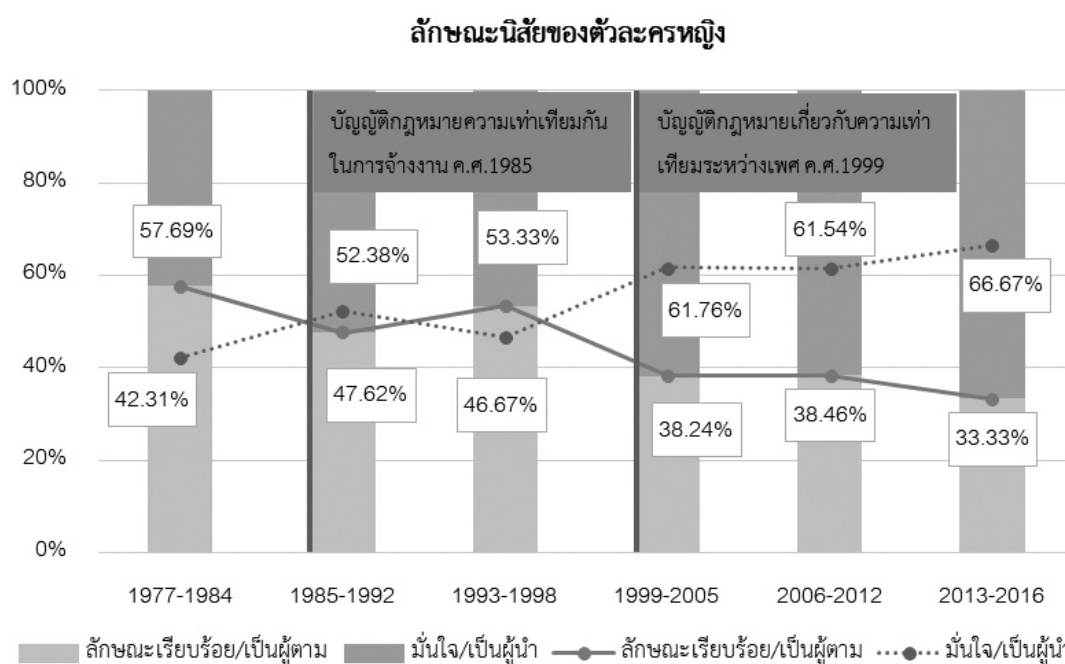
แผนภูมิ 4 อัตราร้อยละของสถานภาพการสมรสของตัวละครหญิงเปรียบเทียบกับปีที่บัญญัติกฎหมาย

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับ สถานภาพการสมรสของตัวละคร พบว่าตัวละครหญิงมีสถานภาพโสดเพิ่มสูงขึ้นจากช่วงปี ค.ศ. 1977-1984 โดยภายหลังจากการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ พบว่าอัตราส่วนของตัวละครหญิงที่ไม่ได้แต่งงานหรือมีครอบครัวนั้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 38 ใน

ช่วงปี ค.ศ. 1977-1984 มาอยู่ที่ร้อยละ 70 ขึ้นไป ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993 เป็นต้นมา ต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่า 20 ปี อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี ค.ศ. 2013-2016 กลับเห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวเลขอีกครั้งหนึ่ง โดยอัตราส่วนของตัวละครที่เป็นโสด ลดลงต่ำกว่าร้อยละ 70 ในขณะที่ตัวละครที่แต่งงานกลับมีเพิ่มมากขึ้นอีกครั้ง

ตาราง 6 อัตราร้อยละของลักษณะนิสัยของตัวละครเพศหญิง

ช่วงปีที่ออกอากาศ	ลักษณะนิสัย		อัตราส่วนของลักษณะนิสัยของตัวละคร	
	เรียบร้อย และเป็นผู้ตาม	มั่นใจและ มีความเป็นผู้นำ	เรียบร้อยและ เป็นผู้ตาม	มั่นใจและ มีความเป็นผู้นำ
1977-1984	15	11	57.69%	42.31%
1985-1992	20	22	47.62%	52.38%
1993-1998	32	28	53.33%	46.67%
1999-2005	26	42	38.24%	61.76%
2006-2012	25	40	38.46%	61.54%
2013-2016	13	26	33.33%	66.67%

แผนภูมิ 5 อัตราร้อยละของลักษณะนิสัยของตัวละครเพศหญิงเปรียบเทียบกับปีที่บัญญัติกฎหมาย

ประเด็นสุดท้ายเป็นประเด็นเกี่ยวกับ ลักษณะนิสัยของตัวละครเอกที่เป็นเพศหญิง โดยจากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของตัวละครหญิงในละครโทรทัศน์พบว่าตัวละครหญิงที่มีนิสัยมั่นใจและมีความเป็นผู้นำเพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่า

เทียมกันระหว่างเพศ ในปี ค.ศ. 1985 และกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ ในปีค.ศ. 1999 โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากปี ค.ศ. 1999 หรือช่วงเวลาหลังบัญญัติกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศ และหลังการปรับแก้กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่าง

เพศ เป็นต้นมา พบว่าการนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครที่มีความมั่นใจและมีความเป็นผู้นำ เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 52.38 ในช่วงปี ค.ศ. 1985-1992 และร้อยละ 61.76 ในช่วงปี ค.ศ. 1999-2005 ตามลำดับ) จึงสามารถกล่าวได้ว่าอัตราส่วนของตัวละครหญิงที่มีนิสัยมั่นใจในตัวเองและมีภาวะผู้นำนั้น แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่นสามารถแสดงความเป็นตัวของตัวเองได้และสามารถแสดงความคิดเห็นในสังคมได้มากขึ้น

6. อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีในละครแนว Trendy Drama ของญี่ปุ่นมีความเปลี่ยนแปลงโดยการเปลี่ยนแปลงที่ผันตามการบัญญัติหรือปรับแก้กฎหมายเกี่ยวกับความเท่าเทียมระหว่างหญิงชายอย่างชัดเจนได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับเพศของตัวละครเอก ซึ่งมีตัวละครเอกที่เป็นเพศหญิงเพิ่มขึ้นทุกครั้งที่มีการบัญญัติหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องประเด็นเกี่ยวกับสถานภาพการทำงานของตัวละครหญิง โดยการนำเสนอตัวละครหญิงที่ทำงานก็มีอัตราส่วนที่เพิ่มมากขึ้นทุกครั้งที่มีการบัญญัติหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยเช่นเดียวกัน

สำหรับในประเด็นเกี่ยวกับระดับหรือตำแหน่งของตัวละครหญิงในสถานทำงาน สถานภาพการสมรสของตัวละคร และลักษณะนิสัยของตัวละครเอกที่เป็นเพศหญิงนั้น แม้ว่าจะมีการนำเสนอภาพของผู้หญิงทำงานที่อยู่ในตำแหน่งระดับกลางเพิ่มมากขึ้น แต่การนำเสนอบทบาทของตัวละครเพศหญิงที่อยู่ในตำแหน่งสูงในองค์กร ก็ยังคงมีตัวเลขที่ต่ำอยู่เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้การนำเสนอภาพของผู้หญิงทำงานที่มีสถานภาพโสด อีกทั้งมีความมั่นใจในตนเองและมีลักษณะของความเป็นผู้นำมากขึ้นตามลำดับ แต่ก็ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับช่วงเวลาของการบัญญัติหรือปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมระหว่างหญิงชายที่ชัดเจนแต่อย่างใด โดยมีแค่เพียงประเด็นที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยของตัวละครเอกเพศหญิงที่มีความมั่นใจและมีความเป็นผู้นำ ที่มีเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงปี ค.ศ. 1999 เป็นต้นมา ซึ่งอาจเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการบัญญัติกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยสังคมที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศในปี ค.ศ. 1999 และการปรับแก้กฎหมายว่าด้วยการให้โอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ ในปี ค.ศ. 1997

จากการวิเคราะห์ข้อค้นพบได้ว่า ละครโทรทัศน์แนว Trendy Drama ในญี่ปุ่น นำเสนอบทบาทของผู้หญิงญี่ปุ่นที่เปลี่ยนแปลงผ่านเนื้อหาของละคร นอกจากนี้ เห็นได้ว่าการเพิ่มตัวละครเพศหญิงที่เป็นตัวแทนของผู้หญิงทำงานให้มีมากยิ่งขึ้นในทุก ๆ ครั้งที่มีการบัญญัติหรือปรับแก้กฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย แต่การนำเสนอภาพของผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จระดับสูงในฐานะผู้นำองค์กรก็ยังคงมีอยู่ต่ำ และเห็นการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก อย่างไรก็ตาม ตัวเลขสถิติที่ลดลงหลังจากผ่านการเปลี่ยนแปลงกฎหมายแต่ละช่วงนั้น ยังเป็นประเด็นที่ต้องศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] กาญจนา แก้วเทพ. (1992). ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสื่อมวลชน. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] ฉัตรวี คุหาวิชานันท์. (2009). ค่านิยมในละครญี่ปุ่นสมัยใหม่ที่นำเสนอผ่านทางโทรทัศน์. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [3] ชนิตา ตั้งถาวรสิริกุล. (1998). ผู้หญิงญี่ปุ่น : เพศและอำนาจ. ญี่ปุ่นศึกษา (Japanese Studies), 23-35.
- [4] ชุตินา ธนธรรมทัศน์. (2003). วัฒนธรรมญี่ปุ่นในการ์ตูน. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- [5] บาร์นี บุญทรง. (2004). บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงทำงานในสังคมญี่ปุ่นตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง. วารสาร ศิลปศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 4(2), 41-63.
- [6] บุญยง ชื่นสุวิมล. (1995). โครงสร้างสังคมญี่ปุ่น. เชียงใหม่: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- [7] ปิยวรรณ อัครราชันย์. (2016). กฎหมายว่าด้วยโอกาสการจ้างงานที่เท่าเทียมกันของผู้หญิงญี่ปุ่น : 3 ทศวรรษ แห่งการเปลี่ยนแปลง. วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา (JSN Journal), 6(2), 34-52.
- [8] ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูประเทศญี่ปุ่น (ฉบับแก้ไข) (มิถุนายน 2014) เรื่องความท้าทายต่อไปในอนาคต (未来への挑戦), สำนักนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น. ค้นจาก <https://www.kantei.go.jp/jp/singi/keizaisaisei/pdf/honbun2JP.pdf>
- [9] วราภรณ์ ศรีกาญจนเพริศ. (2001). การถ่ายทอดความหมายความฉลาดทางอารมณ์ในละครโทรทัศน์หลัง ช่วง. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [10] อภิรัตน์ รัตนานนท์. (2004). กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของตัวละครนางร้ายในละครโทรทัศน์. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [11] อารตี อภิวงศ์งาม. (1999). ความแตกต่างระหว่างค่านิยมของคนไทยและคนญี่ปุ่น : เข้าใจญี่ปุ่น. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- [12] เอกสารประกอบการประชุมการปรับโครงสร้างภาษี ครั้งที่ 18 (กันยายน 2015) เรื่องการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างสังคมเศรษฐกิจ: การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน, กระทรวงการคลังญี่ปุ่น. ค้นจาก http://www.cao.go.jp/zei-cho/gijiroku/zeicho/2015/_icsFiles/afieldfile/2015/11/17/27zen18kai2.pdf

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Affiliation: School of Language and Communication, National Institute of Development
Administration

Corresponding email: gantida.boonpan@gmail.com

การรับรู้เกี่ยวกับเชียงใหม่ของ กลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาว

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับเชียงใหม่ของชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาว รวมถึงเพื่อหาข้อเสนอแนะในการวางแผนกลยุทธ์ของจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรในงานวิจัยนี้คือชาวญี่ปุ่นที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่มากกว่า 1 ปีขึ้นไป จำนวน 38 ราย เก็บข้อมูลด้วยวิธีประชุมกลุ่มแบบ Focus Group 4 ครั้ง โดยใช้รายการคำถามแบบมีโครงสร้างที่อ้างอิงทฤษฎีการแพร่กระจายของนวัตกรรม (Diffusion of Innovations Theory) ของ Rogers M. Everett (1995) จากการศึกษาพบว่า ก่อนที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวหรืออาศัยในเชียงใหม่ ชาวญี่ปุ่นเหล่านี้รับรู้ว่ามี เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีความปลอดภัยในระดับ “มาก” ส่วนในด้านคุณภาพการรักษายาบาล คุณภาพการบริการของรัฐ ความสะดวกด้านภาษาและข้อมูลที่สื่อสาร และบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” แต่เมื่อได้มาท่องเที่ยวหรือพำนักในเชียงใหม่และมีประสบการณ์ตรงแล้ว ระดับการรับรู้ในทุกด้านมีค่ามากขึ้น ยกเว้นด้านบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมที่มีค่าลดลง ซึ่งทางจังหวัดเชียงใหม่ควรรักษาการรับรู้ภาพลักษณ์ที่ดีไว้และมุ่งพัฒนาในส่วนที่ยังขาดไป โดยจัดให้สมาคมชาวญี่ปุ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของจังหวัดแล้วเกิดการสื่อสารแบบปากต่อปากในหมู่ชาวญี่ปุ่นเอง

คำ

สำคัญ

การรับรู้, เชียงใหม่, ชาวญี่ปุ่นสูงอายุ, พำนักระยะยาว

Senior Japanese Long-stayers’ Perception of Chiang Mai

Abstract

This research studied the perception of senior Japanese “long-stayers” of Chiang Mai. The purpose of the study was to offer suggestions for the strategic planning of Chiang Mai Province. The population of this research was 38 Japanese individuals aged 60 years old and above that had been living in Chiang Mai for over one year. Four focus group sessions were arranged in order to gather the necessary data. A structured question list based on Rogers M. Everett’s diffusion of innovations theory was applied for the data collection. The study showed that the senior Japanese long-stayers had a good image of Chiang Mai in terms of safety, healthcare services, and language and communications at a high level; government services at a moderate level; and roles and values of the society at a low level. The researchers suggest that Chiang Mai Province encourage the senior Japanese living in Chiang Mai to be more active in local activities so that they can spread information about life in Chiang Mai among their peers.

Key

words

perceptions, Chiang Mai, senior Japanese, long-stayers

1. บทนำ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้คำจำกัดความของนักท่องเที่ยวที่พำนักระยะยาวว่า หมายถึง นักท่องเที่ยวที่พำนักอยู่ในประเทศไทยเกิน 30 วันขึ้นไป (ศูนย์ประสานการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553) แผนแม่บทพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2560-2564 ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ได้กำหนด 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดเป้าหมาย ทั้งนี้ จากการสำรวจพบว่ากลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนมากที่สุด คือประมาณ 10,000 ราย แผนแม่บทพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาไว้ว่า “ภาคเหนือตอนบน 1 เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมล้านนา และมีมาตรฐานในระดับสากล” และกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ในปี พ.ศ. 2560 - 2564 ไว้ 3 ประการ คือ 1. ชิดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 เพิ่มขึ้น 2. รายได้จากการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของกลุ่มภาคเหนือตอนบน 1 เพิ่มขึ้น 3. นักท่องเที่ยวมีความประทับใจต่อการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวตามวิถีชีวิตในแบบวัฒนธรรมล้านนา แหล่งท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวที่มุ่งสู่มาตรฐานที่มีคุณภาพ (แผนแม่บทพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2560 - 2564 ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่, 2559)

ชาวญี่ปุ่นกลุ่มท่องเที่ยว (การพำนักระยะยาว) ในจังหวัดเชียงใหม่ยังคงขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี จากข้อมูลของสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย รายงานว่าในปี ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 มีชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 2,489 คน (สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย, 2560) ทั้งนี้

จังหวัดเชียงใหม่และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยตั้งวัตถุประสงค์ในการดึงดูดชาวญี่ปุ่นให้เข้ามาพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ 5 ประการ คือ 1. เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นสถานที่พำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวที่มีกำลังการใช้จ่ายสูง 2. เพื่อนำเงินตราต่างประเทศเข้าเสริมสร้างความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจไทย 3. เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ในภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการที่เกี่ยวข้อง อันจะทำให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย 4. เพื่อขยายกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และ 5. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ทางเลือกอื่น (ฐิติพร ศรีอาภรณ์, 2560) จากการสำรวจโดยกลุ่มผู้พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่พบว่าเหตุผลชาวญี่ปุ่นเลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นที่พำนักระยะยาว คือ 1. ความปลอดภัย 2. การรักษาพยาบาล 3. การบริการของภาครัฐ 4. ภาษาและข้อมูลที่สื่อสาร และ 5. บทบาทหรือคุณค่าต่อสังคม (การเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเชียงใหม่) อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจการรับรู้ของนักท่องเที่ยวลงสแตนด์ถึงนักท่องเที่ยวทั่วไป พบข้อมูลสำคัญว่ากว่า 80% ของนักท่องเที่ยวไม่ทราบว่าภาคเหนือตอนบนมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวลงสแตนด์ (กรวรรณ สังขกร, 2561)

จากความสำคัญของชาวญี่ปุ่นกลุ่มท่องเที่ยวและปัญหาการขาดการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวลงสแตนด์ดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการกระจายการรับรู้เกี่ยวกับเชียงใหม่ในกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาว โดยจะมุ่งเน้นการศึกษาในประเด็นความปลอดภัย การรักษาพยาบาล การบริการของภาครัฐ ภาษาและข้อมูลที่สื่อสาร และบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคม อาทิ การเป็นอาสาสมัครทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชาวญี่ปุ่นในประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนกลยุทธ์และพัฒนาระบบการรับรู้ได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์

2.1. เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับเชิงใหม่ของชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาวในประเทศ ความปลอดภัย การรักษาพยาบาล การบริการของภาครัฐ ภาษาและข้อมูลสื่อสาร และบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคม

2.2. เพื่อหาข้อเสนอแนะในการวางแผนกลยุทธ์ของจังหวัดเชียงใหม่ในการบริหารจัดการการเข้าพำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่น

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีหลักที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ ทฤษฎีการแพร่กระจายของนวัตกรรม (Diffusion of Innovations Theory) ของ Rogers M. Everett (1995) โดยทฤษฎีนี้เน้นความเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายของสิ่งใหม่ ๆ จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่งและสังคมนั้นรับเข้าไปใช้ สิ่งใหม่ ๆ นี้คือนวัตกรรม ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความคิด เทคนิค วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยในการวิจัยครั้งนี้ ได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีนี้เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับเชิงใหม่และการยอมรับของชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาว ตามเหตุผลที่ชาวญี่ปุ่นเลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นที่พำนักระยะยาวที่เป็นผลจากการสำรวจ โดยกงสุลญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปรหลัก 4 ประการในกระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรมนี้ มีดังนี้ (เอกณิศ เอี่ยมภักดี, 2555)

1. นวัตกรรม (Innovation)

นวัตกรรมหมายถึงสิ่งใหม่ที่จะแพร่กระจายไปสู่สังคม นวัตกรรมที่จะแพร่กระจายและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมนั้น โดยทั่วไปประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความคิดและส่วนที่เป็นวัตถุ นวัตกรรมใดจะถูกยอมรับหรือไม่นั้น นอกจากจะเกี่ยวกับตัวผู้รับระบบสังคม และการรับการสื่อสารแล้ว ตัวของนวัตกรรมเองก็มีความสำคัญ นวัตกรรมที่ยอมรับได้ง่ายควรมีลักษณะ 5 ประการ โดยนวัตกรรมที่มีลักษณะตรงกัน

ข้ามกันกับลักษณะ 5 ประการต่อไปนี้มักจะเป็นนวัตกรรมที่ที่ถูกรับได้ยาก

- ได้ประโยชน์มากกว่าเดิมที่เข้ามาแทนที่ (Relative Advantage)
- สอดคล้องกับวัฒนธรรมในสังคมที่จะรับ (Compatibility)
- มีความสลับซับซ้อนไม่มากนัก (Complexity)
- สามารถแบ่งทดลองครั้งละน้อยได้ (Trialability)
- สามารถมองเห็นหรือเข้าใจได้ง่าย (Observability)

2. การสื่อสารโดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่ง (Types of Communication)

หมายถึงการสื่อสารผ่านสื่อเพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้ระบบการสื่อสาร การสื่อสาร คือ การติดต่อระหว่างผู้ส่งข่าวสารกับผู้รับข่าวสาร โดยผ่านสื่อหรือตัวกลางใดตัวกลางหนึ่งที่นวัตกรรมนั้นแพร่กระจายจากแหล่งกำเนิดไปสู่ผู้ใช้หรือผู้รับนวัตกรรม

3. เวลาหรืออัตราความเร็วในการยอมรับ (Time or Rate of Adoption)

เป็นช่วงเวลาที่ทำให้คนในสังคมได้รู้จักนวัตกรรม แนวความคิดใหม่หรือมีการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและกระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรมต้องอาศัยระยะเวลาและมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้บุคคลปรับตัวและยอมรับนวัตกรรมหรือแนวความคิดใหม่ (A given time period)

4. ระบบสังคม (Social System)

สิ่งที่เกิดขึ้นจะแพร่กระจายเข้าสู่สมาชิกของสังคม ระบบสังคมจะมีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายและการรับนวัตกรรม กล่าวคือ ระบบของสังคมสมัยใหม่จะเอื้อต่อการรับนวัตกรรม ทั้งความรวดเร็วและปริมาณที่จะรับ (Rate of Adoption) เพราะมีบรรทัดฐานและรับค่านิยมของสังคมที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น เมื่อมีการแพร่กระจายสิ่งใหม่เข้ามา สังคมก็จะยอมรับได้ง่าย ส่วนสังคมโบราณหรือสังคม

ที่ติดขัดกับความเชื่อต่างๆ ซึ่งเป็นสังคมล้าหลังจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมสมัยใหม่ ความรวดเร็วของการแพร่กระจายและปริมาณที่จะรับนวัตกรรมจึงเกิดได้ช้ากว่าและน้อยกว่าหรืออาจจะไม่ยอมรับเลยก็ได้

การยอมรับนวัตกรรม

การยอมรับเป็นกระบวนการ (Process) ที่เกิดขึ้นทางจิตใจภายในบุคคล เริ่มจากได้ยินในเรื่องวิทยการนั้นๆ จนกระทั่งยอมรับนำไปใช้ในที่ที่สุด ซึ่งกระบวนการนี้มีลักษณะคล้ายกับกระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจ (Decision Making) โดยได้แบ่งกระบวนการยอมรับออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้หรือตื่นตน (Awareness Stage)

เป็นขั้นเริ่มแรกทีนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ได้รับรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่ ๆ (นวัตกรรม) ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมของเขา แต่ยังได้รับข่าวสารไม่ครบถ้วน ซึ่งการรับรู้มักเป็นการรับรู้โดยบังเอิญและจะทำให้เกิดความอยากรู้ต่อไป อันเนื่องมาจากมีความต้องการวิทยการใหม่ ๆ นั้น ในการแก้ปัญหาที่ตนเองมีอยู่

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest Stage)

เป็นขั้นที่เริ่มมีความสนใจแสวงหารายละเอียดเกี่ยวกับวิทยการใหม่ ๆ เพิ่มเติม พฤติกรรมนี้เป็นไปในลักษณะที่ตั้งใจแน่วแน่ และใช้กระบวนการคิดมากกว่าขั้นแรก ซึ่งในขั้นนี้จะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่มากขึ้น ซึ่งบุคลิภาพและค่านิยม ตลอดจนบรรทัดฐานทางสังคมหรือประสบการณ์เดิมจะมีผลต่อบุคคลนั้น และมีผลต่อการติดตามข่าวสารหรือรายละเอียดของสิ่งใหม่หรือวิทยการใหม่นั้นด้วย

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินค่า (Evaluation Stage)

เป็นขั้นที่จะไตร่ตรองว่าจะลองใช้วิธีการหรือหาวิทยการใหม่ ๆ นั้นดีหรือไม่ ด้วยการเปรียบเทียบระหว่างข้อดีและข้อเสียว่า เมื่อนำมาใช้แล้วจะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมของตนหรือไม่ หากรู้สึกว่ามีข้อดี

มากกว่าจะตัดสินใจใช้ ขั้นนี้จะแตกต่างจากขั้นอื่น ๆ ตรงที่เกิดการตัดสินใจที่จะลองความคิดใหม่ ๆ โดยบุคคลมักจะคิดว่าการใช้วิทยการใหม่ ๆ นั้นเป็นการเสี่ยงไม่แน่ใจถึงผลที่จะได้รับ ดังนั้นในขั้นนี้จึงต้องการแรงเสริม (Reinforcement) เพื่อให้เกิดความแน่ใจยิ่งขึ้นว่าสิ่งที่เขาตัดสินใจแล้วนั้นถูกต้องหรือไม่ โดยการให้คำแนะนำให้ข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจ

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลอง (Trial Stage)

เป็นขั้นที่บุคคลทดลองใช้วิทยการใหม่ ๆ นั้นกับสถานการณ์ของตน ซึ่งเป็นการทดลองกับส่วนน้อยก่อนเพื่อจะได้ดูว่าได้ผลหรือไม่ ในขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาข่าวสารที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับวิทยการใหม่หรือนวัตกรรมนั้น

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการยอมรับ (Adoption Stage)

เป็นขั้นที่บุคคลยอมรับวิทยการใหม่ ๆ นั้น ไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมของตนอย่างเต็มที่หลังจากที่ได้ทดลองปฏิบัติและได้รับประโยชน์ในสิ่งนั้นแล้ว

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบที่พึงกแบบพำนักระยะยาวที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย” ให้กับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบการจัดการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวในประเทศมาเลเซีย ญี่ปุ่น ฟินแลนด์ ออสเตรเลีย สเปน สหรัฐอเมริกาและประเทศไทย พบว่า ประเทศสเปนได้เปรียบประเทศไทยด้านระยะทางที่อยู่ใกล้ประเทศต้นทางของนักท่องเที่ยวและความสะดวกในการซื้ออสังหาริมทรัพย์ ส่วนประเทศฟินแลนด์ สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียจะได้เปรียบในเรื่องภาษา และมีข้อด้อยในเรื่องค่าครองชีพและภูมิอากาศ สำหรับประเทศมาเลเซียมีจุดเด่นที่แตกต่างจากประเทศไทย คือ การให้บริการอย่างเพียบพร้อมแก่นักท่องเที่ยวตั้งแต่เริ่ม

ต้นความคิดที่จะหาสถานที่สำหรับการพำนักระยะยาว กระบวนการตรวจสอบตราและความสะดวกทุกเรื่องด้วยการบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยสามารถจะพัฒนาให้เป็นประเทศชั้นนำสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ เนื่องจากมีอากาศดี ภูมิประเทศสวยงามและหลากหลาย รวมทั้งการที่คนไทยส่วนใหญ่มีความเป็นมิตรและพร้อมที่จะให้บริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังค้นพบว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นในเรื่องที่พักที่ต้องการเครื่องอำนวยความสะดวกที่เหมือนกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยวเอง ต้องการกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้การพักผ่อนระยะยาวน่าสนใจ ความปลอดภัยต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสุขภาพ โดยผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ปัจจัยที่ควรพิจารณาเพื่อให้บริการที่ดีกับกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวเป็น 9 องค์ประกอบ คือ 1.) สถานที่ตั้ง สภาพแวดล้อม สิ่งก่อสร้างทั่วไป ทางสัญจร และสถานที่จอดรถ 2.) โถงต้อนรับ ลิฟต์ 3.) ห้องพัก 4.) ห้องอาหาร บริเวณประกอบอาหารและรับประทานอาหาร 5.) บริการเสริมอื่น ๆ 6.) บุคลากร 7.) ระบบความปลอดภัย 8.) การจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์ชุมชน 9.) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ราคาและการระบุบริการต่าง ๆ

งานวิจัยนี้ได้ระบุว่าประเทศไทยมีศักยภาพสูงในด้านการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว โดยมีประเด็นสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ประการแรก คือ การร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากหน่วยงานต่างสังกัดในภาครัฐที่จะต้องพิจารณาหาทางให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกมากที่สุดโดยไม่กระทบกับปัญหาความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ ประการที่สอง จะต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์จากทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านบริการการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวที่มีคุณภาพได้มาตรฐานของประเทศไทยอย่างทั่วถึงและหลากหลายรูปแบบ และประการสุดท้าย คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

กับชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว ซึ่งจะเป็นผลทำให้ชุมชนมีส่วนในการเผยแพร่สิ่งที่ดีและสงวนรักษาสิ่งที่เป็นทรัพยากรโดยวิธีการที่ถูกต้อง

วลัยพร กาญจนการณ และ อธิรัช ปัญญ (2554) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายเวลาพำนักของผู้พำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่” โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นที่พำนักอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 100 คนและชาวไทย 30 คนที่มีปฏิสัมพันธ์กับชาวญี่ปุ่นกลุ่มดังกล่าว พบว่า ระยะเวลาการพำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นในเชียงใหม่เป็นเวลาประมาณ 6-10 ปี ส่วนใหญ่เป็นการพำนักร่วมกันของคู่สามีภรรยาที่เกษียณแล้ว ที่อยู่อาศัยจะเป็นคอนโดมิเนียมที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ ค่าใช้จ่ายด้านที่พักอยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน และยังมีค่าใช้จ่ายอื่นที่ไม่รวมค่าที่พักมากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายเวลาพำนัก เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ สถานภาพหลังเกษียณ ความประทับใจในเชียงใหม่ ลักษณะที่พักและทำเลที่พักในปัจจุบัน นอกจากนี้ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของเชียงใหม่ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายเวลาพำนัก ทราบแหล่งข้อมูลก่อนมาพำนักอยู่ที่เชียงใหม่จากสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ และเพื่อน ชาวญี่ปุ่นที่รู้จัก ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์มาอยู่ชั่วคราวที่เชียงใหม่ และไม่มีเพื่อนคนไทยที่รู้จักก่อนมาพำนักระยะยาวที่เชียงใหม่ พอมาพำนักได้ระยะหนึ่งแล้วก็สามารถประสานเครือข่ายทางสังคมร่วมกับชาวญี่ปุ่นด้วยกัน ด้วยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมผู้พำนักระยะยาวชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่หรือการสร้างกลุ่มเพื่อนที่เป็นผู้พำนักระยะยาวชาวญี่ปุ่นด้วยกัน การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมฯ ดังกล่าวมีผลไม่มากนักต่อการตัดสินใจขยายเวลาพำนักในเชียงใหม่ แต่การเข้าร่วมหรือการรวมกลุ่มก็นำไปสู่การเกิดกลุ่มเพื่อนใหม่ ซึ่ง

มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายเวลาในการพำนัก ผลการศึกษาชี้ให้เห็นตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่วางไว้ เพราะการมีกิจกรรมให้เข้าร่วมโดยมีคนไทยเป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อไประหว่างพำนักอยู่ กลับไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่จะขยายเวลาพำนัก การเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ที่สัมพันธ์กับสังคมเชียงใหม่ นั้น เกิดจากการขอความร่วมมือจากสถานกงสุลใหญ่ญี่ปุ่น ณ นครเชียงใหม่เป็นสำคัญ แต่มีกลุ่มผู้พำนักระยะยาวชาวญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งที่ต้องการสร้างความสัมพันธ์กับสังคมเชียงใหม่โดยแสดงตนเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมต่าง ๆ ปัญหาส่วนใหญ่ของผู้พำนักระยะยาวชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่จะเป็นปัญหาด้านอุบัติเหตุ และการสื่อสาร เมื่อประสบปัญหาส่วนใหญ่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเองหรือมีเพื่อนชาวญี่ปุ่นด้วยกัน คอยให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาและสิ่งที่ผู้พำนักระยะยาวชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ต้องการให้รัฐบาลไทยช่วยเหลือมากที่สุดคือ การขยายหรือยืดอายุวีซ่าให้อยู่เชียงใหม่ให้ได้นานขึ้น

วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2550) ได้สรุปผลการสำรวจของหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ร่วมกับ CLL (Chiang Mai Long Stay Life Club) ประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งได้ทำการสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่อาศัยพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่อายุเฉลี่ยประมาณ 60 ปี โดยที่มีรายได้ต่อปีส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1 – 4 ล้านบาท หรือ 3 แสนบาท – 1.2 ล้านบาท (100 เยนเท่ากับ 30 บาท) โดยที่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1 – 3 แสนบาท หรือ 3 – 9 หมื่นบาท โดยส่วนมากจะมีความสามารถในการใช้ภาษาอื่นนอกจากภาษาญี่ปุ่น เช่น ภาษาอังกฤษ และภาษาไทยได้ในระดับที่สามารถพูด สนทนาและอ่านประโยคอย่างง่ายหรือประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวันเท่านั้น คนกลุ่มนี้ประมาณร้อยละ 10 วางแผนที่จะอาศัยอยู่ในเชียงใหม่อย่างน้อย 6 เดือน ถึง 1 ปี อีกร้อยละ 47 วางแผนจะอยู่ประมาณ 1 – 3 ปี นอกนั้นวางแผนอาศัยอยู่มากกว่า 3 ปี ส่วนมาก

ก่อนที่จะมาอยู่ระยะยาวจะเคยมาในฐานะนักท่องเที่ยว และได้เคยสำรวจสถานที่พำนักระยะยาวก่อนที่จะตัดสินใจ ในปัจจุบันอาศัยอยู่กับคู่สมรสถึงร้อยละ 67 อยู่คนเดียวร้อยละ 21 และอาศัยกับคนไทยร้อยละ 12 และร้อยละ 50 ได้รับวีซ่าพำนักระยะยาว (รหัส O-A)

เหตุผลที่นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นตัดสินใจพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่สามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้านคือ

1. ทางด้านภูมิศาสตร์ พบว่า ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการเดินทางในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งสามารถเดินทางมาจากประเทศญี่ปุ่นได้ง่าย นอกจากนี้จังหวัดเชียงใหม่ยังมีสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อมเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตและการท่องเที่ยว
2. ทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าค่าครองชีพในจังหวัดเชียงใหม่ถูกกว่าการดำรงชีพในประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเงินตราได้สะดวก
3. ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ผู้คนในจังหวัดเชียงใหม่มีอัธยาศัยต่อชาวญี่ปุ่น มีบรรยากาศของเมืองที่ไม่เครียด ไม่วุ่นวาย รวมทั้งขนาดของเมืองเหมาะสมต่อการใช้ชีวิต มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ชาวญี่ปุ่นสามารถหาความเป็นส่วนตัวในการดำรงชีวิตได้มากกว่าในประเทศอื่นและสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นได้ตามที่ต้องการ ซึ่งเหมือนกับการใช้ชีวิตในประเทศของตน
4. ทางด้านการดำรงชีวิต พบว่า นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่สามารถซื้อหาอาหาร เครื่องปรุงอาหารญี่ปุ่นและอาหารไทยได้ง่าย และสามารถทำงานอดิเรกหรือทำงานอาสาสมัครในเชียงใหม่ได้ง่าย
5. ทางด้านการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวให้เหตุผลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว คือ การใช้บริการสนามกอล์ฟ รวมทั้งเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวได้หลากหลายและสะดวกสบาย
6. ทางด้านอื่น ๆ พบว่าการยื่นขอวีซ่าเข้าประเทศมีความสะดวกสบายและง่ายดาย พร้อมทั้งสถานที่พักมีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตและมีสังคมชุมชนชาวญี่ปุ่นอาศัยอยู่จำนวนหนึ่ง

ในด้านสถานที่พำนักการพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ คอนโดมีเนียมร้อยละ 39 อพาร์ทเมนต์ร้อยละ 22 บ้านเดี่ยวและทาวน์เฮาส์ร้อยละ 39 โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยในเขตอำเภอเมืองประมาณร้อยละ 66 ในการเลือกที่พักอาศัยนั้น สิ่งที่คนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ คือ ทำเลที่ใกล้กับซูเปอร์มาร์เก็ต โรงพยาบาล และสถานที่ออกกำลังกาย ปัญหาที่พบบ่อยที่สุด คือ การไม่มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (ADSL) และระบบโทรทัศน์ไม่มีช่องสัญญาณ NHK สำหรับด้านการดำรงชีวิตเกี่ยวกับอาหาร พบว่า ส่วนมากจะประกอบอาหารเช้าและอาหารเย็นเอง ส่วนอาหารกลางวันมักหาซื้อรับประทานนอกบ้าน โดยจะนิยมรับประทานอาหารญี่ปุ่นมากกว่าอาหารประเภทอื่น

ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญว่าสิ่งที่ควรปรับปรุงเร่งด่วน คือ สภาพของถนนที่ชำรุด รถประจำทาง ปัญหาทางมลภาวะทางน้ำ (น้ำเสีย) เสียงดังรบกวน รวมทั้งปัญหาทางด้านขยะ ส่วนปัญหาหมอกควันก็ยังเป็นปัญหาที่ชาวญี่ปุ่นคิดว่าอยู่ในระดับรุนแรง สิ่งที่ชื่นชมคือ เรื่องความปลอดภัยในจังหวัดเชียงใหม่ และแทบจะไม่พบปัญหาด้านอาชญากรรม

ในด้านด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวทางธรรมชาติประมาณร้อยละ 58.4 รองมาด้วยการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ร้อยละ 27 ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นิยมท่องเที่ยว คือ เส้นทางดอยอินทนนท์ตามด้วยเส้นทางของแมริม และเส้นทางดอยสุเทพ-ปุย โดยมีค่าใช้จ่ายต่อครั้งคิดเป็นเงินประมาณ 6,000 บาท สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ จะนิยมท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง โดยมีค่าใช้จ่ายต่อครั้งคิดเป็นเงินประมาณ 6,200 บาท และสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านกิจกรรม-กีฬา นิยมทำกิจกรรมการตีกอล์ฟ และนั่งช้าง โดยมีค่าใช้จ่ายต่อครั้งคิดเป็นเงินประมาณ

2,400 บาท ในการเลือกสถานที่พักระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวจะนิยมเลือกพักตามโรงแรม เนื่องจากมีความปลอดภัย และอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งเดินทางได้สะดวก

5. นิยามศัพท์

การรับรู้เกี่ยวกับเชียงใหม่ หมายถึง การรับรู้ในด้าน ประกอบด้วย 1. ความปลอดภัย 2. การรักษาพยาบาล 3. การบริการของภาครัฐ 4. ภาษาและข้อมูลสื่อสาร และ 5. บทบาทหรือคุณค่าต่อสังคม (การเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเชียงใหม่)

ชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาว หมายถึง ชาวญี่ปุ่นที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่มากกว่า 1 ปีขึ้นไป

6. ขอบเขตของการศึกษาและวิธีการดำเนินการวิจัย

6.1 ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยนี้เน้นศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับเชียงใหม่ของชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาวในประเทศ ความปลอดภัย การรักษาพยาบาล การบริการของภาครัฐ ภาษาและข้อมูลสื่อสาร และบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคม โดยทำการศึกษาเชิงคุณภาพประกอบกับเชิงปริมาณเพื่อให้ได้คำตอบเชิงลึกจากการให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการ Focus Group ที่ชัดเจนที่สุด

6.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในงานวิจัยนี้หมายถึงชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักในจังหวัดเชียงใหม่ในลักษณะเป็นผู้พำนักระยะยาว

2. ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักในจังหวัดเชียงใหม่มานานกว่า 1 ปีขึ้นไปและพูดภาษาอังกฤษหรือภาษาไทยได้ จำนวน 38 ราย ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ขอให้ผู้ช่วยวิจัยชาวญี่ปุ่นซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดให้

6.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

6.3.1. ข้อมูลทุติยภูมิ คณะผู้วิจัยทำการศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6.3.2. ข้อมูลปฐมภูมิ คณะผู้วิจัยจัดการประชุมกลุ่มแบบ Focus Group กลุ่มละ 9 – 10 ราย โดยดำเนินการ 4 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม 2560 เพื่อให้ได้คำตอบต่อโจทย์การวิจัยที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอให้ผู้ช่วยวิจัยชาวญี่ปุ่นเป็นผู้ช่วยดำเนินการร่วม (Co-facilitator) ในการทำ Focus Group ทุกครั้งเพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลในการสื่อสารที่ตรงกัน เช่น เมื่อมีความไม่แน่ใจเรื่องการแปลความของภาษา ผู้ช่วยวิจัยชาวญี่ปุ่นจะเป็นคนกลางที่ช่วยอธิบายให้เกิดความเข้าใจตรงกันทั้งสองฝ่าย และหลังจากการทำ Focus Group ทุกครั้ง คณะผู้วิจัยมีการประชุมทบทวน เพื่อทวนสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนที่จะเขียนเป็นสรุปผลการทำ Focus Group แต่ละครั้ง

6.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างครั้งนี้คือรายการคำถามสำหรับใช้ในการดำเนินการประชุมกลุ่มระดมสมองในรูปแบบ Focus Group โดยแนวคำถามอ้างอิงทฤษฎีการแพร่กระจายของนวัตกรรม (Diffusion of Innovations Theory) ของ Rogers M. Everett (1995) เป็นทฤษฎีหลักในการออกแบบการศึกษา

7. รายงานผลการศึกษา

การรายงานผลการศึกษามีประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล (Informants)

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจากการทำ Focus Group 4 ครั้ง เป็นชาวญี่ปุ่นที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป และพำนักในจังหวัดเชียงใหม่มากกว่า 1 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 38 ราย เป็นผู้ถือวีซ่าประเภท Retirement 28 ราย Non-O 6 ราย และ Marriage 4 ราย เป็นชาย 30 รายและเป็นหญิง 8 ราย มีอายุอยู่ในช่วง 60 – 69 ปี 27 รายและ 70 – 79 ปี 10 ราย และ 80 - 89 ปี 1 ราย เป็นผู้ที่มีบุตร

29 รายและไม่มีบุตร 9 ราย อาศัยอยู่ในเชียงใหม่ 1 – 10 ปี 29 ราย และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป 9 ราย มีผู้ที่คาดว่า จะอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อไปอีกอย่างน้อย 1 – 20 ปี 17 ราย และ 21 ปีขึ้นไป 12 ราย ส่วนอีก 9 รายยังไม่ได้ตัดสินใจ ทั้งนี้ จากจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด มีมากถึง 30 รายที่เลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นที่แรกที่มาอยู่อาศัย ในลักษณะอยู่พำนักระยะยาว ส่วนอีก 8 รายเคยอาศัย ในลักษณะพำนักระยะยาวที่อื่นมาก่อน อาทิ กรุงเทพมหานคร สหรัฐอเมริกา จีน ฮองกง บราซิลและ นิวซีแลนด์ เหตุผลหลัก ๆ ที่ชอบจังหวัดเชียงใหม่เพราะ ผู้คนจิตใจดี อากาศดี (ไม่หนาว) ค่าครองชีพไม่สูง และมีเพื่อนฝูงอาศัยอยู่ที่เชียงใหม่ ส่วนสาเหตุที่ผู้ให้ข้อมูล ส่วนมากเลือกมาพำนักในระยะยาวที่จังหวัดเชียงใหม่ คือ เคยมาเที่ยวระยะสั้นแล้วชอบเชียงใหม่จึงได้ศึกษาข้อมูล จากนิตยสาร ไททัศน์ และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ทำให้ตัดสินใจย้ายมาอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ ช่องทางที่ได้ข้อมูล เกี่ยวกับจังหวัดเชียงใหม่คือ นิตยสารญี่ปุ่น คำบอกเล่า จากทั้งเพื่อนชาวญี่ปุ่นและเพื่อนชาวไทย สถานที่อยู่อาศัยในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นคอนโดมิเนียม บ้าน และ เซอร์วิสอพาร์ทเมนต์ และจากจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด มีผู้เช่าที่อยู่อาศัย 28 รายและเป็นเจ้าของเอง 10 ราย

ส่วนที่ 2: การรับรู้เกี่ยวกับเชียงใหม่ของของชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาว

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การรับรู้เกี่ยวกับ เชียงใหม่ของชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาว โดยอ้างอิงตามกระบวนการการยอมรับ 5 ขั้นตอนตามทฤษฎี การแพร่กระจายของนวัตกรรม (Diffusion of Innovations Theory) ของ Rogers M. Everett (1995) ซึ่งในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของ แต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้หรือตื่นตน (Awareness Stage) หมายถึงการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลต่อจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงที่ยังไม่เคยมาจังหวัดเชียงใหม่

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest Stage) หมายถึง ขั้นที่ผู้ให้ข้อมูลเกิดความสนใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวและเริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดเชียงใหม่

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินค่า (Evaluation Stage) หมายถึง ขั้นที่ผู้ให้ข้อมูลเปรียบเทียบข้อมูลการมาเที่ยวหรืออยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่กับทางเลือกอื่น ๆ ก่อนที่จะตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลอง (Trial Stage) หมายถึง ขั้นที่ผู้ให้ข้อมูลทดลองมาท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยที่จังหวัดเชียงใหม่และประเมินการรับรู้ของตนเอง

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการยอมรับ (Adoption Stage) หมายถึง ขั้นที่ผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับความปลอดภัยในการพำนักระยะยาวที่จังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การรับรู้ตาม 5 หัวข้อ ที่เป็นเหตุผลชาวญี่ปุ่นเลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นที่พำนักอาศัยระยะยาว อันประกอบด้วย การรับรู้ด้านความปลอดภัย ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการบริการของภาครัฐ ด้านภาษาและข้อมูลที่สื่อสาร และด้านบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมโดยผลการวิเคราะห์แสดงได้ดังนี้

หัวข้อที่ 1: การรับรู้ด้านความปลอดภัย

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้หรือตื่นตน (Awareness Stage) พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดเคยรับรู้แต่สิ่งที่ดีของจังหวัดเชียงใหม่ อาทิ เป็นจังหวัดที่มีความสวยงาม อากาศดี ผู้คนมีจิตใจโอบอ้อมอารี มีวัฒนธรรมเก่าแก่และมีสถาปัตยกรรมงดงาม มีบ้างแต่เป็นส่วนน้อยที่เคยได้ยินข่าวเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัย อาทิ อุบัติเหตุบนท้องถนน การฉ้อโกงในธุรกิจ ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสุนัขจรจัดที่เป็นสาเหตุของโรคพิษสุนัขบ้า

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest Stage) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมีการรับรู้ที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ปลอดภัย ไม่มีใครเป็นกังวลและทำการสืบค้นข้อมูลด้านความปลอดภัยเพิ่มเติม

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินค่า (Evaluation Stage) พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเห็นพ้องว่าปัญหาด้านความปลอดภัยดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ที่ไม่เพียงแต่ที่เชียงใหม่ ทั้งนี้ มีสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนกังวลคือเรื่องความปลอดภัยของอาหารที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรและน้ำดื่มเพราะเกรงว่าจะมีสารเคมีปนเปื้อน เมื่อขอให้ผู้ให้ข้อมูลประเมินค่าระดับความปลอดภัยของจังหวัดเชียงใหม่ก่อนที่จะเดินทางมาสัมผัสประสบการณ์จริงได้ข้อสรุปว่าอยู่ในระดับ “ปลอดภัยมาก” (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.82 จากคะแนนเต็ม 5.00) เมื่อเทียบกับทางเลือกท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในที่อื่น ๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลอง (Trial Stage) พบว่า เมื่อได้ทดลองท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลประเมินค่าระดับความปลอดภัยของจังหวัดเชียงใหม่จากประสบการณ์ตรงในระดับ “ปลอดภัยมาก” (ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.14 จากคะแนนเต็ม 5.00) เมื่อเทียบกับทางเลือกท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นค่าการรับรู้ที่ด้านความปลอดภัยที่มีค่ามากขึ้นจากขั้นที่ 3 แสดงว่าเมื่อเดินทางมาแล้ว ผู้ให้ข้อมูลเกิดการรับรู้ที่จังหวัดเชียงใหม่มีความปลอดภัยมากกว่าที่เคยคิดไว้

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการยอมรับ (Adoption Stage) พบว่าเมื่อได้พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลสองในสามของทั้งหมดตัดสินใจที่จะอยู่อาศัยในรูปแบบการพำนักระยะยาวที่จังหวัดเชียงใหม่ต่อไปเพราะเห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่มีความปลอดภัยดีและจะแนะนำชาวญี่ปุ่นคนอื่น ๆ ให้ย้ายมาอยู่เชียงใหม่ด้วย แต่อีกหนึ่งในสามส่วนยังไม่ตัดสินใจเพราะมีปัจจัยด้านความปลอดภัยบางประการที่ทำให้ลังเล อาทิ ปัญหาความปลอดภัยบนท้องถนน เป็นต้น

หัวข้อที่ 2: การรับรู้ด้านการรักษาพยาบาล

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้หรือตื่นตน (Awareness Stage) พบว่าผู้ให้ข้อมูลเพียงส่วนน้อยที่เคยรับรู้เกี่ยวกับด้านการรักษาพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่ โดยสิ่งที่พอจะรับรู้บ้าง เช่น

ทราบเพียงว่าจังหวัดเชียงใหม่มีโรงพยาบาลขนาดใหญ่ แต่ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีการบริการเป็นอย่างไร ไม่แน่ใจว่ามีสถานพยาบาลที่มีบุคลากรพูดภาษาญี่ปุ่นหรือไม่ และไม่ทราบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest Stage) พบว่า ผู้ให้ข้อมูล แม้จะไม่ทราบเรื่องการรักษาพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่ แต่ส่วนใหญ่ไม่สนใจจะหาข้อมูลเพิ่มเติมในด้านนี้ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาวคำนึงถึงในการเลือกใช้บริการในสถานพยาบาล ประกอบด้วย การบอกต่อ (Word of Mouth) จากคนรู้จัก ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และความสามารถเฉพาะทางของบุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาล อย่างไรก็ตาม ในช่วงก่อนเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ชาวญี่ปุ่นไม่ได้เห็นว่าการรักษาพยาบาลเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องศึกษาหาข้อมูลไว้ล่วงหน้า

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินค่า (Evaluation Stage) พบว่า เมื่อขอให้ผู้ให้ข้อมูลประเมินค่าระดับความคาดหวังของคุณภาพการรักษาพยาบาลของจังหวัดเชียงใหม่ก่อนที่จะเดินทางมาสัมผัสประสบการณ์จริง ได้ข้อสรุปว่ามีความคาดหวังอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.40 จากคะแนนเต็ม 5.00) ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับพื้นที่เป้าหมายในการเดินทางไปท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในที่อื่น ๆ ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นว่าคุณภาพการรักษาพยาบาลของจังหวัดเชียงใหม่ น่าจะต่ำกว่าของสหรัฐอเมริกา ฮองกง แต่น่าจะสูงกว่าที่จีนและฟิลิปปินส์

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลอง (Trial Stage) พบว่า เมื่อได้ทดลองท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลประเมินค่าระดับคุณภาพการรักษาพยาบาลของจังหวัดเชียงใหม่จากประสบการณ์ตรงในระดับ “ดีมาก” (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.92 จากคะแนนเต็ม 5.00) เมื่อเทียบกับทางเลือกท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นค่าการรับรู้ด้านคุณภาพการรักษาพยาบาลที่มีค่ามากขึ้นจากขั้นที่ 3 แสดงว่าเมื่อเดินทางมาและมีประสบการณ์

ตรงด้านการรักษาพยาบาลหรือรับรู้จากการที่คนรู้จักเข้ารับการรักษาพยาบาลแล้ว ผู้ให้ข้อมูลเกิดการรับรู้ว่าจังหวัดเชียงใหม่มีคุณภาพการรักษาพยาบาลดีกว่าที่เคยคิดไว้ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเคยเข้ารับการรักษาพยาบาล บางคนไปใช้บริการตรวจเช็คสุขภาพและบริการทันตกรรม ส่วนมากเลือกไปที่โรงพยาบาลเอกชน อาทิ โรงพยาบาลแมคคอร์มิค โรงพยาบาลราชเวช โรงพยาบาลเชียงใหม่-ราม และพึงพอใจที่ทางโรงพยาบาลมีล่ามที่พูดภาษาญี่ปุ่นได้ ในการเลือกใช้บริการสถานพยาบาลนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะเลือกจากการแนะนำของเพื่อนฝูงหรือคนรู้จักชาวญี่ปุ่นด้วยกัน ทั้งนี้ ชาวญี่ปุ่นจะแนะนำกันให้ไปโรงพยาบาลที่มีล่ามภาษาญี่ปุ่น บางโรงพยาบาลมีบริการที่น่าประทับใจ อาทิ บริการมารับ-ส่งผู้ป่วยถึงบ้าน ซึ่งทำให้ชาวต่างชาติที่มีข้อจำกัดด้านการเดินทาง เช่น ไม่มีรถยนต์หรืออยู่คนเดียวได้รับความสะดวกสบาย และแนะนำให้ไปโรงพยาบาลเอกชนเพราะจะได้รับความสะดวกมากกว่าโรงพยาบาลของรัฐซึ่งจะต้องรอคิวนาน

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการยอมรับ (Adoption Stage) พบว่า เมื่อได้พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลครึ่งหนึ่งยอมรับในคุณภาพของการรักษาพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่และพอใจที่จะใช้บริการต่อไปแต่เห็นว่าสถานพยาบาลของเอกชนมีราคาแพงเกินไป ถ้าทำราคาให้ต่ำกว่านี้ได้จะดีมาก ในขณะที่อีกผู้ให้ข้อมูลอีกครึ่งหนึ่งเห็นว่าถ้าเป็นโรคที่ไม่ร้ายแรงจะยินดีเข้ารับการรักษาที่เชียงใหม่ แต่ถ้าเป็นโรคร้ายแรงจะกลับไปรับการรักษาที่ประเทศญี่ปุ่นเพราะเชื่อมั่นในคุณภาพมากกว่า แต่จะใช้วิธีบินไป-บินกลับเพื่อรับการรักษาที่ญี่ปุ่น แต่ยังคงอยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ แต่ถ้ามีความร้ายแรงถึงขั้นมีความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตจะอยู่รับการรักษาที่ญี่ปุ่นในระยะยาวจะได้มีญาติพี่น้องที่ญี่ปุ่นคอยดูแลทั้งช่วงที่รับการรักษาและการจัดการเมื่อเสียชีวิต

หัวข้อที่ 3: การรับรู้ด้านการบริการของภาครัฐ

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้หรือตื่นตน (Awareness Stage) พบว่า

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเคยได้ยินเกี่ยวกับการบริการของรัฐในจังหวัดเชียงใหม่ที่ตนเองต้องเกี่ยวข้องกับคือสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองแต่ไม่ทราบในรายละเอียด

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest Stage) พบว่า เมื่อเกิดความสนใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวและเริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ให้ข้อมูลเริ่มศึกษาข้อมูลด้านการบริการของภาครัฐจากอินเทอร์เน็ต จากการพูดคุยกับเพื่อนฝูงหรือคนรู้จักที่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่หรือเคยมาจังหวัดเชียงใหม่ ขอคำแนะนำจากชมรมชาวญี่ปุ่นผู้พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ (Chiang Mai Long Stay Life Club: CLL) และ Long Stay Agency เรื่องเกี่ยวกับการบริการภาครัฐที่หาข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเรื่องวีซ่า อาทิ การต่อวีซ่า การทำวีซ่า และบางส่วนหาข้อมูลเกี่ยวกับการทำใบขับขี่ การจดทะเบียนสมรส และการซื้อที่ดิน

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินค่า (Evaluation Stage) พบว่าเมื่อขอให้ผู้ให้ข้อมูลประเมินค่าระดับความคาดหวังของคุณภาพการบริการของภาครัฐของจังหวัดเชียงใหม่ก่อนที่จะเดินทางมาสัมผัสประสบการณ์จริง ได้ข้อสรุปว่ามีความคาดหวังอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61 จากคะแนนเต็ม 5.00) ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับคุณภาพการบริการของภาครัฐในพื้นที่เป้าหมายในการเดินทางไปท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในที่อื่น ๆ ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นว่าคุณภาพการบริการโดยภาครัฐของจังหวัดเชียงใหม่ น่าจะต่ำกว่าของที่ฮ่องกง แต่น่าจะสูงกว่าที่จีนและฟิลิปปินส์

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลอง (Trial Stage) พบว่า เมื่อได้ทดลองท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลประเมินค่าระดับคุณภาพการบริการของภาครัฐของจังหวัดเชียงใหม่จากประสบการณ์ตรงในระดับ “ปานกลาง” (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.80 จากคะแนนเต็ม 5.00) เมื่อเทียบกับทางเลือกท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นค่าการรับรู้ด้านการคุณภาพการบริการของภาครัฐที่มีค่ามากขึ้นจากขั้นที่ 3 แสดงว่าเมื่อเดินทางมาแล้ว

ผู้ให้ข้อมูลเกิดการรับรู้ว่าการบริการของภาครัฐในจังหวัดเชียงใหม่ดีกว่าที่เคยคิดไว้ แต่อย่างไรก็ตามค่ายังอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น เมื่อสอบถามในเชิงลึกพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจบริการด้านวีซ่าของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเนื่องจากต้องรอคิวนานและใช้เอกสารจำนวนมาก อีกทั้งมีปัญหาเรื่องภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ส่วนการบริการของภาครัฐที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลไปใช้บริการและเกิดความประทับใจมากคือการทำใบขับขี่ที่สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีการให้บริการที่เป็นระบบ รวดเร็ว และมีข้อสอบข้อเขียนเป็นภาษาญี่ปุ่น

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการยอมรับ (Adoption Stage) พบว่าเมื่อได้พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รับรู้คุณภาพการบริการของภาครัฐในจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมในระดับปานกลาง โดยสิ่งที่เห็นพ้องกันว่าควรปรับปรุงอย่างเร่งด่วนคือบริการด้านวีซ่าของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในเรื่องการต้องเข้าคิวนานเพื่อรอรับบริการ และการต้องใช้เอกสารจำนวนมาก ถ้าเอกสารไม่ครบจะต้องกลับไปและกลับมาเริ่มต้นเข้าคิวใหม่ตั้งแต่แรก นอกจากนี้ บางคนยังประสบปัญหาเจ้าพนักงานปฏิบัติไม่สุภาพกับผู้รับบริการ ทั้งนี้ ชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่จะให้คำแนะนำกันเองว่าให้อดทนและปฏิบัติอย่างสุภาพต่อเจ้าหน้าที่พนักงานของรัฐเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างกันและควรทำความเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่พนักงานมีจำนวนไม่เพียงพอกับผู้มารับบริการที่มีจำนวนมาก ส่วนหน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการดีและมีระบบการจัดการที่ดีมากคือ สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมนั้น ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรับรู้ว่าคุณภาพการบริการของภาครัฐในจังหวัดเชียงใหม่มีทั้งที่ดีมากและควรปรับปรุงในการจัดการกับสิ่งที่มีความยุ่งยากซับซ้อน เช่น เรื่องงานเอกสารต่าง ๆ นั้น ผู้ให้ข้อมูลหลายคนใช้วิธีการใช้บริการจากเอเจนซี่เอกชนที่มีบริการให้คำแนะนำรวมถึงช่วยดำเนินการอำนวยความสะดวกให้กับคนญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่

หัวข้อที่ 4: การรับรู้ด้านภาษาและข้อมูลที่สื่อสาร

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้หรือตื่นตน (Awareness Stage) พบว่า ก่อนที่จะเกิดความสนใจเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลครึ่งหนึ่งรับรู้ว่าจะจังหวัดเชียงใหม่มีสถานที่ที่มีภาษาญี่ปุ่นให้บริการ อาทิ โรงแรม ร้านอาหาร ซูเปอร์มาร์เก็ต และมหาวิทยาลัย แต่อีกครึ่งหนึ่งไม่ทราบข้อมูลในส่วนนี้ นอกจากนี้ ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่ามีคอร์สสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่ อาทิ YMCA และ โรงเรียนภาษาญี่ปุ่นที่มีการสอนภาษาไทยด้วย เช่น Kokusho Language Center และ Aya Language School ส่วนอีกครึ่งหนึ่งไม่ทราบข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest Stage) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่งมีการหาข้อมูลเพิ่มเติมว่ามีที่ไหนในเชียงใหม่ที่มีภาษาญี่ปุ่นในการให้บริการ โดยส่วนมากจะสอบถามข้อมูลจากคนรู้จักและทางอินเทอร์เน็ต และอีกประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลมีความสนใจและหาข้อมูลเพิ่มเติมว่าที่ไหนในเชียงใหม่ที่มีการสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างชาติ โดยหาข้อมูลจากคนรู้จักและทางอินเทอร์เน็ตเช่นกัน ทั้งนี้ ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลตอบว่าเนื่องจากตนเองมีอายุมากแล้ว จึงไม่ต้องการเรียนภาษาอื่น (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) เพิ่มเติม แต่ถ้ามาเชียงใหม่จะใช้วิธีเกาะกลุ่มไปกับคนที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษหรือภาษาไทยได้ และอีกส่วนหนึ่งตอบว่าภาษาไม่น่าจะเป็นปัญหาเพราะสามารถสื่อสารด้วยวิธีอื่น ๆ ได้ เช่น ภาษากาย รูปภาพ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินค่า (Evaluation Stage) เมื่อขอให้ผู้ให้ข้อมูลประเมินค่าระดับความคาดหวังของความสะดวกในการใช้ภาษาและข้อมูลที่สื่อสารสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ก่อนที่จะเดินทางมาสัมผัสประสบการณ์จริง ได้ข้อสรุปว่ามีความคาดหวังอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.90 จากคะแนนเต็ม 5.00) เพราะไม่แน่ใจว่าจะสามารถสื่อสารได้หรือไม่ แต่คาดหวังว่าจะเหมือนการไปท่องเที่ยวในประเทศที่ไม่ใช้ภาษาญี่ปุ่นหรือภาษาอังกฤษที่ยังคงสามารถสื่อสารด้วยวิธีอื่น ๆ ได้

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลอง (Trial Stage) พบว่า เมื่อได้ทดลองท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รับรู้ถึงความสะดวกในการใช้ภาษาและข้อมูลที่สื่อสารสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมในระดับ “ดีมาก” (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.42 จากคะแนนเต็ม 5.00) ซึ่งเป็นค่าการรับรู้ความสะดวกในการใช้ภาษาและข้อมูลที่สื่อสารที่มีค่ามากขึ้นจากขั้นที่ 3 แสดงว่าเมื่อเดินทางมาและมีประสบการณ์ตรงแล้ว ผู้ให้ข้อมูลเกิดการรับรู้ว่าจะจังหวัดเชียงใหม่มีความสะดวกในการใช้ภาษาและข้อมูลที่สื่อสารที่ดีกว่าที่เคยคิดไว้เมื่อก่อนเดินทางมา ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับพื้นที่เป้าหมายในการเดินทางไปท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในที่อื่น ๆ ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นว่าความสะดวกในเชียงใหม่ต่ำกว่าของที่ฮ่องกง ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย กรุงเทพฯ และภูเก็ต เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวมีการใช้ภาษาอังกฤษอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า แม้ว่าการท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยที่เชียงใหม่จะมีความไม่สะดวกด้านภาษา แต่เนื่องจากผู้คนที่เชียงใหม่มีความเป็นมิตรและมักแสดงน้ำใจกับชาวต่างชาติที่มีปัญหาในการสื่อสาร เช่น ช่วยหาวิธีแก้ปัญหาให้ กรณีสื่อสารไม่เข้าใจกัน และไม่เร่งรีบในการทำความเข้าใจ จึงทำให้ชาวญี่ปุ่นสูงอายุเกิดความรู้สึกที่ดีและไม่เห็นว่าความไม่สะดวกในการสื่อสารเป็นปัญหาใหญ่แต่อย่างใด

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการยอมรับ (Adoption Stage) เมื่อได้ผ่านระยะเวลาในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว แม้จะมีความไม่สะดวกในการใช้ภาษาและข้อมูลที่สื่อสารสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่อยู่บ้าง แต่ไม่ใช่ปัญหาใหญ่ในการอาศัยอยู่ที่เชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่งเห็นว่าสิ่งที่ตนอยู่คืออยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องปรับปรุงอะไร แต่อีกครึ่งหนึ่งเห็นว่าถ้ามีภาษาญี่ปุ่นให้บริการในสถานที่ที่ชาวญี่ปุ่นไปใช้บริการ เช่น ร้านอาหาร ซูเปอร์มาร์เก็ต และโรงพยาบาล ให้มากขึ้นจะทำให้ชาวญี่ปุ่นพึงพอใจในการอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่มากขึ้น และหนึ่งในสามของผู้ให้ข้อมูลบอกว่าจะแนะนำให้กับ

ชาวญี่ปุ่นคนอื่น ๆ ว่าภาษาไม่ใช่อุปสรรคในการท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ และสองในสามของผู้ให้ข้อมูลแนะนำว่าควรเรียนรู้ภาษาไทยไว้บ้างเพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันและเห็นว่าภาษาไทยไม่ยากอย่างที่เคียดคิด มีข้อค้นพบที่น่าสนใจว่าประมาณหนึ่งในสี่ของผู้ให้ข้อมูลสามารถพูดภาษาไทยได้ในระดับดีมาก (Fluent) และประมาณครึ่งหนึ่งสามารถพูดสื่อสารแบบง่าย ๆ เช่น ชื่อของและพูดคุยประโยคที่ไม่ซับซ้อนได้ ส่วนอีกหนึ่งในสี่พูดไม่ได้หรือพอจะพูดได้เป็นคำ ๆ โดยบางคนจ้างครูมาสอนที่บ้าน บางคนไปเรียนที่สถาบันสอนภาษาต่าง ๆ และบางคนเรียนรู้จากเพื่อนฝูง

หัวข้อที่ 5: การรับรู้ด้านบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคม

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้หรือตื่นตน (Awareness Stage) พบว่าผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในสี่รับรู้ว่าการที่ชาวญี่ปุ่นสามารถทำงานอาสาสมัครในเชียงใหม่ได้ เช่น การอาสาสอนภาษาญี่ปุ่นให้นักเรียนตามโรงเรียน การอาสาช่วยเขา หรือทำประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ อาทิ การบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อช่วยเหลือสังคม แต่ประมาณสามในสี่ยังไม่รับรู้และไม่มีความสนใจในด้านบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมที่ชาวญี่ปุ่นสามารถทำได้ในเชียงใหม่

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest Stage) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในสี่มีการรับรู้ว่าการที่จังหวัดเชียงใหม่มีความสนใจหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสในด้านบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมที่ชาวญี่ปุ่นสามารถทำได้ในเชียงใหม่ อาทิ การติดตามข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดีย Blog นิตยสาร รวมถึงการพูดคุยกับคนที่อยู่หรือเคยมาเชียงใหม่เกี่ยวกับโอกาสในการทำงานเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือสังคมในจังหวัดเชียงใหม่รูปแบบต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินค่า (Evaluation Stage) เมื่อขอให้ผู้ให้ข้อมูลประเมินระดับการรับรู้ด้านบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมของชาวญี่ปุ่นที่สามารถทำได้ในจังหวัดเชียงใหม่ก่อนที่จะเดินทางมาสัมผัสประสบการณ์จริง ได้

ข้อสรุปว่าในภาพรวม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้และต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.03 จากคะแนนเต็ม 5.00) โดยสิ่งที่รับรู้และต้องการมีส่วนร่วมที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึง อาทิ การรวมตัวเป็นกลุ่มอาสาสมัครไปสอนภาษาญี่ปุ่นแก่เด็กนักเรียนตามโรงเรียนในชนบท การอาสาสร้างสิ่งก่อสร้างที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เช่น การสร้างศาลาเอนกประสงค์ให้กับชุมชนที่หมู่บ้านแม่กำปอง การร่วมกับชุมชนสร้างเรือนอาบน้ำแร่ที่บริเวณน้ำพุร้อนบ้านยางปู่โต๊ะ อำเภอเชียงดาว การรวมตัวกันแล้วซื้อมอเตอร์ไซด์บรรทุกของใช้ไปบริจาคให้กับชุมชนที่ห่างไกล เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลอง (Trial Stage) พบว่า เมื่อได้ทดลองท่องเที่ยวหรืออยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมรับรู้บทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมของชาวญี่ปุ่นที่สามารถทำได้ในจังหวัดเชียงใหม่ของชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ในระดับ “น้อย” (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 จากคะแนนเต็ม 5.00) ซึ่งเป็นค่าการรับรู้บทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมที่ชาวญี่ปุ่นสามารถทำได้ในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีค่าน้อยลงกว่าขั้นที่ 3 เนื่องจากเมื่อเดินทางมาและมีประสบการณ์ตรงแล้ว เกิดการรับรู้ถึงสิ่งที่ได้มีส่วนร่วมนั้น บางอย่างไม่ได้ผลตอบรับตามที่ตั้งใจไว้ เช่น ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งจัดทำโครงการอาสาสมัครสอนภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นให้กับนักเรียนในโรงเรียน แต่นัดแล้วถูกยกเลิกกะทันหันบ้าง นักเรียนเข้าช้าบ้าง หรือไม่สนใจเรียนรู้บ้าง ซึ่งทำให้ผู้ดำเนินการรู้สึกว่าการที่เขาทำไม่มีคุณค่าในความรู้สึกของผู้รับ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการประสานงานระหว่างอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นกับชุมชนในเชียงใหม่ที่ไม่เข้าใจกันว่าชาวญี่ปุ่นต้องการอาสาสมัครเพื่อทำอะไร และบางสิ่งที่อาสาสมัครชาวญี่ปุ่นเสนอไม่ตรงกับสิ่งที่ชาวบ้านต้องการ เช่น ชาวญี่ปุ่นเสนอสอนวัฒนธรรมญี่ปุ่นให้ชาวบ้าน แต่ชาวบ้านไม่ต้องการเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลายคนแม้จะมาถึงเชียงใหม่แล้ว แต่ก็ยังไม่รับรู้ว่ามีกิจกรรมในลักษณะนี้ ส่วนบางคนไม่สนใจที่จะทำ

กิจกรรมลักษณะนี้เลยโดยให้เหตุผลว่ามีความสนใจในด้านอื่น ๆ มากกว่า เช่น การท่องเที่ยว การออกกำลังกาย หรือมีภาระอื่น ๆ เช่น การดูแลครอบครัว สุขภาพ และสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการยอมรับ (Adoption Stage) พบว่าเมื่อได้ผ่านกระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่งเห็นว่าชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่มีโอกาสแสดงบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมได้โดยการเป็นอาสาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การอาสาสอนภาษาญี่ปุ่นและวัฒนธรรมญี่ปุ่นตามโรงเรียน การสอนงานอาชีพให้กับชุมชน อาทิ การทำตุ๊กตาญี่ปุ่นเพื่อจำหน่าย อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวควรทำในนามสมาคมชาวญี่ปุ่นเพื่อให้เกิดการรวมตัวที่ดีและการสื่อสารกับชุมชนจะทำให้มีประสิทธิผลมากขึ้น นอกจากนี้ การจะดำเนินการเพื่อสังคมในเชียงใหม่ นั้น ควรจะศึกษาความต้องการของผู้รับก่อน มิฉะนั้นอาจจะไม่ได้รับการตอบรับที่ดี ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือผู้ให้ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่มาอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีรายได้ที่จำกัด เช่น บางคนใช้เงินออมและเงินที่ได้รับจากรัฐบาลญี่ปุ่นเท่านั้น จึงไม่สนใจในการช่วยสังคมด้วยการบริจาค แต่จะมุ่งใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ รวมถึงเวลาที่มีนั้นในการทำประโยชน์มากกว่า

ส่วนที่ 3: ข้อเสนอแนะของชาวญี่ปุ่นในการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการการเข้าพำนักระยะยาวของจังหวัดเชียงใหม่

จากการดำเนินการ Focus Group 4 รอบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ข้อเสนอแนะในการวางแผนกลยุทธ์ของจังหวัดเชียงใหม่ในการบริหารจัดการการเข้าพำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่น ดังนี้

หัวข้อที่ 1: ความปลอดภัย

องค์กรของรัฐควรกวดขันเรื่องมรยาทการใช้ถนน และวินัยการจราจร นอกจากนี้ยังควรพัฒนาคุณภาพ

ถนน เช่น ดูแลผิวหน้าถนนไม่ให้เป็นหลุมเป็นบ่ออย่างบางพื้นที่ในปัจจุบัน รวมทั้งเพิ่มป้ายบอกทางเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ชาวต่างชาติรวมทั้งชาวญี่ปุ่นเข้าใจด้วย อีกประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าเป็นปัญหาใหญ่ คือ การมีสุนัขจรจัดเดินพ่นพ่วนในที่สาธารณะทั่วจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งนับเป็นความเสี่ยงอย่างยิ่งในการจะโดนสุนัขกัด ทั้งนี้กรณีดังกล่าวได้เคยเกิดขึ้นในแล้วกับชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่หลายคน ดังนั้น ทางเทศบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบควรดำเนินการจัดการหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมให้กับสุนัขจรจัดเหล่านั้น รวมทั้งดำเนินการฉีดวัคซีนให้ทั่วถึงด้วย

หัวข้อที่ 2: การรักษาพยาบาล

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นพ้องว่าจังหวัดเชียงใหม่มีโรงพยาบาลเอกชนที่ดี ทั้งด้านการรักษา การให้บริการ อีกทั้งยังมีล่ามภาษาญี่ปุ่นที่ทำให้การสื่อสารสะดวกและถูกต้อง ดังนั้น จังหวัดเชียงใหม่ควรนำข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการสุขภาพที่ดีนี้ประชาสัมพันธ์ต่อกลุ่มผู้สนใจเข้าพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนให้ความเห็นว่าค่ารักษาพยาบาลของโรงพยาบาลเอกชนนั้นมีราคาสูง ซึ่งเป็นภาระค่อนข้างสูงสำหรับผู้เกษียณอายุชาวญี่ปุ่นที่มีรายได้จำกัด

หัวข้อที่ 3: การบริการของภาครัฐ

สิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเห็นว่าควรปรับปรุงอย่างมาก คือ กระบวนการต่อวีซ่าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เนื่องจาก ชาวญี่ปุ่นที่ไปรับบริการต้องเข้าคิวรอเป็นเวลานาน กระบวนการด้านเอกสารยุ่งยาก ข้อเสนอแนะคือ ขอให้เพิ่มบุคลากรให้บริการเพื่อลดระยะเวลาในการรอคิว ถ้าสามารถออกแบบให้มีการดำเนินการด้านการต่อวีซ่าผ่านอินเทอร์เน็ตได้จะทำให้ผู้รับบริการสะดวกและเกิดความพึงพอใจ ควรปรับเงื่อนไขในการต่อวีซ่าให้ง่ายลง เช่น ปรับเงื่อนไขการขอต่อวีซ่าสิบปีให้เหมือนกับการขอต่อวีซ่าหนึ่งปี การปรับลดเงื่อนไขการขอวีซ่าประเภทอาสา

สมัคร (Volunteer) และเนื่องจากชาวญี่ปุ่นหลายคนไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้จึงควรมีล่ามภาษาญี่ปุ่นคอยให้บริการที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองด้วย นอกจากนี้ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับใด ๆ เกี่ยวกับการต่อวีซ่าของชาวญี่ปุ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรแจ้งให้สถานทูตญี่ปุ่นทราบด้วย เพื่อจะส่งต่อข้อมูลให้กับชาวญี่ปุ่นที่พำนักอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่อย่างทั่วถึง

ส่วนบริการภาครัฐที่ผู้ให้ข้อมูลประทับใจคือการที่ภาครัฐจัดกิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ อาทิ การจัดเทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลไม้ดอกไม้ประดับประจำปี เป็นต้น ซึ่งเทศกาลเหล่านั้นทำให้ชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ได้เข้าร่วม เรียนรู้ และสนุกสนานไปกับชาวเชียงใหม่ด้วย จึงให้ข้อเสนอแนะว่าภาครัฐและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรจัดเทศกาลเหล่านั้นอย่างสม่ำเสมอและประชาสัมพันธ์เข้าถึงกลุ่มชาวญี่ปุ่นที่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ด้วย

การบริการของภาครัฐในจังหวัดเชียงใหม่ที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลพึงพอใจมาก คือ การให้บริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีบริการที่ถูกต้องและรวดเร็ว อีกทั้งพนักงานยังมีความสุภาพอ่อนน้อม พุดจาเป็นมิตรกับชาวญี่ปุ่น ข้อเสนอแนะคือให้บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่ต้องให้บริการชาวต่างชาติมาศึกษาดูงานที่สำนักงานขนส่งฯ เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างที่ดี

หัวข้อที่ 4: ภาษาและข้อมูลที่สื่อสาร

เนื่องจากชาวญี่ปุ่นที่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาไทยในการสื่อสารได้ และสำหรับคนสูงอายุที่พูดทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยไม่ได้นั้น มักอยู่กับครอบครัวลูกหลานที่เป็นชาวญี่ปุ่นด้วยกัน ภาษาจึงไม่เป็นปัญหาของชาวญี่ปุ่นที่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ นัก ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากแสดงความคิดเห็นว่า แม้ภาษาจะไม่ใช่วิธีการสื่อสาร แต่สิ่งที่

ชาวญี่ปุ่นที่อยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ต้องการคือการมีส่วนร่วมในสังคมเชียงใหม่ อาทิ การได้เรียนรู้ภาษาไทยกับคนท้องถิ่น การได้เข้าร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น

หัวข้อที่ 5: บทบาทหรือคุณค่าต่อสังคม

ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นตรงกันว่าชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่เกือบทั้งหมดไม่มีวีซ่าประเภททำงาน จึงมีเวลาว่างค่อนข้างมากและต้องการใช้เวลาว่างในการทำประโยชน์ให้กับสังคมเชียงใหม่ อาทิ การเป็นอาสาสมัครสอนภาษาญี่ปุ่น หรือการเป็นอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการทำกิจกรรมอาสาสมัครนั้นมีน้อย และชาวญี่ปุ่นไม่มีข้อมูลในการเข้าไปติดต่อกับหน่วยงานที่ต้องการทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะเช่นนี้ ดังนั้น จึงให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีหน่วยงานกลางของภาครัฐหรือเอกชนที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลงานอาสาสมัครและประสานงานระหว่างอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นกับชาวไทย ซึ่งอาจเป็นโครงการอาสาสมัครที่มีอยู่แล้ว หรือเป็นการสร้างความร่วมมือใหม่ก็ได้ ทั้งนี้ งานอาสาสมัครโดยชาวญี่ปุ่นนั้นไม่จำกัดเฉพาะการสอนภาษาญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ยังสามารถทำอย่างอื่นได้ เช่น การสอนงานประดิษฐ์ การทำอาหาร เพื่อเป็นงานอดิเรกหรือนำไปประกอบอาชีพ การช่วยสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสาธารณะ เช่น การสร้างศาลาอ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การช่วยดูแลคนชราในสถานพักพิง เป็นต้น ทั้งนี้ กิจกรรมที่กล่าวมาแล้วเป็นกิจกรรมที่ชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่เคยอาสาดำเนินการมาแล้วทั้งสิ้น

8. สรุป ข้อเสนอแนะ และอภิปรายผล

จากการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับเชียงใหม่ของกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาวใน 5 หัวข้อ คือ 1. ความปลอดภัย 2. การรักษาพยาบาล 3. การบริการของภาครัฐ 4. ภาษาและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และ 5. บทบาทหรือคุณค่าต่อสังคม โดยอ้างอิงตามกระบวนการการยอมรับ 5 ขั้นตอนตามทฤษฎีการแพร่กระจายของนวัตกรรม (Diffusion of Innovations Theory) ของ Rogers M. Everett (1995) ได้ข้อสรุปว่า ในขั้นตอนก่อนที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวหรืออาศัยในเชียงใหม่นั้น ผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ในระดับ “มาก” อยู่ 1 ด้าน คือ ด้านความปลอดภัย โดยคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยในชีวิต สุขภาพ และทรัพย์สิน กล่าวคือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรับรู้ตั้งแต่ออกเดินทางมาว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ปลอดภัยต่อการอยู่อาศัย ทั้งนี้ อีก 4 ด้านที่เหลือนั้น ผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ในระดับ “ปานกลาง” ประกอบด้วย ด้านคุณภาพการรักษาพยาบาลทั้งในเรื่องคุณภาพการรักษาพยาบาลและคุณภาพของบริการที่ได้รับจากสถานพยาบาลของรัฐและเอกชน ด้านคุณภาพการบริการของรัฐในส่วนของการขององค์กรของรัฐที่ชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ต้องไปติดต่อประสานงานด้วย อาทิ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ด้านภาษาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องซึ่งหมายถึงความสะดวกในการใช้ภาษาในการสื่อสารทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน และด้านบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมที่ชาวญี่ปุ่นที่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่สามารถดำเนินการได้ กล่าวคือ ทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้บ้างแต่ยังไม่มีข้อมูลชัดเจน ข้อมูลที่มันั้นได้รับจากการพูดคุยกับคนที่เคยมาเชียงใหม่หรือจากสื่ออื่น ๆ เช่น นิตยสาร รายการโทรทัศน์ เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อได้มาท่องเที่ยวหรือพำนักในเชียงใหม่และมีประสบการณ์ตรงแล้ว ระดับการรับรู้ในทุกด้านมีค่ามากขึ้น ยกเว้นด้านบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมที่มีค่าลดลง แสดงว่า ชาวญี่ปุ่นสูงอายุมีการรับรู้และมีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยที่จังหวัดเชียงใหม่มากกว่าที่เคยคาดหวัง

ไว้เมื่อก่อนเดินทางมา ยกเว้นเรื่องบทบาทหรือคุณค่าต่อสังคมที่ก่อนมามีความคาดหวังว่าจะได้ทำงานอาสาสมัครและได้รับผลตอบแทนที่ดี เช่น ได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้รับประโยชน์จากงานอาสาสมัครเหล่านั้น แต่เมื่อดำเนินการจริงพบว่าไม่ได้รับการตอบรับที่ดีนักซึ่งอาจเป็นเพราะสิ่งที่ต้องการให้ไม่ตรงกับความต้องการของผู้รับ เช่น การอาสาไปสอนภาษาญี่ปุ่นตามโรงเรียนแต่นักเรียนไม่ให้ความสนใจเรียนรู้เท่าที่ควร

ส่วนในด้านข้อเสนอแนะต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการการเข้าพำนักระยะยาวของจังหวัดเชียงใหม่ นั้น สรุปได้ว่าในด้านความปลอดภัย แม้ผู้ให้ข้อมูลจะเห็นว่ามีความปลอดภัยในระดับมาก แต่สิ่งที่ควรปรับปรุงคือเรื่องความปลอดภัยในการจราจรและการควบคุมสุนัขจรจัด ส่วนด้านการรักษาพยาบาล เนื่องจากชาวญี่ปุ่นมีการรับรู้ว่าค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่เชียงใหม่ที่มีคุณภาพดีนั้นมีราคาสูง ทางจังหวัดฯ จึงควรประชาสัมพันธ์ทางเลือกในการรักษาพยาบาลรูปแบบต่าง ๆ ให้กับชาวญี่ปุ่นเพื่อให้สามารถเลือกใช้บริการได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถในการจ่าย และสื่อสารให้เข้าใจว่าคุณภาพการรักษาพยาบาลที่ได้รับนั้นเหมาะสมกับราคาที่จ่ายออกไป ส่วนด้านบริการของรัฐที่ชาวญี่ปุ่นเห็นว่าควรปรับปรุงอย่างมากคือด้านการทำวีซ่า ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งดำเนินการแก้ไข เช่น เพิ่มจำนวนบุคลากรผู้ให้บริการและลดขั้นตอนและเอกสารในการดำเนินงานลงโดยแนะนำให้ไปศึกษาดูงานที่สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากได้รับการชื่นชมจากชาวญี่ปุ่นว่ามีระบบการทำงานที่ดี รวดเร็ว และมีเอกสารภาษาญี่ปุ่นให้บริการซึ่งทำให้เกิดความสะดวกอย่างมาก นอกจากนี้ ชาวญี่ปุ่นยังรับรู้และพึงพอใจกับงานเทศกาลที่ภาครัฐจัดอย่างสม่ำเสมอด้วย ส่วนในด้านภาษาและการสื่อสารในการอยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ชาวญี่ปุ่นเห็นว่าภาษาไม่ใช่อุปสรรค แต่การเรียนรู้ภาษาไทยไว้บ้างจะทำให้การอยู่อาศัยสะดวกสบายและสามารถเข้าสังคมกับ

ชาวท้องถิ่นได้มากขึ้น จึงเสนอแนะว่าควรสนับสนุนการเรียนภาษาไทยในหมู่ชาวญี่ปุ่น ส่วนด้านบทบาทและคุณค่าต่อสังคมที่ชาวญี่ปุ่นสามารถมีส่วนร่วมเมื่ออาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ชาวญี่ปุ่นบางส่วนสนใจและศึกษาว่าจะสามารถทำงานอาสาสมัครในเชียงใหม่ได้ในรูปแบบใดบ้าง แต่บางส่วนไม่ได้สนใจกิจกรรมดังกล่าว ทั้งนี้ ข้อค้นพบสำคัญคือสำหรับผู้สนใจในตอนก่อนที่จะมาเชียงใหม่รับรู้ว่ามีงานอาสาสมัครเช่นนี้ให้ร่วมได้มาก แต่เมื่อมาถึงเชียงใหม่และดำเนินการแล้วก็กลับพบว่าไม่ได้รับการตอบรับตามที่คาดหวังไว้ เนื่องจากสิ่งที่ต้องการให้ไม่ตรงกับสิ่งที่ผู้รับต้องการ จึงเสนอว่าควรมีการดำเนินการเป็นกลุ่มและสื่อสารกับชุมชนเชียงใหม่ให้เกิดความเข้าใจตรงกันตั้งแต่แรก เพื่อจะดำเนินการได้ด้วยความเข้าใจกันทั้งสองฝ่ายในระยะยาว ทั้งนี้ ปัจจัยหลักของการสร้างการรับรู้ให้กับชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ คือ ทางจังหวัดควรเพิ่มกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายการใช้วิธีให้ชาวญี่ปุ่นเหล่านั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและให้เกิดการบอกต่อระหว่างชาวญี่ปุ่นด้วยกันเอง เช่น ผ่านทางหนังสือพิมพ์แจกฟรีภาษาญี่ปุ่น (Chao) ที่ผลิตโดยชาวญี่ปุ่นที่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ การประชาสัมพันธ์ผ่าน Chiang Mai Long Stay Life Club (CLL) เป็นต้น เนื่องจาก ผลการศึกษาพบว่าวิธีการสื่อสารที่ได้ผลดีมากที่สุดในหมู่ชาวญี่ปุ่นคือการบอกต่อแบบปากต่อปากระหว่างชาวญี่ปุ่นด้วยกันเอง

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง “รูปแบบที่พักแบบพำนักระยะยาวที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย” โดยคณะผู้วิจัยในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2551) ที่สรุปว่านักท่องเที่ยวต่างชาติเห็นว่าประเทศไทยสามารถจะพัฒนาให้เป็นประเทศชั้นนำสำหรับการพักอาศัยระยะยาวของชาวต่างชาติ เนื่องจากมีความปลอดภัย มีบริการพื้นฐานที่ดี ค่าครองชีพไม่สูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ต้องการเป็นจุด

หมายของการพักอาศัยระยะยาวของชาวต่างชาติ (Long Stay Destination) และผลยังเป็นไปในทางเดียวกันกับผลการสำรวจของหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ร่วมกับ CLL (Chiang Mai Long Stay Life Club) (วาริชต์ มัธยมบุรุษ, 2550) ในประเด็นที่ว่า ชาวญี่ปุ่นเห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่มีความปลอดภัยและไม่มีปัญหาในการสื่อสาร และพบว่าชาวญี่ปุ่นต้องการให้พัฒนาเรื่องบริการของรัฐในการจัดทำวีซ่า

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของวลัยพร กาญจนการุณ และ ธีรัช ปัญโญ (2554) เรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายเวลาพำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่” ที่ค้นพบว่าชาวญี่ปุ่นจะทำการหาข้อมูลเกี่ยวกับเชียงใหม่ก่อนที่จะมาเชียงใหม่ โดยการศึกษานี้พบว่าส่วนใหญ่แล้ว ชาวญี่ปุ่นจะศึกษาข้อมูลก่อนเดินทางมาก่อนข้างน้อยแต่เมื่อมาแล้วจะหาข้อมูลเพิ่มเติมและเกิดการรับรู้และความพึงพอใจมากกว่าที่เคยคาดหวังไว้ นอกจากนี้ ยังไม่สอดคล้องในประเด็นที่ผลการศึกษาของวลัยพร กาญจนการุณและ ธีรัช ปัญโญ (2554) พบว่าผู้พำนักระยะยาวชาวญี่ปุ่น ต้องการสร้างความสัมพันธ์กับสังคมเชียงใหม่โดยแสดงตนเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมต่าง ๆ ของชาวเชียงใหม่ แต่ในการศึกษานี้พบว่าชาวญี่ปุ่นต้องการอาสาสมัครในนามสมาคมญี่ปุ่นเองและประสบปัญหาในการตอบรับของชุมชนเชียงใหม่

9. ข้อจำกัดของการศึกษา

9.1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการรับรู้ที่แตกต่างกันของคนญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาว ในจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวม ไม่ได้ศึกษาเปรียบเทียบตามปัจจัยต่าง ๆ อาทิ อายุ เพศ สถานภาพ การสมรส จึงเป็นข้อจำกัดในการวิเคราะห์ความแตกต่างตามปัจจัยดังกล่าว

9.2. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ ข้อมูลเชิงลึกจึงใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเพียง 38 ราย จึง ไม่มีการรายงานข้อมูลสถิติตามหลักการวิจัยเชิงปริมาณ

10. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับเชียงใหม่

10.1 ชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาวตามปัจจัย ต่าง ๆ อาทิ อายุ เพศ สถานภาพการสมรส เพื่อให้ทราบ ความแตกต่างและสามารถออกแบบกลยุทธ์ในการ จัดการได้อย่างเหมาะสม

10.2. ผลการวิจัยนี้ค้นพบว่า ชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่ พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่มีการรับรู้ภาพลักษณ์ ที่ดีเกี่ยวกับจังหวัดเชียงใหม่ แต่ยังมีประเด็นที่มีโอกาส

ในการพัฒนาได้ รวมถึงมีข้อเสนอแนะจากกลุ่มชาวญี่ปุ่น สูงอายุในการสร้างกลยุทธ์การสร้างการรับรู้และพัฒนา แผนกลยุทธ์ของจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้น จึงควรมีการ ดำเนินการวิจัยต่อยอดในการพัฒนาการรับรู้และพัฒนา ศักยภาพทั้งห้าด้านนั้น

10.3. ผลการวิจัยนี้ค้นพบว่าการสื่อสารเป็นปัจจัย สำคัญที่สร้างการรับรู้ให้กับชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะ ยาวในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเชิง เปรียบเทียบเพื่อหารูปแบบการสื่อสารกับชาวญี่ปุ่นฯที่มี ประสิทธิภาพมากที่สุด

10.4. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังจังหวัดอื่นๆ ที่ตั้งเป้าหมายในการเป็น Long Stay Destination ของ ชาวญี่ปุ่นด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] กรวรรณ สังขกร. (2561). เปิดผลวิจัยต้น “ภาคเหนือ” สู่มืองพำนักระยะยาว เชียงใหม่ฮอตแห่งลองสเตย์กว่า 4 หมื่นราย. ประชาชาติธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2561. เข้าถึงได้จาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-225999>
- [2] จิตพร ศรีอาภรณ์. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น. วารสารบัณฑิตวิจัย, 6 (1), 177-184.
- [3] แผนแม่บทพัฒนาธุรกิจ ลองสเตย์ ปี พ.ศ. 2560 - 2564 ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (2559). สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่.
- [4] มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2551). รูปแบบที่พักแบบพำนักระยะยาวที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย. รายงานผลการวิจัยเสนอต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/TourismNU/2007/09/08/entry-3>
- [5] วลัยพร กาญจนการุณ และ ธีรช ปิณโญ. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายเวลาพำนักอยู่ของผู้พำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่. วารสารมนุษยศาสตร์สาร. 15 (1), 179-201.
- [6] วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2550). เหลียวหลังแลหน้าการท่องเที่ยวพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องในโอกาส ความสัมพันธ์ 120 ปี ประเทศไทย - ประเทศญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 177-184.
- [7] ศูนย์ประสานการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2552). มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย: มาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว มทท 206-2552. 3.
- [8] สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย. (2560). จำนวนชาวญี่ปุ่นที่พำนักอาศัยตามจังหวัด (Top 15 เมืองและเขตปกครอง). สถิติการสำรวจจำนวนผู้อาศัยในต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561. เข้าถึงได้จาก https://www.th.emb-japan.go.jp/itpr_ja/consular_zairyu17.html
- [9] เอกคณิต เอี่ยมภักดี. (2555). ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม Diffusion of Innovation Theory. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม พ.ศ. 2561. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/516302>
- [10] Rogers, E. M. (1995). *Diffusion of innovations*. New York: Free Press of Glencoe.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Affiliation: Faculty of Business Administration, Chiang Mai University

Corresponding email: pichayalak@gmail.com

ความสำเร็จของนักเรียนและความคาดหวังของนักเรียน และผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “ความสำเร็จของนักเรียนและความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของนักเรียนในการเรียนภาษาญี่ปุ่น 2) เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่น 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนภาษาญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองหลังนักเรียนสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายคือ การเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สำหรับความคาดหวังเมื่อนักเรียนเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีแล้วนั้น นักเรียนมีความคาดหวังในการศึกษาต่อต่างประเทศ ผู้ปกครองคาดหวังให้บุตร-ธิดามีโอกาสในอาชีพที่คาดหวังมากขึ้น สำหรับความคาดหวังเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี นักเรียนคาดหวังทำงานในหน่วยงานเอกชน ขณะที่ผู้ปกครองคาดหวังให้บุตร-ธิดาทำงานในหน่วยงานราชการ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่านักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาญี่ปุ่น ทั้งนี้ในส่วนของความพึงพอใจในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากโดยเฉพาะด้านครูผู้สอน

คำ

สำคัญ

ความสำเร็จ, ความคาดหวัง, ภาษาญี่ปุ่น, นักเรียนและผู้ปกครอง

Success of Students Learning Japanese, Their Expectations, and Their Parents' Expectations of Their Learning at the Secondary School Level in Muang District, Chiang Mai, Thailand

Abstract

This research aimed to study, 1) the students' levels of success in learning Japanese; 2) the students' and their parents' expectations concerning the learning of Japanese; and 3) the students' satisfaction in learning Japanese. The research findings showed that both the students and their parents expected that the students would be able to further study Japanese at the university level after their high school graduation. As for their anticipation once they become university students, these students hoped that they would be able to continue studying Japanese overseas at a higher education level. Meanwhile, their parents expected that their children would have more opportunity to work in their anticipated careers after achieving a degree in Japanese language. As for their expectations after their university graduation, these students planned to work in the private sector while their parents expected them to work in government agencies. The results of the study also showed that these students were successful in learning Japanese and that they were satisfied with their learning, especially with their instructors of Japanese.

Key words

success, expectation, Japanese language, students and their parents

1. บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตประจำวัน การศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการทำางาน ปัจจุบันตลาดแรงงานมีการแข่งขันสูงมากยิ่งขึ้น หากบุคคลใดมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาจะเป็นข้อได้เปรียบในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน สามารถเลือกบริษัทที่สนใจและให้ผลตอบแทนตามที่ต้องการได้ ประกอบกับการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาข้อมูลการลงทุนโดยตรงจากภาคต่างประเทศ พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2558 การลงทุนโดยตรงจากภาคต่างประเทศมีค่าเฉลี่ยเป็นบวก (+1.29) อธิบายได้ว่าการลงทุนโดยตรงจากภาคต่างประเทศมีการเติบโตเพิ่มขึ้น ถึงแม้ในช่วงปี พ.ศ. 2557 จะมีอัตราการลดลง (-0.67) ก็ตาม แต่หลังจากนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา การลงทุนโดยตรงจากภาคต่างประเทศมีการขยายตัวสูงขึ้นตามลำดับ (+0.89) (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) ดังนั้นจึงเป็นการเพิ่มโอกาสในตลาดแรงงานให้กับบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาให้สอดคล้องกับการลงทุนโดยตรงที่เพิ่มขึ้น

สำหรับประเทศไทยนั้นภาษาญี่ปุ่นมีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาการลงทุนจากภาคต่างประเทศพบว่า สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2559 (มกราคม – เมษายน) แหล่งที่มาของเงินลงทุนในโครงการที่ได้รับการอนุมัติส่วนใหญ่มาจากประเทศญี่ปุ่น โดยมูลค่าการลงทุนมาจากโครงการขนาดใหญ่ ได้แก่ โครงการผลิตแผ่นพิมพ์วงจรไฟฟ้ามูลค่า 3,000 ล้านบาท โครงการผลิตกระป๋องอลูมิเนียมมูลค่า 2,660 ล้านบาท โครงการผลิตจอบหมุนมูลค่า 2,031 ล้านบาท และโครงการผลิต High Voltage Ceramic Capacitor มูลค่า 1,470 ล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่โครงการดังกล่าวจะตั้งอยู่

ในเขตนิคมอุตสาหกรรมของประเทศไทยทั้งสิ้น (กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ, 2559)

นอกจากนี้ข้อมูลกรมการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2558 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนสูงถึง 1,349,388 คน ซึ่งจำนวนดังกล่าวสูงเป็นอันดับ 4 รองจากจีน มาเลเซีย และเกาหลี สามารถทำรายได้ให้ประเทศไทยเป็นมูลค่ากว่า 56,430 ล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว, 2558) อีกทั้งยังพบว่า นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นนิยมเที่ยวภาคใต้และภาคเหนือของประเทศไทย สำหรับการท่องเที่ยวในภาคเหนือนั้นมีเหตุผลมาจากภาคเหนือของประเทศไทยมีความสวยงามทางด้านธรรมชาติ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิต ทั้งนี้หากสามารถเพิ่มระยะเวลาในการพำนักของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยนานขึ้น จะทำให้จำนวนเงินที่เข้ามาสู่ระบบเศรษฐกิจมีมากขึ้นเป็นลำดับ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีคนญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งตัดสินใจอาศัยอยู่ในประเทศไทยในช่วงชีวิตหลังวัยเกษียณและยังมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยปัจจัยทางด้านภาษาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวแล้วตัดสินใจพำนักยาวนานขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น การลงทุนและการท่องเที่ยวที่มาจากประเทศญี่ปุ่นสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมาก และเมื่อพิจารณาตามส่วนภูมิภาค ภาคเหนือเป็นส่วนภูมิภาคที่ได้รับความนิยมจากนักลงทุนและนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ด้วยเหตุนี้ในช่วงระยะหลายปีที่ผ่านมาได้มีการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น โดยสถาบันการศึกษาในภาคเหนือได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาญี่ปุ่น เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการทำงานของบัณฑิต จึงมีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการ

เปิดสอนภาษาญี่ปุ่นกันมากขึ้นทั้งในระดับอุดมศึกษาและมัธยมศึกษา ในปัจจุบันได้มีสถานศึกษาและผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ข้อมูลจากการสำรวจเกี่ยวกับจำนวนสถาบันและผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นทั้งในระดับอุดมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือของไทย โดยเฉพาะแพนฟาร์นเดชั่นกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2555 พบว่าในภาคเหนือตอนบนของไทยมีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนภาษาญี่ปุ่นจำนวน 15 แห่ง มีจำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นรวมทั้งสิ้น 2,120 คน สำหรับสถาบันระดับมัธยมศึกษาปิดตอนปลาย พบว่า มีโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาญี่ปุ่นจำนวน 61 แห่ง มีจำนวนนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นรวมทั้งสิ้น 17,671 คน และในจำนวนโรงเรียนทั้ง 61 แห่งนี้เป็นโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 24 แห่ง มีจำนวนนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่น จำนวน 5,415 คน และในจำนวนนี้ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ 13 แห่ง โดยมีจำนวนนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่น จำนวน 3,801 คน คิดเป็นร้อยละ 70.2 ของจังหวัดเชียงใหม่ และร้อยละ 21.5 ของภาคเหนือตอนบน จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าจำนวนนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในภาคเหนือของไทยมีเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามข้อมูลจำนวนผู้เข้าสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น (JLPT) ซึ่งดำเนินการจัดสอบโดยสมาคมนักเรียนเก่าญี่ปุ่นในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขาภาคเหนือ ร่วมกับเจแปนฟาร์นเดชั่น พบว่า มีจำนวนผู้เข้ามาสัมผัสทดสอบในศูนย์สอบภาคเหนือในปี 2556-2559 เฉลี่ยมีจำนวนเพียง 2,253 คน คิดเป็นเพียงร้อยละ 11.38 ของจำนวนนักเรียนภาษาญี่ปุ่นในเขตภาคเหนือตอนบนของไทย และในจำนวนผู้สัมผัสสอบนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาและกลุ่มคนทำงาน แต่กลุ่มนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปิดตอนปลาย จะเป็นส่วนน้อยคิดเป็นร้อยละ 8 ของจำนวนผู้เข้าสอบ (ที่มา: ฐานข้อมูลการสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น ศูนย์สอบเชียงใหม่, 2560) กล่าวได้ว่าในแต่ละปีมีนักเรียนที่เข้ามาทดสอบความสามารถทาง

ภาษาญี่ปุ่นน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นทั้งหมด การสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น (JLPT) นับได้ว่าเป็นการทดสอบที่ยอมรับกันว่า สามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดความสำเร็จทางการเรียนภาษาญี่ปุ่นได้ระดับหนึ่ง การสอบจะแบ่งระดับความยากง่ายเป็น 5 ระดับ (5N) โดย N5 จะเป็นระดับง่ายสุดไปจนถึง N1 ที่เป็นระดับยากสุด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาที่เรียนภาษาญี่ปุ่นมาเป็นเวลา 2-3 ปี หากจะวัดความสำเร็จของการเรียนจึงน่าจะสามารถสอบผ่านระดับ N5 เป็นอย่างต่ำ อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวไปข้างต้นว่าจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาที่เข้ามาทดสอบในศูนย์สอบภาคเหนือมีจำนวนน้อยมาก จึงส่งผลทำให้ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่านักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาปิดตอนปลายประสบผลสำเร็จทางการเรียนภาษาญี่ปุ่นอยู่ในระดับใด และที่ผ่านมาสถาบันอุดมศึกษาได้จัดการเรียนการสอนโดยที่ยังไม่ได้สำรวจถึงความต้องการที่แท้จริงในการเรียนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียน อีกทั้งยังไม่ได้สำรวจถึงความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนกลุ่มนี้ ทำให้หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาอาจดำเนินการเรียนการสอนโดยไม่สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนหรือตามความคาดหวังของผู้ปกครองของผู้เรียนเหล่านั้น

ดังนั้นในการวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาความสำเร็จของนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งศึกษาความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นว่ามีความคาดหวังต่อการเรียนและการทำงานในอนาคตอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นตัวกลางในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน สามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองได้ ทั้งนี้ยังสามารถพัฒนาความสามารถและเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความสำเร็จของนักเรียนต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

1.3 นิยามศัพท์

ความสำเร็จ หมายถึง การสอบผ่านการทดลองสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นในระดับพื้นฐาน N5 ตามมาตรฐานการสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น (JLPT)

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 - 6 ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นหลักสูตรศิลป์ญี่ปุ่น

ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 - 6 ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ที่มีบุตร-ธิดาเรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นหลักสูตรศิลป์ญี่ปุ่น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1) ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นหลักสูตรภาษาต่างประเทศ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

2) ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษครั้งนี้แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นสองกลุ่ม

2.1) กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จะทำการศึกษาในเรื่องความสำเร็จความคาดหวังและความพึงพอใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่น

2.2) กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จะทำการศึกษาเฉพาะความคาดหวังในการเรียนภาษาญี่ปุ่นของบุตร-ธิดา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีความคาดหวัง

แนวคิดในการอธิบายความคาดหวังของ Rotter (อ้างถึงใน สุรีย์ กาญจนวงศ์, 2549 : 58) แบ่งเป็น 2 ประการ คือ ความคาดหวังเฉพาะกับความคาดหวังทั่วไป ซึ่งความคาดหวังเฉพาะ (Specific Expectancies) สะท้อนให้เห็นประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งในอดีตกับความคาดหวังทั่วไป (Generalized Expectancies) ซึ่งเป็นผลรวมของประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันหรือเกี่ยวข้องกัน ในขณะที่สันติชัย คำสมาน (อ้างถึงใน สุภักฎาณี สุขสำราญ, 2544 : 16) ได้อธิบายความคาดหวังในลักษณะของการเป็นทฤษฎีช่วยตัดสินใจในการกระทำว่ามีข้อพิจารณาเกี่ยวกับความคาดหวัง 2 ประการ คือ พิจารณาเป้าหมายที่จะไปสู่สิ่งที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงไร (Valance) และพิจารณาว่า สิ่งที่เราจะสามารถคาดหวังให้ไปถึงจุดหมายได้เพียงไร (Expectancy) โดยทั้ง 2 ประการนี้มีความสัมพันธ์กัน และความคาดหวังในการทำงานสู่เป้าหมายนี้ได้มีแนวคิดสำคัญตามทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย (Goal – Setting Theory) เสนอโดย Edwin Locke (อ้างถึงใน สุภักฎาณี สุข สำราญ, 2544 : 16) ที่เห็นว่าจิตใจของมนุษย์เรานั้น โดยธรรมชาติจะถูกกระตุ้นโดยเป้าหมาย (Goal) ให้ต้องแสดงพฤติกรรมตามเป้าหมาย และความตั้งใจของตน เพื่อนำสู่การบรรลุเป้าหมายเมื่อศึกษารายละเอียดด้านองค์ประกอบความคาดหวังแล้ว แนคเลอร์ และ ลอร์เลอร์ (อ้างถึงใน สัมเวียน อ่อนแก้ว, 2536: 65) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคาดหวังไว้ 3 ประการคือ

1) การคาดหวังเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น บุคคลจะมีพฤติกรรมอย่างไร จะขึ้นอยู่กับในใจเขามีการคาดหวังอย่างไรเกี่ยวกับผลที่ติดตามมา เช่น คนที่คาดหวังว่าถ้าเขามีการผลิตเพิ่มขึ้นเขาจะได้รับการยกย่อง เขาก็จะตัดสินใจทำงานหนักขึ้น แต่ถ้าเขาคาดหวังว่าแม้มีการผลิตเพิ่มขึ้น เขาก็จะไม่ได้ประโยชน์อะไรเพิ่มขึ้นเลย เขาก็จะไม่ทุ่มเทให้กับงานเป็นพิเศษแต่อย่างใด

2) ความพอใจหรือคุณค่าของผลที่เกิดขึ้น ผลที่เขาคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นนั้นได้ก่อให้เกิดความพอใจหรือมีคุณค่าแก่เขาเพียงใด เช่น คนที่คาดหวังว่าถ้าเขาทำงานหนักขึ้นเขาจะได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้น ซึ่งจะสร้างความพอใจแก่เขามาก แต่ถ้าการทำงานหนักขึ้นทำให้เขาได้ค่ายกย่องชมเชยซึ่งไม่ใช่เงิน ก็จะทำให้เขามีความพอใจน้อย

3) ความคาดหวังเกี่ยวกับกำลังความพยายาม กับผลการปฏิบัติงาน ความคาดหวังของบุคคลเกี่ยวกับความยุ่งยากในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลนั้นว่าจะปฏิบัติงานดังกล่าวหรือไม่

รักชนก โสภพิศ, (2542: 68-69) กล่าวว่า ทฤษฎีความคาดหวังมีอยู่หลายฉบับที่นักทฤษฎีแต่ละคนนำเสนอโดยมีสาระที่ต่างกันเล็กน้อยแต่ฉบับที่เป็นที่ยอมรับกันมากเป็นของวรูม (Vroom) และฉบับของพอร์เตอร์ (Porter) กับ โลว์เลอร์ (Lawler) ที่เห็นพ้องกันว่าแรงจูงใจเป็นผลที่เกิดมาจากความเชื่อ 3 ประการของมนุษย์ได้แก่

1) V มาจากคำว่า Valence หมายถึง ความพึงพอใจของมนุษย์ที่มีต่อผลลัพธ์ของการกระทำ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของความพึงพอใจของมนุษย์ ระดับของความพึงพอใจที่มนุษย์คาดหวังว่าจะได้จากผลลัพธ์นั้น ๆ ไม่ใช่เกิดจากการเห็นคุณค่าที่แท้จริงของผลลัพธ์นั้นเสมอไป เช่นมนุษย์เลือกทำงานด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเพราะต้องการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม หรือต้องการค่าจ้างที่สูงไม่ใช่เลือกทำงานเพราะว่างานนั้นมีคุณค่าตามอุดมคติ อาจ

กล่าวได้ว่าความพยายามในการทำงานเน้นจากผลลัพธ์หลายอย่างทั้งทางตรงและทางอ้อม

2) I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง ความเป็นเครื่องมือของผลลัพธ์ วิธีการในการเชื่อมโยงผลลัพธ์อย่างหนึ่งไปสู่ผลลัพธ์อีกหลายอย่าง เช่น นักเรียนเชื่อว่าการเรียนจะเป็นวิธีการไปสู่การสอบได้ การสอบได้เป็นวิธีการที่นำไปสู่การได้รับประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรจะนำไปสู่การบรรจุเข้าทำงาน

3) E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง การคาดการณ์จากความเชื่อว่าผลลัพธ์จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด เช่น ถ้ามนุษย์มีความเชื่อมั่นว่าจะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ ย่อมทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งเป็นความรู้สึทางด้านจิตใจที่จะตัดสินใจเลือกทำอะไรและทำอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ นรินุช ดำรงชัย (2555) ทำการศึกษาเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อคุณสมบัติของผู้จบการศึกษาด้านญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้านญี่ปุ่นศึกษา ให้เป็นหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของทั้งนักเรียนและผู้ประกอบการชาวญี่ปุ่น เพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณสมบัติ และมีคุณภาพตรงกับความต้องการของสังคม ผลการวิจัยพบว่า ความจำเป็นในการว่าจ้างบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาด้านญี่ปุ่นศึกษายังมีอยู่มาก แต่หลายองค์กรประสบกับปัญหาการสรรหาบุคลากรด้านญี่ปุ่นศึกษาเพื่อเข้าทำงาน เพราะบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับความต้องการยังมีอยู่น้อย ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความคาดหวังต่อคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาด้านญี่ปุ่นศึกษา มีความคลาดเคลื่อนระหว่างบัณฑิตและผู้ประกอบการกล่าวคือ บัณฑิตจะคาดหวังและให้ความสำคัญกับระดับความสามารถและทักษะทางการใช้ภาษามากที่สุด ในขณะที่ผู้ประกอบการ

คาดหวังบุคลากรที่มีความสามารถในการทำความเข้าใจ และตัดสินใจ อีกทั้งนำภาษาญี่ปุ่นมาใช้ในการดำเนิน ธุรกิจและปฏิบัติจริงได้อย่างถูกต้อง โดยมองว่าทักษะ ด้านภาษาญี่ปุ่นโดยรวมเป็นเพียงพื้นฐานอย่างหนึ่งในการทำงานเท่านั้น

บรรศรีมณีพงษ์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และครู ที่มีต่อการจัดการสอนภาษาญี่ปุ่น ในสถานศึกษาตำบล สามบัณฑิต อำเภอยุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และครูที่มีต่อการจัดการสอนภาษาญี่ปุ่นในสถานศึกษาตำบลสามบัณฑิต อำเภอยุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) เปรียบเทียบความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและครู ที่มีต่อการจัดการสอนภาษาญี่ปุ่นในสถานศึกษา

3) ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาในการจัดการสอนภาษาญี่ปุ่น

ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการสอนภาษาญี่ปุ่นในสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองต้องการให้สอนทักษะฟัง พูด อ่านและเขียน แต่ครูต้องการสอนทักษะฟังและพูดเท่านั้น สำหรับด้านเนื้อหาที่ต้องการให้สอนพบว่าพบว่านักเรียน ผู้ปกครอง และครู มีความต้องการให้สอนการสนทนาภาษาญี่ปุ่นในชีวิตประจำวันเป็นอันดับแรก อันดับรองลงมาได้แก่เนื้อหาด้านสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น และภาษาญี่ปุ่นเกี่ยวกับการทำงาน เหตุผลที่ทั้งสามกลุ่มต้องการให้จัดการสอนภาษาในโรงเรียนคือ ต้องการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารมีความต้องการให้มีการจัดการสอนภาษาญี่ปุ่นในโรงเรียนแต่ขาดความพร้อมด้านครู อีกทั้งการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพครูที่จะสอนได้หรือเพื่อให้สามารถสอนภาษาญี่ปุ่นได้ในอนาคตยังไม่เพียงพอ จึงต้องการความร่วมมือ

จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเพื่อจัดส่งบุคลากรไปช่วยจัดการสอนในโรงเรียน

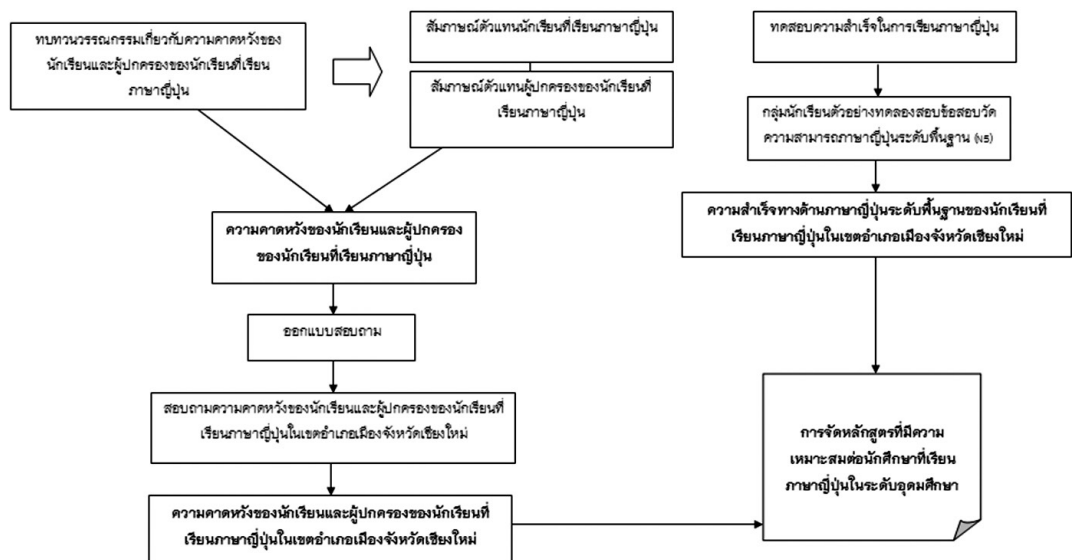
ในปีเดียวกัน จิตติธน์ แสงอุไร (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นด้านการฟังและการพูดกับความสอดคล้องกับความต้องการของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์คือเพื่อสำรวจความพึงพอใจของบัณฑิตระดับปริญญาตรีในด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นและเพื่อสำรวจและวิเคราะห์ความสามารถภาษาญี่ปุ่นด้านการฟังและการพูดที่เป็นรูปธรรมของบัณฑิตระดับปริญญาตรีและความสอดคล้องกับความต้องการของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าบัณฑิตมีความพึงพอใจหลักสูตรที่เน้นพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นโดยบัณฑิตให้ความเห็นว่าการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นโดยบัณฑิตให้ความเห็นว่าการฝึกฝนระหว่างเรียน การบ้านหรือการฝึกฝนนอกห้องเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านการฟังและการพูดอยู่ในระดับพอดี ในขณะที่จำนวนวิชาการฝึกฝนระหว่างเรียน การบ้านหรือการฝึกฝนนอกห้องเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์เฉพาะในแต่ละสาขา การแปลและการล่ามภาษาญี่ปุ่นอยู่ในระดับน้อย จากการประเมินโดยชาวญี่ปุ่นที่ทำงานร่วมกับบัณฑิตพบว่าบัณฑิตสามารถใช้ทักษะการฟังและการพูดเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ดี เช่น การแนะนำตัวเอง การกล่าวคำทักทาย เป็นต้น แต่ในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับการทำงานบัณฑิตยังไม่สามารถทำได้ดีเท่าที่ควร เช่น การฟังและการพูดในที่ประชุม หรือ การอภิปราย นอกจากบริษัทญี่ปุ่นจะมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถด้านการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นแล้ว บริษัทญี่ปุ่นยังมีความคาดหวังเกี่ยวกับวิธีการทำงานแบบญี่ปุ่น เช่น การประยุกต์ใช้หลักการ Hou-Ren-Sou เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าส่วนใหญ่นักศึกษาความคาดหวังของบัณฑิตหรือผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนภาษา

ญี่ปุ่นในระดับอุดมศึกษา ยังไม่พบว่ามีการศึกษาความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองในการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อีกทั้งยังไม่พบว่ามี การศึกษาผลสำเร็จของการเรียนภาษาญี่ปุ่นแต่อย่างใด ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงจะทำการศึกษา 1) ความสำเร็จของนักเรียนต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2) ความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

3.2 ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลปฐมภูมิมาจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เรียนภาษาญี่ปุ่นและผู้ปกครองของนักเรียน โดยหลังจากการสัมภาษณ์จึงทำการวิเคราะห์หาความคาดหวังในการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มและออกแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคาดหวังในการเรียนภาษาญี่ปุ่น พร้อมกับทดสอบความสำเร็จในการใช้ภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิซึ่งได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความและรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3 จำนวนหรือขนาดของตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือแบ่งออกเป็น

2 กลุ่มคือ

1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เรียนศิลปภาษาญี่ปุ่นในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

2) ผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เรียนศิลปภาษาญี่ปุ่นในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีตอนปลาย ที่เรียนภาษาญี่ปุ่นจำนวน 10 คนและผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เรียนภาษาญี่ปุ่นจำนวน 10 คน

3.4 ขั้นตอนและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ประเด็นในการสัมภาษณ์ตัวแทนของนักเรียนและผู้ปกครอง จำนวน 20 คน ประกอบด้วย แรงจูงใจในการเลือกเรียนหลักสูตรศิลปญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นเมื่อนักเรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยและหลังจบจากมหาวิทยาลัย รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในชั้นเรียน

เมื่อได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว จึงนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปเป็นข้อคำถาม เพื่อสอบถามในประเด็นความคาดหวัง และความพึงพอใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

2) ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

2.1) ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือนและระดับการศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา การอธิบายข้อมูลที่เก็บรวบรวม ทำโดยการแจกแจงความถี่ การหาอัตราร้อยละ และสถิติเชิงพรรณนา แล้วนำเสนอในรูปแบบของตาราง

2.2) การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ นำเสนอในรูปแบบของตาราง ความถี่ ร้อยละและสถิติเชิงพรรณนา

2.3) การวิเคราะห์ความคาดหวังในการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

3) ข้อมูลจากการจำลองการทดสอบการวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น (JLPT) ของนักเรียนชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ในการสอบนั้น คณะผู้วิจัยได้ใช้ข้อสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น N5 จากหนังสือ The Workbook for the Japanese Language Proficiency Test ซึ่งหนังสือเล่มนี้มีรูปแบบและเนื้อหาเช่นเดียวกับการทดสอบจริง คือมีการแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย การอ่าน (Reading) คำศัพท์ (Vocabulary) และการฟัง (Listening) มีการคิดคะแนน รวมถึงเกณฑ์การประเมิน เช่นเดียวกับการสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น (JLPT) จริง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนข้อสอบ คะแนนเต็มและเกณฑ์การประเมินการทดสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น N5

ทักษะ	จำนวนข้อสอบ	คะแนนเต็ม	เกณฑ์การประเมิน
1.การอ่าน (Reading)	6	21คะแนน	การอ่านและคำศัพท์รวมกันต้องมากกว่า 38 คะแนน
2. คำศัพท์ (Vocabulary)	33	60 คะแนน	
3. การฟัง (Listening)	24	99 คะแนน	การฟังต้องมากกว่า 19 คะแนน
คะแนนรวม	63	180 คะแนน	คะแนนรวมต้องมากกว่า 80 คะแนน

นอกจากนี้ เนื้อหาในส่วนข้อสอบการอ่านในหนังสือเล่มนี้ยังอ้างอิงคำถามจากข้อสอบที่เป็นการสอบจริง โดยมีการเพิ่มการฝึกอ่านอีเมล ใบปลิว ป้ายประกาศต่างๆ เข้าไปในข้อสอบ สำหรับการจัดสนามทดสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น N5 นั้นได้จัดขึ้น ณ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้ห้องสอบจำนวน 2 ห้อง แต่ละห้องมีผู้คุมสอบจำนวน 2 คน ข้อมูลที่ได้จากการจำลองการทดสอบดังกล่าวจะนำมาตรวจสอบแล้วนำเสนอในรูปแบบของตาราง ความถี่ ร้อยละ และสถิติเชิงพรรณนา

4) ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จและความคาดหวังของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ซึ่งมีข้อสมมุติฐานดังนี้

H0: ความคาดหวังของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่สอบผ่านและกลุ่มที่สอบไม่ผ่านไม่มีความแตกต่างกัน

H1: ความคาดหวังของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่สอบผ่านและกลุ่มที่สอบไม่ผ่านมีความแตกต่างกัน

4. การศึกษา

การศึกษาเรื่อง ความสำเร็จของนักเรียนและความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสำเร็จของนักเรียนต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ 2)

เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

การศึกษา ความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากตัวแทนนักเรียนและผู้ปกครองจำนวนทั้งสิ้น 168 คน โดยได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นหลักสูตรศิลป์ภาษา จำนวน 11 โรงเรียน วิธีการเก็บข้อมูล จากนักเรียนใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ผ่านครูที่โรงเรียนแล้วใช้ระบบ Google form ในการเก็บแบบสอบถามจากนักเรียน ทั้งนี้มีนักเรียนที่ทำแบบสอบถามจำนวน 88 คน และหลังจากนักเรียนทำแบบสอบถามใน Google form แล้ว ได้ขอความร่วมมือให้ทุกคนสมัครเข้ารับการทดสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น N5 ด้วย ในส่วนของผู้ปกครองใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามผ่านนักเรียนในวันที่มีการจัดทดสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น N5 โดยในวันที่จัดทดสอบมีนักเรียนเข้าร่วมจำนวน 80 คน ดังนั้นจึงสามารถเก็บแบบสอบถามจากผู้ปกครองได้จำนวน 80 ชุด

ด้านการศึกษา ความสำเร็จของนักเรียนต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ได้ดำเนินการจัดทดสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น N5 โดยใช้ข้อสอบจากหนังสือ The

Workbook for the Japanese Language Proficiency Test มีนักเรียนเข้าร่วมทดสอบจริงทั้งสิ้นจำนวน 80 คน จากจำนวนที่สมัครผ่าน Google form จำนวน 88 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มาเข้าร่วมการทดสอบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมาจากโรงเรียนนวมินทราชูทิศ พายัพ เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากแต่ละโรงเรียนตามสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นที่มีอยู่ ซึ่งโรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพมีนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นมากที่สุด ดังนั้นสัดส่วนของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้จึงมากด้วย สำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ค่อนข้างเรียนดี (เกรดเฉลี่ย 3.01 - 4.00) คิดเป็นร้อยละ 67 ที่เหลืออีกร้อยละ 33 เป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลางและต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากคณะผู้วิจัยประสานงานขอตัวแทนนักเรียนผ่านทางครูผู้สอน ซึ่งนักเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่จึงเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับดี และจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เป็นตัวแทนที่เข้ารับการทดสอบและตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เคยสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น (JLPT) ที่เป็นการจัดสอบจริงมาแล้ว 2 ครั้ง

สำหรับผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41 – 50 ปี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 40,000 บาท การส่งเสริมบุตรธิดาในการเรียนภาษาญี่ปุ่น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ใช้วิธีการส่งเสริมบุตรธิดาไปเรียนพิเศษภาษาญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังพบว่าแรงจูงใจในการเลือกเรียนภาษาญี่ปุ่นของบุตรธิดาของผู้ปกครอง คือ

หนังสือการ์ตูน ซึ่งมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียน ดังนั้นสื่อประเภทหนังสือการ์ตูนจึงนับได้ว่ามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเลือกเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนกลุ่มนี้

4.1 ความสำเร็จของนักเรียนในการเรียนภาษาญี่ปุ่น

การศึกษาความสำเร็จของนักเรียนในการเรียนภาษาญี่ปุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ครั้งนี้ ทำการศึกษาโดยจัดสนามทดลองสอบข้อสอบวัดความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นระดับพื้นฐาน N5 มีนักเรียนเข้าร่วมการทดสอบทั้งสิ้นจำนวน 80 คน จาก 11 โรงเรียนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ที่ให้ความอนุเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เข้ารับการทดสอบ สอบผ่านจำนวนทั้งสิ้น 58 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 และมีนักเรียนที่สอบไม่ผ่านจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ซึ่งจากข้อมูลการสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น N5 ของศูนย์สอบจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2560 ครั้งที่ 2 พบว่ามีผู้เข้าสอบจำนวน 597 คน มีผู้สอบผ่านจำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 37.86 และมีผู้สอบไม่ผ่านจำนวน 371 คน คิดเป็นร้อยละ 62.14 จากผลดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่านักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาญี่ปุ่น เนื่องจากเมื่อทำการเปรียบเทียบสัดส่วนการสอบผ่านระหว่างสนามทดลองสอบและการทดสอบจริง พบว่าสัดส่วนนักเรียนที่สอบผ่านสูงกว่าผู้เข้าสอบที่สอบผ่านของสนามสอบจริง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดลองสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่นของนักเรียน

ผลการทดลองสอบ	นักเรียนสนามทดลองสอบ (ร้อยละ)	ผู้เข้าสอบสนามสอบจริง (ร้อยละ)
ผ่าน	58 (72.5)	226 (37.86)
ไม่ผ่าน	22 (27.5)	371 (62.14)

ตารางที่ 3 ค่าสถิติคะแนนสอบของนักเรียนในการทดสอบภาษาญี่ปุ่น

ทักษะภาษาญี่ปุ่น	ฐานนิยม	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	คะแนนเต็ม
คำศัพท์	72	61.69	99	15	20.36	99
การอ่าน	9	11.63	21	3	5.84	21
การฟัง	23	32.24	55	15	10.04	60
คะแนนรวม	115	105.55	173	44	32.33	180

ผลสอบของนักเรียนที่เข้าร่วมการทดสอบในครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 80 คน พบว่าจากคะแนนเต็มรวม 180 คะแนน นักเรียนทำคะแนนรวมสูงสุดได้ถึง 173 คะแนน ต่ำสุด 44 คะแนน คะแนนรวมโดยเฉลี่ยคือ 105.55 คะแนน เมื่อพิจารณาผลคะแนนสอบความรู้แต่ละด้านพบว่า ความรู้ด้านคำศัพท์ มีนักเรียนทำคะแนนได้เต็ม 99 คะแนน ต่ำสุดคือ 15 คะแนน คะแนนเฉลี่ยคือ 61.69 คะแนน โดยนักเรียนส่วนใหญ่สอบได้ 72 คะแนน ความรู้ด้านการอ่าน มีนักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 21 คะแนน ต่ำสุดคือ 3 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 11.63 คะแนน โดยนักเรียนส่วนใหญ่สอบได้ 9 คะแนน สำหรับความรู้ด้านการฟัง มีนักเรียนทำคะแนนสูงสุดได้ 55 คะแนน ต่ำสุดคือ 15 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 32.24 คะแนน นักเรียนส่วนใหญ่สอบได้ 23 คะแนน ดังแสดงในตารางที่ 3

4.2 ความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่น

1) ความคาดหวังของนักเรียนต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่น

1.1) ความคาดหวังของนักเรียนหลังสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

หลังจากสำเร็จการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมดหรือร้อยละ 100 ต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเป็นมหาวิทยาลัยในประเทศร้อยละ 88.6 และมหาวิทยาลัยต่างประเทศร้อยละ 11.4 มหาวิทยาลัยที่นักเรียนให้ความสนใจคือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.2) ความคาดหวังของนักเรียนเมื่อเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี

เมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาแล้ว ความคาดหวังของนักเรียนส่วนใหญ่คือ การได้รับโอกาสในการศึกษาต่อต่างประเทศ รองลงมาคือการสร้างเสริมทักษะในด้านภาษาญี่ปุ่นของสถาบัน ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าว สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต้องการดึงดูดนักเรียนให้เข้าไปศึกษาต่อ สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยของประเทศญี่ปุ่น ตลอดจนวางแผนประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยการทำข้อตกลงร่วมกันทางวิชาการ (MOU) กับมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นในการแลกเปลี่ยนนักศึกษา และเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการ

ถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งการสนับสนุนทางด้านทุนการศึกษา อย่างไรก็ตาม แม้ในบางมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวแล้ว แต่ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้อาจยังไม่ส่งถึงกลุ่มนักเรียนหรือผู้ประกอบการอย่างทั่วถึง ดังนั้นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงควรทำการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

1.3) ความคาดหวังของนักเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

สำหรับความคาดหวังของนักเรียนส่วนใหญ่เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือปริญญาตรี คือ การได้เข้าทำงานในหน่วยงานเอกชนและต้องการรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท

2) ความคาดหวังของผู้ปกครอง

2.1) ความคาดหวังด้านทักษะเมื่อบุตร-ธิดาเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อทักษะภาษาญี่ปุ่นของบุตร-ธิดา เมื่อบุตร-ธิดาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้ปกครองคาดหวังให้บุตร-ธิดามีทักษะทางด้านการอ่านมากที่สุด รองลงมาคือทักษะด้านการฟัง ความเข้าใจวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่น ทักษะด้านการพูดภาษาญี่ปุ่น ความรู้ภาษาญี่ปุ่นในการทำงานหรือใน

การสอบเข้าระดับอุดมศึกษา ทักษะด้านการเขียนภาษาญี่ปุ่น ความรู้ในการสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น พัฒนาการโดยรวมด้านภาษาญี่ปุ่น และความมั่นใจในการสื่อสารกับชาวญี่ปุ่น

2.2) ความคาดหวังของผู้ปกครองเมื่อบุตร-ธิดาสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

หลังจากนักเรียนสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 98.75 มีความคาดหวังให้บุตรธิดาเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา โดยมหาวิทยาลัยที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 88.75 ต้องการให้บุตร-ธิดาเข้าศึกษาต่อคือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.3) ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นเมื่อบุตร-ธิดาเรียนในระดับปริญญาตรี

2.3.1) ความคาดหวังด้านทักษะภาษาญี่ปุ่น

ทักษะภาษาญี่ปุ่นที่ผู้ปกครองต้องการให้มหาวิทยาลัยเน้นให้กับบุตร-ธิดาคือ ทักษะการพูด รองลงมาคือทักษะการฟัง การทักษะการเขียนและทักษะการอ่าน ตามลำดับ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ทักษะทางด้านภาษาญี่ปุ่นที่ผู้ปกครองต้องการให้เน้นเมื่อบุตร-ธิดาต่อในสถาบันอุดมศึกษา

ทักษะภาษาญี่ปุ่น	จำนวน	ร้อยละ
ทักษะการพูด	41	51.3
ทักษะการฟัง	26	32.5
ทักษะการเขียน	10	12.5
ทักษะการอ่าน	3	3.8

2.3.2) ความคาดหวังต่อสถาบันการศึกษาในระดับปริญญาตรี

ความคาดหวังต่อสถาบันการศึกษาของผู้ปกครองเมื่อบุตร-ธิดาเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีพบว่า ผู้ปกครองคาดหวังให้สถาบันการศึกษาสร้างโอกาสในด้านอาชีพที่คาดหวังให้กับบุตร-ธิดามากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องทุนการศึกษา โอกาสในการไปศึกษาต่อในต่างประเทศและการเสริมสร้างทักษะในด้านภาษาญี่ปุ่น แสดงรายละเอียดในตารางที่ 5

2.3.3) ความคาดหวังของผู้ปกครองเมื่อบุตร-ธิดา สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี

หลังจากที่บุตร-ธิดาสำเร็จการศึกษา

ในระดับปริญญาตรีผู้ปกครองคาดหวังให้บุตร-ธิดาทำงานในภาคส่วนของรัฐบาล (รับราชการ) โดยเงินเดือนที่ต้องการให้บุตร-ธิดาได้รับคือ ไม่เกิน 20,000 บาท

เปรียบเทียบความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองในการเรียนภาษาญี่ปุ่นเมื่อนักเรียนเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี

ในการศึกษาค้นคว้าเมื่อนำความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่าความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองค่อนข้างมีความแตกต่างกัน โดยสิ่งที่นักเรียนคาดหวังมากเป็นอันดับที่ 1 คือโอกาสในการไปศึกษาต่อต่างประเทศ แต่ในขณะเดียวกันทางด้านผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสในด้านอาชีพที่คาดหวัง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 5 ความคาดหวังของผู้ปกครองเมื่อบุตรธิดาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา

ความคาดหวัง	จำนวน	ร้อยละ
สร้างโอกาสในด้านอาชีพที่คาดหวัง	38	47.5
ทุนการศึกษา	21	26.3
โอกาสในการไปศึกษาต่อต่างประเทศ	14	17.5
การเสริมสร้างทักษะในด้านภาษาญี่ปุ่น	7	8.8

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองในการเรียนภาษาญี่ปุ่นเมื่อนักเรียนเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี

ความคาดหวัง	นักเรียน	ผู้ปกครอง
สร้างโอกาสในด้านอาชีพที่คาดหวัง	ลำดับที่ 3	ลำดับที่ 1
ทุนการศึกษา	ลำดับที่ 4	ลำดับที่ 2
โอกาสในการไปศึกษาต่อต่างประเทศ	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 3
การเสริมสร้างทักษะในด้านภาษาญี่ปุ่น	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 4

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จและความคาดหวังของนักเรียนเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความสำเร็จและความคาดหวังของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนที่สอบผ่านและสอบไม่ผ่านมีความคาดหวังเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาไม่แตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเรียนที่สอบผ่านส่วนใหญ่เมื่อสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาแล้ว มีความคาดหวังด้านโอกาสในอาชีพจำนวน 25 คน รองลงมาคือ โอกาสในการไปศึกษาต่อต่างประเทศจำนวน 15 คน สำหรับด้านทุนการศึกษาและการเสริมสร้างทักษะในด้านภาษาญี่ปุ่นมีจำนวนเท่ากันคือด้านละ 10 คน กลุ่มนักเรียนที่สอบไม่ผ่านมีความคาดหวังคล้ายคลึงกับนักเรียนที่สอบผ่านคือส่วนใหญ่คาดหวังด้านโอกาสในอาชีพจำนวน 10 คน รองลงมาคือโอกาสในการไปศึกษาต่อต่างประเทศจำนวน 5 คน การเสริมสร้างทักษะในด้านภาษาญี่ปุ่นจำนวน 4 คน และทุนการศึกษาจำนวน 1 คน ดังแสดงในตารางที่ 7

4.4 ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นของนักเรียน

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ครูหรือผู้สอนในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่นักเรียนพึงพอใจมาก ทั้งในเรื่องความสามารถในการสอน การถ่ายทอดความรู้ การให้คำปรึกษาที่เกี่ยวกับการเรียนภาษาญี่ปุ่น รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับนักเรียน ดังนั้นครูหรือผู้สอนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความชอบภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนเป็นอย่างมาก สำหรับด้านหลักสูตรการเรียนการสอน นักเรียนยังคง

มีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้งในด้านเนื้อหาที่นำมาสอน มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ความรู้ที่ได้จากบทเรียนเป็นพื้นฐานในการเรียนหรือทำงานในอนาคตได้ เนื้อหาที่นำมาสอนสามารถประยุกต์เนื้อหาที่เรียนกับสถานการณ์จริงได้ ทำให้เข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้ในการเรียนการสอนมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียน และมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามหลักสูตรการเรียนการสอนจำเป็นต้องพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อการประยุกต์ใช้ในอนาคตอย่างแท้จริง สำหรับความพึงพอใจด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน ทั้งในเรื่องการใช้สื่อต่างๆ ในการเรียนการสอน ความเหมาะสมของจำนวนผู้เรียนต่อห้อง นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากเช่นกัน แต่ด้านบรรยากาศในชั้นเรียนแม้ว่านักเรียนจะพึงพอใจในระดับมากซึ่งเมื่อเทียบกับปัจจัยในการเรียนด้านอื่นยังอยู่ในลำดับที่น้อยกว่า

ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ครู เจ้าหน้าที่ รวมถึงผู้บริหารโรงเรียน ควรช่วยกันสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น แต่สิ่งที่ป็นข้อมูลในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักถึงนั่นคือด้านตัวผู้เรียน แม้ผลการศึกษาจะบ่งชี้ว่านักเรียนมีความพึงพอใจด้านผู้เรียนในระดับมาก แต่คะแนนที่ปรากฏออกมาน้อยกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นประกอบด้วย ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ความสามารถในการตอบโต้กับเจ้าของภาษา และการสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น แสดงให้เห็นว่านักเรียนยังไม่มี ความมั่นใจในทักษะความสามารถของตนเองในการใช้ภาษาญี่ปุ่นจากการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จและความคาดหวังของนักเรียนเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย

	สร้างโอกาสในด้านอาชีพที่คาดหวัง	ทุนการศึกษา	โอกาสในการไปศึกษาต่อต่างประเทศ	การเสริมสร้างทักษะในด้านภาษาญี่ปุ่น	Pearson Correlation
สอบผ่าน	25	10	15	10	1.82 (0.54)
สอบไม่ผ่าน	10	1	5	4	

ตารางที่ 8 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่น

ความพึงพอใจของนักเรียน	ค่าเฉลี่ย (แปลผล)
1. ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.46 (มาก)
2. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน	4.23 (มาก)
3. ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนและสื่อการเรียนการสอน	4.05 (มาก)
4. ด้านผู้เรียน	3.63 (มาก)

5. อภิปรายผลการศึกษา

นักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ อาจกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาญี่ปุ่น เนื่องจากเมื่อทำการเปรียบเทียบสัดส่วนการสอบผ่านระหว่าง สนามทดลองสอบของนักเรียนและการทดสอบจริง พบว่า สัดส่วนนักเรียนที่สอบผ่านสูงกว่าผู้เข้าสอบที่สอบผ่านสนามสอบจริง เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก นักเรียนที่ทำแบบทดสอบเป็นกลุ่มนักเรียนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ซึ่งมีโอกาสในการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้มากกว่านักเรียนในเขตอื่น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตพื้นที่การศึกษาให้กว้างขึ้น อย่างไรก็ตามถึงแม้จะพบว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาญี่ปุ่น แต่ผู้ปกครองยังคงคาดหวังให้บุตรธิดาเมื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแล้ว จะได้พัฒนาทักษะภาษาญี่ปุ่นโดยเฉพาะด้านการพูดและฟังอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยจึงควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มี

เนื้อหาเน้นทักษะการพูดและฟังให้มากขึ้น หรือเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทั้งสองด้านนี้ให้มากขึ้น สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จและความคาดหวังของนักเรียน พบว่า กลุ่มนักเรียนที่สอบผ่านและสอบไม่ผ่านต่างมีความหวังเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาไม่แตกต่างกัน กล่าวคือทั้งสองกลุ่ม มีความคาดหวังด้านโอกาสในอาชีพมากที่สุด ดังนั้นการเรียนมหาวิทยาลัยจึงเป็นทางเดินที่นักเรียนคาดหวังการมีโอกาสได้งานทำที่ดีในอนาคต ซึ่งความคาดหวังเช่นนี้เป็นปกติธรรมดาโดยทั่วไปที่ทั้งผู้ปกครองและครูจะปลูกฝังให้กับนักเรียน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่จะคาดหวังในลักษณะเช่นนี้ ด้านสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา คงต้องกลับมาพิจารณาลักษณะการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันให้ตอบสนองต่อความคาดหวังของนักเรียน โดยอาจเพิ่มรายวิชาที่มีเนื้อหาที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานที่หลากหลายอาชีพได้ โดยต้องศึกษาทิศทางหรือแนวโน้มของอาชีพในอนาคต ตัวอย่าง เช่น

อาชีพล่ามหรือนักแปลภาษาญี่ปุ่นในอีก 10 ปีข้างหน้า อาจมีเครื่องมือด้านเทคโนโลยีที่สามารถแปลภาษาได้มาทดแทนมนุษย์ ความจำเป็นที่จะใช้มนุษย์ในการล่ามหรือการแปลก็อาจลดลง เป็นต้น ขณะเดียวกันอาชีพที่จำเป็นต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นในอนาคต อาจจะเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยศาสตร์ด้านอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา เป็นต้น ดังนั้นลักษณะการเรียนการสอนจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ และส่งเสริมให้มีการเรียนข้ามสาขาวิชาหรือต่างคณะให้มากขึ้น

ในส่วนการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนภาษาญี่ปุ่นนั้นจะเห็นว่าครูหรือผู้สอนเป็นด้านที่นักเรียนพอใจสูงสุดในทางตรงกันข้ามความพึงพอใจในส่วนของตัวผู้เรียนหรือนักเรียนจะมีคะแนนต่ำกว่าด้านอื่นทั้งหมด ซึ่งให้เห็นว่านักเรียนยังไม่มีความมั่นใจหรือพอใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่นของตนเอง ซึ่งครู ผู้ปกครองหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง ควรต้องหาแนวทางเพื่อให้ นักเรียนเหล่านั้นมีความมั่นใจในทักษะภาษาญี่ปุ่นของตนเอง ซึ่งวิธีการที่อาจสามารถสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนได้ คือการสร้างโอกาสในการใช้ภาษาญี่ปุ่นแบบธรรมชาติ โดยการจัดกิจกรรมที่เป็นการฝึกฝนการใช้ภาษาญี่ปุ่นจริง ๆ กับเจ้าของภาษา อาจนำนักเรียนออกนอกสถานที่ให้ได้พบและใช้ภาษาญี่ปุ่นกับชาวญี่ปุ่นที่พำนักอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้มากขึ้น เป็นต้น

อีกประเด็นหนึ่งที่พบจากการศึกษาคั้งนี้คือ หนังสือการ์ตูนภาษาญี่ปุ่น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเลือกเรียนภาษาญี่ปุ่น เนื่องจากทั้งนักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นตรงกัน ดังนั้นโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่สามารถจูงใจหรือดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ตลอดจนเร่งส่งเสริมให้นักเรียนหรือเยาวชนรักการอ่านหนังสือให้มากขึ้นและสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายและสะดวก อาทิ การจัดหาหนังสือ

การ์ตูนเข้าห้องสมุด การจัดหาหนังสือการ์ตูนออนไลน์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การจัดหาหนังสือการ์ตูนควรต้องพิจารณาและคัดสรรให้มีเนื้อหาและภาพที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้อ่านแต่ละกลุ่มด้วย

สำหรับความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยที่ให้ความสนใจคือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาคั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ จึงเป็นสาเหตุทำให้ผลการศึกษาปรากฏในลักษณะดังกล่าว เมื่อนักเรียนเหล่านี้สามารถเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีได้ สิ่งที่นักเรียนคาดหวังจากมหาวิทยาลัยคือ การสร้างโอกาสเพื่อไปศึกษาต่อต่างประเทศ ดังนั้นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงควรต้องเตรียมความพร้อมเรื่องการสร้างเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศให้มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในอนาคต โดยที่มหาวิทยาลัยอาจขยายหรือเพิ่มการทำข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรแลกเปลี่ยนระหว่างนักศึกษา กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ซึ่งอาจเป็นหลักสูตรร่วม (Joint Degree) หรือหลักสูตรที่สามารถเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างมหาวิทยาลัย ก็นับเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ซึ่งอาจจะสามารถพัฒนาระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยนำไปสู่ความเป็นสากลและตอบสนองต่อความคาดหวังและความต้องการของผู้เรียนได้ ในขณะที่ยังคงคาดหวังต่อมหาวิทยาลัยในการสร้างโอกาสทางอาชีพแก่บุตร-ธิดา สิ่งที่ยังมหาวิทยาลัยควรตระหนักคือ การสร้างช่องทางเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีได้มีโอกาสการทำงานที่หลากหลายในอนาคต เช่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มโอกาสและสถานที่เพื่อ

เป็นแหล่งฝึกงานหรือฝึกปฏิบัติสหกิจของนักศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสในการได้งานที่ตรงกับสาขาวิชาเอกที่เรียนและตรงกับความสุขและความถนัดของนักศึกษาต่อไป

สถานการณ์การเรียนการสอนในปัจจุบัน จะมีแนวโน้มจำนวนผู้เรียนน้อยลง เนื่องจากโครงสร้างประชากรของประเทศรวมถึงของโลกลดลง ดังนั้น สถาบันทุกระดับจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับกับสถานการณ์นี้ เพื่อความอยู่รอดของสถาบัน เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากพบว่าจำนวนผู้เรียนปัจจุบันน้อยลง บางแห่งต้องปิดหลักสูตร บางแห่งต้องเร่งปรับหลักสูตรและปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้ทันสมัย สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผลการศึกษาชี้ให้เห็นแนวทางหลายประเด็นที่สถาบันการศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มจำนวนผู้เรียนให้มากขึ้น สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือปรับเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด ดังผลการศึกษาที่ผู้เรียนคาดหวังโอกาสในการไปแลกเปลี่ยนที่ญี่ปุ่น ผู้ปกครองคาดหวังให้บุตรธิดาพูดและฟังภาษาญี่ปุ่นได้ดี ซึ่งจุดร่วมคือการสื่อสาร การไปแลกเปลี่ยนสิ่งจำเป็นคือทักษะการสื่อสารดังนั้นการพูดการฟังจึงเป็นสิ่งสำคัญ สถาบันการศึกษาจึงอาจปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนโดยเพิ่มวิชาที่เน้นทักษะเหล่านี้ให้มากขึ้น จัดให้อาจารย์เจ้าของภาษาสอน หรือให้มีหรือเพิ่มกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสได้พบปะเจ้าของภาษามากขึ้น ทั้งในและนอกสถาบัน เป็นต้น สำหรับด้านการสร้างโอกาสในอาชีพของบุตรธิดาที่ผู้ปกครองคาดหวังต่อสถาบันนั้น

เห็นว่าปัจจุบันการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสดังศักยภาพของตนเองออกมาอย่างแท้จริง เช่น การออกฝึกงาน หรือการออกฝึกปฏิบัติสหกิจ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ดีที่สามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้ปกครองในประเด็นนี้ได้ วิชาสหกิจศึกษาเป็นการเรียนรู้ ณ สถานประกอบการจริง ผู้เรียนปฏิบัติงานเสมือนเป็นพนักงานขององค์กรนั้น ๆ จริง โดยก่อนออกฝึก ผู้เรียนต้องศึกษาและเข้าอบรมกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติ ตลอดจนความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ต้องเข้าอบรมภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาสากล และเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการเป็นเวลา 4 เดือน โดยต้องลงทะเบียนเรียน ณ สถานศึกษา มีอาจารย์ควบคุมร่วมกับพนักงานพี่เลี้ยงของสถานประกอบการนั้น สุดท้ายต้องทำรายงานส่ง จึงจะเสร็จสิ้นกระบวนการฝึกสหกิจ จึงนับได้ว่าเป็นการสร้างโอกาสในการทำงานหรือเลือกที่จะทำงานในอนาคตของผู้เรียนได้

จากผลการศึกษาพบแนวโน้มความคาดหวังของผู้เรียนและผู้ปกครองที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษาหลายประเด็น สถาบันการศึกษาอุดมศึกษาซึ่งเป็นตัวกลางระหว่างสถาบันระดับมัธยมศึกษาและสถานประกอบการที่นักเรียนจะออกไปประกอบอาชีพในอนาคต จำเป็นต้องนำประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวไปคิดวิเคราะห์ พิจารณาปรับปรุง ทั้งนี้เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปและรองรับนักเรียนที่จะเข้ามาศึกษาในอนาคตตลอดจนสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของทั้งนักเรียนและผู้ปกครองต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] กรมการท่องเที่ยว. (2559). สถิตินักท่องเที่ยวปี 2558.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก<http://tourism2.tourism.go.th/home/details/11/221/24246>
- [2] กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ. (2559). สถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศรายเดือนสะสมปี 2559 (มกราคม – เมษายน). [ออนไลน์]. สืบค้นจากwww.boi.go.th/upload/Stat_foreign_direct_investment_Apr2016_55455.pdf
- [3] ชิตชล ตั้งสุขชัยศิริ. (2550). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรทั้งหมดของประเทศ. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- [4] ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก<https://www.bot.or.th/Thai/Financial Markets/Thai Direct Investment/Pages/default.aspx>
- [5] จิตติสรณ์ แสงอุไร. (2556). ความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นด้านการฟังและการพูด กับความสอดคล้องกับความต้องการของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [6] นรินุช ดำรงชัย. (2555). ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อคุณสมบัติของผู้จบการศึกษาด้านญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย. คณะภาษาและการสื่อสารสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- [7] บวรศรี มณีพงษ์. (2556). การศึกษาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และครูที่มีต่อการจัดการสอนภาษาญี่ปุ่นในสถานศึกษาตำบลสามบัณฑิต อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- [8] พรธณี ญาณะตื้อ. (2551). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยวิธีโคอินทิเกรชัน. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [9] รัชนก โสภากิจ. (2542). การมีส่วนร่วมและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการอาชีวศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร
- [11] สุภัคญาณี สุขสำราญ. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมและความคาดหวังของผู้บริหาร และผู้สอนสถานศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 5 ในการปฏิรูปการศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
- [12] สังเวียน อ่อนแก้ว. (2536). การบริหารลูกเสือตามความคาดหวังและการปฏิบัติงานจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

หน่วยงานผู้แต่ง: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Affiliation: Eastern Languages Department, Faculty of Humanities, Chiang Mai University

Corresponding email: kwalai09@gmail.com

ความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การเรียนรู้คันจิของ ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย: เปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างความคิดเห็นของผู้สอนและผู้เรียน

บทคัดย่อ

ในการเรียนคันจินั้น ผู้เรียนจะต้องเรียนทั้งรูป เสียงอ่าน ความหมาย และวิธีใช้ ทำให้มีข้อมูลที่ต้องจดจำเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้การเรียนคันจิเป็นเรื่องยาก ดังนั้นการจะเอาชนะความยากลำบากในการเรียนคันจิ จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม ที่ผ่านมามีงานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนคันจิจำนวนมาก แต่งานวิจัยที่ผ่านมาจะมุ่งศึกษาการใช้กลยุทธ์ของผู้เรียนเป็นหลัก ในงานวิจัยนี้จะศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้สอนชาวไทยว่า กลยุทธ์ใดจำเป็นต่อการเรียนคันจิ รวมทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการเรียนการสอนคันจิ ในงานวิจัยนี้ทำการวิเคราะห์โดยแบ่งกลยุทธ์ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ กลยุทธ์ด้านรูป เสียงอ่าน ความหมาย การใช้ และกลยุทธ์อื่น ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่า กลยุทธ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมคิดว่าจำเป็นต่อการเรียนคันจิมากที่สุดคือ กลยุทธ์ด้านรูป โดยเฉพาะกลยุทธ์การเขียนซ้ำ ๆ ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้สอนและผู้เรียนพบว่ากลยุทธ์ที่ผู้สอนคิดว่าจำเป็นมากที่สุดคือ “เดาความหมายของคันจิจากบริบท” ส่วนผู้เรียนคือ “เขียนซ้ำ ๆ”

คำ

สำคัญ

กลยุทธ์, การเรียนคันจิ, ความคิดเห็น

A Study of the Thai Perspective on Kanji Learning Strategies: the Opinions of Teachers and Learners

Abstract

In order to master Kanji, it is necessary to learn the “writing,” “reading,” “meaning,” and “usage” of each character. Therefore the relevant information needed to achieve this mastery is vast and difficult. For this reason it is necessary to use appropriate strategies to overcome the difficulties in learning Kanji. There has been a significant amount of research on Kanji learning strategies, however this research has focused on the strategies that learners use. The purpose of this research was to investigate the teachers’ and learners’ perspectives and which strategies are effective in mastering Kanji, and whether there are any gaps between the teachers’ and learners’ opinions, in order to find ways to improve the teaching of Kanji in Thailand. This research was conducted by dividing Kanji learning strategies into five categories: “writing,” “reading,” “meaning,” “usage,” and “other.” The findings revealed that the strategy that the respondents thought was most crucial for learning Kanji was “writing,” especially “repeated writing.” In comparing the opinions between teachers and learners, the strategy that the teachers thought was most crucial was “guess the kanji’s meaning from context,” and the learners’ opinion in this regard was “repeated writing.”

Key

words

strategy, Kanji learning, perspective

This paper is a revision of the content presented at the 2018 International Conference on Japanese Language Education - Venezia (Venezia 2018 ICJLE) .

1. บทนำ

อักษรคันจิเป็นอักษรที่มีระบบแตกต่างจากระบบตัวอักษรภาษาไทยที่ใช้การสมมูลอักษรเช่นอักษรโรมันหรืออักษรไทย เนื่องจากเป็นอักษรแสดงความหมาย แต่ละตัวอักษรจะมีรูป เสียงอ่าน และความหมายในตัวเอง อีกทั้งมีจำนวนมากมาย 加々多 (1994) ได้ระบุว่า การเรียนคันจิจะต้องเรียนทั้งรูป เสียง ความหมาย การใช้ อีกทั้งมีจำนวนตัวอักษรจำนวนมาก เมื่อผนวกกันแล้วจึงทำให้ผู้เรียนต้องจดจำข้อมูลมากมาย จนเป็นเหตุให้การเรียนคันจิเป็นเรื่องยาก กลายเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นในระดับกลางและระดับสูงก็ว่าได้ เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับคันจิจะส่งผลต่อความเข้าใจคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นหรือได้ยิน นอกจากนี้เนื่องจากอักษรคันจิมีจำนวนมากและอักษรคันจิแต่ละตัวไม่ได้มีเสียงอ่านเพียงเสียงเดียวเสมอไป วิธีเขียนซับซ้อนและมีคันจิหลายตัวที่มีรูปคล้ายกันทำให้เกิดความสับสน ดังนั้นการเรียนคันจิจึงเป็นสิ่งที่ยากสำหรับผู้เรียนชาวไทย ซึ่งมีระบบการเขียนแตกต่างจากอักษรคันจิ งานวิจัยที่สำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยก็มีผลสรุปว่าสิ่งที่ยากที่สุดในภาษาญี่ปุ่นคือ คันจิ (ทัศนีย์ และคณะ: 2546) และจากการสำรวจทัศนคติของผู้เรียนชาวไทยต่อการเรียนคันจิ ก็พบว่า ผู้เรียนตระหนักว่าคันจิเป็นเรื่องที่ยากแต่มีความสำคัญในการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นและการจดจำคันจิไม่ให้ลืมเป็นเรื่องยากที่สุด (ブッサー: 2016)

ในขณะที่การเรียนคันจิเป็นปัญหาที่ยากสำหรับผู้เรียน แต่ในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยยังไม่ให้ความสำคัญกับการสอนคันจิในห้องเรียนมากนัก ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรวิชาภาษาญี่ปุ่นทั้งในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาไม่ได้มีการจัดวิชาเฉพาะสำหรับการสอนอักษรคันจิ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยและการสัมภาษณ์ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในไทยพบว่า สถาบันที่สอนภาษาญี่ปุ่นมักใช้วิธีสอดแทรกการสอนคันจิในวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาไวยากรณ์ การอ่าน มีการสอนวิธีการเขียน เสียงอ่าน ความหมายในช่วงแรก ๆ เท่านั้น จากนั้นจะมอบหมายให้ผู้เรียนฝึกฝนด้วยตนเอง และตรวจสอบ

ผลการเรียนคันจิโดยการทดสอบเป็นครั้งคราว เนื่องจากเนื้อหาที่ต้องทำการสอนมีมาก จึงไม่สามารถจัดเวลาสอนคันจิได้อย่างละเอียด และในการทดสอบคันจิโดยทั่วไปมักเป็นการทดสอบรูป เสียงอ่าน ความหมายเป็นหลัก (Kaewkitsadang: 2008)

จากสภาพการเรียนการสอนคันจิในประเทศไทยในลักษณะดังที่กล่าวไปข้างต้นนี้ การเอาชนะความอุปสรรคในการเรียนคันจิจึงจำเป็นต้องอาศัยกลยุทธ์การเรียนที่เหมาะสม ที่ผ่านมามีงานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนคันจิจำนวนมาก แต่งานวิจัยเหล่านี้มักให้ความสนใจในประเด็นว่าผู้เรียนใช้กลยุทธ์ใดในการเรียนคันจิ ส่วนงานวิจัยที่ทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนที่มีประสิทธิภาพยังมีจำนวนน้อย ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้สอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาว่า มีความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การเรียนคันจิอย่างไร คิดว่ากลยุทธ์ใดเป็นประโยชน์ในการเรียนคันจิ เพื่อนำผลจากการวิจัยไปพัฒนาการเรียนคันจิให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็นต่อไปนี้เป็น การแบ่งประเภทกลยุทธ์การเรียนรู้งานวิจัยที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนคันจิ และงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์เรียนคันจิในผู้เรียนชาวไทย

2.1 การแบ่งประเภทกลยุทธ์การเรียนรู้งาน

นักวิชาการจำนวนมากได้นิยามกลยุทธ์การเรียนรู้งานต่าง ๆ กัน แต่ที่นิยมนำมาอ้างอิงได้แก่ นิยามของ Oxford (1990) ดังนี้

「学習をより易しく、より早く、より楽しく、より自主的に、より効果的にし、かつ新しい状況に素早く対応するために学習者がとる具体的な行動」

(การกระทำที่ผู้เรียนใช้เพื่อทำให้การเรียนง่ายขึ้น เรียนรู้ได้เร็วขึ้น สนุกขึ้น เป็นอิสระมากขึ้น มีประสิทธิภาพ

มากขึ้น และรับมือกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้เร็วขึ้น -แปล โดยผู้วิจัย)

Oxford (1990) ได้พัฒนาแบบสอบถามเพื่อใช้ในการสำรวจการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน เรียกว่า SILL (Strategy Inventory for Learning Language) มีจำนวน 50 ข้อ แบ่งเป็นกลยุทธ์ทางตรงและกลยุทธ์ทางอ้อม กลยุทธ์ทางตรงประกอบด้วยกลยุทธ์ย่อย 3 ข้อ ได้แก่ กลยุทธ์ด้านความจำที่เป็นประโยชน์ในการจดจำ ข้อมูลปริมาณมาก และการนำมาใช้ กลยุทธ์ด้านปัญญา ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับแล้วฝึกซ้ำ ๆ และ กลยุทธ์ชดเชยที่ใช้เมื่อข้อมูลที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ส่วน กลยุทธ์ทางอ้อม ประกอบด้วยกลยุทธ์ย่อย 3 ข้อเช่นกัน ได้แก่ กลยุทธ์ด้านอุปนิสัย ซึ่ง เป็นกลยุทธ์เกี่ยวกับการวางแผนการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ กลยุทธ์ด้านอารมณ์ ซึ่งใช้ในการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ไม่ให้เกิดความรู้สึกลบต่อการเรียน และกลยุทธ์ด้านสังคม ที่ใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อช่วยพัฒนา ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน

Bourke (1996) ได้พัฒนาแบบสอบถามจาก SILL เพื่อใช้ในการสำรวจการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้คันจิที่เรียกว่า SILK (Strategy Inventory for Learning Kanji) มีจำนวน 56 ข้อ แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นกลยุทธ์การเรียนรู้คันจิ ส่วนที่สองเป็นกลยุทธ์เกี่ยวกับการจัดการการเรียนรู้ กลยุทธ์การเรียนรู้คันจิประกอบด้วย 12 ประเภทย่อย ได้แก่ 1. เชื่อมโยงคันจิใหม่กับสิ่งที่เรียนมาก่อนหน้า เช่น อีรังกะ คาตากะ คันจิ เป็นต้น 2. เรื่องเล่าเพื่อช่วยในการจำ 3. ส่วนประกอบแสดงความหมาย (部首) 4. ฝึกซ้ำ 5. ประสบการณ์ 6. จำคันจิเป็นภาพ 7. ตรวจสอบความสามารถของตัวเอง 8. ชดเชย 9. บริบท 10. ตอบสนองทางร่างกาย/ทางจิตใจ 11. เสียใจ 12. ลำดับเส้น

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนรู้คันจิ

งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนรู้คันจิส่วนใหญ่ จะใช้วิธีการสำรวจการใช้กลยุทธ์โดยใช้แบบสอบถามที่

ดัดแปลงมาจาก SILL หรือ SILK ที่กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งคำถามในแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยแต่ละชิ้นมีความแตกต่างกันทั้งด้านจำนวน เนื้อหา และสำนวนที่ใช้ ทำให้เปรียบเทียบกันได้ยาก แต่เมื่อดูในภาพรวมแล้วคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ด้านการจำ ซึ่งจัดอยู่ในกลยุทธ์ทางตรง คำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางอ้อมมีค่อนข้างน้อย (ウラムバヤル: 2009) และมีแนวโน้มที่จะสำรวจความถี่การใช้กลยุทธ์โดยรวม จากนั้นเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกัน ระยะเวลาเรียนต่างกัน จำนวนคันจิที่เรียนรู้ต่างกัน ในงานวิจัยเหล่านี้มีผลสรุปตรงกันคือ กลยุทธ์ที่ใช้บ่อยที่สุดคือการฝึกซ้ำ ๆ ทั้งการเขียนซ้ำ ๆ อ่านซ้ำ ๆ ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

งานวิจัยที่ใช้การเปรียบเทียบคำตอบระหว่างผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคันจิต่างกัน ได้แก่ 大北 (1995) สำรวจผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยในฮาวาย จำนวน 84 คน โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 28 ข้อ พบว่า กลยุทธ์ที่ใช้มากที่สุดคือ กลยุทธ์เขียนซ้ำ ๆ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลการเรียนดีมีแนวโน้มที่จะใช้พจนานุกรม พยายามทำความเข้าใจโดยไม่ต้องแปลมากกว่าผู้เรียนที่มีผลการเรียนไม่ดี ส่วนผู้เรียนที่มีผลการเรียนไม่ดีจะใช้กลยุทธ์การใช้บัตรคำมากกว่าผู้เรียนที่มีผลการเรียนดี 中村 (1997) สำรวจผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชั้นต้นในมหาวิทยาลัยฮอกไกโด จำนวน 17 คน โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 20 ข้อ พบว่า กลยุทธ์ที่มีความถี่ในการใช้มากที่สุด คือกลยุทธ์เกี่ยวกับความจำ เช่น การท่องคันจิก่อนการทดสอบและการทบทวน ระวังไม่ให้ผิดซ้ำ ฝึกเขียนซ้ำ ๆ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนต่ำจะใช้กลยุทธ์ด้านความจำและกลยุทธ์ด้านสังคมมากกว่าผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนสูง 中鉢 (2006) สำรวจผู้เรียนชาวอเมริกัน 25 คน โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 33 ข้อ พบว่า กลยุทธ์ที่ใช้มากที่สุดคือ เขียนซ้ำ ๆ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงใช้กลยุทธ์

“พยายามฝึกใช้คันจิ” ในขณะที่ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำใช้กลยุทธ์ “เขียนซ้ำ ๆ” บ่อยที่สุด และสรุปว่าผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะใช้กลยุทธ์หลากหลายแบบมากกว่าผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งแตกต่างจาก 加納 (1997) ซึ่งสำรวจผู้เรียนที่ใช้และไม่ใช้อักษรคันจิในภาษาแม่ พบว่า ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะใช้กลยุทธ์หลากหลายกว่าผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง การที่ผลแตกต่างกันเช่นนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยแต่ละชั้นมีความแตกต่างกัน

齋藤 (2003) สำรวจผู้เรียนชาวมาเลเซียที่อาศัยในญี่ปุ่นตั้งแต่ 5-8 ปี จำนวน 273 คน เพื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้เรียนที่มีระยะเวลาเรียนในญี่ปุ่นต่างกัน พบว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนในกลุ่มระยะเวลาเรียนใดก็จะใช้กลยุทธ์ “ฝึกซ้ำ” และ “ใช้สื่อต่าง ๆ” ในความถี่สูง แต่ยิ่งเรียนนานขึ้นกลยุทธ์ที่ใช้จะเปลี่ยนจากกลยุทธ์พื้นฐานมาเป็นกลยุทธ์ที่ซับซ้อนประกอบหลายอย่างรวมกันหรือมีลักษณะเฉพาะตัวมากขึ้น

งานวิจัยที่เปรียบเทียบระหว่างผู้เรียนจากจำนวนคันจิที่รู้ได้แก่ 坂野・池田(2008) สำรวจผู้เรียนที่กำลังเรียนอยู่ในญี่ปุ่นและอเมริกาจำนวน 151 คน ปรากฏว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนที่รู้คันจิจำนวนเท่าใดก็ตาม กลยุทธ์ที่ใช้มากที่สุดคือเขียนคันจิซ้ำ ๆ กลยุทธ์ที่ใช้น้อยที่สุดคือการใช้สื่อเรียนคันจิจากคอมพิวเตอร์

Gamage (2003) สำรวจผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นในมหาวิทยาลัยในออสเตรเลีย จำนวน 116 คน โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 20 ข้อ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการใช้กลยุทธ์ของผู้เรียนที่ใช้อักษรคันจิในภาษาแม่และไม่ใช้อักษรคันจิในภาษาแม่ ผลปรากฏว่า กลยุทธ์ที่ใช้มากที่สุดของทั้งสองกลุ่ม คือ การเขียนซ้ำ ๆ โดยที่ผู้เรียนที่ไม่ใช้อักษรคันจิในภาษาแม่ใช้กลยุทธ์ด้านรูปมากกว่า ในขณะที่ผู้เรียนที่ใช้อักษรคันจิในภาษาแม่ใช้กลยุทธ์ด้านเสียงมากกว่า

ในการสำรวจงานวิจัยที่ผ่านมาพบงานวิจัยที่เปรียบเทียบความถี่ในการใช้กลยุทธ์ของผู้สอนและผู้เรียนเพียงชิ้นเดียว ได้แก่ เว็นทูเอรา (2007) ซึ่งสำรวจผู้เรียนชาวฟิลิปปินส์ 209 คนและผู้สอน 25 คน พบว่า กลยุทธ์ที่ผู้เรียนใช้บ่อยที่สุดคือ “เขียนคันจิที่เพิ่งเรียนใหม่ซ้ำ ๆ” “จำคันจิที่เรียนใหม่จากรูป” “สังเกตความแตกต่างของคันจิที่มีรูปคล้ายกัน” ส่วนกลยุทธ์ที่ผู้สอนใช้บ่อยที่สุดคือ “เมื่อพบคันจิที่ไม่รู้จักจะค้นหาในพจนานุกรมทันที” “จำลำดับเส้นของคันจิที่เพิ่งเรียนใหม่” “เขียนคันจิที่เพิ่งเรียนใหม่ซ้ำ ๆ” “จำทั้งเสียงอ่านแบบจีนและญี่ปุ่น” สรุปได้ว่าผู้เรียนชาวฟิลิปปินส์มีแนวโน้มจะจำรูปมากกว่าเสียงอ่าน ส่วนผู้สอนใช้ทั้งกลยุทธ์จำรูปและเสียง

2.3 งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนรู้คันจิของผู้เรียนชาวไทย

สมชัย (2008) สำรวจผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นชาวไทย จำนวน 298 คน โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 26 ข้อ เปรียบเทียบกับคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามชาวฟิลิปปินส์ที่ปรากฏในงานวิจัยของ เว็นทูเอรา (2007) พบว่า กลยุทธ์ที่ผู้เรียนชาวไทยใช้มากที่สุดคือ “ใส่คำอ่านคันจิ (ตัวฟurigana) ที่คันจิที่ไม่คุ้น” ตามด้วย “จำคันจิที่เรียนใหม่โดยเขียนซ้ำไปซ้ำมา” “สังเกตความแตกต่างระหว่างตัวคันจิที่คล้ายกัน” และ “เดาความหมายจากบริบท” ส่วนกลยุทธ์ที่มีการใช้น้อยได้แก่ “แบ่งกลุ่มคันจิที่เรียนไปแล้วตามเสียงอ่านแบบจีนและรูป” และ “แต่งเรื่องราวขึ้นมาเพื่อช่วยในการจำคันจิ” ขันธวุธ (2555) สำรวจความถี่ในการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้คันจิของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 390 คน โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มดีเยี่ยม ดี พอใช้ ควรปรับปรุง ผลปรากฏว่ากลยุทธ์ที่ใช้มากที่สุดโดยรวมคือ “ถามครูหรือเพื่อนเมื่ออ่านหรือเขียนคันจิไม่ได้” ตามด้วย “จำคันจิตัวใหม่ด้วยการเขียนซ้ำไปซ้ำมา” “ใส่คำอ่านคันจิตัวที่ไม่คุ้น” และ “ใช้คำ

ศัพท์หรือข้อความรอบข้างเพื่อช่วยคาดเดาความหมาย” เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคำตอบของผู้เรียนทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า กลุ่มดีเยี่ยมและกลุ่มดีใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่ได้ ข้อมูลค้นจึครบ 4 ด้าน คือ เสียง รูป ความหมายและการนำค้นจึไปใช้ในระดับประโยค ในขณะที่กลุ่มพอใช้และกลุ่มควรปรับปรุงจะใช้กลยุทธ์ด้านรูปเป็นหลัก

小林 (2017) สำรวจความถี่ในการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้คำศัพท์ค้นจึของนักศึกษาที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัย พบว่ากลยุทธ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้มากในสองอันดับต้นได้แก่ “จำความหมายของคำศัพท์ค้นจึที่ใช้บ่อย” และ “จำเสียงอ่านของคำศัพท์ค้นจึที่ใช้บ่อย” ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านอารมณ์ สำหรับกลยุทธ์เกี่ยวกับการฝึกซ้ำ ๆ ที่มักปรากฏเป็นอันดับต้น ๆ ในงานวิจัยก่อนหน้านี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้กลยุทธ์เกี่ยวกับการฝึกซ้ำที่ปรากฏในอันดับสูงสุดคือ “อ่านออกเสียงซ้ำ ๆ หลายรอบในใจ” ซึ่งปรากฏในอันดับหกในคำตอบโดยรวม แต่เมื่อแยกคำตอบของกลุ่มผู้เรียนตามระยะเวลาที่เรียนปรากฏว่า ยิ่งระยะเวลาเรียนสั้นจะยิ่งใช้กลยุทธ์ด้านการฝึกซ้ำ ๆ มาก ยิ่งระยะเวลาเรียนนานจะยิ่งใช้กลยุทธ์ด้านการฝึกซ้ำ ๆ น้อยลง และพบว่ากลุ่มผู้เรียนที่ได้คะแนนสูงจะใช้กลยุทธ์ด้านบริบท เช่น “อ่านเนื้อเพลงภาษาญี่ปุ่น” มากกว่าผู้เรียนกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นพบว่า งานวิจัยก่อนหน้านี้มีความหลากหลายทั้งในด้านจำนวนกลยุทธ์และเนื้อหา รวมถึงกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบได้ชัดเจน แต่พอเห็นแนวโน้มว่า งานวิจัยส่วนใหญ่สรุปผลว่า กลยุทธ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้มากคือ กลยุทธ์เกี่ยวกับการฝึกซ้ำ ๆ โดยเฉพาะการเขียนซ้ำ ๆ

3. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยที่กล่าวถึงข้างต้น แทบทั้งหมดจะเป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษากลยุทธ์ที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นใช้ และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ระยะเวลาเรียนต่างกัน จำนวนค้น

จึที่รู้ต่างกัน และส่วนใหญ่จะสำรวจเฉพาะผู้เรียนเท่านั้น แต่งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นว่ากลยุทธ์ใดมีประโยชน์ต่อการเรียนค้นจึยังมีน้อย ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาความคิดเห็นของชาวไทยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นทั้งในบทบาทผู้สอนและผู้เรียนว่า มีความเห็นต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ค้นจึอย่างไร กลยุทธ์ใดมีความจำเป็นต่อการเรียนค้นจึ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สอนและผู้เรียนว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยมุ่งประเด็นที่กลยุทธ์เกี่ยวกับสื่อประกอบหลักของค้นจึได้แก่ รูป เสียง ความหมาย และการใช้ ที่ 加納 (1994) ระบุว่าเป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ผู้สอนและผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูงในสถาบันการศึกษาของไทย ทั้งระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา โดยแบ่งเป็นผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 41 คน ผู้สอนในมหาวิทยาลัย จำนวน 84 คน ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 228 คน ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจำนวน 445 คน รวมทั้งหมด 798 คน

4.2 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ค้นจึ ซึ่งดัดแปลงจากแบบสอบถามของ สุมชาย (2008) เพื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ สถาบันที่สอน/เรียน จำนวนปีที่สอน/เรียน ระดับความสามารถภาษาญี่ปุ่น จำนวนค้นจึที่รู้ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนรู้ค้นจึ จำนวน 19 ข้อ เนื่องจากงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับสื่อประกอบหลักของค้นจึ ซึ่งได้แก่ รูป เสียง ความหมาย การใช้ และกลยุทธ์อื่นนอกเหนือ

จากองค์ประกอบเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้เป็นหลัก โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกคำถามคือ เป็นคำถามที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในประเทศไทย และผู้เรียนในทุกระดับมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาคำถามนั้น ดังนั้นคำถามเกี่ยวกับความรู้คันจิในระดับสูง เช่น รากศัพท์ หรือส่วนประกอบแสดงความหมาย ส่วนประกอบแสดงเสียง จึงไม่นำมาใส่ในแบบสอบถาม และการจัดแบ่งประเภทว่าคำถามใดจัดเป็นกลยุทธ์ใด ยึดถือตามที่ปรากฏในงานวิจัยของ ウラシバヤル (2009)

เนื้อหาในแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ด้านรูปและความหมายประเภทละ 4 ข้อ ด้านเสียง 5 ข้อ ด้านการใช้และกลยุทธ์อื่น ๆ ประเภทละ 3 ข้อ รวม 19 ข้อ

โดยให้เลือกคำตอบ 3 ระดับ ได้แก่ “จำเป็นมาก” “จำเป็น” “ไม่จำเป็น” จากนั้นนำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรม SPSS ให้คะแนน 2 คะแนนแก่คำตอบว่า “จำเป็นมาก” 1 คะแนนแก่คำตอบ “จำเป็น” และ 0 คะแนนแก่คำตอบ “ไม่จำเป็น”

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแตกต่างด้วย t-test โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.71-2.00 แปลความว่า “จำเป็นมาก” ค่าเฉลี่ย

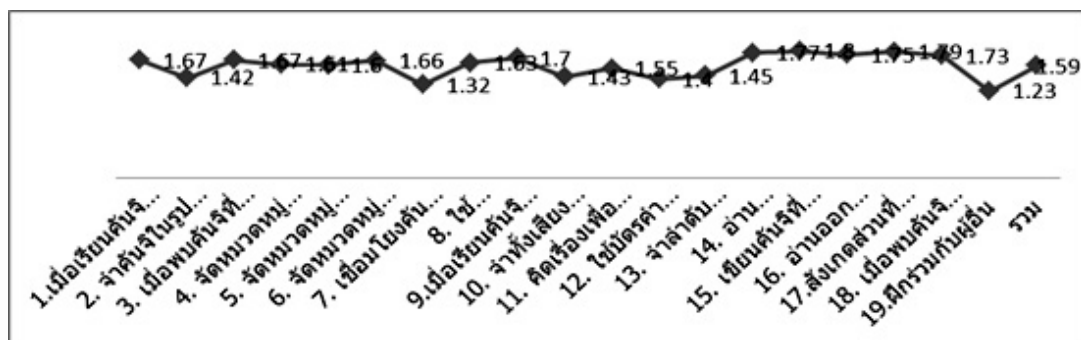
1.41-1.70 แปลความว่า “จำเป็นค่อนข้างมาก” ค่าเฉลี่ย 1.00-1.40 แปลความว่า “จำเป็น” ค่าเฉลี่ย 0.50-0.99 แปลความว่า “ไม่ค่อยจำเป็น” ค่าเฉลี่ย 0.00-0.49 แปลความว่า “ไม่จำเป็นเลย”

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ต่อไปจะนำเสนอผลการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบความคิดเห็นของผู้สอนและผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ว่าคิดว่ากลยุทธ์ใดมีประสิทธิภาพในการเรียนคันจิโดยเริ่มจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม จากนั้นแยกตามสถานภาพผู้สอนและผู้เรียน

5.1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม

ภาพที่ 1 เป็นการนำค่าเฉลี่ยคำตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อกลยุทธ์ทั้ง 19 ข้อของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มาเรียงตามลำดับ คะแนนเต็มคือ 2 คะแนน คำตอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 1.70 ซึ่งแปลความว่า “จำเป็นมาก” มีถึง 5 ข้อจากจำนวนทั้งหมด 19 ข้อ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ย 1.41-1.70 ซึ่งแปลความว่า “จำเป็นค่อนข้างมาก” มี 11 ข้อ กลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.40 ซึ่งแปลความว่า “จำเป็น” มีเพียง 3 หัวข้อ ไม่มีกลยุทธ์ใดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 1.00 ซึ่งแปลความว่า “ไม่ค่อยจำเป็น” และ “ไม่จำเป็นเลย” และค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 1.59 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นความจำเป็นในการใช้กลยุทธ์การเรียนคันจิข้างต้นทุกข้อในระดับตั้งแต่ “จำเป็น” จนถึง “จำเป็นมาก”

ภาพที่ 1 ค่าเฉลี่ยคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามทุกคน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ระดับต้น (n= 798)

อันดับ	กลยุทธ์การเรียนรู้	ประเภท	$\bar{X}$	SD	แปลความ
1	15. เขียนคำศัพท์ที่เพิ่งเรียนใหม่ซ้ำ ๆ เพื่อให้จำได้	รูป	1.80	0.42	จำเป็นมาก
2	17. สังเกตส่วนที่แตกต่างกันของคำศัพท์ที่มีรูปลักษณ์	รูป	1.79	0.41	จำเป็นมาก
3	14. อ่านข้อความที่มีคำศัพท์ปรากฏซ้ำ ๆ เพื่อจำเสียงอ่าน	เสียง	1.77	0.02	จำเป็นมาก
4	16. อ่านออกเสียงคำซ้ำ ๆ พร้อมกับการฝึกเขียน	เสียง	1.75	0.47	จำเป็นมาก
5	18. เมื่อพบคำศัพท์ที่ไม่รู้จักจะค้นหาความหมายจากพจนานุกรม	ความหมาย	1.73	0.48	จำเป็นมาก
6	9. เมื่อเรียนคำใหม่ควรศึกษาวิธีใช้จากประโยคตัวอย่าง	การใช้	1.70	0.50	จำเป็นค่อนข้างมาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ในระดับกลาง 7 อันดับ (n= 798)

อันดับ	กลยุทธ์การเรียนรู้	ประเภท	$\bar{X}$	SD	แปลความ
7	1. เมื่อเรียนคำใหม่ควรลองนำมาใช้ในประโยค	การใช้	1.67	0.50	จำเป็นค่อนข้างมาก
	3. เมื่อพบคำศัพท์ที่ไม่รู้ความหมาย ควรฝึกเดาความหมายจากบริบท	ความหมาย	1.67	0.52	จำเป็นค่อนข้างมาก
9	6. จัดหมวดหมู่คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน	ความหมาย	1.66	0.56	จำเป็นค่อนข้างมาก
10	8. ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและภาพเพื่อช่วยจำคำศัพท์ใหม่	เสียง	1.63	0.57	จำเป็นค่อนข้างมาก
11	4. จัดหมวดหมู่คำที่มีรูปลักษณ์	รูป	1.61	0.59	จำเป็นค่อนข้างมาก
12	5. จัดหมวดหมู่คำที่มีเสียงเหมือนกัน	เสียง	1.60	0.60	จำเป็นค่อนข้างมาก
13	11. คิดเรื่องเพื่อช่วยจำความหมายคำศัพท์	ความหมาย	1.55	0.60	จำเป็นค่อนข้างมาก

5.1.1 คำตอบ 6 อันดับต้น

จากตารางที่ 1 คำตอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ “15. เขียนคำศัพท์ที่เพิ่งเรียนใหม่ซ้ำ ๆ เพื่อให้จำได้” (1.80) รองลงมาคือ “17. สังเกตส่วนที่แตกต่างกันของคำศัพท์ที่มีรูปลักษณ์” (1.79) อันดับสาม คือ “14. อ่านข้อความที่มีคำศัพท์ปรากฏซ้ำ ๆ เพื่อจำเสียงอ่าน” (1.77) อันดับสี่ คือ “16. อ่านออกเสียงคำซ้ำ ๆ พร้อมกับการฝึกเขียน” (1.75) อันดับห้าคือ “18. เมื่อพบคำศัพท์ที่ไม่รู้จักจะค้นหาความหมายจากพจนานุกรม” (1.73) อันดับหกคือ “9. เมื่อเรียนคำใหม่ควรศึกษาวิธีใช้จากประโยคตัวอย่าง” (1.70)

คำตอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสองอันดับต้นเป็นกลยุทธ์ด้านรูป อันดับสามและสี่ เป็นกลยุทธ์ด้านเสียง

อันดับห้าเป็นกลยุทธ์ด้านความหมาย อันดับหกเป็นกลยุทธ์ด้านการใช้ ใน 6 อันดับต้นนี้มีทั้งกลยุทธ์ด้านรูป เสียง ความหมาย และการใช้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของคำศัพท์ทั้ง 4 องค์ประกอบ และเป็นที่น่าสังเกตว่ากลยุทธ์เกี่ยวกับการทำซ้ำ ๆ ทั้ง 3 ข้อปรากฏใน 6 อันดับต้น

5.1.2 คำตอบ 7 อันดับกลาง

จากตารางที่ 2 คำตอบที่มีค่าเฉลี่ยระดับกลางตั้งแต่อันดับเจ็ด ได้แก่ “1. เมื่อเรียนคำใหม่ควรลองนำมาใช้ในประโยค” และ “3. เมื่อพบคำศัพท์ที่ไม่รู้ความหมาย ควรฝึกเดาความหมายจากบริบท” มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (1.67) ถัดมาคือ “6. จัดหมวดหมู่คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน” (1.66) ตามด้วย “8. ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและภาพเพื่อช่วยจำคำศัพท์ใหม่”

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมต่อกลยุทธ์การเรียนรู้คันจิ 6 อันดับท้าย (n= 798)

อันดับ	กลยุทธ์การเรียนรู้คันจิ	ประเภท	$\bar{X}$	SD	แปลความ
14	13. จำลำดับเส้นของคันจิ	รูป	1.45	0.67	จำเป็นค่อนข้างมาก
15	10. จำทั้งเสียงอ่านแบบจีนและแบบญี่ปุ่นพร้อมกัน	เสียง	1.43	0.69	จำเป็นค่อนข้างมาก
16	2. จำคันจิในรูปของคำประสมเพื่อนำไปใช้ได้จริง	การใช้	1.42	0.61	จำเป็นค่อนข้างมาก
17	12. ใช้บัตรคำเพื่อช่วยในการจำคันจิ	อื่น ๆ	1.40	0.68	จำเป็น
18	7. เชื่อมโยงคันจิกับภาษาอื่น ๆ เพื่อช่วยในการจำคันจิ	อื่น ๆ	1.32	0.74	จำเป็น
19	19. ฝึกร่วมกับผู้อื่น	อื่น ๆ	1.23	0.74	จำเป็น

(1.63) “4. จัดหมวดหมู่คันจิที่มีรูปลักษณ์” (1.61) “5. จัดหมวดหมู่คันจิที่มีเสียงเหมือนกัน” (1.60) และ “11. คิดเรื่องเพื่อช่วยจำความหมายคันจิ” (1.55) ตามลำดับ

กลยุทธ์ด้านการจัดหมวดหมู่ทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยคำตอบ “1. เมื่อเรียนคันจิใหม่ควรลองนำมาใช้ในประโยค” ก็จัดอยู่ในระดับกลาง ซึ่งการนำคันจิใหม่ไปใช้ในประโยคได้จริง ถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญในการเรียนคันจิ แต่ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ให้ความสำคัญในลำดับต้น ๆ อีกทั้งการคาดเดาความหมาย ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้สอนมักจะแนะนำให้ผู้เรียนฝึก เนื่องจากเป็นทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นสูงก็ปรากฏอยู่ในอันดับกลางเช่นกัน รวมถึงการคิดเรื่องช่วยจำก็ปรากฏในอันดับกลางนี้ ทั้งที่เป็นสิ่งที่ผู้เรียนให้ความสนใจเมื่อผู้สอนแนะนำเรื่องราวสำหรับช่วยจำ แต่การคิดเรื่องด้วยตัวเองอาจไม่ใช่เรื่องง่ายนัก

5.1.3 คำตอบ 6 อันดับท้าย

จากตารางที่ 3 คำตอบที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสิบสี่ คือ “3. จำลำดับเส้นของคันจิ (1.45) อันดับสิบห้า คือ “10. จำทั้งเสียงอ่านแบบจีนและแบบญี่ปุ่นพร้อมกัน” (1.43) อันดับสิบหก คือ “2. จำคันจิในรูปของคำประสมเพื่อนำไปใช้ได้จริง” (1.42) อันดับสิบเจ็ด คือ “12. ใช้บัตรคำเพื่อช่วยในการจำคันจิ” (1.40) อันดับสิบแปด คือ “7. เชื่อมโยงคันจิกับภาษาอื่น ๆ เพื่อช่วยในการจำคันจิ” (1.32) และอันดับสิบเก้า คือ “19. ฝึกร่วมกับผู้อื่น” (1.23) กลยุทธ์ด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากองค์ประกอบ 4

ด้านหลักของคันจิทั้ง 3 ข้อปรากฏใน 3 อันดับท้าย

เป็นที่น่าสังเกตว่า “13. จำลำดับเส้นของคันจิ” ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่คาดว่าผู้ตอบแบบสอบถามน่าจะให้ความสำคัญมากเนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่มักจะแนะนำให้ผู้เรียนจดจำลำดับเส้น เพื่อช่วยให้เขียนคันจิได้ถูกต้อง สวยงาม จำวิธีเขียนได้เร็วขึ้น และเป็นประโยชน์ในการนับจำนวนเส้นเพื่อค้นหาอักษรคันจิในพจนานุกรม กลับอยู่ในลำดับสิบสี่ ซึ่งอยู่ในอันดับค่อนข้างท้าย อาจเป็นเพราะ ในยุคที่เทคโนโลยีพัฒนาก้าวหน้าไปไกล เช่น ในยุคปัจจุบันนี้ ความจำเป็นในการเขียนคันจิอาจจะลดน้อยลง เนื่องจากสามารถใช้การพิมพ์แทนได้ จึงไม่จำเป็นต้องเขียนให้ถูกต้องเหมือนในอดีต และยังมีวิธีค้นหาคำศัพท์โดยไม่ต้องใช้การนับเส้นเหมือนที่ผ่านมา อีกทั้ง “10. จำทั้งเสียงอ่านแบบจีนและแบบญี่ปุ่นพร้อมกัน” ซึ่งเป็นความรู้ที่จำเป็นในการทำความเข้าใจเสียงอ่านคำประสม อันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับกลางและระดับสูง ปรากฏในลำดับสิบห้า แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการเสียงอ่านแบบจีนและญี่ปุ่นไปพร้อม ๆ กันไม่มากนัก อาจเป็นเพราะเป็นภาระในการท่องจำมากโดยเฉพาะในการเรียนภาษาญี่ปุ่นระดับพื้นฐาน

จากตาราง 1 ถึง 3 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมเห็นความสำคัญของกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับรูปมากที่สุด ตามด้วยกลยุทธ์ด้านเสียง ความหมาย การใช้ และเห็นความสำคัญของกลยุทธ์อื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับ 4 องค์ประกอบของคันจิน้อยที่สุด

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ค้นจิจรายประเภท (n= 798)

ประเภท	อันดับ	กลยุทธ์การเรียนรู้ค้นจิจ	รายชื่อ	รายประเภท	แปลความ
รูป	1	15. เขียนค้นจิจที่เพิ่งเรียนซ้ำๆเพื่อให้จำได้	1.80	1.66	จำเป็นมาก
	2	17. สังเกตส่วนที่แตกต่างกันของค้นจิจที่มีรูปคล้ายกัน	1.79		
	11	4. จัดหมวดหมู่ค้นจิจที่มีรูปคล้ายกัน	1.61		
	14	13. จำลำดับเส้นของค้นจิจ	1.45		
เสียง	3	14. อ่านข้อความที่มีค้นจิจปรากฏซ้ำ ๆ เพื่อจำเสียงอ่าน	1.77	1.64	จำเป็นค่อนข้างมาก
	4	16. อ่านออกเสียงค้นจิจซ้ำ ๆ พร้อมกับการฝึกเขียน	1.75		
	10	8. ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและภาพเพื่อจำค้นจิจตัวใหม่	1.63		
	12	5. จัดหมวดหมู่ค้นจิจที่มีเสียงอ่านเหมือนกัน	1.60		
	15	10. จำทั้งเสียงอ่านแบบจีนและญี่ปุ่นไปพร้อมกัน	1.43		
ความหมาย	5	18. เมื่อพบค้นจิจที่ไม่รู้จัก จะค้นหาความหมายจากพจนานุกรม	1.73	1.65	จำเป็นค่อนข้างมาก
	7	3. เมื่อพบค้นจิจที่ไม่รู้ความหมายควรฝึกเดาความหมายจากบริบท	1.67		
	9	6. จัดหมวดหมู่ค้นจิจที่มีความหมายคล้ายกัน	1.66		
	13	11. แต่งเรื่องเพื่อช่วยจำความหมายของค้นจิจ	1.55		
การใช้	6	9. เมื่อเรียนค้นจิจใหม่ควรศึกษาวิธีใช้จากประโยคตัวอย่าง	1.70	1.59	จำเป็นค่อนข้างมาก
	7	1. เมื่อเรียนค้นจิจใหม่ควรลองนำมาใช้ในประโยค	1.67		
	16	2. จำค้นจิจในรูปของคำประสมเพื่อนำไปใช้ได้จริง	1.42		
อื่นๆ	17	12. ใช้บัตรคำเพื่อช่วยในการจำค้นจิจ	1.40	1.32	จำเป็น
	18	7. เชื่อมโยงค้นจิจกับภาษาอื่นๆเพื่อช่วยในการจำ	1.32		
	19	19. ฝึกร่วมกับผู้อื่น	1.23		

ที่กล่าวไปข้างต้นนี้เป็นการนำเสนอผลวิเคราะห์ในรายชื่อ ต่อไปจะเสนอผลการวิเคราะห์ในรายประเภท

5.1.4 คำตอบรายประเภท

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาในรายประเภทแล้วพบว่า กลยุทธ์เกี่ยวกับรูปมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (1.66, จำเป็นมาก) อันดับสองคือ กลยุทธ์ด้านความหมาย (1.65, จำเป็นค่อนข้าง

มาก) อันดับสาม คือ กลยุทธ์ด้านเสียง (1.64, จำเป็นค่อนข้างมาก) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันนัก อันดับสี่คือ กลยุทธ์ด้านการใช้ (1.59, จำเป็นค่อนข้างมาก) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3 ประเภทแรกเล็กน้อย ส่วนค่าเฉลี่ยของกลยุทธ์ด้านอื่น ๆ (1.32, จำเป็น) ซึ่งแตกต่างจากกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งประกอบหลักของค้นจิจอย่างมาก

เป็นที่น่าสังเกตว่า กลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการฝึกซ้ำ ๆ จะเป็นกลยุทธ์ที่ผู้เรียนให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ในการเรียนรู้องค์ประกอบคันจิด้านรูปและเสียง และให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ที่ใช้การจัดหมวดหมู่ในระดับรองลงมา สังเกตได้จากค่าเฉลี่ยของกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการฝึกซ้ำ ได้แก่ “15. เขียนคันจิที่เพิ่งเรียนซ้ำ ๆ เพื่อให้จำได้” อยู่ในอันดับแรกของกลยุทธ์ด้านรูป “14. อ่านข้อความที่มีคันจิปรากฏซ้ำ ๆ เพื่อจำเสียงอ่าน” และ “16. อ่านออกเสียงคันจิซ้ำ ๆ พร้อมกับการฝึกเขียน” อยู่ในอันดับแรกและอันดับสองของกลยุทธ์ด้านเสียง ส่วนกลยุทธ์เกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่ ได้แก่ “4. จัดหมวดหมู่คันจิที่มีรูปคล้ายกัน” ค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่สามของกลยุทธ์ด้านรูปจากทั้งหมด 4 อันดับ “5. จัดหมวดหมู่คันจิที่มี

เสียงเหมือนกัน” ค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสี่ของกลยุทธ์ด้านเสียงจากทั้งหมด 5 อันดับ และ “6. จัดหมวดหมู่คันจิที่มีความหมายคล้ายกัน” ค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสามของกลยุทธ์ด้านความหมายจากทั้งหมด 4 อันดับ

เมื่อพิจารณาผลคำตอบทั้งในรายข้อและรายประเภท พบว่ามีแนวโน้มในทางเดียวกัน คือ กลยุทธ์ด้านรูปมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และกลยุทธ์ด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากสิ่งประกอบมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5.2 วิเคราะห์แบ่งตามสถานภาพ (ผู้สอนและผู้เรียน)

5.2.1 เปรียบเทียบคำตอบของผู้สอนและผู้เรียน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคำตอบของผู้สอน(n=125), และผู้เรียน(n=673)

อันดับ	กลยุทธ์การเรียนรู้คันจิ	ประเภท	ผู้สอน
1	3. เดาความหมาย	ความหมาย	1.81
2	17. สังเกตส่วนต่าง	รูป	1.78
3	15. เขียนซ้ำ ๆ	รูป	1.76
4	9. ศึกษาวิธีใช้	การใช้	1.73
5	14. อ่านข้อความซ้ำ ๆ	เสียง	1.70
	16. อ่านออกเสียงซ้ำ ๆ	เสียง	1.70
7	1. ลองนำมาใช้	การใช้	1.66
8	18. หาจากพจนานุกรม	ความหมาย	1.64
9	10. จำเสียงจีนและญี่ปุ่น	เสียง	1.54
	11. คิดเรื่อง	ความหมาย	1.54
11	4. จัดหมวดหมู่รูป	รูป	1.50
	8. สัมพันธ์เสียงและภาพ	เสียง	1.50
13	6. จัดหมวดหมู่ความหมาย	ความหมาย	1.44
15	5. จัดหมวดหมู่เสียง	เสียง	1.40
16	12. บัตรคำ	อื่น ๆ	1.37
17	2. จำในรูปคำประสม	การใช้	1.33
18	7. เชื่อมโยงกับภาษาอื่น ๆ	อื่น ๆ	1.08
19	19. ฝึกรวม	อื่น ๆ	1.01

อันดับ	กลยุทธ์การเรียนรู้คันจิ	ประเภท	ผู้เรียน
1	15. เขียนซ้ำ ๆ	รูป	1.81
2	17. สังเกตส่วนต่าง	รูป	1.79
3	14. อ่านข้อความซ้ำ ๆ	เสียง	1.78
4	16. ออกเสียงคันจิซ้ำ ๆ	เสียง	1.76
5	18. หาจากพจนานุกรม	ความหมาย	1.74
6	6. จัดหมวดหมู่ความหมาย	ความหมาย	1.70
7	9. ศึกษาวิธีใช้	การใช้	1.69
8	1. นำมาใช้	การใช้	1.67
9	8. สัมพันธ์เสียงและภาพ	เสียง	1.65
10	3. เดาความหมาย	ความหมาย	1.64
	5. จัดหมวดหมู่เสียง	เสียง	1.64
12	4. จัดหมวดหมู่รูป	รูป	1.63
14	13. ลำดับเส้น	รูป	1.45
15	2. จำในรูปคำประสม	การใช้	1.44
16	10. จำเสียงจีนและญี่ปุ่น	เสียง	1.41
	12. บัตรคำ	อื่น ๆ	1.41
18	7. เชื่อมโยงกับภาษาอื่น ๆ	อื่น ๆ	1.37
19	19. ฝึกรวม	อื่น ๆ	1.27

ตารางที่ 5 เป็นการนำค่าเฉลี่ยคำตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อกลยุทธ์ทั้ง 19 ข้อของผู้ตอบแบบสอบถามมาเรียงกันจากมากไปหาน้อย โดยแยกคำตอบของผู้สอนและผู้เรียนแบ่งตามรายข้อ พบว่า คำตอบ 6 อันดับแรกของทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.70 คำตอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของผู้สอน คือ “3. เมื่อพบคันจิที่ไม่รู้ความหมายควรฝึกเดาความหมายจากบริบท” (1.81) เป็นกลยุทธ์ด้านความหมาย รองลงมาคือ “17. สังเกตส่วนที่แตกต่างกันของคันจิที่มีรูปคล้ายกัน” (1.78) เป็นกลยุทธ์ด้านรูป อันดับสามคือ “15. เขียนคันจิที่เพิ่งเรียนซ้ำ ๆ เพื่อให้จำได้” (1.76) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านรูปเช่นกัน อันดับสี่คือ “9. เมื่อเรียนคันจิใหม่ควรศึกษาวิธีใช้จากประโยคตัวอย่าง” (1.73) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านการใช้ อันดับห้ามี 2 หัวข้อ คือ “14. ข้อความที่มีคันจิปรากฏจะอ่านซ้ำ ๆ หลายครั้งเพื่อจำเสียงอ่าน” และ “16. อ่านออกเสียงคันจิซ้ำ ๆ พร้อมกับการฝึกเขียน” (1.70 เท่ากัน) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านเสียง 2 ข้อ กลยุทธ์ 6 อันดับต้นของผู้สอน ประกอบด้วยกลยุทธ์เกี่ยวกับสื่อประกอบหลักของคันจิครบทั้ง 4 ด้าน โดยมีกลยุทธ์ด้านรูปและเสียงประเภทละ 2 ข้อ กลยุทธ์ด้านความหมายและการใช้ประเภทละ 1 ข้อ

ส่วนคำตอบของผู้เรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ “15. เขียนคันจิที่เพิ่งเรียนซ้ำ ๆ เพื่อให้จำได้” (1.81) อันดับสองคือ “17. สังเกตส่วนที่แตกต่างกันของคันจิที่มีรูปคล้ายกัน” (1.79) เป็นกลยุทธ์ด้านรูปทั้ง 2 ข้อ อันดับสามและอันดับสี่คือ “14. อ่านข้อความที่มีคันจิปรากฏซ้ำ ๆ เพื่อจำเสียงอ่าน” (1.78) และ “16. อ่านออกเสียงคันจิซ้ำ ๆ พร้อมกับการฝึกเขียน” (1.76) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านเสียงทั้ง 2 ข้อ อันดับห้าคือ “18. เมื่อพบคันจิที่ไม่รู้จักจะค้นหาความหมายจากพจนานุกรม” (1.74) อันดับหกคือ “6. จัดหมวดหมู่คันจิที่มีความหมายคล้ายกัน” (1.70) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านความหมายทั้ง 2 ข้อ จะเห็นว่า กลยุทธ์ใน 6 อันดับต้นของผู้เรียน ประกอบด้วย กลยุทธ์ด้านรูป เสียง และความหมาย ประเภทละ 2 ข้อ โดยไม่ปรากฏกลยุทธ์ด้านการใช้

ในบรรดากลยุทธ์ใน 6 อันดับต้นของผู้สอนและผู้เรียน กลยุทธ์ที่ร่วมกัน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ ข้อ 14 ถึงข้อ 17 และกลยุทธ์ข้อ 14 ถึงข้อ 16 นั้นเป็นกลยุทธ์เกี่ยวกับการฝึกซ้ำทั้งด้านรูปและเสียง ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเห็นความจำเป็นของการใช้กลยุทธ์ด้านรูปและเสียงในลำดับสูง แต่ผู้สอนให้ความสำคัญกับการฝึกเดาความหมายจากบริบทเป็นอันดับแรก ส่วนผู้เรียนยังคงให้ความสำคัญกับการฝึกเขียนคันจิซ้ำ ๆ เป็นอันดับแรก

ส่วนกลยุทธ์ 3 ลำดับท้ายในคำตอบของผู้สอนและผู้เรียนใกล้เคียงกันมาก กลยุทธ์ที่อยู่อันดับสิบแปดและสิบเก้า ซึ่งเป็นสองอันดับท้ายสุดของทั้งผู้สอนและผู้เรียนตรงกัน กล่าวคือ อันดับสิบแปด คือ “7. เชื่อมโยงคันจิกับภาษาอื่น ๆ เพื่อช่วยในการจำ” (1.08; 1.37) อันดับสิบเก้า คือ “19. ฝึกร่วมกับผู้อื่น” (1.01; 1.27) ซึ่งทั้งข้อ 7 และ 19 เป็นกลยุทธ์ทางด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากสื่อประกอบหลัก และคำตอบอันดับสิบเจ็ด ของคำตอบของผู้สอนคือ “2. จำคันจิในรูปของคำประสมเพื่อนำไปใช้ได้จริง” (1.33) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ทางด้านการใช้ ส่วนคำตอบอันดับสิบเจ็ดของผู้เรียนคือ “12. ใช้บัตรคำเพื่อช่วยในการจำคันจิ” (1.41) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากสื่อประกอบหลักของคันจิ ด้วยเหตุที่กลยุทธ์ด้านอื่น ๆ ปรากฏเป็นคำตอบในลำดับท้าย ๆ ทั้งในคำตอบของผู้สอนและผู้เรียน จึงสรุปได้ว่าทั้งผู้สอนและผู้สอนให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ด้านอื่น ๆ น้อยกว่ากลยุทธ์ที่เกี่ยวกับสื่อประกอบหลัก

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าคำตอบของผู้สอนและผู้เรียนมีความคล้ายคลึงกัน ต่อไปจะขอเปรียบเทียบคำตอบของผู้เรียนและผู้สอนที่มีความแตกต่างกัน

5.2.2 คำตอบของผู้สอนและผู้เรียนที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

จากตารางที่ 6 แสดงกลยุทธ์ที่คำตอบของผู้สอนและผู้เรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทั้งหมด 7 ข้อ ในจำนวนนี้กลยุทธ์ที่ค่าเฉลี่ยคำตอบของผู้สอนสูงกว่าผู้เรียนมี 2 ข้อ ได้แก่ “3. เมื่อพบคันจิที่ไม่รู้ความหมายควรฝึกเดาความหมาย

จากบริบท” และ “10. จำทั้งเสียงอ่านแบบจีนและญี่ปุ่น
พร้อมกัน” และกลยุทธ์ที่ค่าเฉลี่ยคำตอบของผู้เรียนสูง
กว่าผู้สอนมี 5 ข้อ ได้แก่ “5. จัดหมวดหมู่คันจิที่มีเสียง
เหมือนกัน” “6. จัดหมวดหมู่คันจิที่มีความหมายคล้ายกัน”
“7. เชื่อมโยงคันจิกับภาษาอื่น ๆ เพื่อช่วยในการจำ”
“8. ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและภาพเพื่อจำคันจิ
ตัวใหม่” และ “19. ฝึกร่วมกับผู้อื่น”

จากตารางที่ 5 และ 6 สรุปได้ว่า ผู้สอนให้
ความสำคัญกับการฝึกเดาความหมายจากบริบทซึ่งเป็น
กลยุทธ์ด้านความหมายในอันดับสูงสุด ตามด้วยการ
พยายามสังเกตความแตกต่างของอักษรคันจิที่มีรูปคล้าย
กัน และการฝึกเขียนซ้ำ ๆ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านรูป จาก

นั่นจึงเป็นกลยุทธ์ด้านการใช้และด้านเสียง ส่วนผู้เรียน
ให้ความสำคัญกับการฝึกเขียนคันจิซ้ำ ๆ และพยายาม
สังเกตความแตกต่างของอักษรคันจิที่มีรูปคล้ายกัน ซึ่ง
เป็นกลยุทธ์ด้านรูปมากที่สุด ตามด้วยการอ่านประโยค
หรือข้อความที่มีอักษรคันจิปรากฏซ้ำ ๆ และการอ่าน
ออกเสียงคันจิซ้ำ ๆ พร้อมกับการฝึกเขียน ซึ่งเป็นกลยุทธ์
ด้านเสียง ตามด้วยกลยุทธ์ด้านความหมาย และทั้งผู้สอน
และผู้เรียนให้ความสำคัญกับกลยุทธ์อื่น ๆ นอกเหนือ
จากสิ่งประกอบหลักน้อยที่สุด ข้อแตกต่างระหว่าง
คำตอบของผู้สอนและผู้เรียนคือ ผู้สอนให้ความสำคัญ
กับการเดาความหมายและการจำเสียงอ่านแบบจีนและ
แบบญี่ปุ่นพร้อมกันมากกว่าผู้เรียน ซึ่งเป็นกลยุทธ์เกี่ยว

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคำตอบของผู้สอนและผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

กลยุทธ์การเรียนรู้คันจิ	ประเภท	ผู้สอน	ผู้เรียน	t	P
1. เมื่อเรียนคันจิใหม่ควรลองนำมาใช้ในประโยค	การใช้	1.66	1.67	-0.20	0.84
2. จำคันจิในรูปของคำประสมเพื่อให้นำไปใช้ได้จริง	การใช้	1.33	1.44	-1.66	0.10
3. เมื่อพบคันจิที่ไม่รู้ความหมายควรฝึกเดาความหมายจากบริบท	ความหมาย	1.81	1.64	3.96	0.00*
4. จัดหมวดหมู่คันจิที่มีรูปคล้ายกัน	รูป	1.50	1.63	-1.93	0.06
5. จัดหมวดหมู่คันจิที่มีเสียงอ่านเหมือนกัน	เสียง	1.40	1.64	-3.62	0.00*
6. จัดหมวดหมู่คันจิที่มีความหมายคล้ายกัน	ความหมาย	1.44	1.70	-4.13	0.00*
7. เชื่อมโยงคันจิกับภาษาอื่น ๆ เพื่อช่วยในการจำ	อื่น ๆ	1.08	1.37	-4.04	0.00*
8. ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและภาพเพื่อจำคันจิตัวใหม่	เสียง	1.50	1.65	-2.36	0.02*
9. เมื่อเรียนคันจิใหม่ ควรศึกษาวิธีใช้จากประโยคตัวอย่าง	การใช้	1.73	1.69	0.77	0.44
10. จำทั้งเสียงอ่านแบบจีนและญี่ปุ่นพร้อมกัน	เสียง	1.54	1.41	2.06	0.04*
11. คิดเรื่องเพื่อช่วยจำความหมายของคันจิ	ความหมาย	1.54	1.55	-0.29	0.77
12. ใช้บัตรคำเพื่อช่วยในการจำคันจิ	อื่น ๆ	1.37	1.41	-0.62	0.54
13. จำลำดับเส้นของคันจิ	รูป	1.42	1.45	-0.40	0.69
14. อ่านข้อความที่มีคันจิปรากฏอ่านซ้ำๆเพื่อจำเสียงอ่าน	เสียง	1.70	1.78	-1.57	0.12
15. เขียนคันจิที่เพิ่งเรียนซ้ำ ๆ เพื่อให้จำได้	รูป	1.76	1.81	-1.09	0.28
16. อ่านออกเสียงคันจิซ้ำ ๆ พร้อมกับการฝึกเขียน	เสียง	1.70	1.76	-1.13	0.26
17. สังเกตส่วนที่แตกต่างกันของคันจิที่มีรูปคล้ายกัน	รูป	1.78	1.79	-0.46	0.64
18. เมื่อพบคันจิที่ไม่รู้จักจะค้นหาความหมายจากพจนานุกรม	ความหมาย	1.64	1.74	-1.96	0.52
19. ฝึกร่วมกับผู้อื่น	อื่น ๆ	1.01	1.27	-3.61	0.00*

กับสื่อประกอบหลักของคันจิ ในขณะที่ผู้เรียนให้ความสำคัญกับการจัดหมวดหมู่คันจิที่มีเสียงและความหมายคล้ายกัน การเชื่อมโยงคันจิกับภาษาอื่น ๆ การใช้ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและภาพ และการฝึกร่วมกับผู้อื่นมากกว่าผู้สอน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านอื่น ๆ มากกว่าผู้สอน

6. สรุปผลวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้สอนและผู้เรียนชาวไทยต่อกลยุทธ์ที่ควรใช้ในการเรียนคันจิ โดยแบ่งเป็นกลยุทธ์ด้านรูป เสียง ความหมาย การใช้ ซึ่งเป็นสื่อประกอบหลักของคันจิ และกลยุทธ์ด้านอื่น ๆ ผลปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยคำตอบทุกข้อสูงกว่า 1.00 ซึ่งแปลความได้ว่า จำเป็น แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่ากลยุทธ์ที่ระบุในแบบสอบถามทุกข้อมีความจำเป็นต่อการเรียนคันจิทุกข้อ ที่ปรากฏผลเช่นนี้ อาจเป็นเพราะคำถามในงานวิจัยนี้เป็นการถามความคิดเห็นว่ากลยุทธ์ใดมีความจำเป็นหรือสำคัญมากกว่ากัน ไม่ใช่เป็นการสำรวจว่าใช้จริงหรือไม่ และกลยุทธ์ที่หยิบยกมาในแบบสอบถามมีจำนวนเพียง 19 ข้อ ซึ่งนับว่ามีจำนวนน้อย อีกทั้งผู้วิจัยหยิบยกเฉพาะกลยุทธ์ที่มีการใช้อยู่ทั่วไป

กลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม ได้แก่ “15. เขียนคันจิที่เพิ่งเรียนใหม่ซ้ำ ๆ เพื่อให้จำได้” ผลสรุปนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยในงานวิจัยอื่นก่อนหน้าที่มีผลสรุปว่ากลยุทธ์ที่ผู้เรียนชาวต่างชาติใช้มากที่สุดคือ “การเขียนซ้ำ ๆ” (大北:1995、齋藤:2003、中鉢:2006、ソムチャイ:2008、坂野・池田:2008) เนื่องจากเป็นวิธีการฝึกที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไป ผู้สอนมักแนะนำให้ผู้เรียนฝึกเขียนซ้ำ ๆ จนจำได้

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดก็พบว่ากลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลยุทธ์ด้านรูป ตามด้วยกลยุทธ์ด้านความหมาย เสียง และการใช้ แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบ

แบบสอบถามเห็นความจำเป็นของกลยุทธ์ด้านรูปเป็นอันดับแรก ตามด้วยกลยุทธ์ด้านความหมาย เสียง และการใช้ ซึ่งการที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ด้านรูปมากที่สุดนั้น สอดคล้องกับ 加藤 (2001) ที่กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการข้อมูลคันจิของผู้เรียนต่างชาติว่า ขั้นแรกคือ การจัดการข้อมูลด้านรูป ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เรียนที่ไม่ได้ใช้อักษรคันจิในภาษาแม่ ขั้นตอนที่สองคือ การเชื่อมโยงข้อมูลด้านรูปกับความหมาย และเชื่อมโยงข้อมูลด้านรูปกับเสียง ขั้นตอนที่สามคือ การเชื่อมโยงรูป เสียง ความหมายและวิธีใช้ อีกทั้ง 卜川 (1992) ก็แสดงความเห็นว่าทักษะด้านรูป มีความสำคัญต่อการเรียนคันจิเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นความยากในเรื่องนี้ จึงเห็นความจำเป็นในการฝึกรูปคันจิเป็นอันดับแรก

ไม่เพียงแต่การเขียนซ้ำ ๆ เท่านั้น กลยุทธ์เกี่ยวกับการอ่านซ้ำอีก 2 ข้อได้แก่ “อ่านข้อความที่มีคันจิปรากฏซ้ำ ๆ เพื่อจำเสียงอ่าน” และ “อ่านออกเสียงคันจิซ้ำ ๆ พร้อมกับการฝึกเขียน” ก็มีค่าเฉลี่ยอันดับสามและอันดับสี่ แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นความจำเป็นของการฝึกซ้ำเป็นอย่างมาก

กลยุทธ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมจัดให้อยู่ในระดับกลางได้แก่การลองนำคันจิมาใช้ในประโยค การฝึกเดาความหมาย และการคิดเรื่องเพื่อช่วยจำ เป็นต้น กลยุทธ์ที่ถูกจัดความสำคัญในลำดับท้ายได้แก่ การจำลำดับเส้น การจำเสียงอ่านแบบจีนและญี่ปุ่นพร้อมกัน และกลยุทธ์อื่นนอกเหนือจากกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อประกอบหลักของคันจิ เป็นต้น

เมื่อแยกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้สอนให้ความสำคัญกับการเดาความหมายจากบริบทมากที่สุด ในขณะที่ผู้เรียนให้ความสำคัญกับการฝึกเขียนซ้ำ ๆ มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบความคล้ายคลึงกันในจุดที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ด้านรูปและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกซ้ำเป็น

ลำดับต้น ๆ แต่เห็นความจำเป็นของกลยุทธ์อื่น ๆ นอกเหนือจากกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับสื่อองค์ประกอบหลักของคันจิในลำดับท้าย ส่วนจุดที่แตกต่างคือผู้สอนเห็นความจำเป็นของกลยุทธ์ทั้งสื่อองค์ประกอบหลักในลำดับต้น ๆ ในขณะที่ผู้เรียนเห็นความจำเป็นของกลยุทธ์ด้านรูปเสียง และความหมาย เพียง 3 ด้านในลำดับต้น ๆ ส่วนกลยุทธ์ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในรายชื่อนั้น ได้แก่ ผู้สอนให้ความสำคัญต่อการฝึกเดาความหมายจากบริบท และจำเสียงอ่านทั้งแบบจีนและญี่ปุ่นพร้อมกันมากกว่าผู้เรียน ในขณะที่ผู้เรียนให้ความสำคัญต่อการจัดหมวดหมู่คันจิที่มีเสียงและความหมายคล้ายกัน การเชื่อมโยงคันจิกับภาษาอื่น การใช้ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและเสียง การฝึกร่วมกับผู้อื่นมากกว่าผู้สอน ซึ่งแสดงว่าผู้สอนให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อองค์ประกอบหลักมากกว่า ในขณะที่ผู้เรียนเห็นความสำคัญของกลยุทธ์อื่น ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม นอกจากความแตกต่างด้านสถานภาพผู้สอนหรือผู้เรียนแล้ว ยังมีความแตกต่างในปัจจัยอื่นด้วย เช่น ระดับสถานศึกษาที่สอน/ศึกษา ความสามารถ ดังนั้นผลลัพธ์ที่ว่าผู้สอนให้ความสำคัญกับการเดาความหมายเป็นอันดับแรก และผู้เรียนให้ความสำคัญกับการเขียนซ้ำ ๆ เป็นอันดับแรกนั้น เป็นเพียงผลลัพธ์ในภาพรวมของการแบ่งกลุ่มตามสถานภาพ หากมีการศึกษาให้ละเอียดมากขึ้น โดยแบ่งกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มต่าง ๆ เช่น แบ่งตามระดับสถานศึกษา แบ่งตามความสามารถ เป็นต้น อาจพบความแตกต่างกันในระหว่างกลุ่มซึ่งประเด็นนี้ควรมีการศึกษาต่อไปในอนาคต

7. ข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจความคิดเห็นในครั้งนี้ พบว่า กลยุทธ์การเขียนซ้ำ ๆ จนจำได้ เป็นกลยุทธ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีความจำเป็นที่สุดในการเรียนคันจิ วิธีนี้เป็นวิธีการที่ใช้ผู้เรียนใช้มาก โดยเฉพาะในการเรียนภาษาญี่ปุ่น

ในระดับต้น ซึ่งผู้เรียนเพิ่งจะได้เรียนอักษรคันจิซึ่งเป็นอักษรในระบบที่ต่างจากอักษรในภาษาไทย หากแต่มีข้อควรระวังว่า การเขียนซ้ำไปซ้ำมานี้ ไม่ใช่การคัดลอกตัวอักษร เพราะการคัดลอกตัวอักษรเป็นการคัดลอกโดยไม่ต้องใช้ความคิดแต่อย่างใด เพียงแค่คัดลอกตามของเดิมเท่านั้น ตัวอักษรที่คัดลอกจึงเป็นเพียงสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง ซึ่งไม่มีความหมายใด ๆ และถึงแม้จะเขียนรูปได้ถูกต้องแต่หากไม่มีการเชื่อมโยงกับเสียงอ่านและความหมาย ก็ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้การเขียนซ้ำ ๆ ในลักษณะเช่นนี้ นอกจากจะไม่ช่วยให้จำตัวอักษรแล้วยังทำให้ผู้เรียนเกิดการเบื่อหน่ายอีกด้วย จึงควรแนะนำผู้เรียนให้ฝึกคัดตัวอักษรพร้อมกับสังเกตวิธีการเขียนส่วนประกอบที่ประกอบขึ้นมาเป็นอักษรคันจิ และนึกถึงความหมายและเสียงอ่าน จะช่วยให้เขียนได้ถูกต้องและนำมาใช้ได้จริง

การฝึกเขียนซ้ำไปซ้ำมานี้ บ่อยครั้งมักพบว่า ถึงแม้จะฝึกเขียนคันจิตัวเดียวกันซ้ำแล้วซ้ำเล่าก็ตาม ก็ยังไม่สามารถจำได้แม่นยำ และเมื่อถึงเวลาที่จะต้องใช้จริงกลับลืมเสีย นั่นเป็นเพราะการจดจำอักษรคันจิให้ได้ในการฝึกคร่าวๆ เป็นเรื่องยาก เมื่อเวลาผ่านไปเพียงไม่นานก็จะลืมเลือน ต้องกลับมาฝึกเขียนใหม่ จำใหม่ ดังนั้นในการฝึกแต่ละครั้งไม่จำเป็นต้องคัดคันจิจำนวนมาก แต่ควรใช้วิธีฝึกบ่อยๆ และต่อเนื่อง และเมื่อลืมไปก็นำมาฝึกอีกจนกว่าจะจำได้แม่นยำ

ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งคือ จากผลการสำรวจครั้งนี้พบว่า ผู้เรียนยังไม่ตระหนักถึงความจำเป็นของการฝึกใช้คันจิมากนัก จึงควรแนะนำให้ผู้เรียนพยายามนำคันจิที่เรียนแล้วมาฝึกใช้ในประโยค เพื่อเรียนรู้วิธีการใช้ที่ถูกต้อง นำไปใช้ได้จริงและเป็นการฝึกเพื่อให้เกิดความแม่นยำได้มากขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตาม กลยุทธ์การเรียนคันจิจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนคันจิหรือไม่นั้น อาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล เนื่องจากการจะประสบความสำเร็จใน

การเรียนรู้คันจิหรือไม่ นั่นขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบ เช่น วัตถุประสงค์ในการเรียน แรงจูงใจ สถิติปัญหา ความสามารถในการปรับตัว เป็นต้น (大北: 1995) แต่ถึงอย่างนั้นก็ตาม กล่าวได้ว่าการใช้กลยุทธ์ในการเรียนรู้จะช่วย

พัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ผู้สอนจึงควรให้ความรู้กลยุทธ์การเรียนรู้คันจิ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับตนเองในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] ชันญ์ธร รุ่งธีรนิธิธรรณ. (2554). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนคั่นจิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารญี่ปุ่นศึกษา ฉบับที่ 28. 59-69.
- [2] ทศนีย์ เมธาพิสิฐและคณะ. (2546). การสำรวจความต้องการของนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1. 131-144.
- [3] Bourke, B. (1996). *Maximizing efficiency in the kanji learning task*. Doctoral Dissertation. University of Queensland.
- [4] Gamage, G.H. (2003). *Perceptions of kanji learning strategies : Do they differ among Chinese character and alphabetic background learners?*. Australian Review of Applied Linguistics, 26.2, 17-31.
- [5] Oxford, R.L. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. New York: Newbury House. 『言語学習ストラテジー—外国語教師が知っておかなければならないこと—』(穴戸通庸, 伴紀子共訳 (1994) 凡人社).
- [6] เว็นตูรา • ฟรานเชสกา (2007). 「フィリピン人日本語学習者と教師の漢字学習に対するビリーフとストラテジー使用—漢字教育の改善のために—」 『日本語文化研究会論集』3、国際交流基金日本語国際センター, 141-168.
- [7] ウランบายล • ツェツェグดราม (2009). 「漢字学習ストラテジーに関する研究の現状と課題—非漢字圏日本語学習者にとっての効果的な学習ストラテジーとは—」 『日本言語文化研究会論集』5, 43-52.
- [8] 大北葉子 (1995). 「漢字学習ストラテジーと学生の漢字学習に対する信念」 『世界の日本語教育』5, 国際交流基金日本語国際センター, 105-123.
- [9] 加納千恵子 (1994). 「漢字の難しさ」 『月間言語』23卷5, 大修館, 92-93.
- [10] _____ (1997). 「非漢字圏学習者の漢字力と習得過程」 『日本語教育論文集-小出詞子先生退官記念-』, 凡人社, 257-269.
- [11] _____ (2001). 「外国人学習者による漢字の情報処理過程について-漢字処理技能の測定評価に向けて—」 『文芸言語研究言語編』39, 45-60.
- [12] _____ (2010). 「漢字学習の困難点」 『実践・漢字指導』濱川友紀代編集, くろしお出版, 71-174.
- [13] เกอキサดัน • แพทชาร์ปอน (2008). 「バンコクの国立大学の日本語専攻カリキュラム及び評価基準の調査」 『日本語教育国際シンポジウム「東南アジアにおける日本語教育の展望」』, 132-159.
- [14] 小林英弘 (2017). 「タイ人日本語学習者の漢字語彙学習に対するストラテジー使用の現状」 チュラーロンคอน大学文学部東洋言語学科修士論文.
- [15] 齋藤禎子 (2003). 「漢字学習ストラテジーと学習期間との関係-留学中のマレーシア政府派遣留学を対象とした調査から—」 『山形大学日本語教育論集』5, 山形大学教育学部日本語教育研究室, 71-84.

- [16] トリーニ・アルド(1992).「非漢字系学習者のための入門期における漢字学習指導の一考察」『世界の日本語教育』2, 国際交流基金日本語国際センター, 65-76.
- [17] チャイヤケッタナン・ソムチャイ(2008).「タイ人日本語学習者の漢字学習に対するビリーフとストラテジー使用」チュラーロンコーン大学文学部東洋言語学科修士論文.
- [18] 中鉢恵一(2006).「漢字学習ストラテジー—漢字学習成功者と不成功者の違いについて—」『東洋大学人間科学総合研究所紀要』5, 東洋大学, 75-93.
- [19] 中村重穂(1997).「日本語学習者の漢字学習ストラテジーに関する調査と考察」『日本語教育研究』33, 財団法人言語文化研究所, 107-122.
- [20] バンチョンマニー・ブッサバー(2016).「タイ人日本語学習者における漢字学習意識—学習困難点及び情意的側面について—」日本語教育学会バリ大会予稿集.
- [21] 坂野永理・池田庸子(1997).「非漢字圏学習者の漢字学習意識とストラテジー使用」『留学生教育』14, 留学生教育学会, 13-21.

หน่วยงานผู้แต่ง : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Affiliation: Faculty of Humanities, Kasetsart University

Corresponding email: fhumbsb@ku.ac.th

อิทธิพลของความคุ้นเคยเชิงศัพท์ ต่อการรับรู้เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก [ts] ของผู้เรียนชาวไทย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เสนอผลการทดลองเพื่อศึกษาว่า อิทธิพลของความคุ้นเคยเชิงศัพท์มีผลต่อการรับรู้เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก [ts] ในภาษาญี่ปุ่นต่อผู้เรียนชาวไทยหรือไม่ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความคุ้นเคยเชิงศัพท์มีผลต่อการรับรู้เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก [ts] ผู้เรียนชาวไทยสามารถรับรู้เสียงพยัญชนะดังกล่าวได้ดีในคำศัพท์ที่คุ้นเคยมากกว่าคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคยหรือคำศัพท์ที่ไม่มีความหมาย นอกจากนี้ผู้เรียนชาวไทยขั้นต้นและขั้นกลางมีความสามารถในการรับรู้เสียงพยัญชนะดังกล่าวไม่ต่างกัน ถึงแม้ระยะเวลาการเรียนภาษาญี่ปุ่นจะนานกว่าก็ตาม ไม่ทำให้ความสามารถในการรับรู้เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรกของผู้เรียนชั้นกลางดีกว่าผู้เรียนขั้นต้น งานวิจัยนี้ยังได้เสนอผลซึ่งเกี่ยวข้องกับทฤษฎีในการรับรู้เสียงในภาษาที่สองและการนำประโยชน์ของผลวิจัยเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนเสียงภาษาญี่ปุ่น

คำ

สำคัญ

พยัญชนะกักเสียดแทรก, การเรียนรู้ภาษาที่สอง, ความคุ้นเคยเชิงศัพท์,
การเทียบข้ามภาษา

The Effect of Lexical Familiarity on the Perception of the Japanese Affricate Consonant [ts] by Thai Learners of Japanese

Abstract

This paper presents the results of a preliminary study investigating the effects of lexical familiarity on the identification of the Japanese [ts] by Thai native speakers learning Japanese. The results showed that the degree of lexical familiarity can be shown to influence the degree to which Thai learners perceive accurately. Thai learners were better at identifying words of high lexical familiarity than words of low lexical familiarity and nonsense words. However, the results also indicated that inexperienced and experienced learners perform similarly at identifying the target sound. After years of learning, experienced learners still struggled with the Japanese [ts]. Lastly, the findings of this study have relevance to theoretical issues regarding cross-linguistic speech perception. The pedagogical implications for Japanese pronunciation teaching and learning are also discussed.

Key

words

Japanese affricate, L2 speech learning, lexical familiarity,
cross-language mapping

1. Introduction

Japanese alveolar affricate [ts] (hereafter referred to as the “Japanese [ts]”) is the area in which the most frequent errors are made by Thai learners both in perception and production, even after a long period of experience with Japanese, since Thai does not have this contrast (河野, 2014). This issue should be carefully examined because it hinders valid communication and gives a bad impression to Japanese speakers. Previous studies have shown that a factor that has been found to interact with performance in second language speech (L2) is lexical familiarity (Cebrian, 2009; Flege, Takagi & Mann, 1996; Guion et al., 1992). Flege et al. (1996) found that Japanese learners were better able to correctly identify /r/ and /l/ tokens in more common words than those in less common words. It is thus hypothesised that Thai learners will correctly identify [ts] tokens more often in words that are more familiar than less familiar word and nonsense words. This study seeks evidence of learners acquiring new L2 sounds by directing their attention to the phonetic characteristics of the target sounds not by focusing on meaning. In summary, with regard to the background that knowledge of vocabulary seems to be a crucial factor in determining identification ability, this paper will investigate the influence of word familiarity, where familiar is understood as previously learned, on the identification of Japanese alveolar affricates by Thai learners of Japanese. Another aim was to determine whether Thai learners who were more experienced in Japanese could identify the target contrast better than inexperienced learners.

Moreover, this study will also look into theoretical issues in cross-linguistic speech perception by investigating the learning strategies used by Thai learners to perceive the contrast, with the general aim of this study being to provide insight into the perception of Japanese consonants by native speakers of Thai.

2. Background

2.1 The effect of lexical familiarity

Previous studies have shown that a factor that has been found to interact with performance in L2 speech is lexical familiarity (Flege, Takagi & Mann, 1996; Guion et al., 1992). According to Pierce (2014, p.63), “lexical items that occur more often in the target language can bias the participants’ performance in perceptual training tasks”. Moreover, Yamada et al. (1992) and Flege et al. (1996) similarly observed a positive correlation between lexical familiarity and the percentage of correct identifications of English /r/ and /l/ sounds by Japanese learners of English. They both found that Japanese learners were better able to correctly identify /r/ and /l/ tokens in more common words than those in less common words. In addition, Lacabex & Puerto (2014) examined the impact of phonetic training on English lexical schwa vowel by Spanish learners of English. They found that word familiarity affected learners’ performance in identifying the target sounds. To be specific, known words tended to be judged as “correct” by the students more often than unknown words. In line with these previous studies it is hypothesised that Thai learners

will correctly identified [ts] tokens more often in words that are more familiar than words that are less familiar.

2.2 Learning difficulty of Japanese [ts] sound by Thai learners

It is commonly stated that Japanese [ts] presents a challenge and is one of the most difficult sounds for many Japanese learners to perceive (Trakantalerngsak, 2016; 山川仁子・荻木禎史・宇佐川毅, 2005). เมーターปิสอิต(2014) surveyed 44 Thai learners on the current issues regarding Japanese pronunciation teaching and pronunciation learning awareness. The results of the self-evaluation questionnaire by the learners reported that they have difficulty mostly in distinguishing Japanese fricative and affricate contrasts especially [ts]. Moreover, regarding the error patterns made by Thai learners in both the perception and production of [ts], it is reported that Thai learners substitute the target sound with an [s] (河野, 2014; 山川他, 2005). After undertaking an examination of the relevant research dealing with the learning of the [ts] contrast by Thai learners, it is clear that previous studies have not

sufficiently provided data which can be used in pronunciation instruction. Most studies present the learning results based on researchers' subjective observations and have not conducted experimental research to look into in what target sound or content Thai learners have difficulty in acquiring. Hence, efficient implications for classroom L2 pronunciation instruction have not been fully established for Thai learners in Japanese language education. Table 1 illustrates the error patterns in both perception and production made by Thai learners as reported in previous studies.

Research Questions:

1. Does identification accuracy differ across different lexical contexts? And will participants be better at identifying the Japanese [ts] in familiar words rather than unfamiliar words?
2. Will experienced Thai learners be more successful in identifying the Japanese [ts] than inexperienced subjects?
3. Regarding the cross-language-mapping, do Thai learners perceive the Japanese [ts] accurately?

Table 1. Error patterns in perception and production made by Thai learners of Japanese

[ts]		[s]	(平岩(2004)、河野(2014)、山川他 (2005))
		[z]	

Stimuli from level 1 and 2 were chosen to create the “low lexical familiarity” word items. The vowel following the tokens was set as [ɯ] since [ts] only occurs in combination with this vowel in Japanese [tsɯ] of each word was in one of three positions within the word (i.e. word-initial, word-medial intervocalic, or word-final). The speech materials were recorded by two female Japanese speakers speaking standard Japanese. All 30 tokens were presented in isolation. The recording was made using a SHURE KSM32 microphone with a sampling rate of 44.1 kHz in a recording room in the Faculty of Liberal Arts building at Mahidol University. The speakers read the target words in isolation. The recordings of the words were then segmented into individual WAV files using Praat software. Before using these stimuli to conduct the identification test, the stimuli were screened for intelligibility by two different Japanese native speakers with similar approach to the participants. All the stimuli were identified with an accuracy of 100% correct identifications by those two native Japanese speakers, indicating that the test stimuli were appropriately representative of each sound tested.

3.3 Assessment of lexical familiarity

The lexical familiarity was then again assessed by all participants to investigate whether they knew the test words or not. The approach used to assess the lexical familiarity was adapted from (Thomson & Isaacs, 2009). A 5-point Likert scale of familiarity judgement

used for each word was as follows: 1 = I am certain that I don’t know it; 2 = I don’t think I know it; 3 = I might know it 4 = I think I know it; 5 = Yes, I know it.). The group of high lexical familiarity words was given an average rating of 4.3. The group of low lexical familiarity words and nonsense words were given an average rating of 1.5.

3.4 Procedure

All participants performed a minimal pair identification task of the Japanese affricate [ts]. In the identification task, they were presented with 30 minimal pairs contrasting [ts] and [s]. Participants heard a word twice and selected the choice that matched what they heard from a minimal pair written on an answer sheet by circling it. All words were presented in Hiragana. The subjects listened to the stimulus items through headphones (Sennheiser HD4.40) at a comfortable level. After the perception test, all participants were asked to complete a 5-point familiarity judgement for each word ranging from 1 = “very unfamiliar” to 5 = “very familiar” to rate the words they knew for subjective familiarity. The whole experiment took approximately 15 minutes. Instructions were delivered in Thai to ensure proper understanding of the task.

4. Results

4.1 Overall identification score

Figure 1 illustrates the overall mean percentage of correct identification for the Japanese alveolar affricate as a function of group. The mean accuracies are detailed as followed: 61%

for the inexperienced Thai learners (IT) and 65% for the experienced Thai learners (ET). The performance of the ET group was slightly better than the IT group. Overall, the results indicate that the average of identification accuracy was not high, thus suggesting that [ts] is a challenging contrast for Thai learners to identify.

learning Japanese for six months (or sixty hours), and the fourth-year students, who have been learning Japanese for three years (or at least three hundred sixty hours), perform equally well at identifying the target sound, indicating that their proficiency level does not seem to determine their success in identification ability.

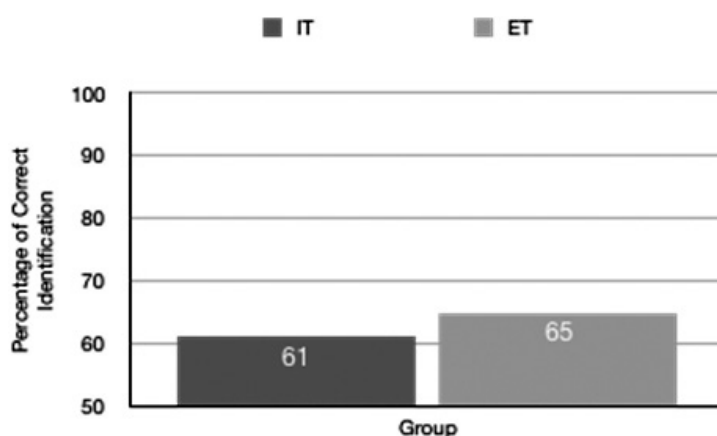

Figure 1. The mean percentage of correct identification of the Japanese [ts] for inexperienced Thai learners (IT) and experienced Thai learners (ET).

To explore whether the mean identification accuracy score of the two groups differed significantly or not, a Levene's test was used. The result of this analysis revealed that there was no significant difference between the two groups ($p > .05$). A T-test was further conducted and revealed that the mean percentage of correct identification between two groups showed no difference ($p = 0.640$), suggesting that the perception performance of the Japanese alveolar affricate did not differ between groups. The second-year students, who have been

From the results, with a mean accuracy of less than 70%, it can be said that Japanese learners find [ts] quite confusing to identify. Furthermore, [ts] seemed to still be a challenging sound to accurately identify for Thai learners after a few years of exposure to Japanese.

4.2 Word groups

Figure 2 shows the mean correct identification scores of the Japanese [ts] by Thai learners as a function of word type. For the inexperienced Thai learners, the overall mean identification scores were 74% ($SD = 23.23$), 55%

(SD=19.41) and 55% (SD=19.66) respectively for the familiar words, unfamiliar words and nonsense words. For the experienced Thai learners, the overall mean identification scores were 81% (SD=18.97), 57% (SD=20.18) and 57% (SD=27.79) respectively for the familiar words, unfamiliar words and nonsense words.

did not ($p>.05$). Both groups performed equally well at identifying the target contrast. Regarding lexical familiarity, next, a Scheffe analysis was performed to see what difference in mean scores would be posed by each lexical grouping.

The results showed that there was a significant difference between words of high

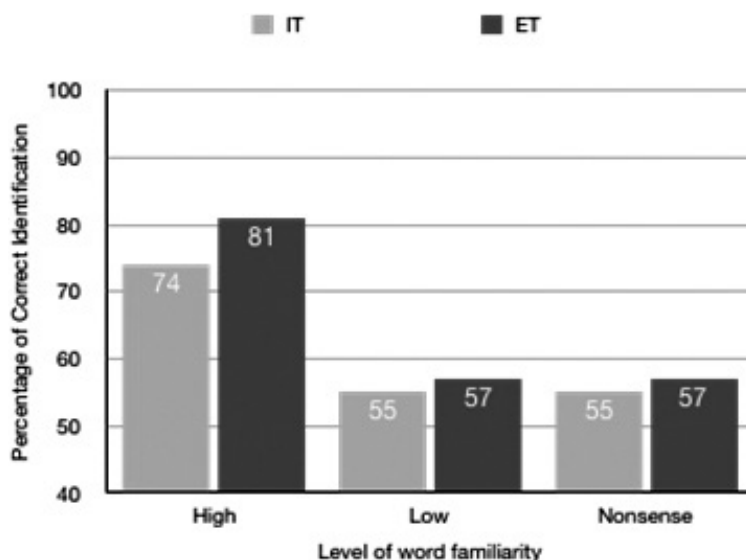

Figure 2. The mean percentage of correct identification of the Japanese alveolar affricate for inexperienced Thai learners (IT) and experienced Thai learners (ET) in high lexical familiarity words, low lexical familiarity words and nonsense word.

To see whether or not there was any significant difference between the groups and the lexical group, an analysis of variance (ANOVA) was carried out with experimental group (experienced and inexperienced) and lexical grouping (high-familiarity, low familiarity and nonsense words) as fixed factors. The results of this analysis revealed that lexical familiarity had a significant effect [$F=6.543$ $p=.003$], but the relative experience of the experimental groups

lexical familiarity and words of low lexical familiarity ($p<.05$); and words of high lexical familiarity and nonsense words ($p<.05$). These results indicate that words of high lexical familiarity were easier to identify than words of low lexical familiarity and nonsense words. Regarding the low lexical familiarity and the nonsense words, there were no significant differences found ($p>.05$), indicating that Thai learners performed equally well at identifying

the unfamiliar words and nonsense words. This study yielded a significant real word versus nonsense word difference as well as a significant high lexical familiarity words versus low lexical familiarity words difference. In other words, the results indicated that the Thai learners were relatively good at identifying the familiar words, however, they found it quite challenging to identify the unfamiliar words and the nonsense words.

4.3 Follow-up interview

(Cross-language mapping)

In addition to the identification experiment results described above, a follow-up interview was conducted to observe the strategies used by Thai learners to perceive the Japanese alveolar affricate. Data was collected randomly from 15 participants in individual interviews. The results of the follow-up interview are briefly summarised here along with some direct quotes from the participants' responses.

patterns of the strategies used by Thai learners were observed here. The trends are summarized as follows:

1) The L1 phonetic inventory plays a crucial role in perceiving the L2 sound.

2) Thai learners do not tend to establish a new sound category for the contrast. They tend to use their L1 to grasp the [ts] contrast. The strategy varies depending on the individual. A few believe that [ts] is similar to the Thai [s], showing the similar results as reported in previous research (e.g. 助川, 1993; Trakantalermsak, 2016). Others assimilate the sound into multiple Thai phonetic categories such as [s] and [tɕ].

3) A few learners misunderstand the phonetic characteristics of [ts]. They use “aspiration” or “vowel cues” to differentiate [ts] from [s].

The results above showed that Thai learners' perception of [ts] was predominantly

Table 3. Cross-language mapping used by Thai learners

Japanese [tɕ]	➡	Thai [s] (n=5) Thai [tɕ] (n=3) Stronger sound of [s] sound (n=3) [z] (n=2) In between Thai [tɕ] and Thai [s] (n=1) [tɕ] as [tɕ] and [s] as [su] (n=1)
---------------	---	--

Table 3 illustrates the majority of the rules and strategies used by Thai learners to perceive the Japanese [tɕ] contrast obtained from the follow-up interview. From the chart above, six

influenced by their L1 phonological learning, which does not allow them to perceive the target sound correctly. The Speech Learning Model (SLM) by Flege (1995), which examines

the constraints of L1 experience on learners' perception and production of L2 speech sounds, predicts that the greater the perceived phonetic distance between an L2 sound and the closest L1 sound is, the more likely it is that phonetic differences between the sounds will be detected and a phonetic category eventually established.

Results of the follow-up interviews:

All fifteen participants responded that they find the Japanese [ts] quite challenging to acquire. A few participants reported that they have more trouble in perceiving than producing the contrast.

Question 1: Does the meaning of the word help you identify the word you hear? For example, in the word “つくえ [tsukue]”, would you be able to predict that [tsu] is in the word and not [su]?

All fifteen participants reported that their prior knowledge of the word biased their decision about their identification ability.

“When I listened to the word in the test, I did not know whether it was [tsu] or [su]. I just chose the word that I thought I knew as my answer (IT group).”

“There are many words that I have never learned in the test so I randomly chose the answer without really knowing what I heard (ET group).”

Question 2: Would you like your Japanese course to focus more on pronunciation skill?

All participants responded that they would like to learn more about pronunciation.

Question 3: Would you like to learn Japanese with a native Japanese instructor?

All participants responded that they would like to learn with a Japanese native teacher.

Question : What do you think of the Japanese course at the Faculty? What kind of Japanese course do you want to take?

The fifteen participants responded thus:
“Our Japanese class is one four-hours long class. The content is mainly about Grammar and writing Kanji.”

“The Japanese course does not teach listening and speaking at all. I would love to learn those skills too.”

“There is no focus on speaking skills in the classroom so I don't feel confident to speak Japanese outside the classroom.”

“Four hours on grammar is too long.”

“Learning Japanese culture might help our language skills as well.”

A few participants reported similarly that “they would love to learn more than once a week.”

5. Discussion

5.1 Does identification accuracy differ across lexical context? And are native Thai learners of Japanese better at identifying the Japanese [ts] in familiar words rather than unfamiliar words?

The results of the identification experiment were in line with previous studies in that known words tended to be judged as “correct” by the students more often than unknown words (Lacabex & Puerto, 2014). These findings clearly indicate that a lexical familiarity effect has occurred, supporting the claims of previous studies that lexical familiarity influences L2 learners’ success in identifying non-native sounds (Flege et al., 1996). As expected, the [ts] contrast was best perceived in familiar words with a mean accuracy of identification above 74% in both the experienced and inexperienced groups of learners. On the contrary, when they were exposed to the words of low lexical familiarity and the nonsense words, they performed poorly at identifying the contrast, with a 55% and 57% mean of identification accuracy, respectively across both experimental groups. It can be supposed that this trend may have resulted from their L2 learning experiences. Words with high lexical familiarity subjectively were identified as known words at an average of 4.3 out of 5. Words such as 「こんげつ [kongetsɯ]」 ; 「あつい [atsɯi]」 and 「つくえ [tsɯkue]」 are reported to be very familiar to the participants and much higher in frequency than other low-frequency words. However, if their

lexical knowledge interfered with their decisions made here in this experiment, it is presumable that the results would show lower mean accuracy when using only low lexical familiarity items and nonsense words. The answers to Question Two of the follow-up interviews showed that when Thai learners were presented familiar words including [ts], instead of focusing on the phonetic characteristics of [ts] they chose [ts] as their immediate answer because they knew the words. As can be seen, it is believed that the meaning of the words biased their identification ability of the target words. This finding implies that using familiar words alone to test the identification ability of the non-native contrasts might not be sufficient. The findings of this study are preliminarily that to truly gauge the identification ability of the target contrast, it is important to use nonsense words in the experimental phase.

5.2 Will the experienced Thai subjects be more successful in identifying the Japanese sound than the inexperienced subjects?

The overall results show that identification ability of the Japanese [ts] did not differ between groups of different experience levels in identifying the Japanese [ts]. In other words, Thai learners of Japanese at Mahidol University have difficulty in identifying the Japanese alveolar affricate [ts] to the same degree, regardless of the length of time they have been learning Japanese. This suggests that learning Japanese for a longer period of time at Mahidol

University does not improve the identification ability of the target contrast. The reason why there was no significant difference between beginner learners and experienced learners might be because of the content of the course conducted at the university. However, it is necessary to further conduct with more number of subjects to investigate whether the claim is valid. These results imply that the Japanese alveolar affricate should be emphasized among Thai students of Mahidol University. From the follow-up interview, it was reported that the Japanese courses conducted at the university stress the content of Japanese grammar. The instruction of phonetics, particularly of how to perceive and to pronounce the Japanese sounds, is neglected.

5.3 To see the strategies of cross-language mapping used by Thai learners to perceive the Japanese alveolar affricate

Regarding the strategies used by Thai learners to grasp the Japanese [ts], the results from the follow-up interviews showed that:

- 1) Thai learners do not establish a new phonetic category for [ts].
- 2) Thai learners assimilate [ts] into inaccurate phonetic categories such as the Thai [s] or Thai [tɕ] or the voiced [z].
- 3) A few learners misunderstand the phonetic characteristics of [ts]. They use “aspiration” or “vowel cues” to differentiate [ts] from [s].

From the responses of the follow-up

interviews, six patterns of strategies used by Thai learners were observed in this study (See Table 2). This evidence strongly shows that they have a perceptual foreign accent (Strange, 1995). It is clear that the L1 influences the way L2 sounds are perceived (Flege, 1995). Thai learners assimilate the L2 sound into their L1 categories and these substitutions are likely to lead to learning difficulties. For the substitutions for [ts], the Thai [s], Thai [tɕ] and [z] were used. The substitutions found here are in line with previous studies (山川他, 2005; Trakantalerngsak, 2016).

However, according to the SLM (Flege, 1995), experiences within an L1 lead to a decreased ability to detect differences between target languages and L1 categories. Learners who have a merged L1 and L2 category will struggle to achieve native-like performance since category assimilation seems to block L2 category formation (Meyer & Schiller, 2003). The Japanese [ts] does not exist in Thai, however, most Thai learners do not form a new category for the contrast. Specifically, the patterns of the strategies used by Thai learners show that a perceptual assimilation to L1 phonemic categories has occurred and this might be the reason why they have difficulty in perceiving the contrast. In addition, another thing to keep in mind is that the perception errors that occurred in identifying [ts] among Thai learners might be related to mismatches between their L1 and the target language. These inaccurate perceptions which occurred among Thai learners result in them having difficulty in distinguishing

the target sound. However, to provide a detailed examination of cross language mapping used by learners, it is necessary to conduct a perceptual assimilation experiment. According to Guion et al. (2000), to take a specific position regarding how cross-language phonetic distance is gauged by speakers of an L2, it is necessary that the perceived phonetic distance must be assessed empirically through cross-language mapping experiments using an identification and rating methodology.

6. Pedagogical implication

The findings obtained in the follow-up interviews have provided an insightful source of inspiration for ideas about the possible modification of the Japanese course taught at the Faculty of Liberal Arts of Mahidol University. First of all, it is clear that Japanese phonetic teaching, especially of the Japanese [ts], should be focused on in the classroom setting by exposing Thai learners with a variety of real words and nonsense words through minimal-pair identification practices. Moreover, any Japanese courses conducted at the Faculty of Liberal Arts are four-hours classes taught only by Thai teachers. The course content is mainly made up of grammar lessons. An explanation of Japanese phonetics is commonly limited. However, the follow-up interviews conducted for this study showed that students are calling for a stronger focus on L2 pronunciation instruction in the classroom setting. Moreover, teachers must balance the needs of their

students within a somewhat fixed curriculum. Teachers need to find ways to integrate pronunciation into the existing curriculum and textbook materials (Celce-Murcia, Brinton, & Goodwin, 2010). Next, regarding the difficulty in perceiving the Japanese [ts], the identification ability of this contrast may be able to be trained through a period of extensive training. Trakantalerngsak (2016) conducted nine-sessions of perceptual training using a high variability method in the learning of Japanese fricative and affricate contrasts with thirty-one Thai learners of Japanese. At pre-test, it was reported that the Japanese [ts] was a challenging contrast for Thai learners. However, the author reported that Thai learners can be trained to better identify the Japanese [ts], showing an 18% improvement of identification scores after training was given. Moreover, Schmidt (2001) states that in communicative L2 learning environments, learners tend to focus on meaning, but when their attention is explicitly oriented toward phonetic form, learning outcomes can be improved. Hence, apart from teaching common words from textbooks, exposing learners to various nonsense words and unfamiliar words of which they had no lexical knowledge might direct learners' attention solely to the phonetic characteristics, and thus better learning of the target contrast may occur since these words may help learners create new, strong and stable sound categories that are founded truly on the phonetic form rather than a lexical meaning base.

7. Summary

In summary, this study showed that lexical familiarity influences the accuracy with which Thai learners of Japanese identify the Japanese [ts]. The results suggest that occurrences of [ts] are relatively difficult for them to identify. Next, unexpectedly, Japanese [ts] still poses a problem among experienced Thai learners of Japanese even after a few years of learning. They performed comparably to inexperienced learners. This finding suggests that instruction of Japanese consonants such as [ts] should be focused on in the classroom setting. The follow-up interviews showed that Thai learners do not establish a new sound category for the Japanese [ts], rather they tend to map the sound onto their L1 sound system. It is strongly believed

that the perception errors of the Japanese [ts] which occurred among Thai learners might be related to mismatches between their L1 and the target language. In conclusion, as a contribution to Japanese language teaching and learning, it is necessary to focus on teaching the Japanese [ts] by introducing the listening practices using minimal-pair identification tasks in the classroom setting as well as giving the explicit articulatory explanation at Mahidol University. Moreover, not only exposing the real words from the textbook it is important to use various nonsense words and unfamiliar words of the Japanese [ts] to help learners create accurate category for the contrast. However, to support the claim found in this study, it is important to recruit larger number of participants.

References

- [1] Amano, S. & Kondo, T. (2008). *NTT database series nihongo no goitokusei [Lexical characteristics of Japanese]*. Tokyo: Sanseido.
- [2] Cebrian, J. (2009) *Exploring the roles of instruction and word familiarity in L2 vowel identification*. Paper presented at the Phonetics Teaching & Learning Conference. Organised by University College London, UK.
- [3] Celce-Murcia, M., Brinton, D., & Goodwin, J. (2010). *Teaching pronunciation: A course book and reference guide*. New York, NY: Cambridge University Press.
- [4] Flege, J. E. (1995). *Second language speech learning: Theory, findings, and problems*. In W. Strange (Ed.), *Speech perception and linguistic experience: Theoretical and methodological issues in cross-language speech research* (pp. 233-277). Timonium, MD: York Press.
- [5] Flege, J. E., Takagi, N., & Mann, V. (1996). *Lexical familiarity and English-language experience affect Japanese adults' perception of /ɪ/ and /ʊ/*. *Journal of the Acoustical Society of America*, 99, 1161-1173.
- [6] Guion G. S., Flege, E. J., Yamada, A. R. and Pruitt, C.J. (2000). *An Investigation of Current Models of Second Language Speech Perception: The case of Japanese Adults' Perception of English Consonants*. *Journal of the Acoustical Society of America*, 107, 2711-2744.
- [7] Lacabex, G. L. & Puerto, F. G. (2014). *Raising perceptual phonemic awareness in the EFL classroom*. *Proceedings of the international symposium (COPAL)*. Volume 5, March 2014, pp 203-215.
- [8] Meyer, A & Schiller, N. (2003). *Phonetics and phonology in language comprehension and production: Differences and similarities*. Berlin: Mouton.
- [9] Pierce, R. L. (2014). *Learning novel vowel contrasts: Experimental methods in classroom applications*. (Doctoral dissertation, University of Illinois).
- [10] Schmidt, R. (2001). *Attention*. In P. Robinson (Ed.), *Cognition and Second Language Instruction (Cambridge Applied Linguistics, pp. 3-32)*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [11] Strange, W. (1995). *Phonetics of second-language acquisition: Past, present, future*. *ICPhS* 95, 4, 76-83.
- [12] Thomson, R. I. & Isaacs, T. (2009). *Within-category variation in L2 English vowel learning*. *Canadian Acoustics*, Vol. 37(3), 138-139.
- [13] Thomson, R. I. & Derwing, T. M. (2016). *Is phonemic training using nonsense or real words more effective?* *Proceedings of the 7th Pronunciation in Second Language Learning and Teaching Conference*, 88-97, Ames, IA: Iowa State University.

- [14] Trakantalerngsak, T. (2016). “The Effect of Perceptual Training on the Learning of Japanese Fricative and Affricate Contrasts by Native Thai Learners of Japanese” . (Doctoral dissertation, Osaka University).
- [15] Yamada, R., Tohkura, Y., & Kobayashi, N. (1992). *Effect of word familiarity on non-native phoneme perception: identification of English /r/, /l/, and /w/ by native speakers of Japanese, in Second Language Speech, edited by A. James and J. Leather. Mouton de Gruyter, The Hague.*
- [16] 河野俊之 (2014). 『音声教育の実践 (日本語教師のためのTIPS77 第3巻)』 東京：くろしお出版.
- [17] 助川泰彦 (1993). 「母語別に見た発音の傾向-アンケート調査の結果から-」 『日本語音 声と日本語教育』 187-222.
- [18] タサニー・メーターピスィット(2014). 「タイ人日本語学習者のための音声教育の現状と課題—教師の教育方法と学習者の取り組み方を中心に」 『早稲田日本語教育学』 14-15-16, 87-104.
- [19] 平岩ゆか (2004). 「タイ人日本語学習者に対する発音指導のための基礎的研究」 『Japanese Language Education Methods (JLEM)』 11(1), 10-11.
- [20] 山川仁子・荳木禎史・宇佐川毅 (2005). 「タイ人日本語学習者における破擦音ツの習得」 『Proceedings of the auditory research meeting 』 35(11), 663-668.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Affiliation: Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

Corresponding email: tanporn.tra@mahidol.edu

การรับรู้คำยืมภาษาอังกฤษของ นักศึกษาไทยที่เรียนภาษาญี่ปุ่น

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความเข้าใจและรูปแบบข้อผิดพลาดเกี่ยวกับคำยืมภาษาอังกฤษในการเรียนคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาปี 3 ที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก จำนวน 106 คน จากมหาวิทยาลัยไทย 4 แห่ง โดยแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มเก่ง 21 คน และกลุ่มอ่อน 85 คน ตามผลสอบวัดระดับความรู้ภาษาญี่ปุ่น ใช้แบบทดสอบความเข้าใจคำยืมภาษาอังกฤษ 3 ชุด จำแนกตามประเภทคำยืม คือ 1) แปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำยืม 20 คำ 2) แปลคำยืมเป็นคำศัพท์เดิมในภาษาอังกฤษ 20 คำ 3) แปลคำยืม 6 คำเป็นคำศัพท์เดิมในภาษาอังกฤษ โดยเป็นคำที่ญี่ปุ่นสร้างขึ้น 5 คำ และคำยืมที่มาจากภาษาอื่น 1 คำ ใช้สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานวิเคราะห์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลคำยืมในเชิงคุณภาพ ผลวิจัยพบว่า ความถูกต้องหรือความสามารถเข้าใจได้ในการแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำยืมของนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการแปลคำศัพท์ในอีก 2 ชุด (กลุ่มเก่ง 2.55, 2.48, 1.87 กลุ่มอ่อน 2.18, 2.16, 1.59 ตามลำดับ) และพบปัญหาการแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีพยางค์ท้ายคำที่อยู่ในตำแหน่งไม่ออกเสียง รูปแบบข้อผิดพลาดในการแปลคำศัพท์ทั้ง 3 ชุด สัมพันธ์กับประเภทของคำยืม และสัมพันธ์กับการออกเสียงคำศัพท์ของนักศึกษา

คำ

สำคัญ

การรับรู้, คำยืม, ภาษาญี่ปุ่น, การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด

Recognition of English Loan Words by Thai Students of Japanese

Abstract

This research examined the comprehension and error patterns related to loan words in the Japanese vocabulary learning of 106 third-year students majoring in Japanese from 4 universities in Thailand. The students were divided into good and poor groups (21:85) according to their Japanese Language Proficiency Test (JLPT) results. They were asked to translate 1) 20 English words with their equivalent loan words; 2) 20 loan words with the original English words; and 3) 6 loan words: 5 Japanese innovative forms and 1 other European origins with the original English words. Descriptive and inferential statistics were used to analysis the data. Qualitative analysis was applied to describe the types of errors that the students made. It was revealed that the translation correctness or comprehensibility of English words to loan words was higher than the two other two types of loan words in both groups of students (good group: $\bar{x}$ = 2.55, 2.48, 1.87; poor group $\bar{x}$ = 2.18, 2.16, 1.59). The students faced problems in the translation of English words ending with the schwa sounds. The error patterns in identifying the loan words of the students were related to the types of loan words. They were also related to the students' pronunciation of the English words and the loan words.

Key words

recognition, loan words, Japanese, error analysis

1. Introduction

Many foreign words were borrowed into Japanese over the centuries. Loan words (mostly from English) were frequently used even though there are Japanese equivalents, this phenomenon shows the Japanese need for new linguistic materials to continually enrich their own language and semantic nuances. A massive rise of loan word in Japanese was noticeable with a drastic increase of loan words entries in Japanese dictionaries, from 1,500 entries in 1912 to 30,500 entries in the 1990 (Tomoda, 1999; Scherling, 2015). Sanseido's Concise Dictionary of Foreign Words in 2010 edition contained 48,100 entries of loan words. However, the numbers of dictionary entries cannot illustrate the true extent of the number of loan words actually in use. Various media - White Papers, Public Information Bulletins, magazines, television and newspapers showed the most frequently used loan words. The field of tourism also shows extravagant use of English loan words and other European words (Moeran, 1989), and one of these is travel the brochure.

A lot of loan words, English sounding words in Japanese, are actually created to fit the Japanese phonology system. Therefore at the first hearing them, it may lead to a bit of confusion. In addition, the meaning of some loan words has changed. Thus, the loan words made it more difficult and complicated to comprehend, not only for Japanese students of foreign languages, but also for students of Japanese. The issue aroused arguments

among researchers (Arabski, 2006; Igarashi, 2007; Daulton, 2008) about the advantages and disadvantages of loan words, not only in English learning among Japanese students, but also among learners of Japanese. However, little research has been directed to the topic of how Thai university students studying Japanese as a major recognize loan words and their tendency to make errors related to these words in learning Japanese.

To reveal the responses of the students addressed above, two purposes of this study were investigated:

- 1) To what extent Thai university students of Japanese major: good and poor group, comprehend English loan words in Japanese;
- 2) What errors occurred in their transliteration of English words to loan words equivalents, and loan words to the original word in English?

2. Literature Review

2.1 Loan Words in Japanese: Historical

European loan words were first imported into Japanese during the mid-16th to the mid-17th century with the coming of Portuguese Jesuits, followed by Spanish missionaries. Many loan words in the fields of foodstuffs, cloth and clothing, drugs and medicinal goods, a small group of tools and appliances, and place names came into Japanese. These loan words played a role as a lexical gap filler in Japanese (Irwin, 2011), for instance, pan パン (bread), botan ボタン (button) and meriyasu メリヤス (knitting). Due to the popularity of Dutch Studies

during Japan's long period of isolation (from 1640 to 1853), Western scientific knowledge and technology were transmitted to Japan through the Dutch language. The loan words played a role as a medium to absorb advanced Western knowledge (Irwin, 2011), as well as a lexical gap filler in Japanese. Loan words such as kobaruto コバルト(cobalt), koohii コーヒー (coffee) and garasu ガラス (glass) were borrowed into Japanese. Due to the end of the country's isolation in 1853, Japan underwent rapid modernization. Therefore, Western technology, Western customs and life styles were preferred among the elite classes. As a result, many loan words from English, French, German, Italian and Russian were introduced into Japanese. The loan words, for example, saizu サイズ (size), zubon ズボン (trousers) and ankeeto アンケート (questionnaire) came to be used in Japanese. Loan words related to thinking, patterns of behavior and worldview were also imported.

After World War II, Japan's import of Western values and culture was mostly directly from the U.S. Overseas travelling and English language learning were promoted and gained greater popularity with the public. These caused a great amount of English to be continually added to Japanese. Olah (2007) noticed that many English loan words play a role giving a semantic void that existed in Japanese, or fill a lexical gap, and to express a sense of progress and modernization. In many cases, the loan word form might not be recognizable to a native English speaker.

2.2 Japanese Writing System

The writing of Japanese text is done today by using a mixture of three different scripts: kanji (漢字), hiragana (ひらがな) and katakana (カタカナ), and each of these scripts has definite functions. In addition, the Latin alphabet (romaji) and Arabic numbers are also used.

Kanji, Chinese characters or ideograms, are not used for phonetic purposes. Hiragana and katakana are syllabic, and they are purely phonetic symbols. Hiragana is mainly used in grammatical elements while katakana is mainly used for the transcription of foreign loan words borrowed into Japanese (other than Chinese).

The influx of loan words brought an expansion of the Japanese sound inventory or re-order in terms of phonetics. The government's initiative to assign a special syllabary to loan words, and to continuously improve and elaborate on it, allowing better phonetic transcriptions. The revision and guidelines for transcribing loan words in katakana was done two times, in 1954 and 1991. As a result, multiple forms for the same words arose (Igarashi 2007). It corresponds to personal preference. For examples: the word "romantic" can be written in the new form as romantikku (ロマンティック) or in an old form as romanchikku (ロマンチック). The different forms of this loan word is based on using different Japanese phonological rules to transcribe it. This variation of loan words writing may confuse learners of Japanese since both types of writing are accepted to use in written text. Students may face difficulties in recognizing the subset

of English loan words. Recognizing similarity in form is typically the key to lexical transfer (Daulton, 2008). This can imply that a word in its original form could be better understood or predicted than a word with variations in the process of word recognition. Normally, Japanese people romanize English loan words according to their perception of English sounds (Kitanaka, 2007). Problems in transcription may occur since Japanese has fewer consonant and vowel sounds than English. In addition, Romanization is a transcription of Japanese sounds, not English sounds; therefore, it might lead to misspelling the words.

2.3 Linguistic Changes of Loanwords

Once English words were incorporated into Japanese, they were changed to variations in Japanese linguistics (Daulton, 2008; Stanlaw, 2004 and Kay, 1995). Orthographic change: Instead of using the original form of the word in the Roman alphabet, loan words are written in katakana.

Phonological change: The Japanese language is based on syllables rather than a phonetic system, and the 5 vowel sounds can occur with a number of consonants (Thompson, 1990).

According to Tsujimura (1996), Japanese lacks four typical sounds /f/, /v/, /θ/, and /ð/ and has only /r/ instead of /r/ and /l/, and these facts are primary concerns when an English word is borrowed into Japanese. Therefore, the four missing sounds /f/, /v/, /θ/, and /ð/ are substituted by /ϕ/, /b/, /s/ and /z/, respectively. Since tense, lax and schwa vowels do not

exist in Japanese, the closet sounds existing in Japanese are substituted when English loan words are transcribed. In addition, consonant clusters in English are separated with vowels (except those beginning with 'n'), as in スケジュールsukejuuru (schedule), トラベルtoraberu (travel). And when English loan words ending in a consonant other than 'n' must add a vowel after them, as in ウェルカムwerukamu (welcome), ゲストgesuto (guest).

Morphological change: Morphological change can involve two aspects: those with grammatical functions and those without grammatical functions. The most typical change of English loan words in Japanese is clipping, or shortening of the original word, which does not affect parts of speech such as ビルbiru (building).

Semantic change: Three main processes: semantic restriction, semantic shift and semantic extension (Scherling (2015) are involved in semantic change of loan words. Semantic restriction, or semantic narrowing, is commonly found in loan words in Japanese. For examples: ドライヤーdoraiyaa (only mean hair dryer in Japanese). Semantic shift referring to the meaning of the loan words is slightly shifted from the meaning of the original English such as スマートsumaato (smart) refers to slim, slender (Loveday, 1996). Sometimes the meaning of a loan word is an extension or has a different meaning (Scherling, 2015) such as サービスsaabisu (service) referring to a complementary gift given by a business establishment or a restaurant to a customer.

Syntactic change: Syntactic change occurs due to morphological change and it makes loan words have their parts of speech changed. This makes loan words morphologically indistinguishable from native Japanese words. Key (1995) categorized this process as morphological change.

2.4 Word Formation of Loan words in Japanese

In the present study, loan words were categorized into five types as follows.

2.4.1 Original form

Borrowed English words have been phonologically changed to incorporate with native Japanese phonology. However, the original form of loan words is usually used. In a present study, the original form was separated and listed as one type of loan words as Kitanaka (2007) suggested in order to clearly categorize them from the others. Loan words in this category are e.g. パーティー *paatii* (party), ホテル *hoteru* (hotel), ゴルフ *gorufu* (golf) and ゴールデン *gooruden* (golden).

2.4.2 Clipping/Abbreviation

Clipping/Abbreviation is a process of forming a new word by dropping one or more moras of loan words in order to abbreviate a long word. The more moras a loan word contains, the more likely it is to have mora clipping (Irwin, 2011). Loan words in Japanese can undergo three processes of clipping including fore-clipping, mid-clipping, or back-clipping (Shibatani, 1990). Fore-clipping is removing the first part of the loan word and

the later moras are retained such as アルバイト *arubaito* > バイト *baito* (part-time job). Mid-clipping is removing the beginning and end of a loan word's moras to form a new word, such as エンターテインメント *entaatinmento* > エンタメ *entame* (entertainment). In back-clipping, the latter part of a loan word is omitted and only the first, two, three, four, or occasionally five moras are retained, such as ビルディング *birudingu* > ビル *biru* (building).

2.4.3 Compounding and Compound clipping

Compounding plays a major role in Japanese word formation, and it may be any combination of free words. There are “imported” and “assembled” English loan word compounds (Kageyama and Kishimoto, 2016). Imported compounds are those that have been borrowed directly from English, for example, “life” and “jacket” are combined to construct a compound loan word as ライフジャケット > *raifu jaketto* (life jacket). Whereas assembled compounds are those which have been produced from two independently borrowed non-compound English words, for example, “internet” and “access”, are constructed as a new word, as in インターネットアクセス *intaanetto akusesu* (internet access) in Japanese.

Compound clipping is rather different from mora-clipping, and should not be confused. In mora-clipping, the syllable plays a major role (J.Ito, 1990; Ito and Mester, 1992; Labrune, 2002 as cited in Kageyama and Kishimoto, 2016), whereas in compound clipping, the syllable plays only

a bit part (Kageyama and Kishimoto, 2016). For instance: computer + software > コンピュータソフトkompyuuta sofuto (computer software).

2.4.4 Word order inversion

The order of some English compound words is inverted when they come into Japanese. Kageyama and Kishimoto (2016) explained that imported compounds are a small number whose elements have been switched during the borrowing process. For instance: toaster oven > オーブントースターoobun toosutaa (toaster oven).

2.4.5 Loan words of other European origins

Japanese has borrowed many words of other European origins, though mostly are English. “アンケート”ankeeto is derived from French “enquête, which means “questionnaire” in English.

There are other forms of loan word formation but they were not used in the present study. Through these various processes of word formation, loan words are simplified and become easier to pronounce for native Japanese, but it might lead to a bit of confusion for Japanese English speakers or learners of Japanese.

2.5 Differences between Japanese and English

2.5.1 Phonology

Japanese has a rather limited phonetic inventory, both in number of sounds and in their distribution, and is based on syllables rather than a phonetic system (Thomson, 1990). There

are five vowels and 17 consonant phonemes in Japanese compared with the English language total of 20 vowels and 24 consonants. The number of vowels and the tense / lax distinction is the greatest significant difference between the vowels systems of both languages (Ohata, 2004). The non-existent vowels in Japanese could cause difficulties in perceiving the target language.

2.5.2 Vowels

Japanese syllable structure is very simple, and there are few consonant clusters. Thus Japanese learners find the more complex distinctions and sound combinations of English very difficult to produce. Vowels being the most noticeable problem for Japanese learners, as discussed in Thomson’ study (1987), are /ɔ:/, /əʊ/, /æ/, /ʌ/, /ɜ:/, /ə/, /ʌ/, /ʊ/ and /u:/.

2.5.3 Consonants

The most characteristic difference between Japanese and English consonantal systems is in the unique distribution pattern of consonants of both languages. Case (2012) pointed out that the main distinctions between how the Japanese pronounce words that are derived from English in their own language and how the British or the American pronounce those words, are based on Japanese’s syllabic language system. Japanese’s lack of consonant clusters thus consonants apart from a final n, must be followed by a vowel in Japanese, such as /booto/ for boat. Thomson (1987) described the most noticeable errors made by Japanese learners when pronouncing /ʌ/, /r/, /h/, /f/, /θ/,

/ð/, /v/, /g/, /n/, /t/, /d/, /s/ and /z/. The difficulty of great grammatical, lexical and phonetic disparity in both languages cause problems for learners of the target language.

3. Previous related studies

Kimura (1989) conducted a test consisting of 34 English loan words, presented in a form of a multiple-choice test with Japanese EFL and ESL students at the college level. The students were appointed to match the English words to three definitions offered for base-words and non-base-words. The result revealed that both groups scored 5% better for base-words over non-base-words.

Daulton (1998) tested 27 Japanese first year junior college English major to find whether their recall and recognition of lexical items with loan words correlations was better than for those without. The test consisted of 60 words: base-words and non-based words. The words were ranked by the difficulty into three groups of five words: junior level, high school level and university level respectively. The participants were given a fill-in the blanks test which provided the first and last letter of each item. The result revealed that spelling of both base-words and nonbase-words performed well at the junior high school level.

Van Benthuyzen (2007) tested Japanese L1 ESL learners' ability to distinguish between English words which have been adopted into Japanese and words which have not been adopted, including testing their ability to

provide the Japanese words for the English words that have been adopted. The test items were taken from words in the 1001-2000 frequency range of the GSL; participants were able to correctly identify, on average, 70% of the tested words.

Kitanaka (2007) examined Japanese adult English learners' perceptions and attitudes towards English loan words (5 homemakers and 5 ESL students). Comprehension and error patterns related to loan words in English vocabulary learning were also investigated. It revealed that their error patterns were related to the types of loan words.

4. Research Method

4.1 Participants

The participants totaled 106, of which 31 came from Suan Sunandha Rajabhat University, 31 were from the University of the Thai Chamber of Commerce, 15 were enrolled in Srinakharinwirot University and 29 came from Rajamangala University of Technology Rattanakosin Borpit Pimuk Chakrawad Campus. All students were the third year and took Japanese as a major subject for their degree. They have an English education background (66% for more than 10 years, 26% for 9-10 years) as a foreign language, and they could participate in the study on a voluntary basis; therefore they served the purpose of the study. The participants were grouped into a "good" group (N=21) and "poor" group (N=85) according to their level in the Japanese Language Proficiency Test (JLPT) results. Students who passed the JLPT level

N2 - N4 were put into the “good” group, and the rest (N5 and no JLPT results) were put into the “poor” group. There were 3 reasons to divide the students into 2 groups like this. 1) The present study aimed to examine loan words without text, and no grammatical competence required. 2) The linguistic competence of the student who passed N4 is understanding familiar daily topics while the student with N5 is understanding typical expressions therefore their experience of exposure to loan words was different 3) The students with poor Japanese ability had not taken the JLPT yet or did not pass the test regarding to mini-interview with the heads of Japanese program/Japanese section of the 4 universities.

4.2 Data Collection

A demographic questionnaire was used to investigate students’ characteristics: age, gender, educational background of English and Japanese, JLPT results and self-evaluate of English vocabulary size. Comprehension Test was employed to examine to what extent students could identify 20 English words (List A) with their equivalent loan words, 20 English loan words (List B) with the original English words, and 6 loan words of Japanese innovation and other European origin (List C) with the original English words. To prepare the test items, firstly, two sources of materials: Japanese textbooks which have been used for Japanese major students in Thai universities, and Japanese travel brochures were examined. From 9 textbooks (6 Beginning and 3 Intermediate), finally, Minna no Nihongo 1, 2 (みんなの日本語 1, 2) and Manabou Nihongo1, 2 (学ぼう！にほんご1, 2) were chosen since both

books were designed for beginners at the N5-N4 level of the Japanese Language Proficiency Test (JLPT) and the number of lessons in the books is roughly closed (50:40 lessons). The textbooks were written in Japanese using 3 scripts; hiragana, katakana and kanji.

For travel brochures, HIS SMILE and CIAO HIS, travel brochures from two travel agencies in Japan were selected since they were printed in three Japanese scripts, and they provided tour packages to Thailand from March to September 2015. H.I.S. SMILE consists of 109 pages while CIAO H.I.S. had 47 pages, thus a wide range of loan words could be collected.

Secondly, all katakana words in the textbooks and the travel brochures were extracted totalling 19,196 words (including single words and compound words but katakana words which were used for onomatopoeia, special emphasis, or words generally written in kanji or hiragana were ignored). The method of β units counting was adopted to analyze the number of katakana words since loan words cannot be broken down into semantic constituents. With the β units counting method (Igarashi, 2007; Saiga, 1955), a sentence is divided into morphemes, offering a better way for counting words as morphological units. A total of 24,629 words (repeated words were counted) were typed into a computer database.

Thirdly, the obtained loan words were analyzed using the AntConc Software Program to find the rank and frequency of the words. Fourthly, 40 words were randomly selected after a consult the obtained loan words from the AntConc with The English - Japanese Loanwords

which appear in the 2000 most common words in English which were introduced by Daulton (1999). The selected words were in the original forms, clipping, geminate, and the words of noticeable errors made by Japanese learners when pronouncing as stated in 2.5.3. As a result, 20 words were put into List A (English), the rest, 20 words were grouped into List B (katakana script). Since the loan words in the types of compounding and compound clipping, word order inversion, and loan words of other European origins did not find in the fourth step

of the word selection, 6 loan words which were adapted from Kitanaka (2007) were used in List C (katakana script). These 3 Word Lists could illustrate to what extent the students of Japanese major: good and poor group, comprehend loan words both based-words and non-based-words, and types of errors which the students made in the translation of loan words into English and vice versa. The words used in a present study were those in Table 1, Table 2 and Table 3.

Table 1. Words in List A

English words	Japanese transliteration	Romaji	English words	Japanese transliteration	Romaji
1. area	エリア	eria	11. image	イメージ	imeeji
2. arrange	アレンジ	arenji	12. oil	オイル	oiru
3. body	ボディー	bodii	13. out	アウト	outo
4. building	ビル	biru	14. party	パーティー	paatii
5. course	コース	koosu	15. present	プレゼント	purezento
6. check	チェック	chekku	16. report	レポート	repooto
7. flight	フライト	furaito	17. restaurant	レストラン	resutoran
8. group	グループ	guruupu	18. service	サービス	saabisu
9. golf	ゴルフ	gorufu	19. shopping	ショッピング	shoppingu
10. hotel	ホテル	hoteru	20. staff	スタッフ	sutaffu

Table 2. Words in List B

Loan words	English Words	Romaji	Loan words	English Words	Romaji
1. アトラクション	attraction	atorakushon	11. パッケージ	package	pakkeiji
2. クラシック	classic	kurashikku	12. リクエスト	request	rikuesuto
3. クラウン	crown	kuraun	13. ラッシュ	rush	rasshu
4. ダイエット	diet	daietto	14. スケジュール	schedule	sukejuuru
5. フラワー	flower	furawaa	15. スムーズ	smooth	sumuuzu
6. フルーツ	fruit	furuutsu	16. ストレス	stress	sutoresu
7. ゴールデン	golden	gooruden	17. ストライキ	strike	sutoraiki
8. ゲスト	guest	gesuto	18. ทราเวล	travel	toraberu
9. ランチ	lunch	ranchi	19. เวลカム	welcome	werukamu
10. มิลกี้	milky	mirukii	20. 프라이เวท	private	puraibeeto

Table 3. Words in List C

Loan words	English Words	Romaji
1. ライフジャケット	raifujaketto	life jacket
2. อินเทอร์เน็ตアクセス	intanetto akusesu	internet access
3. ได라이어	doraiyaa	hair dryer
4. โอ븐トースター	oobun toosutaa	toaster oven
5. คอมพิวเตอร์ซอฟต์	konpuutaa sofuto	computer software
6. アンケート	ankeeto	questionnaire

4.3 Reliability and Discriminant validity of Instruments

To ensure the reliability of instrument (List A and B), the quality of the measurement procedure was tested. It showed that an internal consistency reliability of the test in List A are .954, and List B are .901 using Cronbach's Alpha. The discriminant validity of List A, it was found to be .82, with a range of .37 to 1.00. In List B, it was found to be .55, with a range of .32 to .77. This showed the reliability and the discriminant validity of the test instruments. For List C, adapting from the pre-existing questionnaire which was designed by Kitanaka (2007), it was also considered as good and acceptable.

The test took place from 21 April to 16 May 2015 in 4 universities which the participants were studying. It used 45 minutes for each participant to finish the test and the questionnaire.

5. Data Analysis

Descriptive and Inferential Statistics were used to describe the basic features of the data. In addition, the t-test assesses whether the means of two groups of students (good and poor) were statistically different from each other

in their translation of the words List A, B and C. Evaluation of correctness or comprehensibility and error analysis were used to analyze data of comprehension test for List A, B and C.

To evaluate their correctness/comprehensibility, the responses were categorized into 4 groups: correctness, misspelling, fault and no response. A correct answer was awarded a mark of 3, misspellings a mark of 2, faults a mark of 1 and 0 marks for no response. In addition, the t-test tested for discriminant validity for each item between the good group and poor group of students.

All words in 3 sets of vocabulary comprehension test were classified based on the differences between Japanese and English phonology, and linguistic change of loan words. They were presented with their loan words equivalents and their original English equivalents.

6. Research Findings

The responses of 3 sets of vocabulary comprehension test by the good group and poor group of students showed as follows:

Table 4. Comparison of Means between Good and Poor Groups of Students in Word Translation

Word Lists	Good Group (N=21)			Poor Group (N=85)		
	Mean	Std.	Std. Error	Mean	Std.	Std. Error
A	2.55	0.6164	0.1637	2.18	0.6779	0.1601
B	2.48	0.7721	0.1686	2.16	0.9593	0.1041
C	1.87	0.8486	0.1850	1.59	0.8475	0.0918

Table 4 revealed that the good group performed better than the poor group in translation of all Word lists (2.55, 2.48, 1.87: 2.18, 2.16, 1.59 respectively). Both groups could identify Words List A (English words to loan words equivalents) higher than Word List B (loan words to the original English words) and Word List C (Loan words of Japanese Innovation and other European origins to the original English words). The finding indicated that translation of English words into loan words was easier than translation of loan words into the original English words. It was difficult for both groups of students to identify the loan words of Japanese innovation and other European origins to their original English words.

6.1 Responses to words in List A

As shown in Table 5, in general, the good group performed better than the poor group in identifying English words with their equivalent loan words ($M=2.55$: $M=2.18$). Five out of twenty words, arrange, out, present, staff and flight could be identified correctly by the good group at a lower scores than the rest of the words (2.19, 2.33, 2.38, 2.38, 2.43, respectively). The poor group could translate arrange, flight, present, body and out at a lower score than the rest of the words (2.04, 2.06, 2.06, 2.07, 2.12, respectively). The word “arrange” got the lowest mean in both groups (2.19, 2.04 respectively).

Table 5. Comparison of Means between Good and Poor Groups in Identifying Words in List A

English Words	Good Group (N=21)			Poor Group (N=85)		
	Mean	Std.	Std. Error	Mean	Std.	Std. Error
1. area	2.48	.814	.147	2.27	.543	.187
2. arrange	2.19	.928	.203	2.04	.808	.221
3. body	2.52	.750	.133	2.07	.483	.172
4. building	2.62	.669	.172	2.15	.716	.165
5. course	2.62	.740	.196	2.26	.819	.184
6. check	2.62	.498	.161	2.32	.694	.132
7. flight	2.43	.746	.221	2.06	.943	.192
8. group	2.57	.507	.135	2.45	.567	.127
9. golf	2.57	.676	.195	2.28	.825	.173
10. hotel	2.90	.301	.104	2.76	.454	.082
11. image	2.67	.658	.163	2.25	.671	.161
12. oil	2.52	.680	.180	2.25	.754	.169

English Words	Good Group (N=21)			Poor Group (N=85)		
	Mean	Std.	Std. Error	Mean	Std.	Std. Error
13. out	2.33	1.017	.218	2.12	.865	.241
14. party	2.52	.512	.143	2.58	.605	.130
15. present	2.38	.669	.172	2.06	.713	.165
16. report	2.62	.669	.153	2.38	.617	.161
17. restaurant	2.86	.359	.108	2.84	.459	.093
18. service	2.76	.539	.179	2.26	.774	.144
19. shopping	2.43	.676	.146	2.21	.579	.160
20. staff	2.38	.590	.145	2.38	.597	.144
Average	2.55	0.616	0.164	2.18	0.678	0.160

As for party, the good group was evaluated at 2.52 points while the poor group got 2.58 points. It showed that the poor group could translate this word better than the good group. However, no significant differences were seen between the two groups in identifying party. Independent t-tests were carried out with the alpha level set at .05. An independent t-test revealed that the good group ($M=2.52$, $SD=.512$, $t=-.367$) and the poor group ($M=2.58$, $SD=.605$, $t=-.407$) were not different. The p-value is .687, and therefore, the difference between the two means is not statistically significantly different.

6.2 Responses to words in List B

Responses to words in List B (loan words with the original English words) were presented in

Table 6. In general, the good group could perform better than the poor group ($m=2.48:m=2.16$). It found that 5 out of 20 words, クラウン, パッケージ, スケジュール, プライベート and ゲスト got lower point than the rest of the words in being identified by the good group (1.48, 2.05, 2.05, 2.05, 2.10 respectively). A lower score of correctness in identifying 7 out of 20 words in List B by the poor group were shown as follows: クラウン, スケジュール, プライベート, ストライキ, ゲスト, アトラクション and パッケージ (1.16, 1.38, 1.38, 1.75, 1.88, 1.88, 1.92, respectively). As for クラウン, both groups were evaluated with the lowest mean than the rest of the words (1.48, 1.16, respectively).

Table 6. Comparison of Mean Scores between Good and Poor Groups in Identifying Words in List B

Loan Words	Good Group (N=21)			Poor Group (N=85)		
	Mean	Std.	Std. Error	Mean	Std.	Std. Error
1. アトラクション	2.24	1.091	.238	1.88	1.096	.119
2. クラシック	2.71	.902	.197	2.27	1.179	.128
3. クラウン	1.48	1.167	.255	1.16	1.132	.123
4. ダイエット	2.95	.218	.048	2.76	.666	.072
5. フラワー	2.95	.218	.048	2.88	.448	.049
6. フルーツ	2.95	.218	.048	2.59	.806	.087
7. ゴールデン	2.86	.478	.104	2.33	1.005	.109
8. ゲスト	2.10	1.044	.228	1.88	.993	.108
9. ランチ	2.24	.995	.217	2.49	.908	.098
10. ミルキー	2.62	.921	.201	2.61	.832	.090
11. パッケージ	2.05	1.117	.244	1.92	1.093	.119
12. リクエスト	3.00	.000	.000	2.60	.743	.081
13. ラッシュ	2.57	1.076	.235	2.04	1.200	.130
14. スケジュール	2.05	.973	.212	1.38	1.046	.113
15. スムーズ	2.76	.539	.118	2.64	.769	.083
16. ストレス	2.71	.561	.122	2.51	.881	.096
17. ストライキ	2.14	1.315	.287	1.75	1.204	.131
18. トラベル	2.29	.956	.209	1.80	1.183	.128
19. ウェルカム	2.81	.680	.148	2.41	.955	.104
20. プライベート	2.05	.973	.212	1.38	1.046	.113
Average	2.48	0.772	.169	2.16	0.959	.1041

Considering each word's mean score, all words, except ランチ ranchi (lunch) which the good group got mean score lower than the poor group (2.24: 2.49). However, no significant differences were revealed between the two groups of students in identifying this word. Independent t-tests were performed with the alpha level set at .05. An independent t-test revealed that good group (M=2.24, SD=.995, $t=-1.135$) and poor group (M=2.49, SD=.908, $t=-1.074$) were not different. The p-value is .292 therefor the difference between the two means is not statistically significantly different.

6.3 Responses to words in List C

Responses to words in List C (loan

words of Japanese innovations and other European origins) were presented in Table 7. The good group got an average mean score higher than the poor group in the translation of words in List C (1.87, 1.59, respectively). アンケートankeeto (questionnaire) got the lowest mean score, followed by オーブントースター oobuntoosutaa (toaster oven) and ドライヤーdoraiyaa (hair dryer) in both groups (1.14,1.14,1.62: .89,1.09,1.40, respectively). コンピューターソフトkonpyuutaasofuto (computer software) got lower points than ライフジャケット raifujaketto (life jacket) in the good group (2.29:2.33). In contrast, it got higher points than the other in the poor group (2.27:1.55).

Table 7. Comparison of Means Scores between Good and Poor Groups in Identifying Words in List C

Loan Words of Japanese Innovations and other European origins	Good Group (N=21)			Poor Group (N=85)		
	Mean	Std.	Std. Error	Mean	Std.	Std. Error
1. ライフジャケット	2.33	1.197	.261	1.55	1.160	.126
2. インターネットアクセス	2.67	.483	.105	2.34	.665	.072
3. ドライヤー	1.62	.669	.146	1.40	.805	.087
4. オーブントースター	1.14	.964	.210	1.09	.895	.097
5. コンピューターソフト	2.29	.717	.156	2.27	.447	.048
6. アンケート	1.14	1.062	.232	.89	1.113	.121
Average	1.87	0.849	0.185	1.59	0.848	0.092

No significant differences were found between the good and the poor group in identifying words in List C. An independent t-test revealed that the good group (M=1.87, SD=0.849, t=1.21) and the poor group (M=1.59, SD=0.848, t=1.29) were not different. The p-value is .397 and, therefore, the difference between the two means is not statistically significantly different.

6.4 Errors Translation

Although there is no standard for transcribing a word into katakana, generally it attempts to preserve the pronunciation of English, not the spelling. The error responses in List A were classified into 5 categories: misspelling, misapplication of Japanese phonology, misapplication of Japanese morphology, fault, and nonresponse.

6.4.1 Misspelling including misapplication of Japanese phonology occurred due to the following reasons.

1) Mis-substitution of Consonant Phonemes

Students made broad errors in mis-substitution of consonant phonemes in translating English words into loan words, for example, /ʃ/ for /tʃ/ and /b/ for /h/.

/ʃ/ for /tʃ/: check チェック chekku → sheck シェック shekku

/b/ for /h/: hotel ホテル hoteru → botel ボテル boteru

2) Mis-substitution of Vowel Phonemes

Students used wrong vowel phonemes to translate English words into loan words, for example, /ɔ:/ for /aʊ/ and /a/ for /ɪ/.

/ɔ:/ for /aʊ/: out アウト auto → aut アオト aoto

/a/ for /ɪ/: image イメージ imeeji → amage アマジ amaji

3) Mis-application of English Final Silent (e)

The final “e” does not need to be applied in transliteration of English words into loan words. This different feature between English and loan words is hardly comprehended by students, for example, arrange アレンジ arenji → アレンゲ arenge

4) Mis-application of Japanese Consonant Gemination

Generally, gemination of fricative consonants are not allowed in loan words but less restriction is exercised if an extra consonant is added to the beginning of the word. Thus consonant /f/ in stuff can be geminated.

check チェック chekku → チェク cheku, shopping ショッピング shoppingu → ショッピング shopingu, staff スタッフ stuffu → スターフ sutaafu

5) Mis-application of Japanese Syllables

Confusion in selecting basic Japanese syllables were commonly made by students, such as “reレ” with “raラ”, “ri リ” with “reレ”, “boボ” with “baバ”, “ruル” with “roロ”, “suス” with “saサ”, for example, area エリア eria → アレア area, body ボディー bodii → バディー badii, golf ゴルフ gorofu → ゴロフ gorofu and staff スタッフ → サタッフ.

6.4.2 Misapplication of Japanese morphology

Misapplication of Japanese morphology in regard to students not applying back clipping to form equivalent loan words. This error occurred in the word “building” ビル biru.

Various forms were presented, for instance, ビルジングbirujingu, ビリディングbiridingu (other types of errors also occurred).

6.4.3 Fault

These five words: flight, arrange, course, out and golf, were transliterated with wrong words with a higher percentage than the rest, for example, flight フライト furaito → ファイト faito (fight), arrange アレンジ arenji → オレンジ orenji (orange), course コース koosu → カラス karasu (crow), out アウト auto → アオト aoto (auto) and golf ゴルフ gorufu → グループ guruupu (group).

6.4.4 Nonresponse

Nonresponse was counted as one type of error. Five words “out, flight, arrange, service, staff and building” were not translated by students with a higher percentage than the rest.

For words in List B, the errors were classified into five groups: misapplication of Japanese phonology, misapplication of Japanese lexicon, misspelling, fault, and non response.

1) Misapplication of Japanese phonology

The errors were counted as misapplication of Japanese phonology in regard to students applying Japanese phonology into English. They made errors with the following 6 loan words. アトラクション atorakushon (attraction) → atorakution, クラシック kurashikku (classic) → krashikku, ダイエット daietto (diet) → daiet, パッケージ pakkeeji (package) → pakenji, packetchi, スケジュール sukejuuru (schedule) → sukejuru and ストライキ sutoraiki (strike) → storayky and straiiky.

2) Misapplication of Japanese lexicon

When the students applied Japanese

phonology into English, they also applied the Japanese lexicon to the word. The same words as described in 1) above fell into this type of errors.

3) Misspelling

An incorrect spelling of a word was also counted as an error. All loan words were misspelled, in which the following words were at a high frequency of misspelling.

スケジュール sukejuuru (schedule) → schedul, scheldle, プライベート puraibeeto (private) → pribat, praibate, パッケージ pakkeeji (package) → packgagge, packgate, アトラクション atorakushon (attraction) → actacktion, attracktion, ウェルカム werukamu (welcome) → welcom and wellcome.

4) Fault

Students used the wrong English words to translate nineteen loan words, for example, ゲスト gesuto (guest) → guess, gate, クラウン kuraun (crown) → cloud, crow, トラベル toraberu (travel) → terrible, trouble, スケジュール sukejuuru (schedule) → suggest, sketch, アトラクション atorakushon (attraction) → action and after shock.

5) Nonresponse

When students gave no answer at all, it was considered as a nonresponse, and it was counted as one type of error. Nineteen loan words were not translated, for instance, クラウン kuraun (crown), スケジュール sukejuuru (schedule), ストライキ sutoraiki (strike), パッケージ pakkeeji (package), クラシック kurashikku (classic).

For words in List C, the errors were classified into seven groups: misapplication

of Japanese phonology, misapplication of Japanese lexicon, misspelling, word order, clipping, fault and nonresponse.

1) Misapplication of Japanese phonology

Fifteen out of a hundred and six students (11.15%) fell into this type of error. They made errors to the following 4 loan words. ライフジャケット raifu jaketto (life jacket) → raifushaketto, ドライヤー doraiyaa (dryer) → doraiya, オーブントースター oobuntoosutaa (toaster oven) → oobuntooster, oobunntoosutaa, アンケート ankeeto (questionnaire) → angate and ankate.

2) Misapplication of Japanese lexicon

Students misapplied the Japanese lexicon into the same English word as described in 1) above.

3) Misspelling

Students wrote the original form of English words with incorrect spelling. There were three loan words which the students spelled incorrectly with a higher ratio than the rest, respectively. コンピューターソフト konpuutaa sofuto (computer software) → computer solfwear, computer solfwere, ドライヤー doraiyaa (hair dryer) → drier, drier, インターネット アクセス intaanetto akusesu (internet access) → internet aces and internet acced, for instance.

4) Wrong word order

The word order of two original English words was reversed by students.

オーブントースター oobuntoosutaa (oven toaster) → コンピューターソフト konpuutaa sofuto (computer software) → software computer.

5) Morphological error

Clipping is the process of forming a new

word by dropping one or more syllables from a polysyllabic word. Students did not know the following word is a shortened form of long words. コンピューターソフト konpuutaa sofuto (computer software) → computer soft.

The meaning of the following loan word is narrower than the original word, but students did not understand it. ドライヤー doraiyaa (hair dryer) → dryer.

6) Fault

This type of error occurred due to students choosing wrong English word to translate the loan word, for instance, アンケート ankeeto (questionnaire) → survey, ice skate, ドライヤー doraiyaa (hair dryer) → drive, diamond, オーブントースター oobuntoosutaa (toaster oven) → open star and office center.

7) Nonresponse

Three out of six loan words were not translated by students at a high ratio.

アンケート ankeeto (questionnaire), コンピューターソフト konpuutaa sofuto (computer software), ドライヤー doraiyaa (hair dryer).

7. Conclusion and Suggestions

Based-words and words related to loan words where sounds were similar to English words could be easily recognized with not much difficulty and translated correctly by students. The findings supported the earlier study stated earlier (Kimura, 1989; Daulton, 1998; Van Benthuyzen, 2007) though the present study was conducted with Thai university students majoring in Japanese. Students' error patterns in translation of given words were related to the types of loan words as Kitanaka (2007)

stated. The loan words of Japanese innovation and the loan words from other origins were difficult to identify by the students. Students' problems in English pronunciation could affect the correctness of loan word translation. The English loan words ending with schwa sounds were difficult to translate into their counterparts. It could conclude that there were 5 main influences on comprehensibility and correctness of loan word translation by students: orthography, the knowledge of Romanization,

students' English pronunciation, the types of loan words, and high-frequency English words that correspond to commonly-known Japanese loan words. The students could take advantage of loan words in learning Japanese vocabulary and reduced errors related identifying the loan words by learning through their mistakes.

In this study the loan words were examined without the text therefore it is interesting to test students both with and without the text to see whether the results are different.

References

- [1] Arabski, J. (2006). *Language Transfer in Language Learning and Language Contact*. In Arabski, J.(ed) *Cross-linguistic Influences in the Second Language Lexicon*. Clevedon: Multilingual Matters.
- [2] Daulton, F. E. (1998). *Japanese Loanword Cognates and the Acquisition of English Vocabulary*. *The Language Teacher*, 20(1), 17-25.
- [3] _____ (1999). *List of High-Frequency Baseword Vocabulary for Japanese EFL Students*. *The Internet TESL Journal*, Vol. V. No. 11.<[http://iteslj.org/lists/Daulton-Baseword Vocabulary.html](http://iteslj.org/lists/Daulton-Baseword_Vocabulary.html)>
- [4] _____ (2001). *Book Reviews: A Dictionary of Loanword Usage; Tuttle New Dictionary of Loanwords in Japanese*. *JALT Journal*, 23(2), 274-276.
- [5] _____ (2008). *Japan's Built-in Lexicon of English-based Loanwords*. Clevedon & Philadelphia: Multilingual Matters.
- [6] Habein, Y.S. (1984). *The history of the Japanese written language*. Tokyo: University of Tokyo Press.
- [7] Igarashi, Y. (2007). *The Changing Role of Katakana in the Japanese Writing System: Processing and Pedagogical Dimensions for Native Speakers and Foreign Learners*. A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in the Department of Linguistics. University of Victoria.
- [8] Irwin, M. (2011). *Loanwords in Japanese*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- [9] Kageyama, T. & Kishimoto, H. (2016). *Handbook of Japanese Lexicon and Word Formation*. Walter de Gruyter GmbH & Co KG.
- [10] Kay, G. (1995). *English loanwords in Japanese*. *World Englishes*, 14 (1), 67-76.doi:10.1111/j.1467-971X.1995.tb00340.x
- [11] Kimura, M. (1989). *The effect of 5 Japanese loanwords on the acquisition of the correct range of meanings of English words*. Master's Thesis, Brigham Young University, Department of Linguistics.
- [12] Kitanaka, K. (2007). *Vocabulary Recognition, English Loan Words and English Learners*. A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts in Interdisciplinary Studies. California State University, Long Beach.
- [13] Labrone, L. (2002). *The prosodic structure of simple abbreviated loanwords in Japanese: A constraint-based account*. *Onsei Kenkyu [Journal of the Phonetic Society of Japan]* 6(1): 98–120.
- [14] Loveday, L. J. (1996). *Language contact in Japan: A sociolinguistic history*. Oxford, UK: Clarendon Press.

- [15] Moeran, B. (1989). *Language and Popular Culture in Japan*. Manchester: Manchester University Press, 1989.
- [16] Olah, B. (2007). English loanwords in Japanese: Effects, attitudes and usage as a means of improving spoken English ability, *Bunkyo Gakuin Daigaku Ningen-gakubu Kenkyuu Kiyo* 9(1), 177-188.
- [17] Saiga, H. (1955). *Sougou zasshi no katakanago [Katakana words in general magazines]*. Gengo Seikatsu [Language Life], 46, 37-45.
- [18] Scherling, J. (2015). *Japanizing English: Anglicisms and their impact on Japanese*. BoD – Books on Demand.
- [19] Shibatani, M. (1990). *The Language of Japan*. Cambridge University Press.
- [20] Stanlaw, J. (2004). *Japanese English: Language and Culture Contact*. Hong Kong: Hong Kong University Press.
- [21] Thompson, I. (1990). Japanese Speakers, In Michael Swan and Bernard Smith (Eds.), *Learner English: A teacher's guide to interference and other problems*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [22] Tomoda, T. (1999). *The Impact of Loan-Words on Modern Japanese*. Japan Forum, 11(1), 231-253.
- [23] Tsujimura N. (1996). *An Introduction to Japanese Linguistics*. Malden, Massachusetts: Blackwell.
- [24] Van Benthuyzen, R. V. (2010). Japanese ESL Learners' Acquisition of English Loanword Cognates: Difficulties Due to Semantic, Phonological, and Orthographic Factors. *Bunkyo Gakuin Daigaku Gaikokugo Gakubu Bunkyo Gakuin Tankidaigaku Kiyo*, 10 (2010).

หน่วยงานผู้แต่ง: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Affiliation: Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding email: premvadee.na@ssru.ac.th

An Empirical Study of Entrepreneurship and Identity Education in Japan

Abstract

Project based learning (PBL) prepares students for academic, personal, and career success. Although there are many concrete examples of PBL, many only include school teachers as leading PBL education. This paper clarifies the role of the local company in entrepreneurship and local identity education and verifies its effects. A cohort study was used for this experiment, in which 160 eleventh grade students from a high school in Fukui Prefecture in Japan participated. The participants were divided into two groups, with one group working with local companies, and the other being taught only by the school's teachers. Over the experimental year, the students self-evaluated their learning and the numerical educational effect differences were assessed, from which it was found that the company group experienced significant "local identity" and "entrepreneurship" growth.

Key words

education, entrepreneurship, identity, project based learning

1. Introduction

Japan's postwar economic growth was extremely rapid up until the 1980s, with the period from the 1950s to the 1980s being classified as "Efficiency-Driven Economic Growth." At that time, a catch-up education style was employed and found to be efficient. However, from the beginning of the 1990s to the present, Japan's economic growth slowed significantly and was reclassified as "Innovation-Driven Economic Growth;" however, the catch-up education style was maintained even though

education in entrepreneurship and innovation was required.

At the same time Japan was experiencing a significant population decline, especially in the provinces. As shown in Fig. 2, although the population was decreasing across Japan, the decreases in the provinces were much higher, as shown in Fig. 3.

The background to this study is, therefore, the need to tailor Japanese education to its economic conditions, and the provincial population decrease.

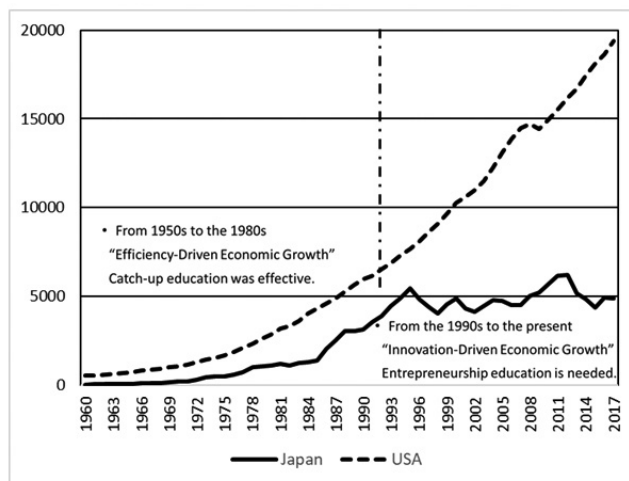

Figure 1. Japanese and USA GDP Transition from 1960 to 2017 (current US billion \$)

Source: World Bank Open Data

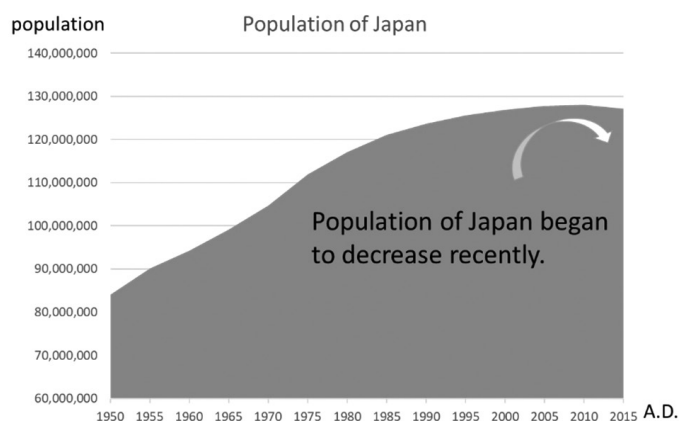

Figure 2. Japanese Population from 1950–2015

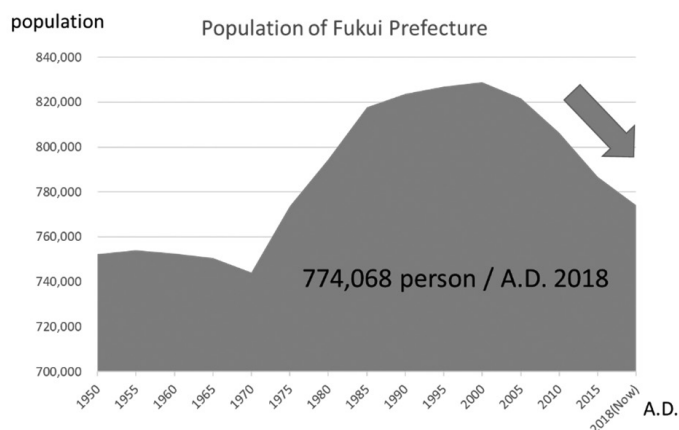

Figure 3. Fukui Prefecture Population from 1950–2015

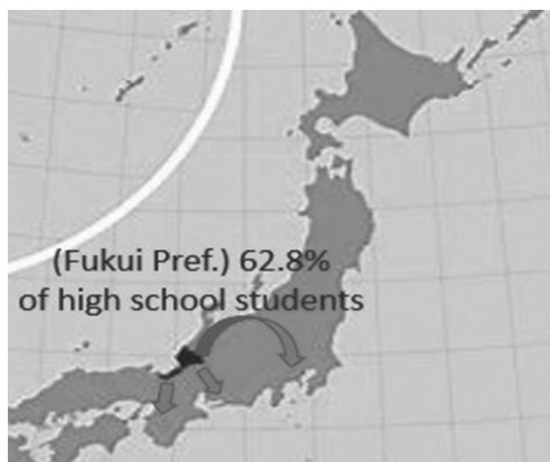

Figure 4. Location of Fukui Prefecture

2. Learning required for regional revitalization

Providing provincial employment opportunities is one the best ways to increase the population. However, even if there is an increase in available provincial employment, this does not mean that the population flow to urban areas will stop. For example, even though the opening ratio in Fukui Prefecture (“job openings” divided by “the number of job seekers”) was the highest in Japan at 2.15 in September, 2018, 62.8% of high school

graduates were attending universities outside Fukui Prefecture.

Unfortunately, less than 30% of those attending outside urban universities return home after graduating, even if there is employment, which leads to a further decline in population. That is, even if entrepreneurship education is provided and even if there is sufficient provincial employment, this may not lead to regional revitalization as provincial populations need to want to develop their hometowns.

Entrepreneurship that encourages organizational growth can increase local employment and develop local company leaders. Tamaki (2016, p. 2) defined entrepreneurship as “developing organizational innovation with fresh ideas to add value and induce organizational growth;” therefore, the emphasis was on developing and growing the business. Bygrave & Zacharakis (2010, p. 532) also stated that the primary task after the startup stage was to create a professional organization capable of managing its current growth and setting the stage for continued entrepreneurship to ensure the organization has sustained growth as it matures. A passionate focus on the area to be developed and continual effort is also required to encourage entrepreneurial regional revitalization.

As well as a focus on entrepreneurial activities, clear provincialism is also needed, which is desire to develop one’s hometown. Igarashi (2006, pp. 35–40) believed that provincialism training/study can only be effective if people identified what was important to them, which included having deep conversations with the local people and finding out what they needed. Morikawa (2011, pp. 272–273) outlined the following elements for studies on regional revitalization.

- (1) Learning about the area
- (2) Inheriting the resources in the area
- (3) Building an organization and developing associated projects
- (4) People Exchanges

- (5) Developing talented people interested in regional revitalization

Provincialism requires people to study their hometowns to develop Morikawa’s five elements into an overall “local identity.”

Entrepreneurship and the development of a local identity are generally considered difficult for students to learn in a classroom situation because of the lack of immediate detailed experience; however, this can be overcome through properly focused project Based Learning (PBL). The Buck Institute for Education (BIE) in the United States claimed that students are able to develop deep content knowledge, critical thinking, creative abilities, and communication skills when involved in authentic, meaningful projects. Schuetz (2018) also claimed that PBL was important because we live in a Project-Based World. Therefore, provincial revitalization could be seen as a Project-Based task that requires deep content knowledge, entrepreneurship, and the development of a local provincial identity. Duch, Groh and Allen (2016, pp. 214–215) found that Problem Based Learning was able to provide students with a clear career model as it helped them understand and clarify the knowledge in context. Therefore, using PBL for provincial revitalization could assist students clarify their future careers.

However, it is difficult for high school teachers to teach entrepreneurship and local identity because even though they are subject professionals, they are generally unfamiliar with the problems in their hometowns and are poor

at career education. Further, the problems being experienced by local companies are not the types of subjects being taught at school. However, some of the problems being experienced by the local companies could be suitable for “Problem Based Learning” or “Project Based Learning,” which could also assist local companies find talented people for their future development. An investigation in December 2016 found that of the 87 local companies associated with the Fukui Prefecture economic organization, 77% expressed a willingness to participate in teaching entrepreneurship and local identity to high school students.

As mentioned, developing entrepreneurship and a local identity is vital to encourage provincial revitalization, which could be achieved through specially focused PBL, the educational structure for which is shown in Fig. 5.

3. Hypothesis and method

The following hypothesis was developed to drive this research study; The involvement of local companies in entrepreneurship and local identity education in high school education develops valuable skills in the students.

This research used a cohort study method, which has been widely used in medical research to compare two groups. The participants, who were eleventh grade students from one local high school, were divided into two groups of 40, with one group (Group B) working with local companies and with the other group (Group E) being taught by a teacher.

Questionnaire data were collected in April 2016 and in March 2017 to assess student growth in entrepreneurship and local identity knowledge, for which students were required to answer on a linear measure from 0 to 100. Initially, the study was set for 2016; however, as the 2016 results

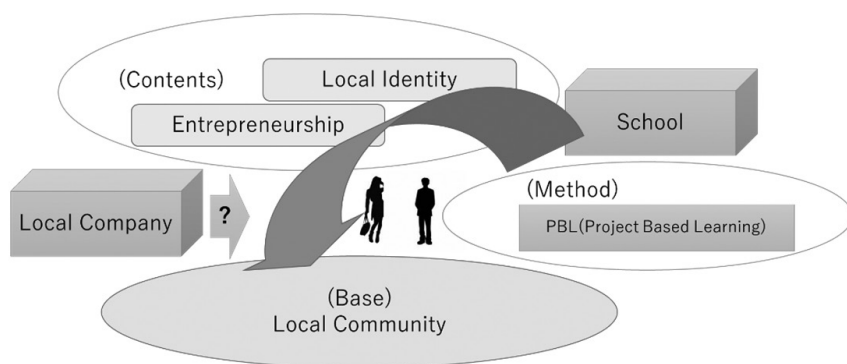

Figure 5. Educational structure for the development of entrepreneurship and local identity

were unable to confirm or deny the hypothesis, the experiment was corrected and rerun again in 2017.

The experimental method is outlined Table 1 and Fig. 6.

The career education curriculum for Group B was designed based on the 11th grade “Super Global High School Course” (SGH) course from the Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology in Japan, which was developed to prepare talented young people for the world of work.

Presidents from local company gave lectures about their company, the local economy and the

problems being faced in their companies. The students were required to select a problem and then design a solution over the year.

When the local companies gave the lectures, they were asked to cover the following five elements.

1. “Understanding industry and the economy”
 - The business activities of your company
 - The business environment
2. “Identity of the Fukui area”
 - Relationship between your company and the Fukui area
 - Why you started your business in Fukui Prefecture?

Table 1 Outline and method of this experiment

	2016 fiscal year	2017 fiscal year
Experimental Method	Cohort study method style	Cohort study method style
Experimental Period	2016.4 2017.3	2017.4 2018.3
Research participants	11th grade 80 students (40×2group)	11th grade 80 students (40×2group)
Check style	Questionnaires 2016.4, 2017.3 Subjective numerical evaluation	Questionnaires 2017.4, 2018.3 Subjective numerical evaluation

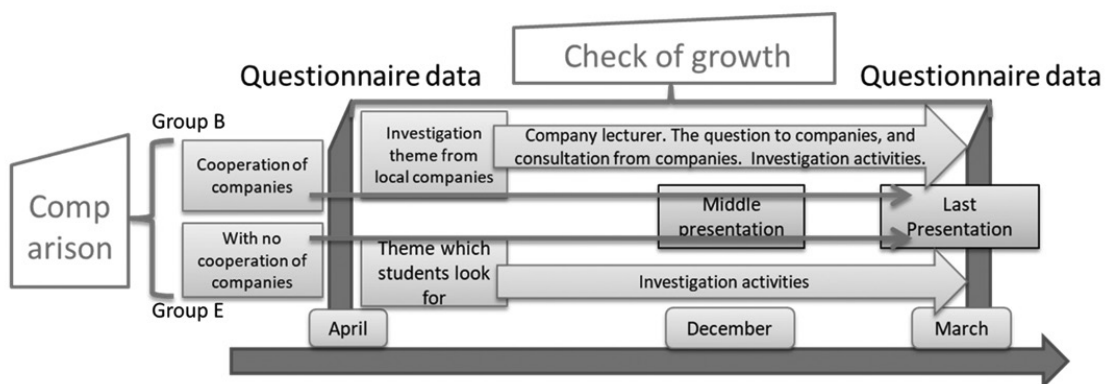

Figure 6. Experimental Method

3. “Overseas business intentions”

- Present overseas business
- Sales strategy for foreigners visiting Japan, or how to sell more in an overseas market

4. “Entrepreneurship”

- Business challenges
- Biggest past difficulty and how it was solved

5. “Others”

- Student Encouragement

After the lectures, the student groups developed a hypothetical solution, for which they were required to give three main presentations; at the beginning, in the middle of the year and at the end of the one year research period (as shown in Figure 6). The company presidents and the researcher were also available throughout the year to address the high school students’ questions, and Group B also attended the local companies to gather information.

Student growth was measured over the year based on student self-evaluations based on a linear scale from 0–100, as follows;

1 Understanding of industry and economy

The degree of interest in industry or the economy regardless of the area was set at 50 with an interval scale of 25.

2 Identity of the Fukui area

The degree of familiarity was set at 50 with an interval scale of 25.

3 Overseas business intention

As the experimental focus was on a global student course, this item was set to understand the degree of overseas-oriented change. Hope for foreign travel was set at 50 with an interval scale of 25.

4 Entrepreneurship

The degree of entrepreneurship was assessed, with neutral feelings about the challenge set at 50 with an interval scale of 25.

4. Results

The numerical values for entrepreneurship and local identity in Group B were found to be greater than in Group E at the end of the 2016 fiscal year; however, as the grown-up numerical value for Group E was greater than for Group B, the superiority of Group B entrepreneurship was not clear. Interestingly, the dispersion value for Group B was 36% for local identity compared to only 21% for group E.

In addition, both groups were found to have extended their understanding of industry and economy, and there were also significant changes in their overseas business intentions.

Therefore, the PBL education that involved local company participation appeared to have increased student knowledge of the provincial local identity, but did not appear the increase in entrepreneurship abilities was not evident in Group B compared to Group E.

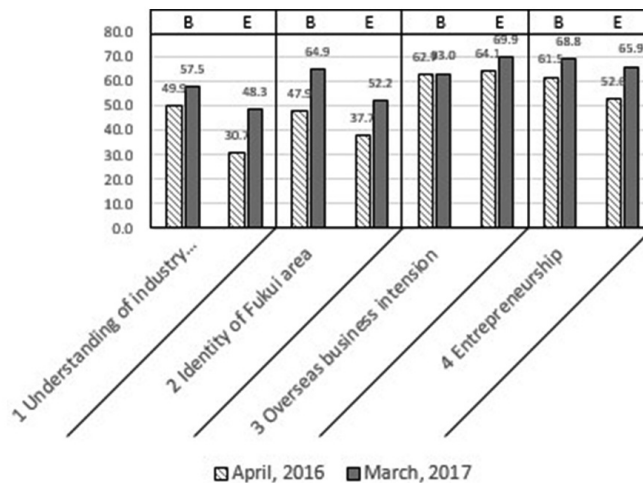

Figure 7. 2016 fiscal year results

As the entrepreneurship hypothesis was not proven in the 2016 fiscal year, this item was again assessed in the 2017 fiscal year.

A qualitative investigation found that besides the increase in their knowledge of local identity, the students also gained entrepreneurship knowledge from the local companies, as evidenced in the following quotes;

“The success of city planning certainly requires ‘a hot minded leader.’ I thought that we had to become so.”

“I felt that it was important to trust myself, to challenge, to have curiosity, and not to give up.”

“I thought that an entrepreneur’s mental abilities should be strong.”

“I got to know that an entrepreneur needs the elements of ART (Active Risk Taking).”

“I understood well that we had to be adaptable to change.”

“I was charmed by the language that the aim was progressing in the direction I believed.”

“It is important that I am interested in what I

do; I need to find my life from its viewpoint and challenge life.”

“What can change can be survived. I learned that ‘Challenging the soul which does not flinch from everything,’ ‘Aspiration’ and ‘Dreams and passion’ were required.”

These comments indicated that the students had learned the value of being flexible and challenging themselves. As it was assumed from these remarks that these entrepreneurship elements could be learned from the local companies, in the 2017 fiscal year “Entrepreneurship” was divided into “Feelings of challenge,” “Business solution power” and “Flexibility and understanding of diversity.”

Although an identity effect had been found, the “Identity of Fukui area” element was also further divided in the subsequent 2017 research into; “Understanding Fukui industry and economy,” “Identity of Fukui Prefecture,” and “Desire to work in Fukui.”

The results for the 2017 fiscal year are shown in Fig. 8.

The results for the 2017 fiscal year were significantly clearer than in the 2016 study. Group B showed a higher effect for all items, with both the last numerical value and the grown-up numerical value being somewhat higher than for Group E.

The factors for the above results were checked in the following section.

5. Consideration

First, the 2016 and 2017 results differences were assessed. In 2016, there was a high Group B effect found for identity; however, as stated, the entrepreneurship results were inconclusive. The high school teachers felt that this was due to the initial grouping in April, 2016, as many of the students who wished to join Group B had high

active capabilities from the beginning, which meant that the predominance of Group B was not evident in the entrepreneurship growth results; that is, as entrepreneurship growth was found in both groups, only the PBL effect was evident.

Therefore, in the 2017 fiscal year research, the high school teachers were asked to randomly divide the students into the two groups. As a result, the growth in Group B in the 2017 fiscal year became clearer compared to the 2016 fiscal year, as shown in Fig. 8.

The determination method for the students' investigatory themes was also changed in the 2017 fiscal year. In the 2016 fiscal year, the local companies had determined the themes for the Group B investigations; therefore, as the Group E students had greater freedom to choose their own projects, they had greater entrepreneurship

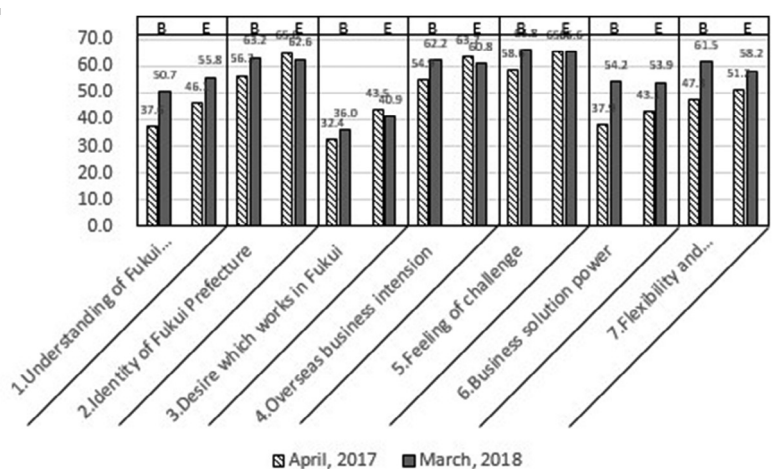

Figure 8. Results for local identity in the 2017 fiscal year

growth; Group B rose from 61.5 to 68.8, while Group B rose from 52.6 to 65.9. This result indicated that the business solution capabilities grew more strongly if the students were able to select their own themes to investigate. Therefore, with the change in the methodology in 2017, both groups showed “Business solution power” entrepreneurship improvements of up to ten points.

Therefore, after the changes in the experimental methods, the following conclusions were made. Good entrepreneurship and local

identity results can be achieved when local companies cooperate in high school education; however, when being involved in entrepreneurship, students should not be fully guided by the local company as growth was found to be greater when the students were able to select and independently investigate their own problems/theme. Even though the students deepened their understanding of their hometown and their provincial local identity, it was not evident that the student willingness to stay and work at their hometown had increased.

References

- [1] Buck Institute for Education (BIE). ‘What is PBL’. Retrieved from http://www.bie.org/about/what_pbl
- [2] Bygrave, W. & Zacharakis, A. (2010). “Entrepreneurship” United States: John Wiley & Sons, Inc.
- [3] Duch, Barbara J., Groh, Susan E., Allen, Deborah E. (2016). “The Power of Problem-Based Learning” United States: Stylus Publishing.
ダッチB., グローS., アレンD.著(邦訳) 山田康彦、津田司. 『学生が変わるプロブレム・ベースド・ラーニング実践法』 京都：ナカニシヤ出版.
- [4] Fukui Prefecture. ‘Census of Population of Fukui Prefecture’. Retrieved from <http://www.pref.fukui.lg.jp/doc/tihuku/jinkoudoutaitop.html>
- [5] Igarashi, K. (2006). ‘Method of Local Study into which Provincialism is grown up’ The 16th collection of educational practice research.
五十嵐一浩 (2006). 「郷土愛を育てる地域学習の工夫―地域の人々との触れ合いを通して」 教育実践研究第16集.
- [6] Morikawa, M. (2011). ‘*Regional Revitalization, Challenge of Shiga Prefecture - Life for Environment, Reproduction of a community, personnel training*’. Tokyo: Shinhyoron Publishing Inc.
森川稔(2011). 『地域再生 滋賀の挑戦―エコな暮らし・コミュニティ再生・人材育成』 東京：新評論.
- [7] Schuetz, R. ‘Project-Based Learning: Benefits, Examples, and Resources’ Retrieved from <https://www.schoolology.com/blog/project-based-learning-pbl-benefits-examples-and-resources>
- [8] Statistics Japan. ‘Japanese Census of population’ Retrieved from <https://www.stat.go.jp/data/nihon/02.html>
- [9] Tamaki, H. (2016). ‘*Entrepreneurship and Innovation*’. Syozo Saegusa, Takuji Takemoto Textbook of Entrepreneurship. Tokyo: Chuoukeizasha.
玉置浩伸(2016). 「アントレプレナーシップとイノベーション」 三枝省三、竹本拓治『アントレプレナーシップ教科書』 東京：中央経済社.
- [10] World Bank Open Data. ‘GDP (current US\$) World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files’ Retrieved from <https://data.worldbank.org/>

Affiliation: Headquarters for Innovative Society-Academia Cooperation, University of Fukui

Corresponding email: takemoto@u-fukui.ac.jp

TCI Tier 1 Humanities and Social Sciences

Owner :

Japanese Studies Association of Thailand (JSAT)
Room 606 Faculty of Political Science,
Thammasat University, Prachan Road,
Phraborom Maha Ratchawang, Pranakorn,
Bangkok 10200, Thailand
URL: jsat.or.th, email: jsn.jsat@gmail.com

Publication : 2 issues per year (June, December)

Online Journal : <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsn>

Printed at

Core Content Co., Ltd.
15/4 Moo 3 Bangkrateuk, Sam Phran,
Nakhon Pathom 73210

Reviewers

Prof. Dr. Sirimonporn Suriyawongpaisal
Independent scholar
Assoc. Prof. Dr. Bussaba Banchongmanee
Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Attaya Suwanrada
Chulalongkorn University
Assoc. Prof. Chusak Pattrakulvanit
Thammasat University
Asst. Prof. Wanchai Silapatkul
Silpakorn University
Asst. Prof. Dr. Duangjai Lortanavanit
Thammasat University
Asst. Prof. Dr. Thanyarat Sanguansri
Burapha University
Asst. Prof. Dr. Baranee Boonsong
Naresuan University

Editorial Advisory Board

Prof. Dr. Chaiwat Khamchoo *Independent scholar*
Prof. Dr. Attachak Sattayanurak *Chiang Mai University*
Assoc. Prof. Dr. Siriporn Wajjwalku *Thammasat University*

Editor

Assoc. Prof. Tasanee Methapisit *Thammasat University*

Associate Editor

Dr. Ekasit Nunbhakdi *Thammasat University*

Editorial Board

Prof. Dr. Sirimonporn Suriyawongpaisal
Independent scholar
Assoc. Prof. Dr. Surangsri Tansiangsom *Independent scholar*
Assoc. Prof. Pranee Jongsujarittam *Independent scholar*
Asst. Prof. Dr. Kanlayanee Sitasuwan *Independent scholar*
Prof. Warintorn Wuwongse *Thammasat University*
Assoc. Prof. Dr. Maitree Inprasitha *Khon Kaen University*
Asst. Prof. Dr. Chomnard Setisarn *Chulalongkorn University*
Asst. Prof. Dr. Tewich Sawetaiyaram
National Institute of Development Administration
Asst. Prof. Dr. Baranee Boonsong *Naresuan University*
Asst. Prof. Dr. Piyawan Asawarachan *Thammasat University*
Col. Asst. Prof. Nongluck Limsiri
Panyapiwat Institute of Management
Asst. Prof. Nisakorn Thongnok *Prince of Songkla University*
Asst. Prof. Benjang Jaisai der Arslanian *Chiang Mai University*
Dr. Wanwisa Kunpattaranirun *Burapha University*
Dr. Saikaew Thipakorn *Chulalongkorn University*

Editorial Staff

Ms. Supinya Wongsasom
Japanese Studies Association of Thailand

Asst. Prof. Dr. Piyawan Asawarachan
Thammasat University
Asst. Prof. Dr. Yupaka Fukushima
Kasetsart University
Asst. Prof. Dr. Winai Jamornsuriya
Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Dr. Kiatanantha Lounkaew
Thammasat University
Dr. Teerawut Sunthara
University of the Thai Chamber of Commerce
Dr. Siriwon Munintarawong
Thammasat University
Dr. Sayan Korsatianwong
Rangsit University
Dr. Saikaew Thipakorn
Chulalongkorn University

Editor's Note

[Tasanee Methapisit](#)

iv

Research Papers and Academic Papers

The Perspective of Elderly Persons in "Tsurezuregusa":
Wisdom from Old Age

[Kanat Ruenpirom](#)

1

The Effect of Gender Equality Laws on the Presentation of Women's
Images in Contemporary Japanese Drama

[Gantida Boonpan & Nareenoot Damrongchai](#)

23

Senior Japanese Long-stayers' Perception of Chiang Mai

[Pichayalak Pichayakul & Adisak Theeranuphattana](#)

38

Success of Students Learning Japanese, Their Expectations, and
Their Parents' Expectations of Their Learning at the Secondary
School Level in Muang District, Chiang Mai, Thailand

[Walaiporn Kanjanakaroon & Teerat Panyo](#)

58

A Study of the Thai Perspective on Kanji Learning Strategies:
the Opinions of Teachers and Learners

[Bussaba Banchongmanee](#)

77

The Effect of Lexical Familiarity on the Perception of the Japanese
Affricate Consonant [ts] by Thai Learners of Japanese

[Tanporn Trakantalerngsak](#)

95

Recognition of English Loan Words by Thai Students of Japanese

[Premvadee Na Nakornpanom](#)

111

An Empirical Study of Entrepreneurship and Identity Education in Japan

[Takuji Takemoto](#)

133